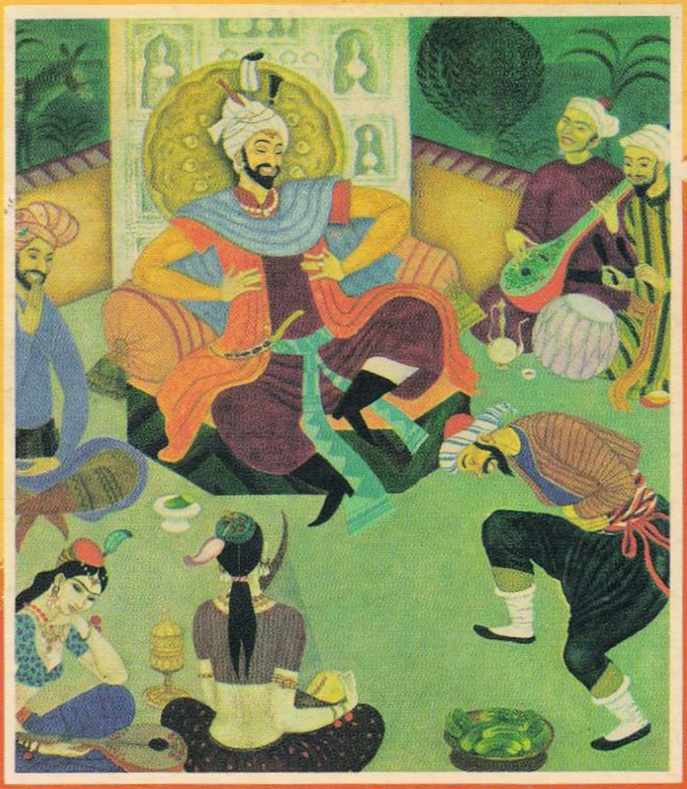
BİNBİR GECE MASALLARI

16 AFA

AFA – Binbir Gece Masalları: 16
AFA – Yayınları: 243

ISBN 975–414–187–8
Takım: ISBN 975–414–139–8

Ağustos, 1993

Binbir Gece Masalları,
Dr Mardrus'ün Fransızca çevirisinden Türkçeye aktarılmıştır.

© AFA Yayıncılık A.Ş.

Yayına Hazırlayan: **Atilla Birkiye**

Dizgi: AFA Yayıncılık A.Ş.
Baskı: Özener Matbaası
Cilt: Güven Mücellithanesi

AFA Yayıncılık A.Ş., Babıali Cad. Sıhhiye Apt. 19/8 Cağaloğlu – İSTANBUL

☎526 39 80

BİNBİR GECE MASALLARI

Çeviren:

Alim Şerif Onaran

Félix Fénon'a sunulur.
J.C.M.

DENİZ GÜLÜ İLE ÇİNLİ GENÇ KIZIN ÖYKÜSÜ

Ve Şehrazat demiş ki:

Anlatırlar ki, ey zamanın şahı, Şarkistan ülkeleri arasındaki bir ülkede, Yüce Tanrı en iyisini bilir ya, adı Zeyn ül-Müluk olan arslanların kardeşi, ufuklar boyunca ünlü, yiğitliği ve gönül yüceliğiyle tanınmış bir şah varmış. Bu şahın henüz genç yaşta ve Tanrı'nın kutsamasının etkisiyle üstün niteliklerle donanmış iki oğlu olduğu halde, on dördüncü gecesindeki bir ay gibi karanlıkları dağıtan güzelliğiyle göze çarpıcı bir çocuk olarak üçüncü bir oğlu daha doğmuş. Gençlik yılları birbirine bağlandıkça, birer esriklik kadehi olan gözleri, bakışlarının tatlı ateşiyle en bilge kişilerin bile aklını başından alıyor, kirpiklerinin her biri ucu kıvrık bir hançeri andırıyor, misk kokan siyah saçlarının kıvrımları yürekleri bir Hint sümbülü gibi karmakarışık ediyor; yanakları, düzgün[1] olmaksızın taze ve bakirelerin yanaklarını her bakımdan utandırıyormuş; çekici gülüşleri mızrak gibi delici, tavrı aynı zamanda hem soylu, hem de hoşmuş, dudaklarının sol kenarı sanatla yuvarlanmış bir çille bezen-

1 *Düzgün (tard):* Yüze sürülen, cildi güzelleştiren merhem (Ç).

miş; ve beyaz ve yalız bağrı, billur gibiymiş ve ateşli ve yiğit bir yüreğin korunağı imiş.

Şah Zeyn ül-Müluk da, mutluluğun sınırında, bu çocuğun yıldızlara bağlı bahtını ortaya koymaları için yıldızbilimcileri ve kahinleri çağırtmış. Bunlar kumları karıştırmış, yıldızbilimle ilgili şekiller çiziktirmiş ve kahinliğin yüce formüllerini telaffuz etmişler. Bu-

nu izleyerek şaha "Bu çocuğun bahtı görkemlidir ve yıldızı ona sonsuz bir mutluluk sağlamaktadır. Ama yine de bahtında, eğer babası

olarak senin, delikanlılığı zamanında, onun yüzüne bakacak olursan, göz nurunu yitireceğin yazılıdır" demişler.

Kahinlerin ve yıldızbilimcilerin bu konuşmasını duyunca, şahın gözünün önünde dünya kararmış. Hemen çocuğu huzurundan uzaklaştırmış. Vezirine, onu ve anasını kendisinin hiç göremeyeceği uzaklıktaki bir yerde inşa edilecek bir saraya yerleştirmesini buyurmuş. Vezir de duyup itaat ettiğini bildirmiş ve efendisinin buyruğunu harfi harfine yerine getirmiş. Ve yıllar yılları izleyerek zaman geçmiş. Sultanlık bahçesinin güzel sürgün dalı, anasından tam bir özen görerek, sağlıktan, erdemden ve güzellikten yana yeşerip gelişmiş.

Ama, bahtın yazgısı silinemeyeceğinden, genç Şehzade Nurcihan, günün birinde, atına binmiş, ormanda av izliyormuş. Şah Zeyn ül-Müluk da, aynı gün, geyik avlamak üzere sarayından çıkmış bulunuyormuş. Baht, olanca genişliğine karşın, onların bu ormanda karşılaşmalarını istediğinden, şah oğlunun yanından geçmiş. Ve onu tanımaksızın, bakışları oğlunun üzerine düşmüş. O anda gözlerinden görme yetisi yitip gitmiş. Gecenin karanlık ülkesinin mahkûmu olmuş.

Körlüğünün nedeninin genç atlıya rastlaması olduğunu ve de bu genç atlının oğlundan başkası olamayacağını anlayınca, ağlayarak "Aslında, yavrusuna bakan babanın gözleri daha ışıklı olur. Ama benimkiler, bahtın takdiriyle, ebediyen kör oldu" demiş. Bunu izleyerek çağının en büyük hekimlerini sarayına çağırmış; bu hekimler bilgiden yana İbn-i Sina'yı aşıyorlarmış: körlüğünün tedavisi için onlara danışmış. Hepsi de kendi aralarında danışıp konuştuktan sonra şaha, körlüğünün olağan araçlarla iyileşir nitelikte bulunmadığını bildirmeyi kararlaştırmışlar. Ve de "Görüş gücünü yeniden kazanmanın tek çaresi o denli zorlu ki, onu düşünmemek daha doğru olur. Çünkü bu çare Çinli genç kızın yetiştirdiği deniz gülüdür" diye eklemişler.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Demiş ki:

"Çünkü bu çare, Çinli genç kızın yetiştirdiği deniz gülüdür" diye eklemişler.

Ve şaha, Çin'in içinde uzak bir yerdeki ülkede, Firuz Şah adlı bir hükümdarın kızı olan sultanın bahçesinde, gözleri iyi eden, hatta doğuştan kör olanlara bile görme duygusu sağlama erdemini taşıyan Deniz Gülü denen bu çiçeğin fidanının bulunduğunu açıklamışlar.

Şah Zeyn ül-Müluk da, hekimlerin bu sözlerini işitince, tüm ülkesinde tellallar aracılığıyla Çinli genç kızın deniz gülünü kendisine kim getirirse, karşılığında, ülkesinin yarısını kendisine bağışlayacağını ilan ettirmiş. Sonra Yakup gibi gözyaşları döküp Eyüp gibi içi içini yiyerek ve yüreğinin iki bölümü kan ağlayarak olacakları beklemiş.

Çin'e gidip deniz gülünü aramak üzere yola çıkanlar arasında, Zeyn ül-Müluk'un iki oğlu da varmış. Genç Şehzade Nurcihan da aynı şekilde yola koyulmuş bulunuyormuş. Çünkü o da kendi kendine "Bahtımın altınını tehlikenin mihenk taşına vurarak değerlendirmek istiyorum. Madem ki istemeyerek de olsa, babamın kör olmasına neden oldum, onu iyileştirmek için yaşamımı tehlikeye atmam gerekir" diyormuş.

Böylece Şehzade Nurcihan, bu dört göğün güneşi, rüzgâr gibi kıvrak olan atına atlamış ve ay, gecenin siyah atına atlayıp gezmeye çıkarken o da dizginleri kavrayıp doğuya doğru yönelmiş.

Ovalar çöller geçerek ve Tanrı'nın varlığından başka kimselerin bulunmadığı ve yabani otların bittiği tenhalıklarda yol almış. Sonunda ucu bucağı bulunmayan, cahilin zihninden de karanlık, gecenin gündüzden, siyahın beyazdan ayırt edilmesine olanak vermeye-

cek kadar ışık sızmaz bir ormana ulaşmış. Ve Nurcihan, sadece parlayan yüzü karanlıkları aydınlatarak, bazı ağaçları yer yer meyve yerine sırıtıp gülen ve yere düşen canlı insan başlarıyla, bazı ağaçları da çatlayıp içlerinden altın gözlü kuşların çıkmasına neden olan toprak tencerelere benzer meyvelerle donanmış bu ormanda çelikten bir yürekle ilerliyormuş.

Birdenbire, büyük bir keçi boynuzu ağacının gövdesi üstünde oturan dağ gibi iri ve yaşlı bir ecinni ile karşı karşıya gelmiş. Selam vererek onun yanına yanaşmış ve ağzının yakut kutusundan ecinninin ruhuna şekerli süt gibi akan tatlı sözler döktürmüş. Soyluluk bahçesinin bu genç fidanının güzelliğinden etkilenen yaşlı ecinni, onu yanında dinlenmeye çağırmış. Nurcihan da atından inip heybesinden eriyik tereyağ ve undan yapılma kurabiyeler çıkarmış. Dostluk gösterisi olarak ecinniye sunmuş; o da bunu alıp ağzına götürerek ısırmış. Yediği şeyden öylesine memnun olmuş ki, sevinçten sıçramış; ve "Âdemoğlunun bu gıdası beni, efendimiz Süleyman'ın yüzüğüne taş oluşturan kızıl kükürtü armağan almış kadar hoşnut etti. Ve Allah için, öylesine hayran oldum ki, gövdemdeki kılların her biri yüz bir dile dönüşse ve bu dillerin her biri seni överek ululasa, duyduğum minneti anlatamazdı. Buna karşılık, benden ne diliyorsan dile; gecikmeksizin yerine getiririm. Yoksa yüreğim raftan düşerek param parça olan bir tabağa dönüşür" demiş.

Nurcihan da, bu gönül alıcı sözlerinden dolayı ecinniye teşekkür etmiş ve ona "Ey ecinnilerin başı ve başlarının tacı, ey bu ormanların uyanık koruyucusu, madem ki benden bir dilek dilememi istedin, işte söylüyorum: Beni gecikmeksizin, Çinli genç kızın deniz gülünü koparmayı düşlediğim Firuz Şah'ın ülkesine ulaştırmanı diliyorum" demiş.

Bu sözleri duyan ormanın korucusu ecinni, soğuk bir soluk salıverip iki eliyle başını dövmüş; ve kendinden geçmiş. Nurcihan da onu, büyük bir özen göstererek ayıltmaya çalışmış; ama bunun sonuçsuz kaldığını görerek ağzına tereyağı ve undan yapılmış kurabi-

yelerden birini daha sokmuş. Birdenbire ecinninin duyarlılığı yerine gelmiş ve baygınlıktan ayılmış ve kurabiyenin tadıyla genç şehzadenin isteği arasında şaşkın, ona "Efendim, senin sözünü ettiğin ve sahibi bir Çin sultanı olan deniz gülü, gece gündüz, onun üzerinde bir kumun bile uçmasına, yağmur damlalarının tac yapraklarına zarar vermesine ve güneşin, ateşiyle onu incitmesine izin vermeyen hava ecinnilerinin koruması altındadır. Dolayısıyla, onun bittiği bahçeye bir kez seni ulaştırsam bile, ona âşık olan bu hava ecinnilerinin gözetimini nasıl yanıltabileceğimizi bilemem! Gerçekte, bu konudaki şaşkınlığım büyük bir şaşkınlıktır. Ama sen bana çok yararı dokunan şu harika kurabiyeden bir parça daha ver, hele! Belki de onun erdemi, zihnime aradığım açıklığı sağlamaya yarar. Çünkü sana yaptığım vaadi, seni arzuladığın güle kavuşturarak yerine getirmem gerek!" demiş.

Şehzade Nurcihan da, söz konusu kurabiyeyi ormanın bakıcısına vermekte tereddüt etmemiş; o da kurabiyeyi gırtlağının uçurumunda yitirdikten sonra, başını düşüncenin kukuletasına gömmüş. Birdenbire başını kaldırarak ona "Kurabiye etkisini gösterdi. Gel, kollarıma sığın da birlikte Çin'e uçalım! Çünkü şimdi gülü koruyan hava ecinnilerinin gözetimini nasıl atlatacağımızı buldum. Bu da, bu eriyik tereyağ ve undan yapılmış harika şekerli kurabiyelerden bir tanesini onlara fırlatmaktır" demiş.

Orman ecinnisinin bayılmasıyla epeyce kaygılanmaya başlamış olan Şehzade Nurcihan da artık sakinleşmiş ve içi ferahlamış; bahçeler gibi yeşermiş, gül goncaları gibi çiçek açmış.

Ve "Bunda bir uygunsuzluk yok!" diye yanıt vermiş.

O zaman ormanın ecinnisi, şehzadeyi sol kolu üzerine yerleştirmiş, sağ koluyla da âdemoğlunun başına vurmaması için güneş ışıklarını engelleyerek Çin ülkesine doğru yol almaya başlamış. Ve uçuşuyla mesafeleri yok ederek, böylece Tanrı'nın sağladığı güven sayesinde, kazasız belasız Çin ülkelerinin başkentinin üzerine ulaşmış. Şehzadeyi harika bir bahçenin giriş yerine yavaşça indirmiş. Bu bah-

çe, deniz gülünün yaşamını sürdürmekte olduğu bahçeymiş. Ona "İçeriye rahat bir yürekle gir, bana vereceğin kurabiyeyle ben koruyucuları oyalayacağım. İşini bitirdikten sonra gelir, seni istediğin yere götürmek üzere hazır beklemekte olan beni burada yeniden bulursun!" demiş.

Ve yakışıklı Nurcihan, dostu ecinniyi orada bırakarak bahçeye girmiş. Yöresine bakınınca bu bahçe, yüce cennetten bir parça imişçesine, gözlerine lal renkli bir şafak gibi görünmüş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Elli Altıncı Gece Olunca

Demiş ki:

... Bu bahçe yüce cennetten kopmuş bir parça imişçesine, gözlerine lal renkli bir şafak gibi görünmüş. Bahçenin ortasında, kenarına kadar gülsuyuyla dolu geniş bir havuz varmış. Bu değerli havuzun ortasında da, tek bir sakın üzerinde uzanan, ateş kırmızısı rengiyle bir gül çiçek açmış bulunuyormuş. İşte bu, deniz gülüymüş. Ama bilseniz ne harika bir çiçekmiş! Ancak bülbül ona uygun tanımlamayı yapabilirmiş.

Şehzade çiçeğin güzelliğine hayran kalarak ve kokusundan esriklenerek, zahmet çekmeksizin, böylesine bir gülün en inanılmaz erdemlerle donanmış bulunabileceğini kavramış. Tereddüt etmeden giysilerini çıkarmış; kokulu suyun içine girip tek bir çiçek taşıyan gül fidanını koparmaya yönelmiş. Sonra delikanlı, bu narin yükle zenginleşmiş olarak havuzun kenarına geri dönmüş; kurulanıp dalların altında giyinmiş ve kamışlar arasında gizlenmiş bulunan

kuşlar, harika gülün ve fidanının kaçırılışını derelere, kendi dillerince anlatırken, bitkiyi hırkasının altında saklamış.

Ama, bu güzelim bahçeyi, su kıyısında yükselen ve baştan aşağı Yemen'in kırmızı akiğiyle inşa edilmiş bulunan harika köşkü ziyaret etmeden terk etmeyi asla düşünmemiş. Köşke doğru yaklaşmış

ve korkmadan içine girmiş. Orada mimarlığın en uyumlu hatlarıyla gerçekleştirilmiş, yetkin bir sanatla donanmış, oranları harika bir salona ulaşmış. Bu salonun ortasında değerli taşlarla zenginleştirilmiş fildişi bir yatak varmış; bu yatağın yöresi de ağır perdelerle çevrili bulunuyormuş. Nurcihan, tereddüt etmeden, bu yatağa yönelmiş ve işlemeli perdelerini yarıya kadar açmış; ve kendi güzelliğinden başka hiçbir giysi ya da süsle donanmaksızın, şiltelere uzanıp yatmakta olan narin bir genç kız görerek hayranlıkla donup kalmış. Kız, yaşamında ilk kez, gizem örtüsüne bürünmemiş halde kendisi-

ni seyretmekte olan bir insan gözünden kuşku duymaksızın derin uykulara dalmış bulunuyormuş. Saçları da darmadağınıkmış; ve beş çukurla donanmış küçük eli de, kaygısızca alnının üzerinde duruyormuş.

Süreyya Yıldızı'nın yedi kandili, dişlerinin ışıklı dizisini görerek bulutların örtüsü altında saklanırken, gecenin karanlığı misk rengindeki saçlarına sığınıyormuş.

Zambak Yüzlü adındaki bu Çinli genç kızın güzelliğinin temaşası Şehzade Nurcihan üzerinde öylesine bir etki yapmış ki, duygudan yoksun bir hale düşmüş. Ama yeniden ayırt etme yetisini toparlamakta gecikmemiş ve onu büyüleyen genç kızın yanına yaklaşıp iç çekerek şu dizeleri okumaktan kendini alamamış:

> Lal rengi örtüler üzerinde uyurken, aydın yüzün şafak benzeridir; ve gözlerin deniz üzerindeki gökler gibidir.
> Nergislerle güllerle donanmış bedenin, Arabistan'da yetişen hurma ağaçlarının boy ölçüşmeyeceği tarzda gerinir ve gevşer.
> İçinde değerli taşların ışıldadığı ince telli saçların, yoğunluğuyla dökülünce ya da yeğnilikle çözülünce, onların doğal kumaşıyla hiçbir ipek eşdeğerde olamaz.

Bunu izleyerek, bu yere girişinden uyuyan güzelde bir iz kalmasını istemiş ve taşıdığı bir yüzüğü onun parmağına takmış; ve kızın taşıdığı bir yüzüğü de parmağından çıkararak kendi parmağına geçirmiş. Ondan sonra da kızı uyandırmadan ve şu dizeleri okuyarak köşkten çıkmış:

> Bu bahçeden, kan ağlayan laleler gibi, aşkın yarasını yüreğimde taşıyarak ayrılıyorum.
> Bahtsız o kişidir ki, dünya bahçesinden, urbasının eteğinde hiçbir çiçek taşımaksızın çıkar gider.

Ve gidip kendisini bahçenin kapısında bekleyen ormanın bakıcısı ecinniyi bulmuş ve ona, kendisini gecikmeksizin Şarkistan'a, Şah Zeyn ül-Müluk'un ülkesine götürmesini rica etmiş. Ecinni de "İşitmek itaat etmektir! Ama bana bir kurabiye daha vermeden olmaz!" diye yanıt vermiş. Nurcihan da ona elindeki son kurabiyeyi vermiş. Ecinni hemen onu sol koluna almış ve hava yolunu tutarak onunla birlikte, Şarkistan'a yönelmiş.

Kazasız belasız, âmâ Şah Zeyn ül-Müluk'un ülkesine gelmişler. Karaya indikleri zaman, ecinni yakışıklı Nurcihan'a "Ey benim ömrümün ve neşemin sermayesi, senden, sana duyduğum ilginin bir nişanesini bırakmasızın ayrılmak istemiyorum. Seni düşünerek sakalımdan kopardığım şu bir tutam kılı al. Bana her ihtiyaç duyduğunda, bu tüylerden birini yakman yeter! Derhal yanında olurum" demiş. Ve böylece konuştuktan sonra, ecinni kendisini beslemiş olan eli öpmüş ve kendi yoluna çekip gitmiş.

Nurcihan'a gelince, konuşma arzusu belirttikten ve şifa sağlayacak nesneyi getirdiğini bildirdikten sonra çabucak babasının huzuruna çıkmış. Âmâ şahın nezdine ulaşınca, hırkasının altından mucizevi bitkiyi çıkarıp kendisine sunmuş. Şah kokusu ve güzelliği seyredenlerin ruhunu saran deniz gülünü gözlerine yaklaştırır yaklaştırmaz gözleri yıldızlar gibi ışıldamış.

O zaman sevinç ve minnettarlığın sınırında, oğlu Nurcihan'ın alnını öpmüş ve en sıcak sevgi gösterilerinde bulunarak onu bağrına basmış. Ülkesinin her yanında, bundan böyle saltanatını küçük oğlu Nurcihan ile kendisi arasında bölüştürdüğünü ilan ettirmiş. Tüm bir yıl, zengin fakir bütün uyruklarına neşe ve zevk kapılarının açık, keder ve hüzün kapılarının ise kapalı bulunduğunu ilan edip şahane şenlikler yapılması için gerekli buyrukları vermiş.

Bunu izleyerek, artık göz nurunu yitirmek tehlikesinden kurtulmuş olan babasının sevgilisi olmuş bulunan Nurcihan, solup tükenmemesi için deniz gülünü yeniden dikmeyi düşünmüş. Bu maksatla, sakallarından birini yakarak çağırdığı ormanın ecinnisine baş-

vurmuş. Ecinni de ona, bir gecelik bir sürede, harcı sırf altınla karılmış ve tabanına değerli taşlar döşenmiş iki mızrak boyu derinlikte bir havuz kazmış. Nurcihan da, çabucak deniz gülünü bu havuzun ortasına dikmiş. Ve bu gül, gözler için bir büyülenme ve koku alma duygusu için bir belsem olmuş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Elli Yedinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve bu gül, gözler için bir büyülenme, koku alma duygusu için bir belsem olmuş.

Bununla birlikte, şahın şifa bulmuş olmasına karşın, burunları uzamış olarak geri dönmüş bulunan iki büyük oğlu, bu deniz gülünün mucizevi bir erdem taşımadığını ve babalarının gözlerinin açılışının taşa tutulası şeytanın bu konudaki girişimi ve büyüsü sayesinde mümkün olduğunu iddia etmişler.

Ama babaları şah, onların bu imalarına içerleyerek, ayırt etme yeteneklerinin eksikliğinden hoşnut olmamış ve kendilerini kardeşleri Nurcihan ile huzurunda biraraya getirmiş ve onlara "Bu gülün benim göz nuru kazanmamdaki etkisini neden inkâr ediyor ve bir kadından bir erkek ve bir erkekten bir kadın yaratabilen Yüceler Yücesi Tanrı'nın bir gülün yüreğine şifa imkânlarını koymuş olmasına inanmıyorsunuz? Öyleyse, anlatayım da dinleyin, bu konuda bir Hint hükümdarının kızının başına neler gelmiş" demiş. Ve şu öyküyü anlatmış:

Çok eski zamanlarda Hint ülkelerinde, hareminde, şahların saraylarında benzerleri olmayan binlerce genç kız arasından seçilmiş

genç ve güzel yüz kadın bulunan bir hükümdar varmış. Ama bunlardan hiçbiri ne ondan hamile kalmış ne de bir çocuk doğurmuş. Bundan dolayı artık yaşlanmış ve zamanla beli bükülmüş olan Hint Şahı mahzun ve kederliymiş. Ama sonunda, Güçlüler Güçlüsü Tanrı'nın yardımıyla şahın eşlerinin en genci hamile kalmış ve dokuz ay sonra çok güzel ve görünümü gerçekten periye benzer bir kız çocuğu doğurmuş. Anası da, çocuğun erkek olmadığını görerek ve şahın kederleneceğinden çekinerek, yeni doğan çocuğun bir erkek olduğu söylentisini çıkarmış. Ve şahı, bu çocuğu on yıl geçmeden görmemesi gerektiğine inandırmaları için yıldızbilimcilerle anlaşmış.

Güzelleşerek büyüyen küçük kız, babası şahın sonunda onu görebileceği yaşa ulaşınca, anası ona gerekli uyarılarda bulunarak kendisine, bir oğlan çocuğu yerine konulmasının nedenlerini açıklamış. Tanrı'nın incelik ve zekâyla donattığı kızcağız da, anasının öğütlerini gereğince kavramış ve her koşulda bunlara uymuş ve sanki gerçekten bir erkek çocuğu gibi giyinmiş ve o yolda hareket ederek sarayın içinde dolaşmaya başlamış.

Babası şah, bir erkek çocuk sandığı evladının güzelliğinden her geçen gün daha fazla zevk duyuyormuş. Oğlan sanılan bu çocuk on dört yaşına ulaşınca, şah onu, komşu ülkenin şahının kızıyla evlendirmeye karar vermiş. Düğün günü kararlaştırılmış. Saptanan gün gelince, şah oğlunu şahane bir giysiyle donatmış; bir filin sırtına yerleştirilmiş altın bir tahtırevanda kendi yanına oğlunu da oturtmuş ve büyük bir mevkip halinde onu evleneceği kızın ülkesine götürmüş. Bu denli cansıkıcı koşullar altında, aslında bir sultan kızı olan genç şehzade, bir ağlayıp bir gülüyormuş.

Mevkibin sık bir ormanda konakladığı bir gece, genç sultan, tahtırevandan çıkmış ve ağaçlar altında, sultan kızlarının bile kölesi olduğu bir ihtiyacını görmek üzere uzak bir yere gitmiş. Orada birdenbire, bir ağacın altına oturmuş bulunan ve bu ormanın bakıcısı olan çok yakışıklı bir ecinni ile karşılaşmış. Ecinni de genç kızın güzelliğinden gözleri kamaşarak onu incelikle selamlamış ve kendisi-

ne kim olduğunu ve nereye gitmekte bulunduğunu sormuş. Kız da, onun çekici edasına güvenerek en küçük ayrıntısına kadar tüm öyküsünü kendisine anlatmış; ve bu durumda düğün gecesinde kendisine eş olarak seçilmiş bulunan kızın yatağına gireceği sırada ne denli sıkılacağını açıklamış.

Bunun üzerine ecinni onun sıkıntısından duygulanarak bir an düşünmüş; sonra, gönül yüceliğiyle ona, dönüşünde emaneti sadakatle iade etmek kaydıyla onunkini alarak, kendi cinselliğini bütünüyle ona ödünç vermeyi önermiş. Genç kız da, yüreği minnetle dolu, öneriyi kabul etmiş ve Güçlüler Güçlüsü'nün iradesiyle değişim, hiçbir güçlük ve karmaşıklık olmaksızın hemen gerçekleşmiş. Hayranlığın sınırında hayran kalan genç sultan, bu yeni veriyle ve değerli malla ağırlaşmış olarak babasının yanına dönmüş ve tahtırevana

çıkmış. Henüz yeni eklemelerine alışık olmadığından beceriksizce üzerlerine oturmuş ve duyduğu acıdan bir feryat koparmış. Ama durumu belli etmemek için çabucak kendisini toparlamış; ve sadece aynı acıyı yeniden duymamak için değil, ama kendisine emanet edilen bir mala zarar vermemek ve de sahibine iyi durumda iade etmek için, aynı hareketi bir daha yapmamak üzere dikkat ve özen göstermiş.

Birkaç gün sonra mevkip nişanlı kızın kentine ulaşmış ve evlilik şatafatlı bir düğünle kutlanmış. Genç koca, ecinninin incelik gös-

tererek kendisine ödünç verdiği gereci harika bir tarzda kullanmış ve onu öylesine yetkinlikle devreye sokmuş ki, karısı hiç gecikmeksizin hamile kalmış. Ve herkes hoşnut olmuş.

Böylece, dokuz ay sonra, evlenen sultan, güzel bir oğlan çocuk

doğurmuş. Ve loğusa yatağından kalkınca, kocası ona "Gidip annemi ve yakınlarımı görmek üzere artık ülkemize dönmenin zamanıdır" demiş. Bunu böyle söylemiş ama, gerçekte, daha fazla ertelemeksizin, ormanın ecinnisine bu dokuz aylık hoş geçirilen sürede, verimli olan ve daha da güzelleşmiş ve gelişmiş olan emaneti kusursuz ve iyi durumda iade etmek istiyormuş.

Genç karısı da ona, işitip itaat ettiği yanıtını vermiş ve yola koyulmuşlar. Ve de emanet malın sahibi olan ecinninin oturduğu ormana ulaşmakta pek gecikmemişler. Onu orada, aynı yerde, görülür biçimde yorgun ve karnı irileşmiş bir kadın görünümünde bulmuş. Selamlaşmalardan sonra, sultan ona "Ey ecinnilerin başı ve başlarının tacı, ben, bana verdiğin emanetle yapmış bulunduğum işte başarı sağladım ve arzuladığım şeyi elde ettim. Şimdi de sana vaadettiğim gibi, irileşmiş ve güzelleşmiş olarak onu sadakatle iade etmeye ve kendiminkini geri almaya geldim" demiş. Bunu söyleyerek, taşımakta olduğu emaneti onun eline teslim etmeye kalkışmış.

Ama ecinni ona "Kuşkusuz senin imanın büyük bir iman ve de dürüstlüğün takdire değer! Ama, ne yazık ki, şimdi artık sana ödünç verdiğim şeyi geri alma arzusunu duymadığımı ve üzerimde taşımakta olduğum emaneti de sana iade etmeyi düşünmediğimi bildirmek zorundayım. Bu ince bir iştir ve baht da bunu böylece düzenlemiştir. Çünkü, birbirimizden ayrıldığımızdan bu yana aramızdaki tüm değiş tokuşu önleyen bir durum ortaya çıktı" diye yanıt vermiş. Eski genç kız da ona "Ey yüce ecinni, karşılıklı olarak cinselliğimizi değiş tokuş etmeyi engelleyen bu yeni durum nedir?" diye sormuş. O da "Bil ki, ey eski genç kız, benimkiyle değiştirerek bana verdiğin emaneti, dikkatle gözeterek burada beklemekte ve saflığını ve bakireliğini saklamak için elimden geleni esirgememekte iken, günün birinde, bu yerlerin yönetim görevlisi ecinni ormandan geçerken beni görmeye geldi. Saçtığım yeni kokudan, bende daha önce tanımadığı bir cinsiyet bulunduğunu anladı. Bana karşı şiddetli bir aşk duydu ve karşılıklı olarak bende de aynı duyguları harekete geçirdi. Sonra

bilindiği şekliyle benimle birleşti ve emanetin bakirelik mührünü kopardı. Ben de aynı durumda olan bir kadının uğradığı benzer koşulları yaşadım; ve de anladım ki, kadınların duyduğu zevk, erkeklerinkine bakınca, daha sürekli ve daha incelikli türdendir. Şimdiki

durumda, yönetici kocamdan hamile kaldığım için cinselliğimi senden geri alamam. Yeniden erkek olma felaketine katlanırsam ve erkek halimle karnımdaki çocuğu doğurmaya kalkışırsam, hiç kuşkusuz, ıstıraptan ölürüm ve de karnım yırtılır. İşte, bir yaşam zorunluluğu olarak bana verdiğin emaneti sana geri çevirmemi engelleyen yeni durum budur. Bu durumda sen de benim sana verdiğim emaneti saklayabilirsin. Ve her şeyi zarar görmeden, kazasız belasız yürüten ve aramızda kimseye zarar vermeksizin bu değişime izin veren Tanrı'ya şükredelim" diye yanıt vermiş.

Şah da, iki oğluna, kardeşleri Nurcihan'ın önünde bu öyküyü anlatarak ve "Güçlüler Güçlüsü Yaradan'ın gücü sayesinde imkânsız hiçbir şey yoktur. Bir genç kızı bir delikanlıya ve bir ecinniyi hamile bir kadına çevirebilen Varlık, benim gözümün bir gül aracılığıyla nura kavuşmasını da aynı şekilde sağlamıştır" diyerek sözünü sürdürmüş. Böyle konuştuktan sonra, iki büyük oğlunu yanından uzaklaştırmış ve gönül okşayan sözler söyleyerek ve sevecenlik belirtileri göstererek genç Nurcihan'ı yanında alıkoymuş. İşte onların durumu böyleymiş.

Deniz gülünün sahibi Çinli genç kız Zambak Yüzlü'ye gelince, onunki de şöyle: Göğün Koku Saçıcısı, şafağın kâfuruyla yüklü güneşin altın tepsisini Doğu'nun penceresine yerleştirince, Sultan Zambak Yüzlü, o büyüleyici gözlerini açıp yatağından kalkmış. Saçını tarayıp toparlamış ve yavaşça, zarafetle salınarak deniz gülünün bulunduğu havuza doğru yönelmiş. Çünkü, her sabah, ilk düşüncesi deniz gülüymüş ve ilk ziyaret ettiği yer bu göletmiş. Bir kokucu dükkânının havasını taşıyan ve dallardaki meyveleri rüzgârda sallanan şerbet şişelerine benzeyen bahçeyi geçmiş. Kimya bakımından gök cam ve firuze rengindeymiş. Gül bedenli genç kızın her adımında sanki çiçekler açıyor, urbasının sürüklenişinin yerden kaldırdığı toz bülbülün gözü için ilaç oluşturuyormuş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Elli Sekizinci Gece Olunca

Demiş ki:

... Ve urbasının sürüklenişinin kaldırdığı toz, bülbülün gözü için ilaç oluşturuyormuş.

Böylece havuzun kıyısına ulaşmış ve bakışlarını sevgili gülünün bulunduğu yere çevirmiş. Ama onun ne izini görmüş ne de kokusunu duymuş. O zaman, kederden kahrolarak hemen pota içindeki altın gibi erimeye ve kederin sam yeline kapılan gonca gibi solmaya yüz tutmuş. Aynı anda, parmağında taşıdığı yüzüğün yabancı bir yüzük olduğunu ve yıllardan beri sahibi olduğu kendi yüzüğünün ortadan kaybolduğunu fark ettiğinden felaketi doruğuna ulaşmış.

Ve de uyurken çıplak olduğunu ve bir yabancının gözlerinin kişiliğinin büyüleyici gizemini ceza görmeksizin ortadan kaldırmış olmasını da hatırlayarak bir karmaşıklık okyanusuna dalmış. Yakuttan yapılma odasına çekilerek bütün gün tek başına ağlayıp durmuş. Bunu izleyerek, düşüne düşüne akla yatkın fikirler edinmiş; ve kendi kendine "Kuşkusuz 'İz bırakmayan şeyin kendisini bulmak mümkün değildir' deyimi yanlıştır. Şayet bir iz bulunmuşsa, o iz bırakılmış demektir. Ve başkaca 'Yitirilmiş bir şey aranacaksa, onu bulmak için kendini yitirmek gerekir' deyimi de asla doğru değildir. Zira ben, vallahi, kendi başıma gepegenç ve çok zayıf genç bir kız olmakla birlikte, şu andan başlayarak, gülümü çalanı aramaya ve hırsızlığının nedenini anlamaya koyulacağım. Arzusunun gözlerini uyuyan bakire bir sultanın üzerine çevirmiş olma küstahlığından dolayı onu cezalandıracağım" demiş.

Bunu söylemiş ve aynı saatte, savaşçı giysileriyle donanmış köle kızlar kendisini izlerken, sabırsızlığın kanatlarını takınarak yola koyulmuş. Gezisi boyunca, her yerde soruşturup bilgi edinmesinin sağladığı olanakla sonunda kazasız belasız Şarkistan'a, Nurcihan'ın babası Şah Zeyn ül-Müluk'un ülkesine ulaşmış. Ülkenin başkentine girince her yanda tam bir yıldır süren şenliklerin donanımlarıyla karşılaşmış; ve hemen her kapıda musiki aygıtlarının çalındığını duyup sevinç gösterilerinde bulunulduğunu görmüş. Bu sevincin nedenini öğrenmeye merak sararak ve her zamanki gibi erkek kıyafetlerine bürünmüş olarak kentte oturanlar arasında hüküm sürmekte olan genel sevincin nedenini araştırmış. Ona "Şahımız âmâydı; ama

oğlu, o harika yakışıklı Nurcihan, sonsuz zorluklara katlanarak sonunda Çinli genç kızın yetiştirdiği deniz gülünü bulup getirdi. Bu mucizevi gülün gözlerine dokunmasıyla şah yeniden görmeye başladı ve yıldızlar gibi ışıldadı. İşte bu münasebetle şah, tam bir yıl süreyle, harcamaları hazineden ödenmek üzere, zevk ve eğlencelerin sürdürülmesini ve sabahtan akşama kadar durmaksızın her kapının önünde musiki aygıtlarının çalınmasını buyurdu" demişler.

Zambak Yüzlü de, sonunda gülü hakkında kesin bilgiler almanın verdiği sevincin son sınırında, yolculuğun yorgunluğunu çıkarmak üzere gidip nehirde yıkanmakla işe girişmiş. Sonra da, yeniden erkek giysilerine bürünerek, çarşılar boyunca zarafetle yürüyerek şahın sarayına doğru yönelmiş. Bu delikanlıya bakanlar kum üzerinde ayak izlerinin silindiği gibi hayranlıkla tükenmişler. Ve saçlarının kıvrımları seyredenlerin yüreklerini sarmış.

Böylece bahçeye ulaşmış ve orada, sırf altından yapılma ve değerli gülsuyuyla doldurulmuş havuzun ortasında kendi deniz gülünün, önceleri olduğu gibi, açılmış bulunduğunu ve gözler için büyü, burunlar için koku saçtığını görmüş. Bu karşılaşmadan dolayı sonsuz bir sevinç duyduktan sonra, kendi kendine "Şimdi gidip bahçemdeki gülü ve parmağımdaki yüzüğü aşıran küstahı görmek üzere ağaçların altına saklanayım!" demiş.

Çok geçmeden, gözleri birer esriklik kadehi olan, bakışlarının tatlı ateşiyle en bilge kişilerin bile aklını başından alan ve her bir kirpiği bir hançerin kıvrık ağzı gibi parıldayan, siyah miskten yapılmış saçlarının kıvrımları Hint sümbülü gibi yürekleri karıştıran, güzel ve taze yanakları her bakımdan bakirelerin kadife yanaklarını aşan bir güzellikte, etkileyici gülüşü mızraklar gibi delici, tavrı soylu olduğu kadar hoş, dudağının sol yanındaki beni sanatsal bir yuvarlıkta, billur bir levhaya benzeyen kaygan ve beyaz göğsü sıcak ve yiğit bir yüreği barındıran delikanlı, gülün bulunduğu havuzun yakınına gelmiş. Ve onu gören Zambak Yüzlü, bir çeşit şaşkınlığa düş-

müş ve neredeyse aklını yitirir gibi olmuş. Çünkü bu delikanlı tam da şairin şöylece tanımladığı gibiymiş:

> Bir toplulukta, kaşlarının yayı, kirpiklerinin oklarını fırlatırsa, bunların ucu ancak aşka layık olan yüreklere ulaşır.

Zambak Yüzlü, yeniden kendine gelince, gözlerini ovuşturmuş, her yanına bakınmış ve artık delikanlıyı görememiş. Kendi kendine "İşte gülümü çalan kişi, şimdi de aynı şekilde ruhumu ve gönlümü çaldı. O sadece onurumun değerli şişesini ayartı taşına vurarak kırmakla yetinmedi, gizlice yüreğimi de aşk okuyla yaraladı. Ne yazık! Şimdi ben, ülkemden ve anamdan uzakta nerelere gideyim ve bütün bu zarar ziyanı tazmin ettirmek için adalet dilemek üzere kime şikâyette bulunayım?" demiş.

Ve yüreği tutkuyla yanarak savaşçı genç kızlarını bulmaya gitmiş. Onlar yöresinde iken, oturarak eline bir kalem ile bir kağıt almış; ve Nurcihan'a bir mektup yazarak yüzükle birlikte yakın maiyetinden güvendiği bir kıza verip onu, bu iki şeyi götürüp delikanlı şehzadenin kendi ellerine teslim etmekle görevlendirmiş. Genç kız da göz açıp geçinceye kadar bir sürede Nurcihan'ın yanına ulaşmış ve onu oturmuş, hanımı Zambak Yüzlü'yü düşler gibi bir halde bulmuş. Saygı dolu selamlaşmalardan sonra, kız, sultanın kendisini vermekle yükümlü kıldığı mektubu ve yüzüğü ona sunmuş. Nurcihan da, heyecanın sınırına ulaşarak yüzüğü tanımış. Ve mektubu açarak şu satırları okumuş:

> Bakirelere güzellik ve zarafeti ve delikanlılara baştan çıkarıcılığın gözünü vererek, her birinin yüreğinde aşkın şavkını tutuşturarak, bilgeliğin pervaneler gibi yanıp tutuştuğu lambalar yakan 'nasıl' ve 'niçin'in özgür yanıtlayıcısına övgüler sunarım.

İşte ben de, senin baygın gözlerin için aşktan ölmekteyim; tutkunun ateşi içten de dıştan da beni yiyip bitiriyor. Ah! 'Yürekler anlaşır'[1] diyen atasözü ne kadar yanlıştır. Çünkü ben yanıp tutuşuyorum; seninse hiçbir şeyden haberin yok. Harika görünümünle beni neden öldürmekte olduğunu sana sorsam, acaba yanıtın ne olurdu?
Ama, ey kalem, artık daha fazla yazma! Yeterince aşk acılarına kapılmışım zaten!

Bu mektubu okuyunca, Nurcihan'ın yüreğinin külleri içinde aşk ateşi kıvılcımlanmış; ve civa gibi sabırsız, eline kalemi kağıdı alıp şu satırları karalamış:

Gümüşsü bedeninde tüm güzellikleri taşıyan ve kaşları esrik bir savaşçının ellerinde kılıç olan kişiye!
Alnı Zühre gezegenine benzeyen, Çin'in güzellerinde kıskançlıklar uyandıran, ey büyüleyici kız! Mektubunun içeriği, dolunayın çehresinde benler bulundukça çarpacak olan kimsesiz kalbimin yaralarını depreştirdi.
Yüreğinin bir kıvılcımı yaralarımın üzerine düştü ve arzumun şimşeği hasadının üzerinde parıldadı. Sadece sevenler bitip tükenmiş olmanın sihrini tanır. Ve işte ben yarı boğazlanmış, gece gündüz yerde debelenen ve eğer kurtarılmazsa can vermesi gecikmeyecek bir piliç gibiyim.
Ey Zambak Yüzlü, peçe yüzünü gizlemiyor; sen kendin, kendin için bir peçe olmuşsun! Bu peçeden sıyrıl ve ilerle! Çünkü yürek harika bir şeydir ve küçücük olmasına karşın Yaradan oraya tahtını kurmuştur.
Ama, ey büyüleyici varlık, daha açık konuşma ıalı ve de kalemime daha fazla yüklememeliyim. Çünkü kalem âşıkların gizlerinin haremine sokulmamalıdır.

1 Mathers'de "Yürek yüreğin sesini duyar" şeklindedir (Ç.)

Bunu izleyerek Şehzade Nurcihan aşk mektubunu katlamış ve gözünün mührüyle[1] onu damgalamış; hanımı Zambak Yüzlü'ye yazarak anlatamadığı ince şeyleri kendi sesiyle söylemesini tembih ederek mektubu genç haberciye vermiş. Gözde de gecikmeksizin ondan ayrılıp hanımının yanına ulaşmış.

Ve onun baygın nergis gözleriyle oturup beklemekte olduğunu ve kirpiklerinin her birinin birer çeşmeye dönüşmüş bulunduğunu görmüş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Elli Dokuzuncu Gece Olunca

Demiş ki:

Ve onun baygın nergis gözleriyle beklemekte olduğunu ve kirpiklerinin her birinin birer çeşmeye dönüşmüş bulunduğunu görmüş. Ona gülerek yaklaşıp kendisine "Ey neşe fidanının gülü, yüzünün tac yapraklarını ıslatan değerli gözyaşların benim üzerime düşsün de, sen her zaman memnun ve tebessüm saçıcı ol! Bak işte sana hayırlı haberler getirdim!" demiş. Ve Nurcihan'ın mektubunu, güzel delikanlının hanımı hakkında kendisinden söylemesini istediklerini de açıklayarak vermiş.

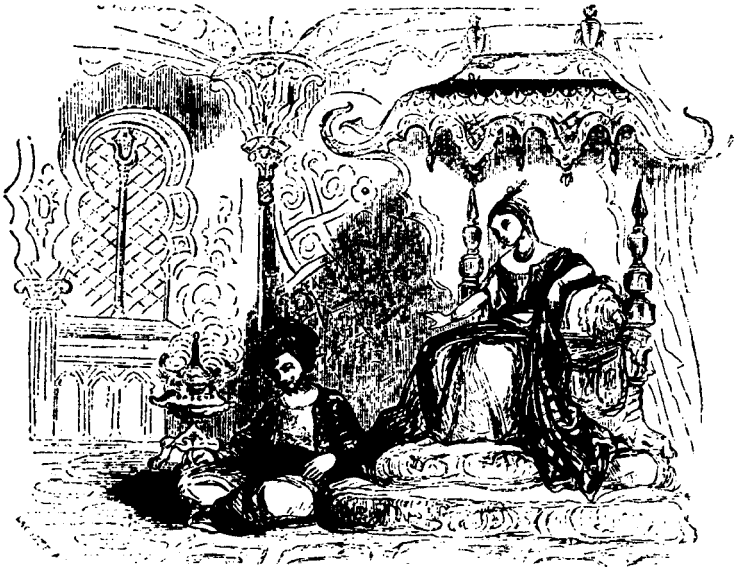
Zambak Yüzlü de mektubun içeriğini anlayınca ve gözdesinin ağzından yakışıklı kapıp kaçırıcı Nurcihan'ın yazılı olarak açıklayamadığı güzel sözleri işitince, teselli bulmuş ve ayağa kalkmış ve buyruğu altındaki genç kızlara kendisini toparlayarak hazırlayıp giydirmelerine izin vermiş.

1 Mathers'de "Gözde mühürüyle" şeklindedir (Ç.)

O zaman bu sevimli kızlar hanımlarını güzelleştirmek için ellerinden geleni yapmışlar. Saçlarını taramış, saçlarının arasına taraklar sokarak seçkin kokularla bedenini kokulandırmışlar; öyle ki, Tataristan'ın miskleri onun saçtığı kokular yanında kıskançlıktan buhar olup uçarmış; şenlik günlerindeki hurma dalları gibi örülmüş, beline kadar düşen harika saç örgülerini görerek yürekler göğüslerde raksedermiş. Bunu izleyerek her bir teli, yürekleri avlayan birer ip olan kırmızı muslinden bir kemeri beline dolamışlar. Sonra da onu, bedeninin rengini açığa vuran pembe bir tüle sarmışlar ve daha koyu renkte, dünya âlemi esir etmeyi sağlayan şahane genişlikte bir şalvar giydirmişler. Saçlarını ayıran çizgiyi, saman yolundaki yıldızları şaşkınlığa uğratarak utançtan örtünmelerine neden olacak parlaklıktaki incilerle süslemişler. Alnına da onu yeni bir ay doğmuşçasına parlak gösteren, göz kamaştıran bir taç koymuşlar. Ve onu öylesine güzel ve harika bir hale sokmuşlar ki, her biri, sonunda, karşısına geçip süslenmiş bir duvarı seyredercesine sakin bir hayranlıkla onu seyretmiş. Ama o, bütün bu süslerden çok, kendi güzelliğiyle donanmış bulunuyormuş.

Kız böylece süslendikten sonra, yüreği çarparak, gölgelerin yoğunlaştığı bir sırada bahçenin ağaçları altına gelmiş. Nurcihan da onu görerek yaşadığı duyguların şiddetiyle ilkin bayılmış. Ama, Zambak Yüzlü'nün saçtığı tatlı soluğun kokusuyla Nurcihan hemen gözlerini açmış ve sevgilisini seyrederek mutluluğunun doruğunda ayağa kalkmış. Kendi bakımından, Zambak Yüzlü de, delikanlıyı, bir tüy inceliği ya da bir nokta kadar bile fark görülmeksizin, yüreğinin yapracığına kazılan hayaline tam bir uygunluk halinde bulmuş. Ve ağırbaşlılık peçesini yüzünden kaldırarak o anda sahibi bulunduğu her şeyi sevgilisinin gözleri önüne sermiş: dişlerinin incilerini, gül tacı yapraklarından üstün dudaklarının yakutunu, gümüş kollarını, gülüşünün ayışığını, yanaklarının altınını, Tataristan'ın miskinden üstün soluğunun mis kokusunu, gözlerinin bademlerini, saç buklelerinin siyah amberini, çenesinin elmasını, bakışlarının elmas-

larını ve bakire bedeninin otuz altı yumuşak çalımını[1] sergilemiş. Ve aşk, iki güzel göğüs ve iki genç alın üzerinde bağlarını sıkıştırmış. O gece, gölgelerin koyuluğunda bu iki güzel genç varlık arasında ne olup bittiğini kimse bilmemiş.

Ama aşk ve misk kokusu bilmezlikten gelinemeyeceğine göre, iki âşığın arasında olup bitenlerden haber almakta gecikmemişler ve onları çabucak evlilik yoluyla birleştirmişler. Aşkı ve deniz gülünü aralarında paylaştıkları yaşamları mutluluk içinde akıp gitmiş.

Güllere çiçek açtıran ve âşıkların yüreklerini birleştiren, Güçlüler Güçlüsü, Yüceler Yücesi Tanrı'ya övgüler olsun! Ve kutsama ve dualar efendimiz ve bağlısı olduğumuz Elçiler Sultanı Muhammet'in ve yöresindekilerin üzerine olsun! Âmin!

1 Aslında "Biçimsel tavrını" anlamında "*Poses plastiques*" ya da İngilizcesiyle "*Cerven poses*" deyimleri kullanılmış Mardrus ve Mathers'de (Ç.)

Şehrazat bu öyküyü anlatıp bitirince susmuş. Kızkardeşi genç Dünyazat "Ablacığım, sözlerin tazeliği içinde ne kadar tatlı, güzel ve hoş! Ve bu DENİZ GÜLÜ VE ÇİNLİ GENÇ KIZ ÖYKÜSÜ ne kadar hayranlık verici! Oh, lütfen, henüz vakit varken bize buna benzer başka bir öykü daha anlat!" diye haykırmış. Şehrazat da ona gülümsemiş ve "Evet ve de şimdi anlatmak istediğim öykü daha da hayranlık uyandırıcıdır, küçüğüm! Ama kuşkusuz, efendimiz şah izin vermedikçe onu anlatamam!" demiş. Şehriyar da "Yoksa benim zevkimden kuşku mu duymaktasın, ey Şehrazat! Ben acaba senin sözlerin kulaklarıma akmadan ve gözlerim seni görmeden herhangi bir geceyi geçirebilir miyim?" demiş. Şehrazat da gülümseyerek teşekkür etmiş ve "Öyleyse BALLI KÜNEFE VE ESKİCİ'NİN UĞURSUZ KARISI'NIN ÖYKÜSÜ'nü anlatayım!" demiş ve sözünü şöyle sürdürmüş:

BALLI KÜNEFE ÖYKÜSÜ[1]

Anlatılanlar arasında anlatırlar ki, ey bahtıgüzel şah, vaktiyle Kahire denen korunaklı kentte huyu güzel ve canayakın ilgilere layık bir eskici yaşarmış. Bu eskici, yaşamını eski pabuçları onararak kazanırmış. Adı Maruf olan bu eskicinin her durumda ululanası Nasip Dağıtıcı'nın başına sardırdığı, adı Fatıma olan, zift ve katranda

1 Diğer kaynaklarda "Eskici Maruf ve Karısı Fatıma'nın Öyküsü" olarak geçiyor. (Ç.)

kaynayası uğursuz bir karısı varmış. Ama komşuları onu "Sıcak Tezek" diye anarlarmış; çünkü, gerçekte, kocası eskicinin yüreği üzerinde dayanılmaz bir yakı ve ona yaklaşanların gözleri için kara bir bela kesilirmiş. Bu uğursuz karı, erkeğinin iyiliğini ve sabrını kötüye kullanır, ona günde bin kez küfreder, hakaretler yağdırırmış; ve geceleri de asla rahat yüzü göstermezmiş. Bahtsız adam da onun kötülüklerinden çekinir ve yaptığı fenalıklardan tir tir titrermiş; çünkü sakin, akıllı, duyarlı, fakir ve sade koşullarda yaşayan biri olsa da, ününü korumakta titiz bir adammış. Gürültü ve haykırışlardan sakınmak için de, tüm kazancını karısının, bu kuru, kötü ve geçimsiz kadının ihtiyacını gidermek için sarf edermiş. Şayet bir talihsizlik olur da, o gün yeterince para kazanmamış olursa, karısı, bütün gece, rahat ve huzur vermeden başının üzerinde korkunç fırtınalar koparark kulaklarını haykırışlarla doldururmuş. Böylece gecelerini bahtının kitabında yazılı olandan da daha karanlık hale getirirmiş. Bu durum, şairin şu dediklerine de uyarlanabilirmiş:

> Karımın, şu uyuz paçalının yanıbaşında ne çok mutsuz gece geçiriyorum!
> Ah! Düğünümün karanlık gecesinde, neden acaba, ruhunu hapşırarak terk etmesi için bir bardak soğuk zehir sunmadım ona?

Uğradığı bunca derin üzüntülere katlanan bu Eyüp sabırlı kişinin bakın başına neler gelmiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmışıncı Gece Olunca

Demiş ki:

Uğradığı bunca derin üzüntülere katlanan bu Eyüp sabırlı kişinin başına bakın neler gelmiş.

Gerçekten, bir gün, Allah bizi böylesi günlerden ırak eylesin, eşi yanına sokulmuş ve ona "Ey Maruf, bu akşam, eve dönerken, balla yapılmış künefe tatlısı getirmeni istiyorum" demiş. Zavallı Maruf da ona "Ey amcamın kızı, Kerim Tanrı, bu ballı künefeyi almak için gerekli parayı kazanmama yardım ederse, kuşkusuz onu almak başım üzerine, gözüm üzerine olacaktır. Çünkü bugün, dua ve barış üzerine olası Muhammet'in adını anarak söyleyeyim ki, üzerimde hiç para yok. Ama Tanrı'nın acıması boldur ve güç olan şeyleri bizim için kolaylaştırır" diyerek yanıt vermiş. Ama cadaloz kadın "Sen şimdi yardımcı olsun diye işe Allah'ı mı karıştırıyorsun! Sanıyor musun ki, canımın çektiği bu tatlıyı Tanrı'nın kutsaması üzerine olsun ya da olmasın diye bekleyip duracağım! Günlük nafakanı kazan ya da kazanma, ben yüz dirhem[1] ballı künefeyi isterim. Ve de hiçbir zaman arzumun yerine getirilmemesine dayanamam! Bahtın sana gülmez de, bu akşam eve elinde künefe olmaksızın gelirsen, başının üzerinde geceyi, seni benim elime teslim eden bahtından da fazla kararturım" diye haykırmış. Bahtsız Maruf "Allah rahimdir, kerimdir; sadece O'na başvurmaktayım!" diyerek iç geçirmiş. Ve zavallı, alnında keder ve sıkıntı terleri belirirken evinden dışarı çıkmış.

Gidip pabuççular çarşısındaki dükkânını açmış ve ellerini göğe kaldırarak "Sana yalvarırım Tanrım, bana bugün yüz dirhemlik bir künefe parası kazandır ve beni bu gece bu kötü karının hışmından

1 Aslında Mardus'debir "once" (30,56 gram) olarak geçiyor. Biz kadın'ın doymazlığını düşünerek böyle bir ölçü koyduk. (Ç.)

koru!" diye dua etmiş. Ama sefil dükkânında epeyce beklediği halde, hiç kimse ona herhangi bir iş getirmemiş; öyle ki günün sonunda eve akşam yemeği için ekmek alacak kadar bile para kazanamamış. O zaman, yüreği sıkıntılı ve karısına karşı duyduğu korkuyla dolu dükkânını kapatmış ve kederli bir halde evinin yolunu tutmuş.

Çarşıda yol aldığı sırada, tam da, daha önce pabucunu onardığı için sahibini tanıdığı künefe ve diğer tatlıları satan bir tatlıcı dükkânının önünden geçiyormuş. Tatlıcı da Maruf'u, umutsuzluğa gömülmüş ve sırtı ağır bir kederin yükü altındaymışçasına bükülmüş bir halde geçerken görmüş. Ve ona "Maruf Usta, neden gözyaşı dökü yorsun? Derdinin sebebi nedir? Gel, içeri gir de biraz dinlen ve başına ne gibi bir dert geldiğini anlat!" demiş. Maruf da tatlıcının güzelim camekânına yaklaşmış ve selamlaşmalardan sonra "Acıması bol Tanrı'dan başka başvurulacak varlık yoktur! Kötü baht peşimi bırakmıyor, benden akşam yenecek ekmeği bile esirgiyor" demiş. Tatlıcı bilgi almakta ısrar edince, Maruf ona karısının isteğini ve o gün para kazanamadığından dolayı yalnız künefe değil, bir ekmek somunu bile almasının imkânsız olduğunu bildirmiş.

Tatlıcı Maruf'un bu sözlerini işitince, babacan bir tavırla gülmüş ve ona "Ey Maruf Usta, sen bana hiç değilse kendisine götürmek üzere, amcanın kızının kaç dirhem künefe istediğini söyleyebilir misin?" demiş. O da "Yüz dirhem ona yeter herhalde!" diye yanıt vermiş. Tatlıcı da "Bunda bir uygunsuzluk yok. Ben sana yüz dirhem künefeyi borç olarak veririm, sen de Nasip Dağıtıcı'nın cömertliği senden yana olduğunda parasını bana ödersin" diye yeniden söz almış. Ve içinde bal ve tereyağından yapılmış künefenin yüzmekte olduğu büyük tepsiden pekâlâ yüz dirhemden daha fazla çekebilecek büyücek bir parça kesmiş ve bunu, kendisine "Bu iyice tatlılandırılmış künefe, şahların sofralarında yenilmeye layık bir tatlıdır. Şunu da söyleyeyim ki, ben onu arı balı yerine, şeker kamışından çıkarılmış şekerle tatlandırdım; çünkü böyle yapılınca çok daha lezzetli oluyor" diyerek Maruf'a teslim etmiş. Ve arı balıyla şeker kamı-

şının şekeri arasındaki ayrımı bilmeyen zavallı Maruf da "Senin cö
mert ellerinden kabul olunmuştur" diyerek yanıt vermiş. Tatlıcının

ellerini öpmek istemiş; o da kesinlikle bunu önleyerek fazladan
"Sen bu künefeyi amcanın kızı için aldın, ama akşama sen kendin ne
yiyeceksin? Sen de Tanrı'nın kısmeti olan şu peynirle ekmeği al ve

bana da teşekkür etme, çünkü ben sadece aracıyım" demiş. Ve Maruf'a, mübarek tatlıcı, aynı zamanda, taze, pişkin ve mis gibi kokan bir somunla incir yaprağına sarılmış büyücek bir parça peynir vermiş. Bütün yaşamı boyunca, bu kadar çok hayırla karşılaşmamış bulunan Maruf bu hayırsever tatlıcıya nasıl teşekkür edeceğini bilememiş; gözlerini göğe kaldırarak kendisine iyilik yapan bu kişiye olan minnet duygularına şahitlik etmesini Tanrı'dan dileyerek oradan ayrılmış.

Elleri künefe, güzel ekmek somunu ve beyaz peynir parçasıyla yüklü olarak evine ulaşmış. İçeri girer girmez, karısı, sert ve tehdit eden bir sesle "Künefeyi getirdin mi?" diye haykırmış. O da "Tanrı cömerttir, işte burada!" diye yanıt vermiş. Sonra tatlıcının kendisine ödünç verdiği tabakta tatlı içinde yüzen gevrek künefeyi tüm ince güzelliğiyle karısına sunmuş.

Ama uğursuz kadın, daha gözlerini tabağa diker dikmez, keskin bir iğrenme feryadı koparark elleriyle yüzünü örtmüş ve "Tanrı taşlanası şeytanın belasını versin! Ben sana ballı künefe getirmeni söylememiş miydim? Sen kulak asmamış, bana kamış şekerinden yapılma bir şey getirmişsin! Beni kandıracağını ve de bana bunu yutturacağını mı sandın sen? Ah sefil, sen beni arzuma kavuşturmayıp öldürmek mi istiyorsun?" demiş. Zavallı Maruf da, bu kez öngörmekten uzak bulunduğu bütün bu öfkeden yıkılmış, titreyen bir sesle mazeretler kekeleyerek "Ey iyi kimselerin kızı, bu künefeyi ben satın almadım; ama Tanrı'nın hayır yapmayı seven bir yürek bağışladığı *falan* tatlıcı durumuma acıyarak bana ödünç olarak sağladı; ödemek için de herhangi bir süre tanımadı" demiş. Ama o korkunç cadaloz "Bütün bu söylediklerin laftan ibaret, bunların hiçbirine değer vermiyorum! Al da bu şekerli künefeyi başına çal! Ben, yemem bunu!" diye haykırmış. Bunları söyleyerek künefe tabağını içindekilerle birlikte başına fırlatmış. "Kalk bakalım şimdi pezevenk, git bana ballı künefe ara bul!" diye eklemiş. Bu sözleri söylerken kocasının çenesine öylesine bir yumruk savurmuş ki, adamın ön dişlerin-

den biri kırılmış, dökülen kan sakallarından süzülüp göğsüne akmış.

Karısının bu sonuncu saldırısı üzerine, zavallı Maruf, şaşırıp sonunda sabrı da tükendiğinden cadalozun kafasına hafifçe vuracak olmuş. Ama karısı onun can havliyle yaptığı bu tehlikesiz hareket yüzünden iyice kudurarak adamın üzerine atılmış ve elleriyle sakallarının tellerini birer birer yolmuş; bir yandan da, alabildiğine bağırarak "İmdat, ey Müslümanlar, bu herif beni öldürüyor!" diye haykırıyormuş...

Ama anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Birinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ama karısı, onun can havliyle yaptığı bu tehlikesiz hareket yüzünden iyice kudurarak adamın üzerine atılmış ve elleriyle sakallarının tellerini birer birer yolmuş; bir yandan da, alabildiğine bağırarak "İmdat, ey Müslümanlar, bu herif beni öldürüyor!" diye haykırıyormuş.

Bu haykırışları duyunca komşuları koşuşup ikisinin arasına girmiş ve talihsiz Maruf'un sakalını uğursuz karısının kasılmış parmaklarından güçlükle kurtarmışlar. Bu öfkeli kadının koparmış olduğu sakal tellerini hesaba katmaksızın, kan içinde kalmış yüzünü, kirlenmiş sakallarını, kırılmış dişini görmüşler. Karısının davranışının kötülüğünü uzun zamandır bildikleri için, bu kez de onun bu uğursuz kadının kurbanı olmuş bulunduğunun kesin kanıtlarını görerek kadına öğütler vermiş ve ondan başka herkesi utandırıp doğru yola sokacak mantıksal konuşmalar yapmışlar. Ve onu böylece ayıplaya-

rak "Biz hepimiz her zaman balda tatlılaştırılmış künefe kadar şekerli künefe de yeriz; ve onu balda hazırlanmış olandan çok daha iyi buluruz! Öyleyse, şu zavallı kocanın, senin reva gördüğün bunca kötü davranışı ve de dişini kırışını, sakalını yoluşunu hak etmiş olmak için işlediği suç nerede kalıyor?" diye eklemişler. Ve hep bir ağızdan onu lanetleyerek kendi yollarına gitmişler.

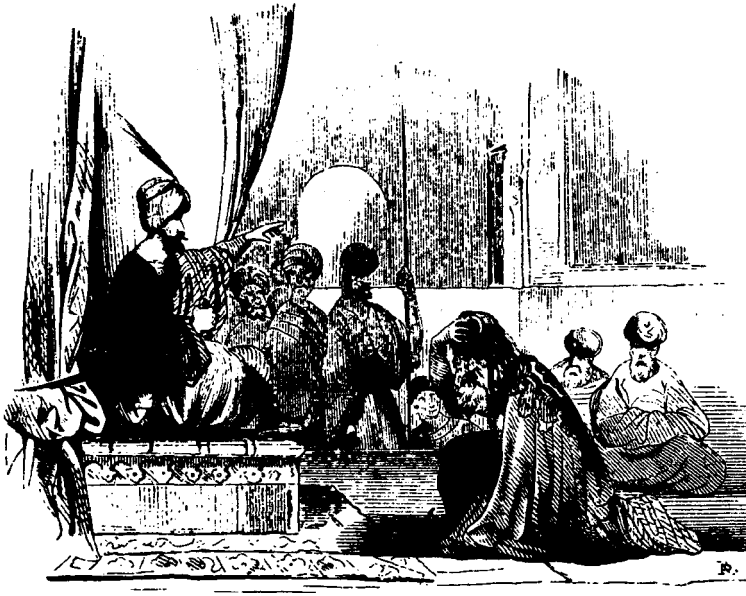
Onlar gider gitmez felaket cadaloz, bütün bu olaylar olurken, bir köşede sessiz sedasız beklemekte olan Maruf'un yanına yaklaşmış ve ona, öfkeli olduğu kadar kısık bir sesle "Ah! Demek ki komşuları bana karşı böyle kışkırtıyorsun, öyle mi? Pekâlâ, ama bekle bakalım başına neler gelecek!" demiş. Oradan pek uzakta olmayan bir yere gidip oturmuş ve kaplansı gözlerle bakarak ona karşı müthiş planlar kurmaya başlamış.

Maruf da, dayanamayarak yaptığı o yeğni davranıştan pişman olarak onu nasıl yatıştıracağını bilemiyormuş. Sonunda kırılan tabağın parçaları arasında yerlere saçılmış bulunan künefeleri toplamaya ve onları uygun şekilde düzene koyarak ve utanarak "Allah aşkına amcamın kızı, yine de şu künefeden bir parça ye; yarın Allah isterse, sana bir başkasını getiririm" diyerek karısına sunmuş. Ama kadın, bunu, ayağının bir vuruşuyla ve "Tatlını al da defol, ey tamirci köpeği! Senin tatlıcıların pezevenkliğini yaparak getireceğin şeye dokunur muyum sanıyorsun? İnşallah, yarın, senin enini boyuna nasıl katacağımı görürsün!" diyerek reddetmiş.

O zaman talihsiz adam, sonuncu uzlaşma girişiminin de böylece reddedildiğini görünce, bütün gün hiçbir şey yememiş olmasından dolayı, sabahtan beri içini ezen açlığını gidermeyi düşünmüş. Kendi kendine "Madem ki bu harika künefeyi yemek istemiyor, ben kendim pekâlâ yerim onu!" demiş. Tabağın önüne oturmuş, boğazını tatlı tatlı okşayan bu lezzetli tatlıyı yemeye koyulmuş. Sonra da pişkin somuna ve peynir parçasına saldırmış. Tepsinin üstünde hiçbir şey bırakmamış. Hepsi bu kadar! Karısı da ona, ateş saçan gözlerle bakıyor ve her lokmayı yuttukça, durmadan "İnşallah boğa-

zında kalsın da, boğul!" veya "İnşallah yediklerin zehir zıkkım olsun!" ya da bunlara benzer boş sözler söyleyip duruyormuş. Acıkmış Maruf, hiçbir şey söylemeksizin, ciddi ciddi yemeyi sürdürüyormuş; bu da, sonunda, eşini öfkenin doruğuna çıkarmış ve ansızın ayağa fırlayıp peri tutkunu gibi, hönkürdeyerek elinin altına ne geçerse adamın başına atmaya başlamış, sonra da yatağa gidip sabaha kadar uyumuş; uykusunda bile küfürler savurmuş.

Maruf da, bu kötü geceden sonra, erken saatte kalkmış; ve çabucak giyinerek bahtın o gün kendisine gülmesi umuduyla dükkânına gitmiş. Aradan birkaç saat geçince, iki güvenlik görevlisi gelerek

kadı'nın buyruğuyla onu tutuklamış; ve kolları ardına bağlı çarşılar boyunca onu sürükleyerek mahkemeye getirmişler. Maruf, büyük bir şaşkınlıkla karısını, kolları sargıyla sarılı, başına kanlı bir örtü bağlamış ve parmakları arasında kırık bir diş bulunduğu halde, mahkemede beklerken görmüş. Kadı da dehsete düşmüş tamirciyi

görünce, ona "Şuraya doğru ilerle bakayım! Sen, amcanın kızı, karın olan bu zavallı genç kadına Yüceler Yücesi Tanrı'dan korkmadan böyle kötü davranmaya ve acımadan kolunu dişini kırmaya utanmadın mı?" diye haykırmış. Maruf da, duyduğu dehşetten ötürü, yer yarılıp içine girmeyi düşünüp şaşkınlıkla başını önüne eğmiş ve sesini çıkarmamış. Çünkü barışa olan sevgisi ve karısının onurunu ve ününü saklamak arzusu içinde, gerektiğinde komşularını şahit olarak çağırarak lanetli kadını suçlamak istemiyor, onu itham ederek kötülüklerini ortaya saçmaktan kaçınıyormuş. Kadı da, bu susmanın onun suçluluğunun kanıtı olduğuna inanarak cezayı yerine getirenleri çağırmış ve onu yere yıkıp tabanlarına yüzer sopa vurmalarını buyurmuş. Bu hüküm hemen oracıkta, zevkten titreyen alçak karısının önünde yerine getirilmiş.

Maruf da, mahkemeden çıkınca, âdeta sürüklenerek zorla yürümüş. Evine dönmekten ve karısının uğursuz yüzünü görmektense, bundan böyle kızıl ölümle ölmeyi yeğlediğinden Nil'in kenarında bulunan harabe halindeki bir evi mesken tutmuş ve orada, yokluk ve yoksunluk içinde, ayaklarını ve bacaklarını şişiren darbelerin etkisinden kurtulmayı beklemiş; en sonunda ayağa kalkabilmiş; ve Nil'den aşağı seyretmekte olan bir dahabiyeye yolcu olarak binmiş. Dimyat'a ulaşarak orada bir filikanın yelken onarıcısı olarak görev almış ve bahtını Bahtların Sahibi'nin ellerine teslim etmiş.

Böylece denizcilikte birkaç hafta geçirdikten sonra, çalıştığı filika korkunç bir fırtınaya kapılmış ve içinde bulunan her şey ve herkesle denizin dibine boylamış. Herkes denize batıp ölmüş. Maruf da aynı şekilde denize batmış, ama ölmemiş. Çünkü Yüceler Yücesi Tanrı onu korumuş ve eline büyük bir direkten kopmuş bir tahta parçası tutuşturarak boğulmaktan kurtarmış. Buna sımsıkı sarılarak ve tehlike kendisini güçlü kıldığından harcadığı olağanüstü çabalar sayesinde, ata biner gibi üstüne çıkmış. O zaman ayaklarıyla suyu kürek gibi döverek yol alırken, dalgalar onunla oynuyor ve bazen sağa, bazen sola savuruyormuş. Böylece bir gün bir gece denizin

dibini boylamadan mücadelesini sürdürmüş. Bunu izleyerek, rüzgârlar ve akıntılarla, içinde güzel evlerin yükseldiği bir ülkenin kıyısına sürüklenmiş.

İlkin kıyıda uzanıp kıpırtısız ve baygın olarak kalmış. Ve de derin bir uykuya dalmakta gecikmemiş. Uyandığında, şahane biçimde giyinmiş ve ardında kollarını kavuşturmuş iki kölesi dinelmekte olan bir adamın üzerine eğilmiş olduğunu görmüş. Bu zengin kişi, Maruf'a garip bir dikkatle bakmakta imiş. Sonunda onun uyandığını görünce "Tanrı'ya övgüler olsun, ey yabancı, kentimize hoş gelmişsin!" diye haykırmış. Ve de "Tanrı seni esirgesin, söyle bakalım sen hangi ülkenin, hangi kentinden buraya geldin? Çünkü kılığına bakarak senin Mısırlı olduğunu tahmin ediyorum" diye eklemiş. Maruf da "Doğrudur söylediğin efendim, ben Mısır halkından biriyim

ve Kahire benim doğduğum ve oturduğum kenttir" diye yanıt vermiş. Zengin adam da heyecanlı bir sesle "Acaba sana Kahire'nin hangi mahallesinde oturduğunu sorsam, fazla meraklı sayılır mıyım?" diye sormuş. O da "Kızıl Sokak'ta, efendim!" diye yanıt vermiş. O zaman adam "Peki, bu sokakta oturmakta olan kimleri tanıyorsun? Ve senin mesleğin nedir, kardeşim?" diye sorunca da "Benim mesleğim ve işim pabuç tamirciliğidir, efendim; eski pabuçları tamir ederim. Tanıdığım kişilere gelince, bunlar, kendi türünden sıradan insanlardır: ama onurlu ve saygın kişilerdir. Adlarını soruyorsan, birkaçını söyleyeyim!" diye yanıt vermiş. Ve Kızıl Sokak'ta oturan tanıdığı çeşitli kimselerin adlarını sıralamış. Aralarında bu konuşma geçerken yüzü sevinçten aydınlanan zengin adam "Kardeşim, sen, koku satıcısı Şeyh Ahmet'i tanıyor musun?" diye sormuş. O da "Tanrı ömrünü uzun etsin! O benim duvarlarımız yan yana olan komşumdur" diye yanıt vermiş. Öteki "Şimdi kaç çocuğu var?" diye sorunca da "Adları Mustafa, Muhammet ve Ali olan üç çocuğu var. Tanrı onları kendisine bağışlasın!" diye yanıt vermiş. "Bu çocuklar ne iş görüyorlar?" deyince "Büyüğü olan Mustafa bir medresede hocadır ve herkesin tanıdığı Kutsal Kitabı ezbere bilen ve onu yedi değişik tarzda okuyabilen bir bilgindir. İkinci olan Muhammet, babası gibi koku satan bir ecza taciridir. Babası doğan oğlan çocuğunun onuruna ona, kendi dükkânının yanında ayrı bir dükkân açtı. Küçükleri olan Ali'ye gelince, Tanrı onu en seçkin verileriyle donatsın! O, benim çocukluk arkadaşımdır; günlerimizi birlikte oynayarak, gelip geçene binlerce muziplik yaparak geçirmiştik. Ama günün birinde Nasranilerin oğlu olan bir Kıpti oğlanla bir halt karıştırdı; o da gidip ailesine şikâyet etti. Dostum Ali de, bu Nasranilerin öç almasından çekinerek kaçıp gözden kayboldu. Aradan yirmi yılı aşkın zaman geçtiği halde, onu bir daha gören olmadı. Tanrı onu korusun ve belalardan ve uğursuzluklardan ırak eylesin!" demiş.

Bu sözleri duyan zengin adam, birdenbire kollarını Maruf'un kollarına dolamış ve ağlayarak onu bağrına basmış ve de ona "Dost-

ları buluşturan Tanrı'ya övgüler olsun! Ben, Kızıl Sokak'ta eczacı Şeyh Ahmet'in oğlu, senin çocukluk arkadaşın Ali'yim, ey Maruf!" demiş.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış İkinci Gece Olunca

Demiş ki:

"Dostları buluşturan Tanrı'ya övgüler olsun! Ben, Kızıl Sokak'ta eczacı Şeyh Ahmet'in oğlu, senin çocukluk arkadaşın Ali'yim, ey Maruf!" demiş.

Ve birbirlerine coşkulu sevinç belirtileri gösterdikten sonra, zengin adam, ona nasıl olup da bu kıyıda bulunduğunu sormuş. Maruf'un bir gün bir gece hiçbir şey yememiş olduğunu öğrenince, onu katırının terkisine almış ve şahane bir konak olan evine taşımış. Ona eli açıklıkla davranmış. Onunla konuşmak için duyduğu tüm arzuya karşın, ancak ertesi gün, onun yanına gelmiş ve kendisiyle uzun uzadıya konuşmuş. Böylece zavallı Maruf'un uğursuz karısıyla evlendiği günden beri başına gelen bütün sıkıntıları ve bu cadalozun kötülüklerine uzun boylu katlanmaktansa dükkânını ve ülkesini terk etmeyi neden yeğ tuttuğunu; ve yine, nasıl sopaya çekildiğini, sonra deniz kazasına uğrayıp boğulmaktan nasıl kurtulduğunu öğrenmiş.

Kendi bakımından Maruf da, dostu Ali'den şimdi içinde bulundukları kentin, Suhatan ülkesinin başkenti Kaytan[1] adlı kent oldu-

1 Mathers'te, İktiyan ül-Kâtan (Ç.)

ğunu, aynı zamanda, alışveriş işinde Ali'nin Tanrı'nın lütfuna uğramış bulunduğunu ve onun, tüm Kaytan kentinin en zengin, en ünlü, en saygın taciri olmuş bulunduğunu da öğrenmiş.

Birbirlerine dertlerini özgürce anlattıktan sonra, zengin tacir Ali, dostuna "Ey kardeşim Maruf, bil ki, Nasip Dağıtıcı'nın bana bağışladığı servet, Tanrı'nın bana bıraktığı bir emanetten başka bir şey değildir. Bu emaneti, bir kısmını sana vererek onu verimli kılmanı sağlamaktan daha iyi nasıl kullanabilirim?" demiş. Ve ona bin altın dinar içeren bir kese vermekle işe başlamış ve onu görkemli bir şekilde giydirerek "Yarın sabah benim en güzel katırıma binerek çarşıya gelecek ve orada beni en büyük tacirlerin ortasında konuşurken bulacaksın. Ben de, sen gelince, karşılamak üzere ayağa kalkıp sana doğru ilerleyeceğim; hemen yanına ulaşıp katırının dizginini tutacağım ve sana olası tüm saygı ve onur gösterilerinde bulunacağım. Benim böyle davranışım, o anda sana karşı büyük bir ilgi uyandıracak. Ve sana geniş bir dükkân sağlatacak ve bunun malla doldurulması için her türlü özeni göstereceğim. Bunu izleyerek, kentin ünlülerini ve en büyük tacirlerini seninle tanıştıracağım. Ve işlerin, Tanrı'nın yardımıyla ilerleyecek ve sen, uğursuz amca kızından uzak, refah ve mutluluğun sınırlarına ulaşacaksın" diyerek sözünü sürdürmüş. Maruf da dostuna tüm minnettarlığını ifade edecek yeterince söz bulamadığından eğilip urbasının eteğini öpmek istemiş; ama gönlü yüce Ali, onu şiddetle engelleyerek Maruf'u iki gözünün arasından öpmüş. Ve onunla, uyku saati gelinceye kadar, geçmiş çocuklukları üstüne, şu veya bu hususlarda konuşmasını sürdürmüş.

Ertesi gün Maruf, görkemli giysisi içinde, yabancı varlıklı bir tacir görünümünde, zengin donanımlı sığırcık renkli harika katırına binmiş ve saptanan saatte çarşıya gitmiş. Kendisi ile dostu Ali arasında, daha önce tasarladıkları sahne tıpkısı tıpkısına geçmiş. Ve tüm tacirler, özellikle büyük tacir Ali'nin onun elini öpüp katırdan inmesine yardım ettiğini ve de onun için sağladığı yeni dükkânın ca-

mekânı önünde ağırbaşlılık ve ciddiyetle oturduğunu kendi gözleriyle görünce, yeni gelen kişi hakkında derin bir saygı ve hayranlık duymuşlar. Ve hepsi gelip alçak sesle konuşarak "Herhalde, dostun büyük bir tacirdir!" diyerek soruşturmuşlar. Ali de onlara merhamet dolu gözlerle bakmış ve "Ya Allah, büyük bir tacir mi dediniz? Ama o evrenin en büyük tacirlerinden biridir ve dünyanın her yerinde ateşin yakıp yıkamayacağı dükkânları ve ambarları vardır. Ben onun yanında ünsüz bir ayakkabı satıcısından başka bir şey sayılmam. Mısır'dan Yemen'e, Hint'den Çin'in uzak uçlarına kadar yeryüzünün tüm kentlerinde onun ortakları, simsarları ve muhasebecileri bulunmaktadır. Onun nasıl bir adam olduğunu, onu daha yakından tanıma fırsatını bulduğunuz zaman anlayacaksınız" diye yanıt vermiş.

Ve en kesin bir gerçeklik tonuyla en içe işleyen bir söyleyişle bu güvenceyi aldıktan sonra, tacirler, Maruf hakkında en yüce fikri edinmişler. Bunu izleyerek, onun yanına yaklaşıp selam verip hoş gelişler dilemiş ve tebriklerde bulunmuşlar. Birbirleri ardından onu yemeğe çağırarak onur kazanmak istemişler; o da hoşnut bir tavırla gülerek, o sırada dostu Ali'nin konuğu bulunduğu için bu davetleri kabul edemeyeceğini söylemiş; ve bağışlanmasını dilemiş. İlk gelenin kendisini ziyaret etmesi gerekirken, âdetlere aykırı olduğu halde, tacirler loncasının başkanı da onu ziyarete gelmiş; ve ona malların fiyatları ve ülkenin çeşitli ürünleri hakkında bilgi vermiş. Sonra da, uzak ülkelerden getirdiği mallarını pazara sürmek üzere yardıma hazır bulunduğunu söyleyerek ona "Efendim, senin herhalde balyalanmış sarı kumaşın vardır; burada sarı kumaşa karşı özel bir ilgi gösterirler" demiş. Maruf da tereddüt etmeden "Sarı kumaş mı dedin? Kıyamet gibi" demiş. Lonca başkanı yeniden "Ya ceylan kanı kırmızı kumaş, ondan da bol bol var mı?" diye sorunca Maruf kendine güvenerek "Ceylan kanı ihtiyaç duyacak herkesi doyuracak kadar! Çünkü balyalarım bunların en seçkin türleriyle de doludur" diye yanıt vermiş. Buna benzer bütün sorulara, Maruf daima "Bol

bol!" diye yanıt veriyormuş. O zaman lonca başkanı ona "Efendim, acaba bize bazı örnekler gösterebilir misin?" diye sormuş. Maruf da güçlüğe uğrayıp takılmaksızın, alçakgönüllülükle "Kuşku mu var, tabii! Kervanım gelir gelmez, hemen!" diye yanıt vermiş. Ve lonca başkanı ile toplanan tacirlere, birkaç gün içinde her renkten ve her türden mallarla dolu balyalar yüklü bin develik büyük bir kervanın gelmesini beklediğini söylemiş. Yöresindekiler, bu olağanüstü kervanın yakında geleceği haberine çok şaşırıp hayran kalmışlar.

Ama bunu izleyen olayların şahidi oldukları zaman hayranlıkları sınır tanımamış ve tüm tanımlamaların dışında kalmış. Gerçekten böylece konuşurlarken ve hayranlık dolu gözlerini kervanın gelişi haberiyle açmış bulunurlarken, oturdukları yerin sağ yanından bir dilenci çıkagelmiş ve sırayla herkese avuç açmış. Kimileri ona bir mangır, kimisi yarım mangır vermiş; büyük bir çoğunluk da hiçbir şey vermeyerek sadece "Allah versin!" demekle yetinmiş. Maruf da, dilenci yanına yaklaşınca, kesesinden bir avuç altın dinar çıkararak bunları sanki sadece bir mangır veriyormuş gibi sade bir davranışla onun eline tutuşturmuş. Tacirler bunu görünce, aralarında etkili bir sessizlik doğmuş ve kafaları karışmış ve algılamaları bulanmış. Ve "Ya Allah, bunca cömertlik göstermiş olduğuna göre, bu adam herhalde çok zengin olmalı!" tarzında düşünmüşler. Bu davranışıyla Maruf, bir andan ötekine onların nezdinde harika bir zenginlik ve cömertlik ünü ve itibarı kazanmış.

Onun eli açıklığının ve hayranlık uyandıran davranışlarının ünü, ülkenin şahının kulaklarına da erişmiş; ve hemen vezirini çağırtarak ona "Ey vezir, büyük zenginliklerle donanmış bir kervanın gelmesi söz konusu; bu kervan harika bir yabancı tacirin mallarını getiriyormuş. Oysa, ben, şimdiki halde bile oldukça zengin olan çarşı tacirleri denen düzenbazların bu kervandan kâr sağlamalarını istemiyorum. Bundan, doğrudan doğruya, sultanın olan eşimle ve sultan kızımla birlikte benim kâr sağlamam daha doğru olacaktır" demiş. Öngörülü ve anlayışlı bir Âdem olan vezir de, şaha "Bunda bir

uygunsuzluk yok. Ama, ey zamanın şahı, gerekli önlemleri almak için, kervanın gelişini beklemenin daha uygun olacağını düşünmez misin?" diye yanıt vermiş. Şah da kızarak ona "Sen deli misin? Ne zamandan beridir köpekler yalayıp yuttuktan sonra kasaptan et alınır olmuştur? Sen koş da şu zengin yabancı taciri bir an önce benim yanıma getir! Ben de oturup onunla bu konuda anlaşayım!" demiş. Vezir de, burnunun iyi koku almasına karşın şahın buyruğunu yerine getirmek zorunda kalmış.

Maruf şahın huzuruna gelince, iyice belini kırarak yere eğilmiş ve saygı duruşunda bulunmuş ve şahı incelikle övmüş. Şah onun seçkin konuşmasına ve imrenilesi tavırlarına şaşıp kalmış ve onun işleri ve serveti hakkında çeşitli sorular sormuş. Maruf da, gülerek "Şahımız efendimiz, kervan geldiği zaman görüp doyum sağlayacaktır" demekle yetinmiş. Şah da bütün tacirler gibi onun etkisi altında kalmış; ve Maruf'un iş hacminin genişliği hakkında fikir sahibi olmak üzere, belli büyüklükte ve parlaklıkta en az bin dinar değerinde bir inciyi ona göstermiş ve ona "Kervanın yükü içinde bu türden inciler var mı?" diye sormuş. Maruf, inciyi eline almış, pek önemsemeyen bir tavırla onu inceledikten sonra, değersiz bir eşyaymış gibi onu yere firlatmış ve tüm gücüyle topuk vurarak sakin bir tavırla kırmış. Şaşıp kalan şah "Sen ne yaptın be Âdem? Bin dinarlık bir inciyi ezip kırdın!" diye haykırmış. Maruf da gülerek "Evet, mutlaka bin dinar ederdi o inci! Ama benim kervanımdaki yükler arasında bu inciden çok daha iri ve güzel, torbalar dolusu inci var" diye yanıt vermiş.

Ve şahın şaşkınlığı ve açgözlülüğü, bu konuşmadan sonra daha da artmış; ve "Kuşkusuz, bu harika adamı kızıma koca olarak seçmeliyim!" diye düşünmüş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Demiş ki:

"Kuşkusuz, bu harika adamı kızıma koca olarak seçmeliyim!" diye düşünmüş.

Ve Maruf'a doğru dönerek ona "Ey saygın ve seçkin emir, ülkemize gelmiş olman münasebetiyle benden armağan olarak senin hizmetkârın biricik kızımı kabul etmek ister misin? Seni onunla evlilik

bağı kurarak evlendiririm; ölünce de benim yerime saltanat sürersin!" demiş. Alçakgönüllü ve ihtiyatlı bir tavır takınan Maruf da, ağırbaşlı bir edayla "Şahın önerisi, huzurunda bulunan kölesini

onurlandırmıştır. Ama hükümdarım, evliliğin kutlanması için, benim büyük kervanımın gelmesini beklemenin daha doğru olacağını düşünmüyor musun? Çünkü senin kızın gibi bir sultan kızının başlığı, şu anda yerine getirmem imkânı bulunmayan büyük harcamaları gerektirir. Gerçekte, benim, sultan kızının başlığı olarak sana, hiç değilse, her biri bin altın dinar içeren iki yüz bin kese ödemem gerekecektir. Dahası, fakirlere ve dilencilere de bin dinarlık bin kese altın, düğün gecesi hediye taşıyıcılara da ayrıca bin başka kese ve şenlikler hazırlanması için de bir diğer bin kese altın dağıtmam gerekecek. Bunlardan başka, haremdeki kadınların her birine, yüz iri inciden oluşmuş gerdanlıklar hediye etmem ve sana ve yengem sultana da değer biçilmez miktarda mücevherat ve görkemli eşya armağan etmem gerekir! Oysa, ey zamanın şahı, bütün bunların ancak kervanın gelişinden sonra yerine getirilmesi uygun düşecektir!" diye yanıt vermiş.

Şah da, bu harika sıralamadan iyice gözleri kamaşmış ve ruhunun ta içinden, Maruf'un hakseverlik, duygu inceliği ve ağırbaşlılığını kavramış ve "Yo, vallahi! Düğünün tüm harcamalarını sadece ben kendi üzerime alacağım. Kızımın başlığına gelince, sen onu, bana, kervan gelince ödersin. Ama, ben senin kızımla bir an önce evlenmende kesinlikle ısrar ediyorum. Düğün için gerekli parayı da saltanat hazinesinden alıp kullanabilirsin. Bu konuda herhangi bir kaygın olmasın, çünkü bana ait olan her şey sana ait demektir" diye haykırmış.

O saat ve o anda veziri çağırıp ona "Git, ey vezir, şeyhülislama söyle de gelip benimle konuşsun! Çünkü hemen bugün, Emir Maruf ile kızımın evlilik sözleşmesini hazırlamasını istiyorum" demiş. Şahın bu sözlerini duyan vezir, büyük bir sıkıntıyla başını önüne eğmiş. Şah sabırsızlandığından, yanına yaklaşmış ve sesini alçaltarak "Ey zamanın şahı, bu adam benim hoşuma gitmedi; tavrı hiç de iyi şeyler anlatmıyor. Kızını ona vermeden önce, başın için, hiç değilse, bekle de kervanının gerçekliği hakkında kesin bir kanaat edinelim.

Çünkü bugüne kadar, ondan sadece söz üstüne söz işittik! Ama senin kızın gibi bir sultan, ey şah, değer bakımından, terazide, bu bilinmeyen adamın uydurduklarından çok daha ağır çeker" demiş.

Şah, bu sözleri işitince, dünyanın gözünde karardığını görmüş ve vezire "Ey efendisinden nefret eden iğrenç hain, sen, kendin kızımla evlenmeyi arzuladığından böyle konuşuyorsun! Ama o senin harcın değil! Onun için benim kafamı bulandırıp içimde bu ince ruhlu, seçkin tavırlı harika zengin adam hakkında kuşku uyandırmaktan vazgeç! Yoksa, senin bu haince konuşmalarından duyduğum nefretle enini boyuna katarım" diye haykırmış. Ve de çok hiddetlenerek "Yoksa, sen, kızımın kucağımda, yaşlanmış ve artık talipler tarafından aranmaz hale gelmesini mi istiyorsun? Ben acaba, her bakımdan mükemmel, cömert ve sevimli ve hiç kuşkusuz kızımı sevecek, ona harika armağanlar verecek ve en büyüğümüzden en küçüğümüze kadar hepimizi zenginleştirecek bir adamı bir daha nerede bulurum? Haydi, bas bakalım ve git de bana şeyhülislamı bul!" diye eklemiş. Vezir de, burnu ayaklarına kadar uzamış olarak oradan ayrılmış şeyhülislamı çağırmış; o da hemen saraya gelip şahın huzuruna çıkmış. Hemen orada evlilik sözleşmesini düzenlemiş.

Ve tüm kent, şahın buyruğu üzerine, süslenip ışıklandırılmış ve her yanda şenlikler ve eğlencelerden başka şey görülmez olmuş. Kara ölümü, kızıl ölümü görmüş ve her türden felaketi tatmış olan Tamirci Maruf denen zavallı da, sarayın avlusunda bir tahta oturmuş; bir yığın meydan soytarısı, dövüşçü, çalgıcı, davulcu, cambaz, maskara ve neşeli şarlatan da onu, şahı ve sarayın ileri gelenlerini eğlendirmek için ortaya çıkmış ve tüm beceri ve sanatını göstermiş. Maruf da bizzat vezir eliyle getirttiği altın dolu keselerden dinarları çıkararak bütün bu davulcu, oyuncu ve gürültü patırtı koparıcılara avuç dolusu saçmış. Vezir de, sıkıntıyla içi içini yiyerek, ona durmaksızın yeni altın torbaları yetiştirme görevi düştüğünden, bir an bile rahat yüzü görmemiş.

Bütün bu eğenceler, şenlikler ve coşkunluklar üç gün, üç gece

sürmüş; dördüncü günün gecesi, düğün ve gerdek gecesi olmuş. Yeni gelinin mevkibi, işitilmedik bir görkemle gerçekleştirilmiş. Çünkü böyle olmasını şah istemiş imiş. Her soylu kadın, önünden geçerken geline armağanlar saçıyor ve nedimeleri de bunları saçıldıkça topluyorlarmış. Böylece gelin gerdek odasına getirilince, bir köşeye çekilmiş olan Maruf, kendi kendine "Bela üstüne bela, onun üstüne yine bela! Ne olacaksa olsun! Bana vız geliyor! Talih böyle takdir ettiyse, kaçınılmazın önünden kaçmanın yeri yok! Herkes talihini kendi boynuna asılı olarak taşır! Bunların hepsi, böylece, senin bahtının kitabında yazılıdır, ey eski pabuçların tamircisi, ey karısı tarafından itilip kakılmış, ey Maruf, ey maymun!" diyormuş.

Ve böylece, herkes çekilip gidince ve Maruf ipek cibinliğin altında kaygısızca yatan eşi, genç sultanın karşısına geçince yere oturmuş ve ellerini birbirine vurarak korkunç bir umutsuzluğun pençesine düşmüş gibi olmuş. Onun bu durumda kalmayı sürdürüp yerinden kıpırdamadığını gören genç kız, başını cibinlikten çıkarmış...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Dördüncü Gece Olunca

Demiş ki:

... Genç kız başını cibinlikten çıkarmış ve Maruf'a "Ey yüce yürekli efendim, neden böyle kendini hüzne kaptırmış, benden uzakta duruyorsun?" demiş. Maruf, içini çekerek güçlükle "Güçlüler Güçlüsü Tanrı'dan başka sığınılacak varlık yoktur!" demiş. O da, duygulanarak "Neden böylesi bir ünlemde bulundun, efendim? Beni çirkin ya da biçimsiz mi buluyorsun; yoksa kederlenmenin başka bir nedeni mi var? Tanrı'nın kutsaması adın üzre ve yören üzre olsun! Ko-

nuş ve benden hiçbir şey saklama, ya seydi!" demiş. Maruf da, yeniden içini çekerek "Bütün bunlar, bil ki, babanın hatasıdır!" diyerek yanıt vermiş. O da "Neler, yani? Ve babam ne gibi bir hata işledi?" diye sormuş. O da "Nasıl? Sana karşı ve saraydaki soylu hanımlara karşı berbat bir elisıkılıkla davrandığımı görmedin mi? Ah! Baban, evlenmemiz için bir türlü büyük kervanımın gelmesini beklemeye izin vermemekle büyük suç işledi! Bekleseydi, sana güvercin yumurtası iriliğinde beş ya da altı diziden oluşmuş inci bir gerdanlık ve şah kızlarında pek görülmeyen güzellikte giysiler ve şanına uygun

düşecek mücevherler armağan edecektim. Ve de yakınlarına ve çağrılılarına daha az kuru bir el uzatacaktım. Ama görüyorsun işte! Baban, her şeyin çabucak bitirilmesi fikriyle beni çok sıkıştırdı; ve böy-

lece, kanımca, otu henüz yaşken ateşleyenin yaptığına benzer bir iş yaptı" demiş. Ama genç kız ona "Allah aşkına, böyle kederlenip durma bu önemsiz şeyler için; ve artık dert etmeyi bırak! İyisi mi ayağa kalk, giysilerini çıkar ve yanıma gel de sevişelim! Bu gece yapacağımız işle ilgisi olmayan bütün bu armağanlarla ilgili fikirleri ve benzeri şeyleri bir yana bırak! Kervana ve zenginliklere gelince, bunlarla ilgilenmem ben! Senden istediğim, ey yiğit kişi, bundan çok daha basit ve ilginçtir! Haydi yüreklen ve savaşım için belini güçlendir!" demiş. Maruf da "Peki öyleyse, geliyor, geliyorum!" diye yanıtlamış.

Bunları söyleyerek çabucak soyunmuş ve mızrağı ilerde, cibinliğin altında yatan sultana doğru ilerlemiş. "Evet, bu benim, Maruf, Kahire'deki Kızıl Sokağın eski pabuç tamircisi Maruf! Ben neredeyim şimdi, neredeyim?" diye düşünerek bu narin sultanın yanına uzanmış. Ve orada, bacaklar, kollar, kalçalar ve eller birbirine karışarak dövüş ateşlenmiş. Maruf elini kızın dizlerine koymuş; o da hemen kalkmış ve onun kucağına oturmuş. Dudak, kendi dilinde, öbür dudakla konuşmuş ve çocuğa anasını babasını unutturan saat gelmiş. Kızı kendine doğru, tüm balını akıtırcasına ve lokmaları doğruca yutturarak, bütün gücüyle çekmiş. Ve elini sol koltuk altına kaydırmış ve hemen yaşamsal kasları gerilmiş ve yaşamsal varlığını ona doğru yaklaştırmış. Ve sol eliyle sağ kasığının kıvrılan yerini kavramış ve hemen yaylarının tüm kirişleri inildemiş. O zaman iki memesinin arasını hedeflemiş; ama nasıl olduysa olmuş, hedef iki kalçasının arasına yansımış. O zaman sultanın iki ayağını beline kemer gibi dolamış ve "Haydi, ey öpücükler babası!" diye haykırarak yol ayrımı doğrultusunda dürtmüş. Ve vakit geçirmeksizin, yemleneceğini yemlemiş; fitili ateşlemiş, iğnenin yurdundan ipliği geçirmiş, yılan balığını çıtırdayan ateşte pişirmiş; gözleri "Parla!" derken; dili "Çene çal!"; dişleri "Isır!" diyormuş. Sağ eli "kıpırdamış", sol eli "Soymuş"! alt yanındaki dudakları "Kaydır!" ve burgacı "İncini oynat ey istiridye!" ve "Zevkten esriklen ve sıçra ey ailenin sevgili-

si!" demiş.[1] Bunu söylerken kale, dört duvarıyla sarsılmış ve bu yiğitçe serüven, büyük yırtılmalar olsa da, büyük acılar olmaksızın; yarıklar olmasa da, kırıklarla; buruşturmaların izi olmasa da ısırmaların izi kalarak, kısrağa binerken çatırdayan eklemler ve şahane bir kalça yastığında aşırı özgürlükle şahane yol almalarla tamamlanmış. Tüm bu davranışlara karşı bir genç kızı bunca dayanıklı yaratan ve erkeğe gelecek nesilleri sağlama bakımından güçlü bir doğa veren Tanrı'ya şükürler olsun!

Böylece, kucaklaşmaların, emişmelerin ve emzirmelerin zevkleri içinde geçen bir geceden sonra Maruf, genç kızın memnun iniltileri ve sitemleri kendisine eşlik ederken, hamama gitmek üzere yataktan kalkmış. Yıkanıp harika bir giysiyle donanmış ve divana gidip emirlerin ve ileri gelenlerin iltifatlarını kabul etmek üzere amcası olan karısının babası şahın yanına oturmuş. Kendi iradesiyle, düşmanı olan vezirin aranıp bulunmasına hükmetmiş ve ona, huzurda bulunan herkese hilat dağıtmasını ve emirlere ve emir eşlerine, sarayın ileri gelenlerine ve eşlerine, muhafızlara ve eşlerine; büyük, küçük, yaşlı ve genç hadımağalarına sayısız bollukta bağışlarda bulunmasını söylemiş. Dahası altın dinarla dolu torbalar getirterek, avuçla kotardığı paraları onu umanlara dağıtmaya başlamış. Böylece, herkes onu kutsayıp sevmiş ve refahı ve uzun ömrü için dua etmiş.

Maruf'un gündüzleri büyük bağışlar dağıtarak ve geceleri, ona delicesine tutulan karısı sultanla keyfince sevişerek geçirdiği yirmi gün böylece akıp geçmiş. Kervandan hiçbir haber alınmaksızın geçen bu yirmi gün sonunda Maruf'un ileri derecedeki israfı ve çılgınlıkları yüzünden, bir sabah hazinenin bomboş olduğu görülmüş; ve

1 Cinsel ilişkiyle ilgili bütün bu konuşmalar ve bunları izleyenler, gerek Mardrus'te, gerekse Mathers'in çevirisinde zecili sözcüklere ağırlık verilerek sıralanmıştır. Bundan dolayı Türkçe çeviride anlamı büsbütün yitirmemek için zecili çeviri yoluna gidilmemiştir. (Ç.)

dolapları açan vezir, bunların tümüyle boşalmış olduğunu ve artık harcayacak hiçbir şey kalmamış bulunduğunu tespit etmiş. O zaman, şaşkınlığın sınırında, ama ruhundaki öfkeyi dizginleyerek şahın huzuruna çıkmış ve ona "Tanrı kötü haberleri bizden ırak eylesin; ama, şahım, suskunluğumla, sonunda senin haklı sitemlerine maruz kalmamak için Devlet hazinesinin tam anlamıyla kuruduğunu ve damadın Emir Maruf'un o harika kervanının da boşalan torbaları doldurmak üzere henüz vasıl olmadığını söylemeliyim" demiş. Şah da, bu konuşmadan biraz kuşku duymuş ve "Evet, vallahi! Doğru söylüyorsun, bu kervan biraz gecikti. Ama inşallah gelecektir!" demiş. Vezir de gülerek "Tanrı seni lütuflarıyla donatsın efendim ve de ömrünü uzatsın! Ama ülkemize emir Maruf geleli beri olmadık felaketlere uğradık! Şimdiki durumda, bizim için bir çıkış yolu da göremiyorum. Çünkü bir yandan, hazine bomboş, öte yandan, kızın bu yabancının, bu bilinmeyen kişinin karısı olmuş durumda. Tanrı bizi, Kötü'den, Sapık'tan, Lanetli'den ve Taşlanmış'tan korusun! Bizim durumumuz oldukça kötü bir durum!" demiş. Tedirgin olmaya ve sabrı tükenmeye başlamış olan şah da "Senin konuşmaların beni yoruyor ve anlama yeteneğim üzerinde baskı yapıyor. Böyle nutuk çekecek yerde, bana bu durumdan kurtulmanın yollarını göster! Ve de damadım Emir Maruf'un bir sahteci ve yalancı olduğunu kanıtla!" diye yanıt vermiş. Vezir de "Doğru söylüyorsun, şahım! İşte bu harika bir fikir! Mahkûm etmeden önce kanıt göstermek gerek! Böylece gerçeğe ulaşmada, bize hiç kimse sultan kızından daha fazla değerli yardımda bulunamaz. Çünkü kocasının sırrına ondan daha fazla hiç kimse aşina olamamıştır. Bu durumda, onu çağırtın da bizi ayıracak perdenin ardından kendisini sorguya çekeyim! Böylece bizi ilgilendiren konuda bilgi alayım!" diye yanıt vermiş. Şah da, onu "Bunda bir uygunsuzluk yok. Ve başım hakkı için söylüyorum. Eğer damadımın bizi aldattığı ortaya çıkarsa, onu en kötü ölümle öldürteceğim ve en kara ölümü tattıracağım" diye yanıtlamış. Hemen sultan kızından toplantı salonunda bulunmasını rica etmiş. Ve onunla

veziri arasına bir perde çekmiş; kız da bunun ardında yer almış. Her şey Maruf'un yokluğu sırasında düzenlenip söylenmiş ve uygulanmış.

Vezir, sorularını tasarlayarak ve düzenini kurarak, şaha hazır olduğunu bildirmiş. Kendinden yana da, sultan kız, perdenin ardından babasına "İşte karşındayım, babacığım! Benden ne dilemektesin?" demiş. Şah da "Vezirle konuşmanı!" diye yanıt vermiş. Kız da vezire "Pekâlâ vezir, ne istemektesin?" diye sormuş. O da "Sultanım, bilesin ki Devlet'in hazinesi kocan Emir Maruf'un harcamaları ve israfları sayesinde tümüyle boşalmıştır. Öte yandan, bize sık sık geleceğinden söz ettiği o akıl almaz kervandan da hiçbir haber alınamadı. Böylece, şah baban, bu durumdan tedirgin olarak, ancak senin kocan hakkında ne düşündüğünü ve onun durumunun sende ne gibi bir etki yarattığını ve onunla ilgili olarak seninle geçirdiği şu yirmi günde, hakkında ne gibi kuşkular duyduğunu açıklayarak bu konuda bizi aydınlatabileceğine hükmetti" demiş.

Vezirin bu söylediklerine, sultan, perdenin ardından "Tanrı amcamın oğlu Emir Maruf'un üzerinden lütuflarını eksik etmesin! Onun hakkında ne düşünüyorum, öyle mi? Ama başım üzerine yemin ederim ki, yeryüzünde hiçbir reçel çubuğu yoktur ki tatlılıktan, verdiği zevkten ve tattan yana onunkiyle kıyaslanabilsin! Ben onun eşi olalı beri şişmanladım, güzelleştim; ve herkes çehremin güzelliğine hayran oldu; ben geçerken 'Tanrı seni kötü gözden korusun, kıskanç ve hırslılardan sakınsın!' diyorlar. Ah! Amcamın oğlu Maruf, bir zevk macunudur, o benim neşemdir, ben de onun sevinciyim. Allah bizi birbirimize bağışlasın!" demiş.

Şah da, bütün bunları duyarak burnu uzayıp giden vezire dönmüş ve ona "Görüyorsun işte, ben sana damadım Maruf harika bir adamdır dememiş miydim? Şimdi seni, yersiz kuşkularından ötürü kazığa kaksam yeridir!" demiş. Ama vezir, perdeden yana dönerek sultanın kızına "Ya kervan, sultanım, gelmeyen kervan hakkında ne dersin?" diye sormuş; kız da "Bunun benimle ne ilgisi var? Kervan

ister gelsin, ister gelmesin, bununla mutluluğum çoğalır ya da azalır mı?" diye yanıt vermiş. Vezir de "Peki, hazinenin dolapları boşaldığına göre, seni kim besleyecek şimdi? Ve Emir Maruf'un harcamalarını kim karşılayacak?" demiş. Kız da "Allah kerimdir, kullarını terk etmez" diye yanıt vermiş. Şah da vezire "Kızımın hakkı var. Sus artık" demiş. Sonra sultan kızına "Yine de sen, ey babasının sevgilisi, amcanın oğlu Emir Maruf'tan, hangi olası tarihte kervanının gelebileceğini öğrenmeye çalış. Sadece harcamalarımı düzenlemek ve hazinenin dolaplarını doldurmak üzere yeni vergiler çıkarmam gerekip gerekmediğini anlamak için bunu bilmek istiyorum" demiş. Sultan da "İşittim ve itaat ediyorum! Çocuklar ana babasına itaat etmeli ve onlara saygı göstermelidir. Bugünden tezi yok, Emir Maruf'a bunu soracak ve öğreneceklerimi gelip sana bildireceğim" diye yanıt vermiş.

Böylece, gece olunca, sultan her zamanki gibi, Maruf'un yanında çılgınca eğlenip Maruf da onun yanında keyfini sürdükten sonra, öğrenmek istedikleri bir şey olduğu zaman bütün kadınların yaptığı gibi, baldan tatlı, nazlı ve okşayıcı bir sesle amcasının oğlunun koltuğu altına elini uzatarak...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Beşinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve böylece, gece olunca, sultan, her zamanki gibi, Maruf'un yanında çılgınca eğlenip Maruf da onun yanında keyfini sürdükten sonra, öğrenmek istedikleri bir şey olduğu zaman bütün kadınların yaptığı gibi, baldan tatlı, nazlı ve okşayıcı bir sesle amcasının oğlunun

koltuğu altına elini uzatarak ona "Ey gözümün nuru, ey ciğer köşem, ey gönlümün çekirdeği ve ruhumun hayatı ve zevki, aşkının ateşi tümüyle bağrımı sardı. Ve yaşamımı sana feda etmeye ve de ne olursa olsun, bahtımı seninle paylaşmaya hazırım. Ama, Allah aşkına amcanın kızından hiçbir şeyi gizleme! Ve lütfen bana söyle de kalbimde sır olarak saklayayım: hangi nedenle babamla vezirin konuşup durduğu şu büyük kervan hâlâ çıkıp gelmedi? Yoksa bu konuda senin bir sıkıntın ya da kuşkuların mı var? Bana olanca içtenliğinle anlat, ben de senin tüm sıkıntılarını uzaklaştırmanın çaresini bulayım!" demiş. Böylece konuştuktan sonra, onu öpüp bağrına basmış ve onun kollarında erimiş. Maruf da ansızın kahkahalarla gülmeye başlamış ve "Sevgilim, bana böylesine basit bir soruyu sormak için neden bu kadar çırpınıp duruyorsun? Çünkü ben, hiçbir zorluk çıkarmaksızın, sana gerçeği söylemeye ve senden hiçbir şey saklamamaya hazırım" diye yanıt vermiş.

Ve tükrüğünü yutmak için bir an sustuktan sonra, yeniden söze başlayıp "Bil ki gerçekte sevgilim, ben ne tacirim, ne kervan sahibi ne de herhangi bir serveti ya da benzer bir belayı elimde bulunduruyorum. Ve de kendi ülkemde, Sıcak Tezek diye anılan yüreğimde bir yakı, gözlerim üzerinde kara bir döveç olan Fatıma adlı Allah'ın belası bir kadınla evli bir pabuç tamircisi idim. Onunla başımdan şöyle ve de şöyle bir serüven geçti" demiş. Ve sultan kıza, Kahire'deki karısıyla aralarında geçen tüm öyküyü ve künefe olayından sonra başına gelenleri anlatmış. Hiçbir şeyi saklamadığı gibi, o andan başlayarak deniz kazası geçirip çocukluk arkadaşı cömert Ali'ye rastlamasına kadar geçen olayları bir bir anlatmış; hiçbir ayrıntıyı da atlamamış. Ama onu burada tekrarlamanın hiçbir yararı yok.

Sultanın kızı, Maruf'un anlattığı bu öyküyü işitince, öylesine gülmeye başlamış ki, sırtüstü devrilmiş. Maruf da aynı şekilde gülerek "Bahtın saptayıcısı Tanrı'dır. Sen de benim bahtıma yazılı imişsin, hanımım" demiş. O da Maruf'a "Kuşkusuz, Maruf! Sen hile yapmakta usta birisin; zekâdan, kavrayıştan, incelikten ve mutlu etme-

den yana seninle hiç kimse kıyaslanamaz. Ama, öykünün ve icat ettiğin kervan öyküsünün gerçek yüzünü öğrenirlerse, şah babam ve düşmanın olan vezir ne der acaba? Kuşkusuz seni öldürtürler; ben de, kederden, senin yanı başında ölür kalırım. Böyle olunca en iyisi, şimdilik, sen sarayı terk edersin ve uzak bir ülkeye giderek, benim her şeyi yoluna koyup açıklanamazı açıklamanın çaresini bulmamı beklersin" demiş. Ve de "Sen şimdi elimde bulunan şu elli bin dinarı al, ata bin ve gizli bir yerde yaşamını sürdürmeye bak. Yalnız çekildiğin yeri bileyim ki, her gün sana bir haberci yollayıp senden haber alayım. Ve sanırım sevgilim, bugünkü koşullar altında yapacağımız en uygun şey budur" diye eklemiş. Maruf da "Kendimi sana emanet ediyorum hanımım ve senin korumana sığınıyorum" diye yanıt vermiş. Karısı da onu öpmüş ve gecenin yarısına kadar her zaman onunla yaptıkları şeyi yapmış.

Daha sonra kocasına ayağa kalkıp bir memluk giysisiyle donanmasını söylemiş; ve ona babasının ahırındaki en iyi atı vermiş. Maruf da şahın bir memluğu gibi kentten çıkmış ve yola koyulmuş. Ama, sultanın kızına, şaha, vezire ve ortaya çıkmayan kervana gelince şöyle olmuş:

Ertesi gün, er saatte, şah yanında veziri olduğu halde, toplantı salonuna oturmaya gelmiş. Ve kendisinden, öğrenmesi istenilen şey hakkında bilgi almak üzere kızını çağırtmış. Ve bir gün önceki gibi, kızı kendisini erkeklerden ayıran perdenin ardında yer alınca "Ne var, babacığım?" diye sormuş. Babası da "Pekâlâ kızım, ne öğrendin, bize ne diyeceksin bakalım?" demiş. Kız da "Ne mi söyleyeceğim babacığımı? Ah! Allah taşlanası kötü şeytanı kahretsin! Ve aynı şekilde iftiracıların belasını versin ve benim ve kocam Emir Maruf'un yüzünü karartmak istemiş olan katran yüzlü vezirin de yüzünü karartsın!" diyerek yanıt vermiş. Şah da "Bu nasıl oluyor? Ve sebebi nedir?" diye sormuş; kızı da "Nasıl oluyor da, Tanrı aşkına, kafana amcamın oğlu hakkında onur kırıcı şeyler yerleştirmek isteyen bu kötü yürekli adama güveniyorsun?" demiş. Ve bir an sustuktan

sonra, sanki nefretten boğuluyormuş gibi "Bil ki, gerçekte babacığım, yeryüzünde Emir Maruf kadar namuslu, dürüst ve doğrucu kimse yoktur. Tanrı onu lütuflarıyla donatsın! İşte senin yanından ayrıldığım andan başlayarak şunlar olup bitti: Gece olunca, sevgili kocam daireme girdiğinde, hizmetimde bulunan hadımağası, gecikmesi imkânsız bir haberi olduğunu söyleyerek bizimle konuşmak istedi. Kendisini içeri aldık; elinde bir mektup vardı. Bize, bu mektubu ona, zengin giyimli on yabancı memluğun verdiğini, ayrıca bu kimselerin efendileri Maruf'u görmeyi dilediklerini söyledi. Kocam mektubu açıp okudu; sonra bana uzattı; ben de aynı şekilde okudum. Mektup, çoktandır sabırsızlıkla beklediğiniz büyük kervanın başında bulunan kişiden geliyordu. Bu kervanbaşının buyruğu altında sefere eşlik etmek üzere, kapıda beklemekte olanlara benzer beş yüz genç memluk bulunuyormuş; seferde bulundukları sırada, kötü bir rastlantı sonucu yol kesen yağmacı bir Bedevi güruhuna çatmışlar. Kervanın gelişinin gecikmesinin birinci nedeni buymuş. Bunlar üzerinde galibiyet sağladıktan sonra birkaç gün sonra da, geceleyin, çok daha kalabalık ve iyice silahlanmış bir başka Bedevi güruhunun saldırısına uğramışlar. Bu çatışma sonunda kervandaki memluklardan ellisi öldürülmüş; iki yüz deve ile dört yüz değerli eşya yükü ortadan yok olmuş.

Kocam bu müthiş haberi alınca, heyecan göstermekten uzak, gülerek ve kapıda beklemekte olan kölelerden başkaca açıklama beklemeksizin mektubu yırttı. Ve bana 'Yitip gitmiş olan bu dört yüz balya ile iki yüz devenin ne önemi var? Olsa olsa kayıp dokuz yüz bin altın dinardır. Gerçekte, bunun sözünü etmek bana yakışmaz. Ve özellikle sen bununla kafanı yorma, sevgilim! Bu konuda bizim için ortaya çıkan tek can sıkıcı şey, kervanın geri kalan bölümünün gelişini çabuklaştırmak için benim birkaç gün ortadan kaybolmak zorunda kalacağımdır' dedi. Ve gülerek ayağa kalktı, beni bağrına bastı ve ayrılık gözyaşları dökmekte iken, benden izin aldı. Yeniden gözyaşlarımı kurutup yüreğimi dinginleştirmemi tavsiye eder-

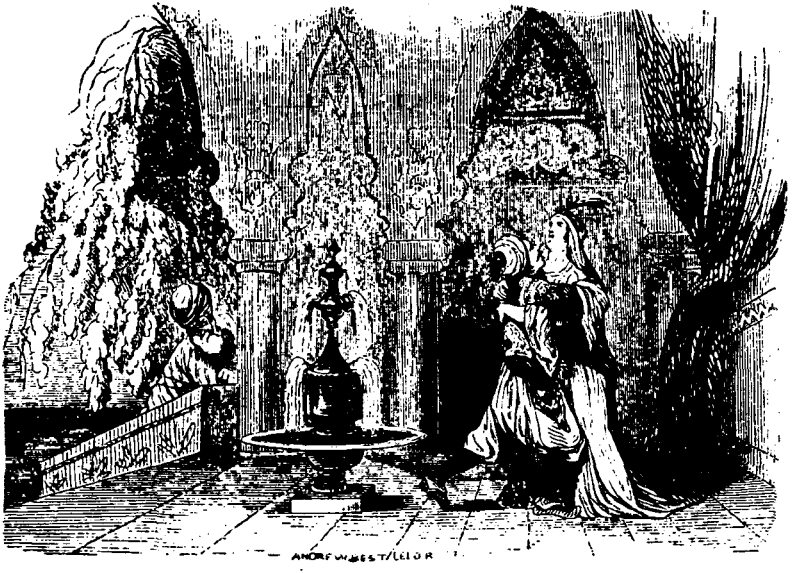
ken, aşağı indi. Ben de yüreğimin çekirdeğinin gözden kayboluşunu avluya açılan pencereden eğilerek izledim ve ona mektubu getiren ay kadar güzel on genç memlukla görüştükten sonra sevgilimin bir ata binerek onların başında, kervana ulaşmak üzere, saraydan çıktığını gördüm" diye eklemiş.

Böyle konuştuktan sonra, çok ağlamış olan birisi gibi, şiddetle sümkürmüş; ve ansızın öfke dolu bir sesle "Pekâlâ, baba; söyle bakayım bana, bu durumda sizin, bu katran yüzlü vezirin teşvikiyle bana önerdiğiniz şekilde kocamla görüşmem uygun düşer miydi? Evet, o zaman ne olurdu? Kocam bundan böyle beni ciddiye almaz, bana karşı güvenini yitirir ve de beni sevmezdi; hatta haklı olarak benden nefret ederdi! Bütün bunlar senin vezirinin, şu sakallı felaketin hakaret dolu tahminleri ve haksız şüpheleri yüzünden olacaktı!" diye eklemiş. Böylece konuştuktan sonra, sultan kız, perdenin ardında ayağa kalkmış, birçok gürültü koparark ve kızgınlık belirtileri göstererek çekip gitmiş. Şah da vezire doğru dönmüş ve ona "Ah, köpoğlu! Gördün mü senin hatan yüzünden başımıza ne geldi? Vallahi! Bilmiyorum, senin enini boyuna katmak için daha ne bekliyorum! Ama hadi neyse, sen bir kez daha damadım Maruf hakkında kuşku göster! Seni ne beklediğini görürsün!" diye haykırmış. Ona yandan yana kötü bir bakış fırlatmış ve Divan'ı terk etmiş. İşte onların durumu böyleymiş.

Maruf'a gelince, onunki de şöyle! Sultan kızın babası olan şahın başkenti olan Kaytan kentini terk ettikten sonra, boş vadilerde saatlerce at sürmüş; cins atları sürmeye alışkın olmadığından ve pabuç tamirciliği ona, böyle şimdiki gibi şahane bir atlı olacağı hakkında hiçbir şey vaadetmediğinden, eli ayağı kırılarak büyük bir yorgunluk duymaya başlamış. Dahası, bu işin sonunun ne olacağını düşünmekten kendini alamaması ve sultanın kızına gerçeği söylediğinden dolayı duyduğu pişmanlık yüzünden de üzülüyormuş. Kendi kendine "İşte şimdi, okşayışları, Kahire'deki o belalı Sıcak Tezek karıyı unutturacak olan tereyağ yumuşaklığındaki karının kollarında sefa

sürecek yerde, yollarda serseri gibi dolaşmak durumuna indirgendin!...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Altıncı Gece Olunca

Demiş ki:

"İşte şimdi, Kahire'deki o belalı Sıcak Tezek karıyı unutturacak olan tereyağ yumuşaklığındaki karının kollarında sefa sürecek yerde, yollarda serseri gibi dolaşmak durumuna indirgendin!" diyormuş. Ve yürekleri ayrılıkla yanmış olan bütün geçmiş âşıkları düşle-

yerek, kendi durumuna yanmış ve hasret üzerine umutsuz şiirler okuyarak sıcak gözyaşları dökmüş. Böylece inleyerek aşk acılarını kendi durumuna benzer hallerde söylenen tumturaklı sözlerle ifade etmiş. Ve gün doğarken küçük bir köye ulaşmış. Bir tarlada iki öküzünü koştuğu sabanıyla çalışmakta olan bir fellah görmüş. Saraydan ve kentten acele kaçışı sırasında yolculuk için yanına azık almayı unuttuğundan, açlıktan ve susuzluktan içi kazınıyormuş. "Selam üzerine olsun, ey şeyh!" diyerek fellaha yaklaşmış. Fellah da "Selam, Tanrı'nın rahmeti ve kutsamaları senin de üzerine olsun!" diyerek selamını iade etmiş. Ve "Kuşkusuz, efendim, sen, sultanın memlukları arasından bir memluksun, değil mi?" diye sormuş. Maruf da "Evet" diye yanıt vermiş. Fellah "Hoş geldin, ey süt yüzlü; ve lütfen atından in de benim konukseverliğimi kabul et!" demiş. Onun cömert bir kişi olduğunu hemen anlayan Maruf, yakında bulunan fakirhaneye bir göz atmış ve açlığını ve susuzluğunu giderecek bir şeyin orada bulanamayacağını kavramış

Ve fellaha "Kardeşim, ben, senin evinde benim gibi acıkmış bir konuğa sunabileceğin bir şey görmüyorum. Bu durumda senin çağrını nasıl kabul edebilirim?" demiş. Fellah da "Tanrı'nın nimeti eksik olmaz; her zaman hazırdır. Sen sadece atından in efendim ve Tanrı adına, seni ağırlayıp konuk etmeme izin ver. Köy çok yakındır, bacaklarımın tüm gücüyle oraya çabucak koşar, açlığını gidermen ve memnun olman için ne gerekiyorsa alır getiririm! Atının beslenmesi için gerekli saman ve arpayı da sağlamakta kusur etmem!" diye yanıt vermiş. Maruf, sıkılmış ve bu zavallı adamı rahatsız edip işinden ayırmak istemediğinden, ona "Ama mademki köy çok yakındır, kardeşim; ben atımı sürerek oraya çabucak ulaşır ve çarşıdan kendim ve atım için ne gerekli ise satın alabilirim" diye yanıt vermiş. Ama, Tanrı yolundaki bir garibin, kendisine konukseverlik göstermeden gitmesine fellahın doğal cömertliği el vermediğinden, yeniden söz alarak "Sen hangi çarşıdan söz ediyorsun, efendim? Bizimki gibi evleri inek tezeğinden yapılmış sefil bir köyde çarşı mı ya da

uzaktan yakından çarşıya benzer şey mi olurmuş? Bizim burada alışverişle ilişkimiz yoktur; ve herkes, elinde bulunanla geçinir gider. Bundan dolayı beni minnettar etmen ve ruhuma ve yüreğime ferahlık vermen için senden Tanrı ve kutsadığı Muhammet aşkına evime inmeni rica ediyorum. Ben çabucak köye gider, gelirim!" demiş. O zaman Maruf, ona acı ve sıkıntı vermeden bu zavallı fellahın önerisini reddedemeyeceğini anlayarak atından inmiş ve gidip kulübenin girişindeki kuru tezekler arasında oturmuş. O sırada fellah, köy doğrultusunda seğirtip bacaklarını rüzgâra vererek uzaklarda gözden kaybolmakta gecikmemiş.

Onun sağladığı yiyeceklerle geri dönmesini beklerken, Maruf düşünmeye başlamış ve kendi kendine "Şu fakir kişi için bir sıkıntı ve tedirginlik nedeni oldum. Ben de sefil bir pabuç tamircisi iken, tıpkı onun gibiydim. Ama vallahi! Ona işini terk ettirerek neden olduğum zararı gücümün yettiği kadar gidermek isterim. Ve ilkin, şuracıkta, onun yerine çalışarak işi sürdüreyim ve böylece benim için yitirdiği zamanı ona kazandırayım!" demiş.

Ve o saat ve o anda ayağı kalkarak şahane memluk giysilerine bürünmüş olarak, sabanı eline almış ve iki öküzü daha önce belirlenmiş olan iz doğrultusunda ileri sevketmiş. Ama henüz öküzler birkaç adım atmışken, sabanın demiri garip bir gürültüyle ansızın dayatan bir şeye takılarak durmuş. Öküzler de ilerlemeye gayret edelim derken, ön ayaklarının üzerine düşüvermişler. Maruf, seslenerek hayvanları yeniden ayağa kaldırmış ve dayanılan şeyi aşmak üzere onları kamçılamış. Ama öküzler, boyunduruklarıyla müthiş bir çekiş gücü harcadıkları halde, saban bir karış bile ilerlememiş; kıyamet gününü bekler gibi toprağa saplanmış olarak kalmışlar. O zaman Maruf, işin ne olduğunu incelemeye karar vermiş. Ve toprağı kaldırdıktan sonra, sabanın demirinin ucunun, işlenen toprağın düzeyinde bulunan mermer bir levhanın üzerine iyice saptanmış kızıl bakırdan bir halkaya takıldığını görmüş.

Maruf merak ederek, bu mermer levhayı kıpırdatıp kaldırmak

istemiş ve onu kıpırdatmayı ve yerinden kaldırmayı başarmış. O zaman içeriye doğru bir mağaraya inen mermer basamaklar bulunduğunu görmüş. Bu yeraltı mağarası eşkenar dikdörtgen şeklindeki bir hamam genişliğinde imiş. Maruf da "Bismillah!" diyerek bu mağaraya inmiş ve bunun ardarda gelen dört salondan oluştuğunu görmüş. Bu salondan ilki yerden tavana kadar yükselen altın paralarla

doluymuş; ikincisi de yine yerden tavana kadar inciler, zümrütler ve mercanlarla doluymuş; üçüncüsü Yemen taşı, yakutlar, firuzeler, elmaslar ve her renkten değerli taşla doluymuş; ama daha geniş ve

daha iyi koşullar içinde bulunan dördüncüsünde, üzerinde bir limondan daha büyük olmayan billur bir çekmece bulunan abanoz bir kaideden başka bir şey yokmuş.

Maruf bu küçük hazineyi buluşundan ötürü son kertede şaşıp kalmış ve keyiflenmiş. Ama onu en çok şaşırtan, yeraltındaki büyük salonda gözüne çarpan küçük billur çekmeceymiş. Böylece, ruhunun isterlerine daha fazla dayanamayarak hazinede bulunan tüm öteki harikalardan daha çok ilgisini çekip aslında önemsiz gibi duran bu çekmeceye uzanmış ve onu eline olarak kapağını açmış. Orada, kaşına kırmızı akik takılmış bir altın yüzük olduğunu ve akik üzerine de ince ve karınca ayaklarına benzer biçimde tılsımlı yazılar yazılı bulunduğunu görmüş. Maruf, kendiliğinden oluşan bir hareketle, bu yüzüğü parmağına geçirmiş ve çevirerek yerli yerine oturtmuş.

Ve birdenbire yüzüğün kaşından "Buyruğun başım üstüne! Buyruğun nedir? Lütfen beni daha fazla ovuşturma! Emir buyur, itaat göreceksin! Ne diliyorsan söyle! Söyle yıkayım mı, yapayım mı? Hangi şah ve sultanı öldüreyim; yoksa huzuruna mı getireyim onları; tüm bir şehri inşa mı edeyim, yoksa bütün bir ülkeyi ortadan mı kaldırayım? Bir diyarı çiçeklerle mi örteyim, yoksa yakıp yıkayım mı; bir dağı yerle bir mi edeyim, bir denizi mi kurutayım? Konuş, dile! Arzunu bildir! Ama lütfen beni böyle sert ovuşturma, efendim! Ben, ecinnilerin efendisi; ama geceyle gündüzün yaradanının buyruğuyla, senin kölenim?" diyen güçlü bir ses duyulmuş. İlkin bu sesin nereden geldiğini pek kavrayamayan Maruf sonunda parmağına taktığı yüzüğün kaşından geldiğini anlamış ve kızıl akiğin içinde bulunan kişiye seslenerek "Ey Efendimizin yaratığı, sen kimsin?" demiş. Akikteki ses de "Ben bu yüzüğün kölesi, ecinni Mutluluklar Babası'yım. Bu yüzüğe sahip olanın buyruklarını körü körüne yerine getiririm. Benim için imkânsızlık yoktur. Çünkü ben, yetmiş iki ifrit, şeytan, aun ve meret kabilesinin en yüce başkanıyım. Ve bu kabilelerin her biri, fillerden daha güçlü ve civadan daha kıvrak, gücü-

ne dayanılmaz on iki bin yiğitten oluşmuştur. Ama, sana söylediğim gibi, ben de, kendimce, bu yüzüğün kölesiyim; ve gücüm ne kadar büyük olsa da, onu taşıyana, anasına itaat eden bir çocuk gibi, itaat ederim. Bununla birlikte, yüzüğün kaşını bir kez değil de iki kez ovuşturmak bahtsızlığına uğrarsan, yüzük üzerinde yazılı korkunç adların ateşi içinde yanar kül olurum. Ve beni dönüşü olmaz şekilde yitirirsin" diye yanıt vermiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Yedinci Gece Olunca

Demiş ki:

"Bununla birlikte, yüzüğün kaşını bir kez değil de, iki kez ovuşturmak bahtsızlığına uğrarsan, yüzük üzerinde yazılı korkunç adların ateşi içinde yanar kül olurum. Ve beni dönüşü olmaz şekilde yitirirsin" diye yanıt vermiş.

Maruf da, bunu işitince, akiğin ifritine "Ey yüce ve güçlü Mutluluklar Babası, bil ki söylediklerini belleğimin en güvenilir yerine yerleştirdim. Ama, başlangıç için, bana, seni bu akiğin içine kimin hapsettiğini ve seni yüzüğün sahibinin gücüne boyun eğdirdiğini söyleyebilir misin?" demiş. Ecinni de kaşın içinden "Bil ki, ya seydi, içinde bulunduğumuz bu yer, şimdi harabe halinde olan ünlü Sütunlu İrem kentinin kurucusu Ad'ın oğlu Şaddat'ın kadim hazinesidir. Ve şimdi senin elinde bulunan, senin bulduğun billurun içinde saklı olup senin bulup çıkardığın yüzük, kesinlikle onun yüzüğüdür" diye yanıt vermiş.

Kahire'deki Kızıl Sokak'ın eski pabuç tamircisi, şimdi bu yüzüğe sahip olmakla Nemrut kartalının ömrüne denk ömür yaşamış yi-

ğit ve mağrur Şaddat'ın ardıllarının en doğal mirasçısı sayılan Maruf, gecikmeksizin, yüzüğün kaşındaki harika erdemleri denemek istemiş. Ve akiğin içinde bulunan ifrite "Ey yüzüğün kölesi, burada gizlenmiş bulunan defineyi yeraltından çıkarıp yeryüzüne, gün ışığına ulaştırabilir misin?" demiş. Mutluluklar Babası'nın sesi "Hiç kuş-

kun olmasın, bu benim için en kolay şeydir!" diye yanıtlamış. Maruf da ona "Madem ki öyledir, benden sonra gelecek olana izini bile göstermeyecek şekilde, hiçbir şey bırakmayarak, burada zenginlik ve servetten yana ne varsa dışarı çıkarmanı emrediyorum" demiş. Ses de "İşittim ve itaat ediyorum" diye yanıtlamış. Sonra "Hey küçük oğlanlar" diye haykırmış.

Ve Maruf hemen önünde, başlarında sepetler taşıyan on iki genç çocuğun belirdiğini görmüş. Bunlar, kendilerine hayran kalmış olan Maruf'un önünde yeri öptükten sonra, ayağa kalkıp göz açıp kapayasıya kadar geçen bir zamanda, birçok sefer yaparak yer altındaki üç salonda bulunan bütün serveti dışarı taşımışlar. Bu işi

bitirince, yeniden gittikçe daha fazla hayranlığı artan Maruf'a saygılarını sunmaya gelmişler, sonra geldikleri gibi kaybolmuşlar.

O zaman Maruf, memnunluğun sınırında, akiğin içindeki ecinniye dönmüş ve ona "Çok güzel. Şimdi bu hazineleri Suhatan Ülkesinin Kaytan kentine taşımak üzere katırlar, katırcılar ve sandıklar ve devecileriyle birlikte develer istiyorum" demiş. Yüzüğün kaşında kapalı bulunan köle "Buyruğun olur! Bunun yapılması kadar kolay şey yoktur" diye yanıt vermiş. Ve büyük bir haykırış koparmış, o anda katırlar ve katırcılar, develer ve deveciler, sandıklar, sepetler ve görkemli biçimde giyinmiş altı yüz adet aylar gibi güzel memluk belirmiş.[1] Ve göz açıp geçinceye kadar süren bir zamanda bunlar, hayvanlara, daha önce sandık ve sepetlere doldurdukları altın ve cevahiri yüklemişler; ve hepsini düzgün bir biçimde dizmişler. Genç memluklar da güzel atlarına binmiş ve aralıklı olarak kervanı çevrelemişler.

Eski pabuç tamircisi, o zaman, yüzüğün kölesine "Ey Mutluluklar Babası, şimdi senden Suriye'nin, Mısır'ın, Yunanistan'ın, İyonya'nın, Hint'in ve Çin'in ipekleri ve değerli kumaşlarıyla yüklü bin hayvan sağlamanı istiyorum" demiş. Ecinni de işitip itaat ettiği yanıtını vermiş. Hemen, sözü edilen şeyler yüklenmiş bin at ve deve Maruf'un önünde belirmiş ve kendiliklerinden düzgün bir dizi oluşturarak ötekiler gibi görkemli giyinmiş ve ata binmiş olan memluklar tarafından kervana katılmış. Maruf memnun olmuş ve yüzüğün içinde saklı ecinniye "Şimdi, yola koyulmadan önce, yemek yemek isterdim. Benim için şuraya bir ipek çadır kur ve seçkin yemeklerle dolu tepsiler ve serin içecekler getir" demiş. Bu istekleri hemen oracıkta yerine getirilmiş.

Maruf, çadıra girmiş ve tam da iyi yürekli fellahın köyden döndüğü sırada tepsilerin önüne oturmuş. Zavallı, başında zeytinyağlı

1 Mardrus'te bu sayı "Her türden altıyüz adet" olarak ifade edilmiş. Biz Mathers'in verdiği sayıya itibar ettik. (Ç.)

mercimek dolu çanak, sol kolunun altında esmer ekmek ve soğanlar, sağ kolunun altında içi at yesin diye bir ölçek yulafla dolu bir torba olduğu halde çıkagelmiş. Ve evinin öndeki akla durgunluk veren kervanı; kimileri kollarını kavuşturmuş, arkada beklemekte iken, kimileri de hizmet etmek için çırpınan hizmetkârların yöresini sarmış olduğu ve içinde Maruf'un oturmakta bulunduğu ipek çadırı görmüş. Son kertede heyecanlanarak kendi kendine "Kuşku yok ki, ben burada yokken, ilkin gördüğüm memluğun sultanı buraya ulaşmış olacak! İki tavuğumu boğazlayıp ineğin yağıyla acele bir yemek hazırlamayı düşünmeyişim çok hatalı olmuş!" diye düşünmüş. Ve geç kalmış olmasına karşın bunu yapmaya karar vermiş; ve tutup boğazlamak ve yağda kızartıp sultana sunmak üzere iki tavuğa doğru yönelmiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Sekizinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve tutup boğazlamak ve yağda kızartıp sultana sunmak üzere iki tavuğa doğru yönelmiş.

Ama Maruf onu görüp seslenmiş. Ve aynı zamanda kendisine hizmet edenlere "Onu bana getirin!" demiş. Onlar da koşuşup mercimek çanağı, soğanları ve esmer ekmeğiyle ve de yulaf dolu torbasıyla fellahı çadıra sokmuşlar. Maruf onun onuruna ayağa kalkmış ve fellahı kucaklayarak ona "Ey benim sefalet arkadaşım, ne getirdin bakalım?" demiş. Zavallı fellah bunca önemi olan bir kişi tarafından böyle sevecenlikle karşılanmasından ve "sefalet arkadaşı" diye anılmasından dolayı acayip şekilde şaşırmış. Kendi kendine "Bu karşım-

da gördüğüm bir fakirse, ben neyim öyleyse?" demiş. Ve ona "Sana konukseverlik yemeği getirdim efendim, atına da biraz yem! Ama benim bilmezliğimi bağışla! Senin sultan olduğunu bilseydim, senin onuruna elimdeki iki tavuğu boğazlayıp onları sana inek yağıyla kızartarak sunardım. Ama sefalet insanı kör ediyor ve tüm kavrayışını ortadan kaldırıyor" diye yanıt vermiş. Ve utancın ve şaşkınlığın sınırında başını önüne eğmiş. Maruf da, bu sözleri duyunca, bu fellahınkine benzer, hatta bundan da beter olan eski sefil durumunu hatırlayıp ağlamaya başlamış. Bol bol dökülen gözyaşları sakallarının telleri arasından süzülüp tabakların üzerine düşmüş. Ve de fellaha "Kardeşim, yüreğini ferah tut, ben sultan değilim, sadece onun damadıyım. Sultanla aramızda doğan bazı güçlüklerden dolayı sarayı terk etmiştim. Ama ardımdan bütün bu hizmetkârları ve armağanları göndererek, amcam, benimle uzlaşmak istediğini kanıtlamak istemiş. Bundan dolayı, daha fazla oyalanmadan geldiğim yere dönmek zorundayım. Beni tanımaksızın o denli iyilik yapmak isteyen sana gelince, kardeşim; bil ki, kurak bir toprağa tohum savurmuş değilsin!" demiş.

Ve fellahı sağ yanında oturmaya zorlamış ve ona "Bu tepsilerde gördüğün tüm bu yiyeceklere karşın, sana Tanrı adına yemin ederim ki, ben senin mercimek yemeğini yiyecek ve bu esmer ekmekle soğandan başka şeye dokunmayacağım" demiş. Hizmetkârlarına da fellah için görkemli yemekler hazırlamalarını emretmiş; ve kendisi, çanaktaki mercimekten, esmer ekmekten ve soğanlardan başka bir şey yememiş. Ve kokusu beynini saran bunca nefis yemeği ve bakışlarını büyüleyen bunca renkliliği gören zavallı fellahın şaşkınlığını izleyerek içi ferahlamış ve sevinmiş.

Yemek yenilip bitince, hayırlarından dolayı Nasip Dağıtıcı'ya şükürler edilmiş; Maruf da ayağa kalkıp fellahın elinden tutarak, onu çadırdan çıkarıp kervanın yanına götürmüş. Ve onu her yükten ayrı ayrı mallar seçmeye zorladığı gibi, bir çift deve ve bir çift katır vermiş. Sonra da "Bunlar senin malın olacak kardeşim. Bundan baş-

ka, sana içindeki her şeyle birlikte bu çadırı bırakıyorum" demiş. Ve karşı çıkmalarına ve minnettarlığını ifade etmesine izin vermeyerek ondan izin almış; ve onu bir kez daha öptükten sonra atına binip kervanın başına geçmiş; ve şimşekten daha hızlı bir haberciyi, gelişini şaha bildirmek üzere, kente öncü olarak gönderdikten sonra yola koyulmuş.

Maruf'un habercisi tam da vezir sultana "Artık kendini kandırma, efendim ve sultan kızının, kocasının gidişi hakkındaki sözlerine inanma! Çünkü başım üzerine yemin ederim ki, Emir Maruf, mevcut olmayan bir kervanın gelişini çabuklaştırmak için değil, senin haklı öfkenden çekinerek buradan kaçıp gitti. Yaşamının kutsal günleri adına yemin ederim ki, bu adam bir yalancıdan, bir hilebazdan ve bir sahtekârdan başka bir şey değildir" dediği sırada saraya gelmiş. Ve şah, neredeyse bu sözlerini duyarak ona yarı yarıya inanmış, gerekli yanıtı vermek üzere iken, haberci içeri girmiş ve yerlere kapanarak şahı selamladıktan sonra, ona "Ey zamanın şahı, huzuruna haberci olarak geldim. Benim hemen ardımdan efendim, güçlü ve cömert yiğit damadın Maruf'un gelmekte olduğuna dair hayırlı haberler getirdim. Kendisi bir kervanın başında bulunduğundan yüklü bulunan görkemli ağırlık dolayısıyla benim kadar hızlı gelemedi" demiş. Ve böyle konuştuktan sonra, genç memluk, şahın önünde yeniden yeri öpmüş ve geldiği gibi oradan ayrılmış.

O zaman şah, mutluluğun sınırında, ama vezirine karşı öfke dolu, ondan yana dönmüş ve kendisine "Allah yüzünü karartsın ve onu ruhun kadar karanlık yapsın! Ve de damadımın yüceliğine ve güçlülüğüne kesin olarak inanasıya kadar gösterdiğin yalancılık ve ikiyüzlülükten utandırmak için sakalının belasını versin ey hain!" demiş. Vezir de, şaşkına dönerek ve artık her türlü düşünce ileri sürmeyi terk ederek, tek bir söz söyleyecek gücü bulmaksızın, efendisinin ayaklarına kapanmış. Şah onu o durumda bırakmış ve çıkıp kentin süslenmesi ve bayraklarla donatılması ve de herkesin gidip

mevkip halinde damadını karşılamak üzere hazırlanması için emir vermiş.

Bunu izleyerek kızının dairesine gitmiş ve ona hayırlı haberi vermiş. Sultan kızı da, kendi kafasından uydurduğunu sandığı bir kervanın başında kocasının gelişinden söz eden babasını duyunca şaşkınlığın ve sarsılmanın sınırına ulaşmış. Ne diyeceğini ya da ne yanıt vereceğini bilememiş ve kocasının sultanla bir kez daha dalga mı geçtiğini; ya da geceleyin ona bir fakirlik öyküsü anlatarak gerçek duygularını denemek üzere kendisiyle alay mı ettiğini kendi kendine sormuş. Ama, ne olursa olsun, kuşkularını ve şaşkınlığını sadece kendine saklayarak işin ne olabileceğini görmeyi yeğ tutmuş. Ve babasına karşı memnunluk saçan bir yüzle görünmekle yetinmiş. Şah da onun yanından ayrılarak Maruf'u karşılamaya gidecek mevkibin başında yer almaya koyulmuş.

Ama, bu arada, en fazla şaşkınlığa düşen ve allak bullak olan, kuşkusuz, Maruf'un servetinin neye dayandığını hiç kimsenin bilemeyeceği kadar bilen eski arkadaşı, o harika tacir Ali olmuş. Ve de kentin bayraklarla donatıldığını ve şenlik hazırlıklarına başlandığını ve kentin dışına çıkmakta olan şahane mevkibi görünce, gelip geçenlere, bütün bunların nedenini sormuş. Kendisine "Nasıl, şahın damadı Emir Maruf'un görkemli bir kervanın başında geri dönmekte olduğunu sen bilmiyor musun?" yanıtını vermişler. Maruf'un dostu ellerini birbirine çarpmış ve kendi kendine "Eskicinin bu hilebazlık haberi de ne demek oluyor? Ne zamandan beri pabuç tamiriyle dostum Maruf bir kervanın sahibi ve sürücüsü olmuş bulunuyor, Allah aşkına? Ama Tanrı Güçlüler Güçlüsü'dür...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Altmış Dokuzuncu Gece Olunca

Demiş ki:

Maruf'un dostu, ellerini birbirine çarpmış ve kendi kendine "Eskicinin bu hilebazlık haberi de ne demek oluyor? Ne zamandan beri pabuç tamiriyle dostum Maruf bir kervanın sahibi ve sürücüsü olmuş bulunuyor, Allah aşkına? Ama Tanrı Güçlüler Güçlüsü'dür! Onurunu koruması ve herkesin içinde utanca düşmemesi için onu sakınmış olmasın?" demiş. Ve oracıkta başkaları gibi dikilerek kervanın gelmesini beklemiş.

Çok geçmeden mevkip kente girmiş. Maruf, şahtan bile bin kez göz kamaştırıcı, şahane ve muzaffer, domuzların safra kesesini kıskançlıktan patlatacak bir edayla baş tarafta at sürerek ilerliyormuş. Onu da, çevresini harika giysilerle donanmış yakışıklı memlukların kuşattığı bitip tükenmez kervan izliyormuş. Ve bütün bunlar o denli güzel ve akıllara durgunluk verici imiş ki, hiç kimse böylesine bir şeyi ne duymuş ne de işitmiş bulunduğunu hatırlıyormuş. Tacir Ali de, aynı şekilde, onu, bu olağandışı durumda görünce, kendi kendine "Pekâlâ anlaşılıyor işte! Karısı olan sultanın kızıyla birlikte, şahla alay etmek için bir şeyler düzenlemişler" demiş. Ve Maruf'un yanına doğru yaklaşarak, kendisini çevreleyen tüm şatafatlı korunmaya karşın, ona ulaşmayı başarmış. Ve ona, sadece kendisinin duyabileceği tarzda "Hoş geldin, ey mutlu düzenbazların şeyhi ve hilebazların en beceriklisi! Bütün bunlar ne demek oluyor? Ama Allah için, bu lütuflara ve bu debdebeye layıksın sen, dostum! Memnunluk ve ferahlık duyarak yoluna devam et! Allah yaşamını uzatsın ve hilebazlıklarını daim kılsın!" demiş. Maruf da dostunun sözlerini duyarak gülmeye başlamış ve ertesi gün için onunla buluşmayı kararlaştırmış.

Bunun üzerine, Maruf, şahın yanıbaşında saraya ulaşmış ve tüm utkusuyla büyük toplantı salonunda hazırlanmış bir tahta otur-

muş. Ve başlangıç olarak, ilkin altın, mücevherat, inciler ve değerli taşlarla dolu kasaların getirilmesini ve şahin hazinelerinde boşalmış bulunan dolapların ve torbaların bunlarla doldurulmasını; sonra da geri kalan ve değerli kumaşlar ve ipekliler içeren yüklerin kendisine getirilmesini buyurmuş. Buyrukları noktası noktasına yerine getirilmiş. O da kendi huzurunda birbiri ardından sandıkları ve yük-

leri açtırmış ve eliaçıklıkla, sarayın ileri gelenlerine ve eşlerine harika kumaşları, incileri ve değerli taşları dağıtmaya ve Divan üyelerine, tanıdığı tacirlere ve de fakir ve düşkünlere büyük bağışlarda bulunmaya başlamış. Bunların bir kalburdan süzülen su gibi yitip gittiklerini gören şahın yalvarıp yakarmalarına karşın, kervanın taşıdığı her şeyi dağıtmadıkça ayağa kalkmamış. Savurduğu en küçük miktar, bir veya iki avuç dolusu altın, zümrüt, inci ya da yakutmuş. O bunları dolu ellerle firlatırken şah, müthiş azap duyuyor ve acıdan yüzünü buruşturuyor ve her savuruşunu "Yeter oğlum, yeter! Bize bir şey kalmayacak!" feryadıyla karşılıyormuş. Ama Maruf, gülerek, her seferinde "Canın sağ olsun! Korkun olmasın! Çünkü elimde bitip tükenmez bir varlık var!" yanıtını veriyormuş.

İşler böyle sürüp giderken, vezir gelip şaha hazine dolaplarının tavana kadar doldurulmuş olduğunu artık orada boş bir yer kalmadığını bildirmiş. Şah da ona "Pekâlâ. Başka bir salon daha bul, onu da bir önceki gibi doldur!" demiş. Maruf, ona bakmaksızın "Yapabilirsin!" demiş. Ve "Üçüncü ve bir dördüncü salonu bile doldurabilirsin! Hatta şah karşı koymazsa, sarayın tüm salonlarını benim için hiçbir değeri olmayan bütün bu şeylerle doldurabilirim!" demiş. Şah da bütün bunların bir rüyada mı geçmekte olduğunu yoksa uyanık mı bulunduğunu bilememiş. Şaşkınlığın o denli sınırındaymış. Vezir de Maruf'un getirdiği hazinelerle daha bir iki salon doldurmak üzere oradan ayrılmış.

Maruf'a gelince, daha önce bildirmiş olduğu her şeyi kanıtlayan bu ön girişimler tamamlandıktan, hatta fazlasını yaptıktan sonra, dağıtım toplantısını terk ederek genç karısının yanına gitmiş. Sultanın kızı da onu görünce, yanına yaklaşmış, gözleri sevinç dolu, elini öpmüş ve ona "Kuşkusuz, ey amcamın oğlu, eski fakirliğinin ve uğursuz karın Sıcak Tezek Fatıma'nın öyküsünü anlatarak benim katkımla neşelenmek ve benimle alay etmek ya da sevgimi denetlemek istedin. Ama Yüceler Yücesi Tanrı'ya şükürler olsun ki, senin hakkında herhangi bir aykırı davranıştan beni alıkoydu, efendim;

yoksa ne yapardım bilmem!" demiş. Maruf da onu öpmüş ve ona gerekli yanıtı vermiş ve kendisine göz kamaştıran bir giysi ve her biri güvercin yumurtası iriliğinde kırk yetim incisinden[1] oluşmuş on dizilik bir gerdanlık ve sihirbazların işlediği bilezik ve halhallar vermiş. Sultanın kızı bütün bu güzel şeyleri görünce büyük bir zevk duymuş ve "Kuşkusuz, bu güzel giysiyi ve bu süs takılarını sadece şenlik günleri için saklayacağım!" diye haykırmış. Maruf da gülerek ona "Sevgili, bununla kafanı yorma! Sana her gün yeni urbalar ve yeni takılar vereceğim; yeter ki dolaplarında alacak yer bulunsun ve çekmecelerin ağzına kadar dolmuş olmasın!" demiş. Bunun üzerine, sabaha kadar, her zaman yaptıkları şeyi yapmışlar.

Sabahleyin henüz cibinlikten çıkmamışlarken, içeri girme izni isteyen şahın sesini duymuşlar. Maruf çabucak yataktan kalkıp ona kapı açmaya koşmuş ve onu alt üst olmuş, yüzü sapsarı ve görünümü korkunç halde görmüş. İhtiyatla onu içeri almış, divana oturtmuş; kızı da bu beklenmedik ziyaretten ve babasının halinden heyecanlanarak yataktan kalkmış ve çabucak onu yatıştırmak için gülsuları serpmiş ve konuşacak hale getirmiş. Sonunda konuşabilen şah, Maruf'a "Oğlum, ne yazık ki, sana kötü bir haber getirdim! Başına gelen felaketten haberin olsun diye onu sana açıklamam gerek! Ama açıklasam mı, açıklamasam mı?" demiş. Maruf da "Açıklamalısın, tabii!" diye yanıt vermiş. Şah "Pekâlâ, bil ki ey oğlum, hizmetkârlarım ve muhafızlarım, şaşkınlığın sınırında, gelip bana, senin iki bin memluğunun, kervancılarının, develerinin ve katırlarının bu gece bir anda ortadan yok olduğunu ve kimsenin onları giderken görmediğini ve hiçbir ayak izinin de bulunamadığını söylediler. Bir daldan uçan kuş bile bütün bu kervanın yollarımızda bıraktığından daha fazla iz bırakır. Bu yokoluş senin için çaresiz bir kayıp olduğundan, öylesine çarpıldım ki, hâlâ etkisi altındayım" demiş.

1 *Yetim İncisi* (perle orphéline): İstridye oluşurken dış etkilerle bozulmamış, saf ve kusursuz inci (Ç.)

Maruf onun bu sözlerini işitince, ansızın gülmeye başlamış ve "Ey amca, ruhunu yatıştır. Çünkü kervancılarımın ve hayvanlarımın yitişi, benim için denizdeki bir damla su kadar bile önem taşımıyor. Çünkü, bugün, yarın, yarından sonra ve daha sonraki günlerde olacağı gibi, tek bir dilekle, tüm Kaytan kentinin içine sığabilecek

kadar büyüklükte kervancı ve hayvandan oluşmuş kervanlara sahip olabilirim. Sen ruhunu yatıştırabilir ve şimdi ikimizin de sabah hamamına girmek üzere kalkmasına izin verebilir misin!" demiş.

Akşam olunca, şah, damadı Maruf ve veziriyle içki sinisinin başında buluşmuş. Bardaklar elden ele dolaşmış. Ve Maruf'un gırtlağı dipsiz bir testiye dönüşmüş. Durumu da acınır hale gelmiş. Ve dili değirmen kanadı gibi dönmeye başlamış...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmişinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve Maruf'un gırtlağı dipsiz bir tepsiye dönmüş. Durumu da acınır bir hale gelmiş. Ve dili değirmen kanadı gibi dönmeye başlamış. Sağ elini sol elinden ayırt edemez hale gelince, karısının babası olan şah, ona "Gerçekte, ey damadım, sen bana yaşamının kuşkusuz çok harika ve olağandışı olan serüvenini hiç anlatmadın. Bu akşam onun şaşkınlık verici değişimlerini memnunlukla dinlemek isterdim" demiş. Maruf da, duyguları karman çorman ve önü arkası belirsiz halde olduğundan, sarhoşluğu içinde, tüm başı esriyenlerde olduğu gibi, övünme duygularına kapılarak şaha ve vezire, fakir bir pabuç tamircisi olarak Kahire'de uğursuz bir kadınla evlenişinden başlayarak, zavallı bir fellahın tarlasında bir define ve sihirli bir yüzük bulduğu güne kadar başından sonuna kadar tüm öyküsünü anlatmış. Ama onu burada tekrarlamanın yararı yok.

Şahla vezir de, bu denli şaşırtıcı olacağını hiç ummadıkları bu öyküyü işitince, avuç içlerini ısırarak birbirlerinin yüzüne bakmışlar. Vezir, Maruf'a "Efendim, bunca harika erdemlere sahip olan şu yüzüğü biraz gösterir misin?" demiş. Maruf da akıl yoksunu bir deli gibi parmağından yüzüğü çıkarmış ve "İşte, akiğinde dostum ifrit Mutluluklar Babası'nın bulunduğu yüzük!" diyerek onu vezire ver-

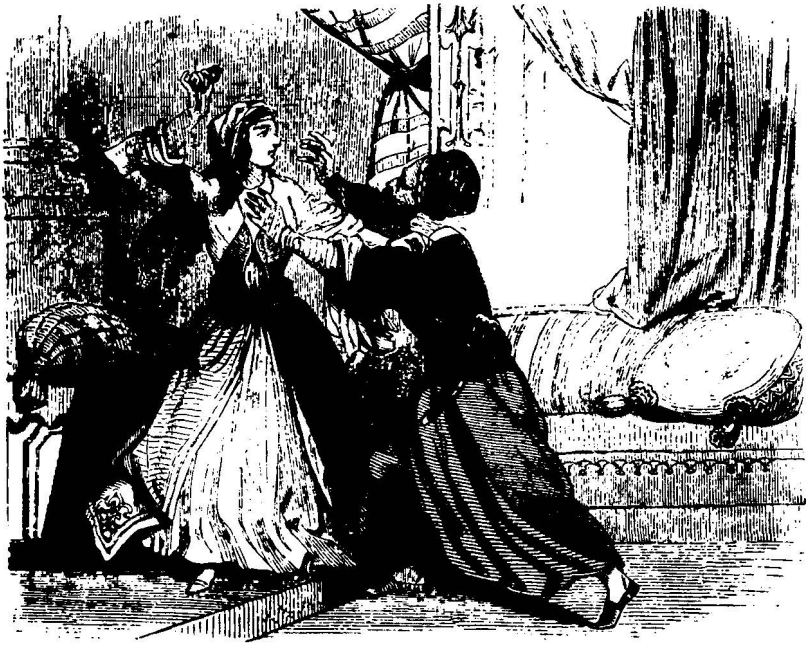
miş. Vezir de, gözleri alev alev yanarak yüzüğü eline almış ve Maruf'un kendisine tanımladığı gibi başını sürtmüş.

Hemencecik akikten yükselen bir ses "İşte karşındayım! Karşındayım işte! Emir buyur, itaat edeyim! Bir kenti harap etmemi mi bir başkent inşa etmemi mi ya da bir şahı öldürmemi mi istiyorsun?" demiş. Vezir de "Ey yüzüğün hizmetkârı, bu pezevenk şahı ve onun damadı Maruf'u, yoksulluktan ve yoksunluktan ölsünler diye susuz bir çöle at" demiş. O anda, şah ve Maruf, bir saman çöpü gibi havaya kaldırılmış ve baştan aşağı korkunç çorak bir çöle götürülmüş; burası kızıl ölümün ve kıraçlığın yerleşmiş olduğu susuzluk ve açlık çölüymüş. İşte onların durumu böyleymiş.

Vezire gelince, çabucak Divan'ı toplamış ve ileri gelenlere, emirlere ve soylulara uyrukların mutluluğu ve Devlet'in selameti için şahla en kötü türden bir sahtekâr olan damadı Maruf'un uzaklara sürgün edilmelerinin gerektiğini ve kendisini ülkenin hakimi kıldığını açıklamış. Ve de "Dahası, durumun bu yönde oluştuğunu ve beni yasal hükümdar olduğumu kabul etmekte kararsızlık gösterenler olursa, edindiğim yeni güçle, o anda bunları kızıl ölümün ve susuzluğun en uzak çölündeki eski efendilerinin ve pezevenk damadının yanlarına göndereceğim" diye eklemiş.

Böylece orada hazır bulunanların hepsine, kendilerine karşın, sadakat yemini ettirmiş ve işten almak istediklerini işten almış ve yeniden atamalar yapmış. Sonra da sultanın kızına "Beni kabule hazırlan, çünkü sana karşı büyük bir arzu duyuyorum" diye haber yollamış. Tıpkı öbürleri gibi, olup biteni öğrenmiş bulunan sultanın kızı da, hadımağasıyla, kendisine "Kuşkusuz! Seni memnunlukla kabul ederim; ama şu anda, kadınlar ve genç kızlar için doğal bir şey olan ay halini görmekteyim. Ama tüm kirliliklerden arınınca seni kabul edeceğim" yanıtını göndermiş. Ama vezir, ona "Ben hiçbir gecikme istemiyorum, ne ay hali bilirim ne de yıl hali. Ve de hemen seni görmek istiyorum" haberini ulaştırmış. O zaman kız da "Peki öyleyse, gel, hemen beni bul!" yanıtını yollamış.

Olabildiğince şahane bir şekilde giyinmiş, süslenip kokular sürünmüş. Ve bir saatlik bir zaman geçtikten sonra, vezir dairesine girince, onu memnun ve sevinçli bir çehreyle karşılayarak kendisine "Benim için ne büyük bir onurdur! Bu gece ne büyük bir mutluluk gecesi olacak!" demiş. Ve ona, bu hainin yüreğini çalmayı amaçlayan gözlerle bakmış. Vezir onun çabucak soyunmasını istediğinden,

o da bunu, bakışları, cilveleri ve benzeri gecikmelere uğratarak yerine getirmeye başlamış. Birdenbire bir korku feryadı koparıp yüzünü örterek kendini geriye doğru atmış. Şaşırıp kalmış olan vezir ona "Neyin var, sultanım? Neden böyle korkarak haykırdın ve ansızın yüzünü örttün?" diye sormuş. Kız da gittikçe daha fazla örtülerine bürünerek ona "Nasıl? Görmüyor musun, sen?" diye yanıt vermiş. Vezir de, onu "Yo, vallahi! Ne var ki? Ben bir şey görmüyorum!" di-

ye yanıtlamış. Kız "Utanç üzerime olsun! Bu ne onursuzluk! Beni seninle birlikte gelen bu adamın gözleri önünde niçin soymak istiyorsun?" demiş. Vezir de sağına soluna bakınarak "Kimmiş benimle birlikte gelen kişi? Hani nerede?" diyerek ona yanıt vermiş. Sultan "Parmağında taşıdığın yüzüğün kaşındaki adam!" demiş. Vezir de "Vallahi, doğru söylüyorsun. Ben bunu düşünmedim. Ama, ya sitti, bu bir âdemoğlu, bir insan varlığı değil ki! Yüzüğün hizmetkârı olan bir ifrit bu!" diye yanıt vermiş. Ama korku dolu olan sultanın kızı, başını yastıkların altında saklayarak "Bir ifrit mi, aman yarabbi! Ben ifritlerden çok korkarım! Ah, lütfen onu buradan uzaklaştır! Korkuyor ve utanıyorum ben ondan!" diye haykırmış. Vezir de onu yatıştırmak ve ondan beklediklerine bir an önce kavuşmak için, yüzüğü parmağından çıkarıp yatağın yastığı altına saklamış. Sonra kendinden geçmenin sınırında kıza yaklaşmış.

Sultan kız da, onun yaklaşmasına izin vermiş ve ansızın karnının altına öyle şiddetli bir tekme savurmuş ki, vezir tepetaklak yere yuvarlanmış. Kız da çabucak yüzüğü eline geçirip kaşını ovuşturmuş ve akiğin ifritine "Hemen şu domuzu yakala, onu sarayın altındaki zindana at! Sonra, gecikmeksizin, babam kocamı, götürdüğün çölde bul ve onları sağ salim, incitmeden ve iyi durumda buraya getir!" demiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Birinci Gece Olunca

Demiş ki:

"Sonra gecikmeksizin babamla kocamı götürdüğün çölde bul ve onları sağ salim, incitmeden ve iyi durumda buraya getir!" demiş.

Vezir hemen bir çaput toparlanır gibi toparlanıp sarayın zindanına atılmış. Çok kısa bir zaman içinde şahla Maruf, şah korkular içinde, Maruf esrikliğinden yeni ayılmış bir halde sultan kızının odasına getirilmiş. Kız onları tanımlanamaz bir sevinçle karşılamış; bu acele gidiş gelişlerin ikisini de iyice acıktırmış ve susatmış olduğunu görerek ilkin onlara yiyip içecek bir şeyler vermekle işe girişmiş. Bu sırada, onlara, başından geçenleri ve haini nasıl hapsettiğini anlatmış. Şah da "Onu vakit geçirmeden kazığa oturtup yakalım!" diye haykırmış. Maruf da "Bunda bir uygunsuzluk yok!" demiş. Sonra da karısına doğru dönüp ona "Ama sevgilim, ilkin bana yüzüğümü ver!" demiş. Sultan kızı "Ah! bunu benden isteme! Mademki onu elinde tutmayı bilemedin, bundan böyle onu ben saklayacağım, çünkü yeniden yitireceğinden korkarım" diye yanıt vermiş. O da "Pekâlâ! Böylesi doğrudur" demiş.

O zaman sarayın kapısının karşısındaki meydanda kazık hazırlanmış ve birikmiş olan halkın önünde vezir kazığa oturtulmuş. Gereç vezirin içine işlerken, darağacının altında büyük bir ateş hazırlanmış. Böylece, hain kazığa oturtulup yakılarak öldürülmüş. İşte onun sonu böyleymiş. Şah da sultanlık gücünü Maruf ile bölüşmüş ve onu tahtının tek mirasçısı tayin etmiş. Yüzük o günden sonra, kocasından daha tedbirli ve uyanık olan sultan kızının parmağında kalmış ve kız onu dikkatle korumuş. Maruf da onun eşliğinde, refahın ve mutluluğun sınırında yaşamış.

Bir gece, sultan kızla her zamanki işi gördükten sonra ve uyumak üzere kendi dairesine çekildiği sırada, ansızın yatağının içinden bir kocakarı fırlamış; elini tehdit savurur bir edayla kaldırarak onun üzerine atılmış. Maruf ona bakınca ve korkunç çenesini, uzun dişlerini ve kapkara çirkinliğini görünce, onun kişiliğinde uğursuz karısı Tezek Fatıma'yı tanımış. Daha bu korkunç gözlemi tamamlayamadan, darbe üstüne darbe alarak, çınlayan iki tokatla iki dişi yeniden kırılmış. Kadın ona "Sen nerelerdeydin, ey Allah'ın belası? Ve bana haber vermeden ve benden izin almadan Kahire'deki evi-

mizi terk etmeye nasıl cesaret ettin? Ah! Köpoğlu, şimdi seni yakaladım!" diye haykırmış. Maruf da, korkunun sınırına ulaşarak ansızın, tacı başında, ardında şahane giysilerini sürükleyerek sultan kızının dairesine doğru koşmaya başlamış; bir yandan da "İmdat! Akiğin ifriti bana yardım et!" diye haykırıyormuş. Ve bir deli gibi sultan kızın dairesine dalıp ayaklarının ucuna heyecandan baygın düşmüş.

Sultan'ın kızı, Maruf'a, yüzüne gülsuları dökerek özen gösterip dururken, korkunç cadaloz, Mısır ülkesinden birlikte getirdiği bir sopayı tutarak baskın halinde içeri girmiş. Ve "Nerede o haylaz, o zina çocuğu?" diye haykırmış. Sultan kız da, katran suratı görünce, akiği ovalayacak zamanı ancak bulmuş ve ifrit Mutluluklar Babası'na ivedi bir buyruk vermiş. Ve o anda, korkunç Fatıma, sanki kırk elle tutulmuşçasına, yerinden kıpırdayamaz olmuş, içeri girerken takındığı tehdit edici durumda donmuş kalmış.

Maruf da duyarlığını yeniden kazanarak eski karısını bu kımıltısız durumda görmüş; bir korku feryadı koparark yeniden baygın düşmüş. Tanrı'nın bilgelikle donattığı sultan kız da, önünde güçsüz bir tehdit halinde donup kalmış bulunan kişinin, Maruf'un pabuç tamircisi olduğu yıllarda, Kahire'de ilk eşi olmuş bulunan Fatıma cadalozu olduğunu anlamış. Ve Maruf'u bu uğursuzun olası kötülüklerinden korumak için, yüzüğü ovuşturup akiğin ifritine yeni bir buyruk vermiş. Birdenbire cadaloz kaldırılmış ve bahçeye götürülmüş. Ve orada büyük bir demir zincirle, tıpkı evcilleştirilemeyen bir ayı bağlanır gibi, büyük bir keçi boynuzu ağacına bağlanmış. Doğasını değiştirinceye ya da ölünceye kadar orada kalmış. İşte onun durumu böyleymiş. Maruf'a ve karısı sultan kızına gelince, o zamandan sonra yetkin zevkler içinde, ruhların ayırıcısı, mutlulukların kahredicisi, mezarların inşacısı kaçınılmaz ölüm onlara ulaşıncaya kadar yıllar boyunca yaşamışlar.

Varlığı sonsuzluk ülkesinde, ölümün de, yaşamın da üzerinde sürüp giden Tek Ölümsüz'e övgüler olsun!

Bunu izleyerek Şehrazat, aynı gece, kendisini henüz yorgunluğun kuşatmadığını ve şahın da dinlemeye hazır bulunduğunu anlayarak "Bilgiye ve Tarihe Açılan Pencereler"den bakan genç zenginin aşağıdaki öyküsünü anlatmaya başlamış. Demiş ki:

BİLGİYE VE TARİHE AÇILAN PENCERELER

Anlatırlar ki, El–İskenderiye kentinde, bir zamanlar, babalarının ölümünden sonra, sonsuz servetlere ve sulanabilir topraklar kadar bina olarak inşa edilmiş emlaktan oluşan taşınmaz mallara sahip bir delikanlı varmış. Bu genç, Tanrı'nın kutsamış olduğu bir saatte doğduğu için, doğru yola dönük bir ruhla donanmış bulunuyormuş. Kutsal Kitap'ın sadaka ve cömertlikle ilgili buyruklarını hiç bilmediğinden, iyilik etmenin en iyi araçlarını da bilmiyormuş. Bu şaşkınlığı içinde, bu konuda gidip babasının dostu saygın bir şeyhe danışmada bulunmaya karar vermiş. Ve gidip ona kaygılarını ve tereddütlerini bildirmiş ve ondan görüş bildirmesini istemiş. Şeyh de bir saatlik bir süre düşündükten sonra, başını kaldırarak ona "Ey Tanrı'nın rahmetliden lütuflarını esirgemeyesi Abdurrahman'ın oğlu, ihtiyacı olanlara eliaçıklıkla altın ve gümüş dağıtmak, hiç kuşkusuz, Yüceler Yücesi'nin gözünde en övgüye değer bir davranıştır. Ama böylesi bir davranış, evladım, her zenginin yapabileceği bir şeydir. Ve elde bulunanın fazlasını vermek için çok büyük bir

erdeme sahip olmak gerekli değildir. Ama mahlukatın efendisine kokusu hoş gelen başka bir cömertlik daha vardır; bu da, yavrum, gönül cömertliğidir. Çünkü ruhunun servetini bilgiden yoksun olanlara dağıtmak, en övgüye değer davranıştır. Bu türden bir serveti dağıtmak için yüce bilgilerle ruhu donatmak gereklidir. Bu yolda vurgulanmış bir ruha sahip olmak için elimizde tek bir yol vardır: Çok bilgili kişilerin yazılarını okumak ve bu yazılar üzerinde düşünce üretmek! Dolayısıyla, ey dostum Abdurrahman'ın oğlu, ruhunu eğit ve ruh yolunda cömert ol. Benim görüşüm budur, vesselam!" demiş.

Zengin genç de, şeyhten tamamlayıcı bilgiler vermesini istemiş. Ama şeyhin ona söyleyecek başka şeyi yokmuş. O da, sıkı sıkıya uygulamaya koymak üzere bu nasihatı alarak oradan ayrılmış ve kendini esinlenmesine terk ederek sahaflar çarşısına yollanmış, Hristiyan Rumların El-İskenderiye'de Amr İbn el-As'a girişleri sırasında yaktıkları kitap sarrafından arta kalan kitaplara sahip bulunanlar da dahil bütün kitap tacirlerini toplamış. Ve onlara, ellerinde bulunan değerli tüm kitapları evine getirmeleri için talimat vermiş. Hiçbir pazarlık yapmadan ve karamsarlık göstermeden kendilerine dileklerinden fazla ödemede bulunmuş. Ama bu satın almalardan tam anlamıyla doyum sağlamamış. Kahire'ye, Şam'a ve Bağdat'a; İran'a, Mağrip'e, Hindistan'a, hatta Rum diyarlarına da, bu ülkelerin en ünlü kitaplarını, asla cimrilik göstermeksizin, satın almak üzere özel görevliler göndermiş. Bu görevliler, belli bir sürenin sonunda, bir biri ardından geri dönmüş ve beraberlerinde değerli el-yazmalarıyla dolu denkler getirmişler. Delikanlı bütün bu kitapları bu maksatla yaptırdığı şahane bir kitaplıkta sıraya koymuş ve ana kapısının giriş bölümüne sade sözcükler olarak, mavi ve tezhipli iri harflerle "Kitap Konağı" ibaresini yazdırmış. Bu iş bitince, delikanlı çalışmaya koyulmuş.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş İkinci Gece Olunca

Demiş ki:

Bu iş bitince, delikanlı, çalışmaya ve belli bir usul dairesinde ağır ağır ve üzerinde düşüne düşüne harika kitaplığındaki kitapları okumaya başlamış. Ve Tanrı'nın kutsadığı bir günde doğmuş olduğundan ve adımları başarı ve mutlulukla vurgulandığından, tüm okuyup not tuttuğu şeyleri mutlu belleğinde saklamış. Dahası, kısa bir sürede, bilgi ve öğrenimin son sınırına ulaşmış. Kafası, miras yoluyla kendisine düşen tüm mallardan çok daha bollukla bu kitapların verileriyle donanmış. O zaman, bilgelikle, yöresini çeviren herkesi edindiği bilgilerin verilerinden yararlandırmayı düşünmüş. Bu maksatla, Kitap Konağı'nın kubbesi altına tüm dostlarını, tanıdıklarını, uzak yakın akrabalarını, kölelerini, hatta atbakıcılarını, hatta kapısına gelmeyi âdet edinmiş fukaraları ve dilencileri çağırmış. Bunların hepsi yiyip içip Nasip Dağıtıcı'ya şükürler ettikten sonra, zengin delikanlı çağrılarının özenle oluşturduğu çemberin ortasında ayağa kalkmış ve onlara "Konuklarım! Bu gece hanendeler ve musikişinaslar yerine zekâ, topluluğumuza başkanlık edecek! Çünkü bilgeler 'Konuş ve ruhunda ne varsa boşalt ki, dinleyenin kulağı bunlarla beslensin! Kim bilgiyi elde etmişse, büyük bir servet edinmiştir. Ve Nasip Dağıtıcı, isteyene bilgiyi verir ve zekâ da onun buyruğuyla var olur; ama insanoğulları arasında ancak küçük bir miktarı ruhsal verilere sahip olur' demiştir. Yüceler Yücesi Tanrı da, barış ve dua üzerine olası Peygamber'inin ağzından 'Ey iman sahipleri! Edindiğiniz en iyi şeylerin zekâtını verin, çünkü ancak en çok sevdiğiniz şeyin zekâtını verdiğiniz zaman yetkinliğe kavuşursunuz; yoksa üzerinde pek az toprak bulunan kayalıklarla kaplı tepelere benzer kalırsınız; bu tepelere bir sağanak gelirse, artık ortada çıplak bir kayadan başka bir şey kalmaz. Benzeri şekilde insanlar da eser-

lerinden hiçbir yarar sağlayamaz. Ama ruhlarının pekiştirilmesi yolunda cömertlik gösterenler, göğün gümrah yağmurlarıyla sulanan bir tepecikte yetişmiş ve meyveleri iki misli üreyen bir bahçeye benzer. Oraya yağmur düşmezse, çiy düşer. Ve bunlar cennet bahçesine girerler' demiştir. Bundan dolayı, ey konuklarım, sizi bu akşam buraya topladım. Çünkü cimriler gibi davranarak bilimin meyvelerini kendime saklamak istemediğimden, zekâ yolunda hep birlikte yürümemiz için, bunlardan benim gibi tatmanızı arzu ediyorum" demiş ve sonra da "Bakışlarımızı bilgiye ve tarihe açılan pencereden dışarı çevirerek yöremizi gözlemleyelim! Ve oradan eski yüzlerin harika geçişini izleyelim; böylece, bu geçiş dolayısıyla ruhumuz aydınlansın ve ışık içinde yetkinliğe doğru yol alsın! Amin!" diyerek eklemiş. Zengin gencin tüm çağrılıları, elleriyle yüzlerini sıvazlayarak "Amin!" diyerek yanıt vermişler.

O zaman genç adam sessiz çemberin orta yerine oturmuş ve "Dostlarım, bu harika şeylerin dağıtımına başlamak için, putperestlik döneminde yaşayan bizim Arap cetlerimizin, o gerçek çöl Araplarının yaşamlarından alınmış; büyük şairleri okuyup yazma bilmeyen, ama ilhamları müthiş bir veriden kaynaklanan; mürekkep ve kalem kullanmadan ve de engel tanımadan tüm dillerden üstün olan ve Tanrı'nın kendi sözlerini Barış ve duası en seçkin kutsamaları üzerine olası Peygamberine duyurmak üzere aracı kıldığı bizim şu Arap dilimizi kullanarak anlatacağım bazı öykülerden sağduyunuzu yararlandırmaktan daha iyi bir yol bilmiyorum. Amin!" demiş. Ve çağrılılar yeniden "Amin!" diyerek yanıt vermişler. O da "İşte bu soyluluk dönemlerinden kalma binbir öyküden biri size!" demiş:

ŞAİR DURAİT

Anlatırlar ki, bir gün, putperestlik döneminde yaşayan Beni Yuşam kabilesinin şeyhi Simma'nın oğlu, tanınmış bir şair olduğu kadar yiğit bir savaşçı da olan ve birçok çadırın ve güzelim çayırların efendisi, Şair Durait, baskında bulunmak üzere, reisleri çölün en gözüpek savaşçısı Rabia olan rakip Beni–Firas kabilesine doğru yola çıkmış.

Durait, kabilenin en iyilerinden seçilmiş bir atlılar topluluğunun başında bulunuyormuş. Ve Beni–Firas'a ait düşman bir bölgedeki bir vadiden ayrılırken, uzaktan, vadinin karşıki ucunda, üzerinde bir kadın olan deveyi yürüyerek güden bir adam görmüş. Ve Durait, bu ikiliyi bir an izledikten sonra, atlılarından birine dönmüş ve ona "Atını sür ve şu adamın üzerine çök!" demiş.

Atlı da yola çıkmış ve ses işitilecek bir mesafeye ulaşınca, adama "O kadını bırak ve kaçıp yaşamını kurtar!" diye haykırmış. Ve bu uyarısını üç kez tekrarlanmış. Ama, adam onun yaklaşmasını beklemiş ve sonra, rahat ve sakin ve de adımlarını çabuklaştırmadan, devenin yularını deve üzerindeki kadına atarak dingin bir sesle şu şarkıyı okumuş:

> Ey hatun, yüreği asla korkuyla çarpmayan, belirgin kalçaları güvenle yuvarlaklaşmış bir kadının mutlu adımlarıyla ilerle.
> Ve bu savaşçının, hiçbir zaman düşmana sırtını çevirmek utancını tanımamış olan şu Firasinin yapacağı karşılamanın tanığı ol!
> Çünkü işte, şimdi, gözlerinle, vuruşumun dehşetinin bir örneğini göreceksin!

Bunu okuduktan sonra, Durait'in atlısına bir kargı savurmuş ve onu vurup öldürerek toprağa bulamış. Sonra sahipsiz kalan atı almış ve hatununa saygılı bir selam verdikten sonra, bir sıçrayışta eyerin üzerine binmiş; ve önceki gibi, telaş ve heyecan duymaksızın yola koyulmuş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş-Üçüncü Gece Olunca

Demiş ki:

Telaş ve heyecan duymaksızın yola koyulmuş.

Durait'e gelince, habercisinin yeniden ortaya çıkmadığını görünce, olup biteni anlamak üzere ikinci bir atlı yollamış. Bu da, arkadaşının yolda cansız yatmakta olduğunu görünce, yolcu Araba, ilk saldırganın seslendiği şekilde uzaktan ihtarda bulunmuş. Ama adam sanki hiçbir şey işitmemiş gibi davranmış. Durait'in atlısı mızrağını kaldırarak onun üzerine saldırmış. Ama adam, kıpırdamaksızın, yeniden devenin yularını kadına atmış ve ansızın, şu dizeleri okuyarak atlının üzerine saldırmış:

> İşte seni, özgür ve saldırılmaz bir kadının yoluna çıkaran demir dişli uğursuz talih karşında! Ey şerefsizin dölü! Onunla senin aranda, düşman için yasası kargısının demiri olan ve kargısı dileğine boyun eğen ustan Rabia var.

Ve atlı, karaciğeri kargıyla delinmiş, yere düşerek tırnaklarıyla toprağı kazımış; ölümü bir anda içmiş. Galip kişi de hiç telaş etmeden yolunu sürdürmüş. Sabırsızlıktan çatlayan Durait, iki atlısının

sonundan endişe duyarak, aynı talimatla üçüncü bir atlı yollamış. Ne olup bittiğini anlamaya giden atlı, iki arkadaşının cansız olarak yerde yattıklarını görmüş. Ve uzaktan, bir eliyle hatunun devesinin yularını çekerken, ardında kaygısızca kargısını sürükleyen yabancıyı yol alırken görmüş. Ve ona doğru "Ey kabilelerin köpeği, elindekini bırak!" diye haykırmış. Ama adam, saldırganına dönüp bakmaya bile tenezzül etmeden, hatununa "Buradan en yakındaki çadırlarımıza doğru deveyi sür, sevgilim!" demiş. Sonra, ansızın, rakibinin karşısına dikilmiş ve ona şu dizelerle haykırmış:

> Pıhtılaşmış kanları içinde debelenen kardeşlerini görmedin mi, ey gözleri olmayan kafa? Ve Akbabaların Anası'nın soluğunun yüzünü yaladığını hissetmedin mi?
> Sen asık suratlı savaşçıdan eğer böbreklerini karga siyahı kan dolu bir çanağa dönüştüren şahane bir kargı vuruşunu armağan olarak almayı beklemiyorsan, ne olacağını sanıyorsun?

Ve bunları söyleyerek kargısını Durait'in atlısına doğru savurmuş ve tek vuruşta bağrını bir yandan öbür yana delerek onu yere devirmiş. Ama aynı anda kargı da vuruşun şiddetinden kırılmış. Ve Rabia, çünkü savaşçı vadilerin ve dar boğazların savaşçısının ta kendisiymiş, artık kabilesinin çok yakınında olduğunu bildiğinden, düşmanın kargısını bile almak zahmetine katlanmamış. Tüm silah olarak kargısının kırık sapını elinde tutarak yolunu sürdürmüş.

Bu sırada Durait, atlılarının hiçbirinin geri dönmemesinden ötürü şaşıp kalmış ve işi anlamak için kendisi yola çıkmış. Ve birdenbire arkadaşlarının kum üzerine serili cansız bedenlerini fark etmiş. Ve ansızın bir kum tepeciğinin üzerinde, düşmanı Rabia'nın ta kendisinin, elinde kırılmış bir kargının sapı bulunduğu halde, belirdiğini görmüş. Kendince Rabia da Durait'i tanımış ve son saldırganının kargısını kendisine mal etmemek tedbirsizliğine hayıflanmış. Yi-

ne de Durait'i eyerinin üzerinde ve avcunda kargısının kırık sapını sıkarak beklemiş.

Durait, bir bakışta, Rabia'nın düşkün durumunu kavramış ve yüce ruhuyla Firasi yiğidine şu sözlerle seslenmiş: "Ey Beni Firas kabilesinin savaşçılarının babası! Kuşkusuz senin gibi bir adam öldürülemez. Bununla birlikte, ülkeleri için çarpışan adamlarım, senden kardeşlerinin öcünü almak isteyecekler; sen ise, böyle silahsız, tek başına ve gepegençsin! Al benim kargımı. Bana gelince, dönüp yoldaşlarımı seni izleme hırsından alıkoyacağım" demiş. Ve Durait

atını tırısa kaldırmış ve adamlarına "Savaşçı, karısını savunmak zorundaydı. Bundan dolayı üç adamımızı öldürdü; dahası, benim kargımı da kaptı. Aslında sert bir dövüşçüymüş bu. Ona saldırmayı düşünmemeliyiz!" demiş. Ve atının dizginini geri çevirmiş; hepsi de, hiçbir talanda bulunmaksızın kabilelerine dönmüş.

Aradan yıllar geçmiş. Ve Rabia, tüm yiğit kişiler gibi, Durait'in

kabilesinin yiğitleriyle kanlı bir çarpışma yaptığı sırada ölmüş. Bunun öcünü almak üzere, Firasilerden bir müfreze, Beni Yuşam'a karşı yeni bir talana girişmiş. Beklenmedik şekilde geceleyin çadırlarının bulunduğu yere saldırıp birçok esir almış, kadın ve mal sağlayarak epeyce yağma yapmışlar. Esirlerin arasında Yuşamilerin şeyhi Durait'in kendisi de varmış.

Galiplerin kabilesine ulaştıklarında, adını ve sıfatını saklamak için özen gösteren Durait, bütün öbür esirlerle birlikte sıkı bir gözetim altına alınmış. Ama Firasi kadınları, onun güzel güzüne vurularak, önünden, muzaffer ve cilveli tavırlarla tekrar tekrar geçiyorlarmış. Ve birden bire içlerinden biri "Kara ölüm adına! Senin burada ne işin var? Ey Firas delikanlıları, çok iyi bir vurgun vurmuşsunuz? Şu yiğit kimin nesidir, biliyor musunuz?" diye haykırmış. Savaşçıların hepsi koşup gelmiş ve ona bakıp "Bu kişi bizim takımlarımızı seyreltenlerden biridir"[1] demişler. Kadın da "Kuşkusuz! Yiğit bir kişidir bu! Vadi önünde Rabia'ya kargısını armağan eden odur" demiş. Ve ona koruyuculuk ettiği anlamında başındaki örtüsünü esirin üzerine atmış. Ve "Firasoğulları, bu esiri ben korumam altına alıyorum" diye eklemiş. O zaman onu biraz daha sıkıştırıp esire adını sormuş. O da "Ben Simma'nın oğlu Durait'im. Ama sen ey hatun, sen kimsin?" diye sormuş. Kadın da "Ben Gizl el-Tian'ın kızı Raite'yim. Rabia'nin deveyle çekip götürmekte olduğu kişi. Rabia benim kocamdı" demiş.

Sonra kabilenin bütün çadırlarının önünde dolaşarak savaşçılara şöyle hitap etmiş: "Firasoğulları, Simma'nın oğlunun, Rabia'ya uzun ve güzel saplı kargısını verdiği zaman gösterdiği gönül yüceliğini hatırlayın. İyiliğe karşı iyilik yapılmalı ve de herkes kendi ektiğini biçer. Hele Durait bakımından davranışınızı anlatırken, ağzınız aşağılama sözleriyle dolmasın! Bağlarını kesin ve bedelini ödeyerek

1 "Canımıza okuyanlardan biridir" anlamına (Ç.)

onu esir eden ellerden kurtarın. Yoksa, sizi ölümünüze kadar izleyerek bir vicdan azabı duyar, sonu gelmez pişmanlık ve kadir bilmezliklere binek taşı olursunuz" demiş. Farisiler de onu duyunca, Durait'i esir alan Muharik'e ödenmek üzere aralarında para toplamışlar. Raite de özgür bırakılan Durait'e rahmetli kocasının silahlarını vermiş. Durait de kabilesine dönmüş ve bir daha Beni Firas kabilesine karşı savaş açmamış.

Yıllar daha da geçip gitmiş. Durait de yaşlanmış, ama daima güzel şair ruhuyla donanmış, bir gün Beni Suleymi kabilesinin yerleştiği yurdun yakınından geçiyormuş. O sırada, bu yerleşme yerinde, harika şiir yeteneğiyle herkesi büyüleyen ve tüm Arabistan'da El–Hansa lakabıyla tanınmış olan Amr'ın kızı Suleym Tumadir orada yaşamaktaymış.

Güzel Suleymili, Durait kabilesinin yöresinden geçtiği sırada babasının dişi develerinden birini katranla ovuşturuyormuş. Bu yer soyutlanmış bir mevkide bulunduğundan, sıcak pek çokmuş ve oradan hiç kimse geçmemekteymiş. Tumadir de giysilerini çıkarmış, neredeyse tam anlamıyla soyunuk olarak çalışmaktaymış. Durait de, gizlenip onun kuşkusunu uyandırmadan kızı seyrediyormuş. Güzelliğine hayran kalarak doğaçlamadan şu dizeleri söylemiş:

> Gidin, dostlarım, güzel Suleymi Tumadir'i selamlayın; selamlayın yine soylu güzel ceylanımı benim! Asla görülmemiştir benim kabilemde, önünden de ardından da, dişi develeri tarazlayan kadar baş döndürücü olan!
>
> Örtü olmayan yerde hile de olmaz. Saf ırktan anlı şanlı esmer kızdır bu.
>
> Hayranlık verici parlaklıktaki ışıldayan yüzü, bizim altın heykelciklerimizin yüzü gibi güzeldir: o yüz ki, en soylu küheylanlar parlak kuyruklarına benzer zengin bir saçla süslenmiştir.
>
> Gümrah, zengin saçlar! Kaygısızca kendi başlarına bırakılmış, parlayan uzun zincirler halinde dalgalanır: taranıp düzenlenince, bir çisenin parlattığı üzüm salkımlarına dönüşür.

Birbirinden ayrı, tatlı kıvrımlı iki kaş, bir bilginin kalemiyle çizilmiş kusursuz iki çizgi, iki iri ahu gözün üstünde görkemli taçlardır.

Hafif bir pembeliğin tutuşturduğu yanakları, narin bir inci beyazlığındaki tarla üzerinde yükselen şafaktır.

Madendeki gümüş kadar beyaz bir boyun, bizim fildişi heykelciklerinize benzer şahane göğüsler üzerinde yükselip dalgalanır.

Tıkız bir etle oluşmuş sağlıklı ve hoş kol, hiç kemik hissetmeyen damarların sezilmediği ön kollar; dallardaki hurmaları kıskançlıktan kızartan parmaklar.

İnce kademelerle kıvrılmış bir şenlik kağıdı gibi, kokular gizleyen göbek deliğinin yöresinde sıralanmış birbirine yaklaşık ve narin kıvrımlı hoş karnı.

Sırtı! Narin ve yepelek belinde son bulan sırtının o zarif çizgisi, oh evet, öyle kırılgandır ki, tüm kutsal güçler o haşmetli art yuvarlarının üzerinde tutunması için yetmez! Ve işte! O harika kız ayağa kalkar, ama ağır kalçaları onu oturmaya zorlar; oturur, bu kez iri kalçaları yayılır, onu ayağa kalkmaya zorlar. Oh! O iki güzel kum tepeciği!

Ve bütün bunlar, iki harika küçük ayaktan yükselen iki güzel demir mızrak gibi inci uzun, hafiften tüylerle, esmer ayva tüyleriyle donanmış, papirüs sakı gibi dimdik, düzgün, inciden utku sütunu üzerine oturmuştur.

Ey kutsallığın zaferi! Nasıl oluyor da bu denli narin iki alt yapı, üstündeki bunca ağırlığı kaldırabiliyor?

Gidin, dostlarım! Güzel Suleymi Tumadir'i selamlayın, selamlayın yine soylu güzel ceylanımı benim!

Ve ertesi günden başlayarak soylu Durait, kabilenin ileri gelenleriyle birlikte, büyük bir şatafatla, Tumadir'in babasını görmeye gelmiş ve ondan kızını evlenmek üzere istemiş. Yaşlı Amr, yanıtını geciktirmeksizin, savaşçı şaire "Sevgili Durait, senin gibi gönlü yüce bir kişinin önerisi reddedilemez; senin gibi onurlu bir kabile başkanının arzuları geri çevrilemez; senin gibi bir küheylanın başı yemlik-

ten uzaklaştırılamaz. Ama sana şunu söylemeliyim ki, kızım Tumadir'in kafasında kendine özgü fikirler, kendine özgü görüşler vardır...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Dördüncü Gece Olunca

Demiş ki:

"... Senin gibi bir küheylanın başı yemlikten uzaklaştırılamaz. Ama sana şunu söylemeliyim ki, kızım Tumadir'in kafasında kendine özgü fikirler, kendine özgü görüşler vardır. Bu fikirler ve görüşler başka kadınlarda görülenlere pek benzemez. Ben de onu her zaman istediği gibi davranmakta özgür bıraktım; çünkü benim Hansa'm öbür kadınlar gibi değildir. Bu durumda gidip ona senden söz edeceğim, bunu elimden geldiği kadar seni kollayarak yapacağım, bunu sana vaadederim; ama onun kendine özgü rızası bakımından sana söz veremem" demiş. Durait de, yapmak istediği şeyler için ona teşekkür etmiş; Amr da kızının yanına gitmiş ve ona "Hansa, yiğit bir savaşçı, soylu bir kişi, Beni Yuşamların başkanı, ileri yaşı ve gönül yüceliğiyle saygın bir adam, adını savaş türküleri ve güzel dizeleriyle de duyurmuş olan Simma'nın oğlu Durait, seninle evlenmek isteğiyle çadırıma geldi. Bu, bize onur verecek bir birleşme olur kızım. Ama, yine de senin kararını etkilemek istemem" demiş. Tumadir de "Babacığım, bana birkaç gün süre tanı, yanıtlamadan önce kendimce düşüneyim!" diye cevap vermiş.

Tumadir'in babası da, Durait'in yanına gelmiş ve ona "Kızım Hansa, kesin bir yanıt vermeden önce bir parça düşünmek istiyor. Birleşme arzunun yerini bulacağını umarım. Birkaç gün sonra yine

gel!" demiş. Durait de "Anlaşıldı, ey yiğitler babası!" diye yanıt vermiş ve kendisi için hazırlanmış çadıra çekilmiş.

Oysa güzel Suleymi, Durait uzaklaşır uzaklaşmaz, hizmetçi kızlardan birini "Git Durait'i gözetle ve ihtiyaçlarını görmek üzere çadırdan uzaklaştığı anı kolla. İdrarının fışkırışına iyi dikkat et ve gücünü ve kumda bıraktığı izi gör. Böylece onun hâlâ erkeklik gücüne sahip olup olmadığını anlarız" demiş.

Hizmetçisi itaat etmiş. Öylesine gayretli imiş ki, birkaç dakika sonra hanımının yanına dönmüş ve ona basit sözlerle "Bitmiş, bu adam!" demiş.

Tumadir'in istediği süre dolunca, Durait, yanıt olmak üzere Amr'ın çadırına geri dönmüş. Amr da onu çadırın erkeklere özgü bölümünde bekleterek kızının yanına gitmiş ve "Konuğumuz cevabını bekliyor Hansa'm, ne karar verdin bakalım?" demiş. Kız da "Kendi kendime danıştım ve kabilemden ayrılmamaya karar verdim. Çünkü, Durait gibi, bedeni yıpranmış, bugün yarın baykuş ruhunun son soluğunu verecek biriyle evlenmek uğruna, güzel ve uzun mızraklara benzeyen genç adamlar olan yeğenlerimden yüz çeviremem! Savaşçılarımızın onuru üzerine yemin ederim ki, bir titrek bacaklının karısı olacağıma bakire olarak yaşlanmayı yeğ tutarım!" demiş.

Çadırın erkekler bölümünde olan Durait de bu aşağılayıcı yanıtı işitmiş ve bundan şiddetle etkilenmiş. Ve gururlu bir kişi olduğundan, duygularının anlaşılmasını istememiş ve güzel Suleymi'nin babasından izin alarak kendi kabilesine dönmüş. Ama bu acımasız kızdan şu dizeleri düzenleyerek öç almış:

> Durait yaşlı, çok yaşlıdır demişsin, ey sevgili! Sana dün doğduğunu söylemedi ki!
> Evlenmek üzere, ey Hansa, geceleyin sürülerin gübrelerine dalan yaba ayaklı iri kıyım birini koca olarak özlemektesin; kuşkusuz hakkın var!

Evet, kutsal varlıklar seni, benim gibi bir kocadan sakınsın! Çünkü ben, ben başka yapıda, başka biriyim!

Gerçekten, benim kim olduğum ve eğer ellerim güçlüyse, bunun, başka türden ciddi işler görmek için olduğu bilinir.

Yine her yanda bilinir ki, büyük bunalım dönemlerinde, ne ağırlık beni zincirler ne de çabukluk alıp götürür; çünkü ben, bütünüyle, öngörü ve bilgeliğe sahibim.

Her yanda bilinir ki, benim kabilemde, bana duyulan saygıdan ötürü, barındırdığım konuğu hiç kimse sorgulamaz ve koruman altında bulunanlar geceleyin tedirginlik duymazlar.

Yine de bilinir ki kuraklık yıllarının açlıkla geçen aylarında, süt analar süt çocuklarını beslemeyi unuttukları bir sırada, benim çadırlarım besinlerle ağızlarına kadar dolup taşar, benim ocağım kaynar.

Sen iyisi mi benim gibi kocaya varmaktan ve benim gibi çocuklar üretmekten sakın! Sen ey Hansa, kocan olsun diye, kuşkusuz haklısın da, geceleyin, sürülerin gübrelerine dalan yaba ayaklı, iri kıyım birini özlemektesin!

Çünkü sevgilim, Durait yaşlı, çok yaşlıdır demişsin! Ama o sana, dün doğduğunu söylemedi ki!

Bu dizeler kabileler arasında yayıldığı zaman, Tumadir'e, eli açık, coşkusu eşsiz Durait ile evlenmeyi kabul etmesini öğütleyenler olmuş. Ama kız verdiği karardan dönmemiş.

Olaylar böyle olup giderken, Tumadir'in kardeşi yiğit savaşçı Muaviye, düşman Beni Mürre kabilesiyle dövüşürlerken, Beni Mürre'lerin başkanı ve bu aynı Muaviye tarafından hakarete uğramış olan güzelim Esma'nın babası Haşim'in eliyle can vermiş. İşte kardeşinin bu ölümü üzerine Tumadir, ağır ezgili bir makamda ve yüzük parmağı teline dayanan bir vurgulamayla şu mersiyeyi düzenlemiş:

Ağlayın gözlerim, bitip tükenmez yaşlar dökün! Yazık ki, bu gözyaşlarını döken yitirdiği kardeşine ağlayandır.

Bundan böyle, onunla kardeşi arasında, artık kalkmayacak bir örtü vardır: mezarının yeni toprağı!

Ey kardeşim, sen, bir gün acılığını herkesin tadacağı o su birikimine kavuşmak için gittin! 'Ölsem yeridir! Yaşam bir mızrağın ucunda vızıldayan bir eşek arısından başka bir şey değildir!' diyerek tertemiz gittin.

Yüreğim hatırlıyor, ey anamın babamın oğlu ve yazın sararan ot gibi soluyor; kendimi büyük bir üzüntü içine gömüyorum.

Öldü o! O ki, kabilemizin kalkanı, evimizin temeli idi; bir felaket içre gitti.

Öldü o! Arslan yüreklilerin örneği idi, feneriydi o! Onlar için dağ tepelerin de tutuşturulmuş ateşler gibiydi.

Öldü o! Giysileri içinde ışık saçarak değerli atlara binen o yiğit!

Kılıç kayışı uzun, kabilemizin tüyü henüz bitmemiş; yiğitlik, güzellik timsali genç bir adamdı!

İki eliyle cömertlik saçan, cömertliğin elinin ta kendisi kardeşim! Yok artık o! Kayalar ve taşlarla örtülü mezarının altında soğuk, yatıyor.

Hayranlık veren göğüs kayışlı kısrağı Alva'ya 'Ağla, inle, başıboş koşmalarda! Artık sahibin seni bir daha hiç sürmeyecek!' deyin.

Ey Amr'ın oğlu, savaşın kızıştığı sırada, uzun giysin[1] baldırlarına kadar yükselirken, utku senin yanında dört nal koşardı.

Savaşın alevi, erkekleri beden bedene gelmeye zorlar ve sen kardeşlerinle birlikte, atları atlarla çatıştırırken; düşmanı, şeytanların vampir ve akbabaları dirgeniyle vurması gibi vurur geçerdin!

Kuşkusuz! Çarpışma günlerinde yaşamı aşağılardın, yaşamı aşağılamanın, anıların en büyüğü ve en değerlisi olduğu bilinir.

1 Mardrus'te "Cette d'armes" diye anılan bu giysi, Petit Larouuse'da "Eskiden zırhlar üzerine giyilen bir tür urba ya da eteklik" olarak geçiyor (Ç.)

Kaç kez dikenli demirden miğferlerle ve örgülü çift zırhla donanmış çevrintilere atıldın, kasırganın zift renkli dehşet dolu karınlıklarına aldırmadan!

Bir Rukain gönderine benzercesine güçlü ve tığ gibi, bir altın bileziğin parlaklığıyla boylu boyunca tüm gençliğinle parıldardın!

Yörende savaşın karmaşıklığı ortasında, ölüm, kan içinde yüzen harmanisini sürüklerken;

Savaşın kızıl çarkı iki ordugâhın en yiğitleri üzerinde dehşetle dönerken ve sen düşman süvari birlikleri üzerine saldırırken, kaç at çatlattın, ey kardeşim!

O zaman kıvılcımlar saçan örgülü zırh giysinin eteklerini, ciğerleri böğründe hoplayıp guruldayan atının üzerine kaldırırdın!

Kargıları canlandırır, ucu savaşçıların karnına saplanır ve böbreklerinin dibine kadar işlerken, parıltılarını söndürürdün.

Sen, fırtınanın ortasında, avının üzerine çift silahları olan dişleri ve pençeleriyle atılan güçlü kaplandın.

Mahzun ya da mutlu ne çok esireyi sürü halinde, yağmurun ilk damlalarının harekete geçirdiği güzel karaca sürüleri gibi, önünde sürer giderdin!

Sabahleyin, örtüleri karman çorman, korku ve dehşetten çıldırmış başıboş dolaşırken, ne çok beyaz kadını kurtardın!

Bizi, korkunç görünümü ya da sadece anlatılması hamile kadınlara çocuk düşürten ne çok felaketten korudun! Kim bilir ne çok ana, eğer senin kılıcın yetişmeseydi, çocuksuz kalacaktı!

Sonra, ey kardeşim, kargaşalık içinde, kargının demiri gibi delici ve sonsuza kadar aramızda anılıp duracak olan ne çok savaş türkülerini rahatça söylerdin!

Ah! Amr'ın yüce gönüllü oğlunun ölümünden sonra, yıldızlar sönsün, güneşin ışınları görünmez olsun! O bizim güneşimizdi, bizim yıldızımızdı.

Sen artık yok olduğuna göre, kardeşim, şimdi akşamın alaca karanlığında, Kuzeyin hazin rüzgârı yankılarla uğuldarken garipleri kim devşirecek?

Ne yazık ki! Sizi sürüleriyle besleyen, sizi silahıyla koruyan kişiyi, ey yolcular, çukurunu kazıp toprağa bıraktınız.

Çit oluşturan kazıkların ortasındaki korkunç konutuna koydunuz siz onu. Ve üzerine selamete ulaşsın diye kederli dallar attınız.
Üzerlerinden çoktan yıllar ve günler geçmiş olan cetlerimizin mezarları arasında yatsın!
Ey kardeşim, Suleymilerin en güzel çocuğu, senin yitişin benim için dokunaklı bir acıdır! Ve bende karar ve cesaret bırakmamıştır.
Yeni doğmuş torunundan yoksun bırakılan devesi, onun sevecenliğini yanıltmak isteyenlerin gösterdikleri suretlerin yöresinde şikâyet ve umutsuzluk haykırışları koparark döner;
Gider, tedirgin, her yerde onu arar ve anısı tazelenince artık otlaklarda otlamaz olur. Böylece o bile iniltiler koparır ve şaşkın sıçrar durur.
Ama, beni kahreden kederin hafif bir belirtisini bile göstermiş olmaz, kardeşim!
Oh! Senin için döktüğüm gözyaşları hiç kurumayacak! Asla dinmeyecek hıçkırıklarım! Ağlayın, gözlerim; bitip tükenmez gözyaşları dökün!

Ve tam da bu mersiyenin okunması dolayısıyla büyük Ukaz Panayırı'nda toplanmış olan şair Nabigâh ül–Dubyani ve öteki şairler, Arabistan'ın tüm kabilelerinin önünde her yılki gibi şiirlerini okurlarken, Tumadir el–Hansa'nın erdemi hakkında kendilerine soru sorulunca, ağız birliğiyle "Şairlikten yana âdemoğullarını da, ecinnileri de geçmiştir!" diye yanıt vermişler.

Ve Tumadir, Arabistan'da kutsanmış İslam'ın zuhurundan sonraki yıllara kadar yaşamıştır. Ve barış ve dua üzerine olası Muhammet'in hicretinin sekizinci yılında, o zamanlar Suleymilerin yüce başkanı olan oğlu Abbas ile birlikte peygambere biat ettiğini söylemeye gelmiş ve İslam'la onurlanmıştır. Peygamber de onu onurlandırarak karşılamış ve şairlere pek değer vermediği halde, onun şiirlerinin okunmasından haz duymuştur. Ve onu, şiirsel soluğundan ve tanınmış olmasından ötürü övmüştür. Dahası, Tumadir'in şiirlerinden birini kendisi de tekrarlayarak aruz veznine karşı pek duyar-

lı olmadığını göstermiştir. Çünkü, bir dizenin son iki kelimesinin yerlerini değiştirerek bu şiirin niteliğini bozmuştur. Ve saygın Ebubekir, vezni bozan bu hatalı okuyuşu işitince, yeri değişen iki sözcüğün durumunu düzeltmek istemiş, ama dua ve barış üzerine olası Peygamber, ona "Ne önemi var? Aynı şey değil mi?" demiştir. Ebubekir de "Kuşkusuz, ey Tanrı'nın elçisi, Tanrı'nın Kutsal Kuran'ında açıkladığı 'Biz Peygamberimize, dize kurma tekniğini öğretmedik; onun buna ihtiyacı yoktur. Kuran bir öğretidir. Okunması sade ve anlamı açıktır' şeklindeki sözleri tüm olarak haklı çıkarıyorsun!" diye yanıt vermiştir. Ama en iyisini Tanrı bilir!

Sonra genç adam dinleyicilerine "İşte size putperestlik dönemlerindeki Arap cetlerimizin yaşamı üzerine başka bir hayranlık uyandıran öykü" demiş. Ve de sözünü şöyle sürdürmüş:

ŞAİR FİNT

Bize kadar gelen bir öyküde, o zamanlar Rabiaların ilk kökenlerinden Büyük Bekriler kabilesinin dallarından biri olan Beni Zimman kolunun yüz yaşındaki başkanı Şair Fint'in iki genç kızı varmış. Büyüğünün adı Ufeyre Güneşler, küçüğünün Huzeyle Aylar imiş. O sıralarda, tüm Bekri kabilesi, kalabalık ve güçlü Talabilerle savaş halinde imiş. Ve Fint, ilerlemiş yaşına karşın, kabilesinin en tanınmış yiğidi sayıldığından, Bekrilerin savaşmakta olan esas birliklerine katılmak üzere yola çıkan yetmiş kişilik bir atlı birliğin başında bulunmaya layık görülmüş. İki genç kızı da bu yetmiş kişilik birliğin içindeymiş. Ve Bekrilerin genel karargâhına, Beni Zimmanların sağladığı katkının ulaşmakta olduğunu bildirmek üzere gönde-

rilen ulak, nezdine gönderildiği kişilere "Bizim kabilemiz, size bin savaşçı ve yetmiş atlıdan oluşan bir katkı sağlıyor" demiş. Bununla Fint'in, kendi başına, bin kişilik bir orduya bedel olduğunu anlatmak istiyormuş.

Sonra, Bekrilerin bünyesindeki tüm kabilelerin katkıları biraraya gelince, savaş bir kasırga gibi bütün dehşetiyle patlamış. Ancak o zaman, yengin Bekrilerin, onları özgür bırakıp geri çevirmeden önce tutsaklarının tepelerindeki perçemlerini kestiklerinden ötürü, Perçem Kesme Günü[1] diye adlandırılarak tüm belleklerde yer alan bir muharebeye girişilmiş. İşte tam da bu unutulmaz savaşta Fint'in kabına sığmaz iki savaşçı olan kızları, günün kahramanları olarak ebedi bir ün kazanmışlar...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Beşinci Gece Olunca

Demiş ki:

İşte tam da bu unutulmaz savaşta Fint'in kabına sığmaz iki savaşçı olan kızları, günün kahramanı olarak ebedi bir ün kazanmışlar.

Çünkü savaşın en kızgın bir anında ve başarının sallantıda olduğu bir sırada, iki genç kız birdenbire bineklerinden yere atlayıp göz açıp kapayasıya kadar geçen bir sürede soyunmuş, üzerlerinden giysilerini ve örgü zırhlarını atarak çırılçıplak, kolları ileride, biri Bekri ordusunun sağ kanadının ortasına, öteki sol kanadına, titreyerek

1 Mathers'de, Yevm ül-Tahalûk (Ç.)

ve soyunuk, üzerlerinde sadece yeşil renkli bezekleri olduğu halde[1] saldırmışlar. Ve o kargaşalıkta, her biri seslerinin olanca gücüyle birer doğmaca savaş türküsü söylemiş; o zamandan beri bu türküler, ağırlıklı ramel dizemi ve üçüncü telin belirginlik kazandığı bir ton üzerinden ve tef ağır vurgulamalarla eşlik ederken çalınıp söylenmiştir.[2]

İşte ilkin Ufeyre Güneşler'in söylediği türkü:

Düşmana! Düşmana! Düşmana!
Kızıştırın savaşı, Bekri'nin ve Zimman'ın evlatları, kavgayı sıkışık düzende yapın!
Tepeler atların nalları altında ezilsin.
İlerleyin düşmana doğru, ilerleyin!
Onur! Onur o kimseye ki, bu şafak vakti, kızıl harmaniyeye bürünür!
Haydi yiğitlerim! Çökün üzerlerine, biz de sizi dolu kucaklarla saralım!
Geniş yaralar, kudurganlık halindeki bir deli kadının giysisinin açık yerlerine benzer şekilde ortaya çıksın!
Biz de size yumuşacık bir yatak hazırlarız!
Ama irkilirseniz, biz de sizden, aşka layık olmayan bir adamdan kaçar gibi kaçarız!
Öyleyse, ilerleyin, ilerleyin düşmana doğru! İleri, Bekri ve Zimman'ın evlatlarına onur kazandırın!
Kızıştırın savaşı, kavgayı sıkışık düzende yapın!
Öldürün ve yaşayın ırkımın evlatları! İleri!

1 Mathers "Yeşil renkli halhalları ve bilezikleri olduğu halde" şeklinde çevirmiş. (Ç.)

2 Mardrus, Üçüncü tel deyimi yerine "tetracord" deyimini; ton yerine "tonique" deyimini kullanmıştır ki: bu musiki deyimlerinden *tetracord*: Dört notadan ibaret yarım oktavlık akord (Redhouse); *tonique*: Bir parçanın bestelendiği tonun gamındaki ilk nota anlamına gelmektedir. (Petit Larousse)

Ve işte, bir adım bile gerilememek üzere güven sağlamak için devesinin bacaklarını kesen babası Fint'in yanıbaşında Beni Zimman sancağını çevreleyenlerin ateşini körüklemek için Huzeyle Aylar'ın öfkeyle haykırdığı savaş türküsü de şöyle:

Cesaret Zimman evlatları, cesaret soylu Bekriler,
Vurun, vurun keskin kılıçlarınızla!
Düşmanın başına kızıl ölümün binlerce yıldırımını yağdırın!
Hepsini, hepsini boğazlayalım!
Cesaret, analarınızın, karılarınızın savunucuları!
Bir sabah yıldızının güzel kızlarıyız;
Misk saçımızı kokulandırır, inciler boynumuzu süsler.
Boğazlayın, boğazlayın hepsini! Biz de sizi kollarımızla saralım!
Cesaret, cesaret Rabia'nın yiğit savaşçıları!
İçinizde en yiğit olana bekâretimin çiçeğini feda edeceğim.
Çökün düşmanın üstüne! En yiğit olana Huzeyle Aylar feda olsun!
Boğazlayın, boğazlayın hepsini!
Ama geri çekilen korkakları lanetleriz, biz!
Aşağısamaya eşlik eden dudakların ve yüreğin lanetiyle!
Öyleyse vurun keskin kılıçlarınızla! Kanları ayaklarımız için halı oluştursun!
Boğazlayın hepsini, keskin kılıçlarınızla vurun! Boğazlayın hepsini!

Ve bu iki ölüm türküsü duyulunca, yeni bir heyecan Bekrilerin kanını kaynatmış; hırslı saldırı iki kat hız kazanmış ve utku onlar için kesin ve mutlak olmuş.

Eski putperestlik çağındaki atalarımız işte böyle dövüşüyorlardı. Ve işte kızları böyle davranıyorlardı! Cehennemin ateşi onlar için çok kıyıcı olmasın!

Sonra coşan dinleyicilerine genç adam "Şimdi her ikisi de putperestlik çağında yaşamış olsan Sultan Fatıma ve Şair Murakiş'in Serüveni'ni dinleyin!" demiş ve şöyle konuşmuş:

ŞAİR MURAKİŞ

Anlatırlar ki, Irak'ta, Hire Şahı Neman'ın adı Fatıma olan bir kızı varmış. Bu kız ateşli olduğu denli güzelmiş. Genç sultanın pek güvenilmeyen mizacını bilen Şah Neman da, ırkına bir onursuzluk ya da uğursuzluk gelmesin diye onu uzaklarda bir saraya kapatmış. Ve aynı şekilde yine kızının onuru ve de ihtiyatlı olmak için bu sarayın yöresini gece gündüz silahlı muhafızlarla korumaya gayret gösteriyormuş. Sultan kızının hizmetinde bulunan bir nedimeden başka hiç kimse Fatıma'nın erdeminin koruyucusu olan bu sığınağın içine giremezmiş. Ayrıca, bilgelik ve güvenmezlik gereği olarak, bu koru-

yucular, her akşam sultanın kızına hizmet eden genç kızın küçük ayaklarının izlerini silmek ve böylece ertesi gün, serüven arayan serseriler olursa, bunların bırakacağı ayak izlerini görmek üzere, sarayın yöresinde kumlu toprakları yatıştırıp düz hale getirmek için yerde sürünen büyük yün harmanilerle dolaşırlarmış.

Böylece, güzel tutsak, her gün, birçok kez, zoraki manastırının taraçasına çıkar ve orada iç çekerek gelip geçene bakarmış. Günün birinde, adı İbnat–İclan olan genç hizmetçisinin görünümü güzel bir gençle görüştüğünü görmüş. Ve sonradan genç kızdan, kızın âşık olduğu gencin ünlü Şair Murakiş olduğunu ve kendisinden birçok kez aşkın zevklerini tattığını öğrenmiş. Gerçekten güzel ve şen şakrak nedimesi, hanımına şairin güzelliğini ve hayran olunacak saçlarını öylesine hoş sözlerle övmüş ki, ateşli Fatıma, kendi bakımından onu tutkuyla görmek ve ondan zevk almak istemiş. Ama ilkin, bir sultan kızı olmanın ince nezaketiyle soylu bir ailesi bulunup bulunmadığından güven duymak istemiş. Bu da, o günlerde Arap görgü kurallarına onun gibi yüce soy sopa sahip olanların ne denli dikkat ettiğinin bir kanıtıymış. Böylece kendinden daha düşük soylu, dolayısıyla daha az kusur bulucu ve daha az güç beğenisi olan nedimesinden ayırt ediliyormuş.

Dolayısıyla, bu maksadın sağlanması için, sürgün sultanın kesin bir kanıta ihtiyacı varmış. Ve genç kızla şairin kasra sokulması ihtimali hakkında görüşürken "Dinle! Yarın genç adam seninle birlikte olunca, ona kokulu ağaçtan yapılma bir misvak[1] ve yine içine biraz koku serpeceğin bir buhurdan ver. Bunları verdikten sonra, koku kendisine bulaşsın diye buhurdanı giysisinin altında tutarak ayakta durmasını söyle. Misvakın ucunu ağzıyla koparır ya da koparmaksızın emmeye başlarsa ya da misvağı almayı reddederse bu,

1 Misvak: Kuzey Afrika'da yetişen dikensiz bir ağacın ucu dövülüp fırça durumuna getirilen ve diş temizliğinde kullanılması Müslümanlıkta sünnet olan çubuğu (Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük).

inceliği olmayan sıradan bir adamdır. Ya da buhurdanı giysisinin altına sokar ya da onu almayı reddederse, yine boş bir adam olduğu anlaşılır. Ve o zaman, ne kadar büyük bir şair olursa olsun, inceliği bilmeyen bir erkek, sultan kızlarına layık değildir" diyerek sözünü tamamlamış.

Böylece, ertesi sabah, genç kız, âşığını bulmaya gidince bu deneyi yapmaktan geri kalmamış. Odanın ortasına yanmış bir buhurdan bırakmış ve içine koku attıktan sonra, genç adama "Gel de kendini kokulandır!" demiş. Ama şair yerinden kıpırdamamış ve "Onu, sen benim yakınıma getir!" diyerek yanıt vermiş. Genç kız da öyle yapmış; ama şair buhurdanı asla giysilerinin altına sokmamış ve sadece saçlarıyla sakalını kokulandırmakla yetinmiş. Bunu izleyerek sevgilisinin kendisine uzattığı misvağın ucundan bir parça kesip attıktan sonra, ucunu eğilir bükülür bir fırça haline getirmiş ve bununla dişlerini ovmuş ve diş etlerini kokulandırmış. Bunu yaptıktan sonra, genç kızla aralarında olacaklar olmuş. Kız, muhafaza altında bulunan saraya dönünce, küçük kız, kabına sığmaz hanımına deneyinin sonucunu anlatmış. Fatıma da hemen "Bu soylu Arabı bana getir! Ve de çabuk ol!" demiş.

Ama muhafızlar silahlı sert adamlarmış ve de kulakları kirişteymiş. Her sabah, sultanın babası olan Şah Neman'ın kâhinleri, oraya gelip kum üzerinde iz bulunup bulunmadığını araştırırlarmış. Ve de dönüp şaha "Ey zamanın şahı, bu sabah, genç İbnat–İclan'ın ayak izlerinden başka iz bulamadık!' derlermiş.

Bu durumda sultan kızın kurnaz hizmetçisi, geçerken iz bırakmaksızın şairi hanımının yanına nasıl sokmuş biliyor musunuz? Şöyle: Hanımının saptadığı gece, genç adamla buluşmuş ve kararsızlık göstermeksizin onu sırtına almış ve onu olduğu yerde tutmak için uçlarını önünde düğümlediği bir örtüyle sarmış. Böylece kadın avcısını tehlikeye sokmaksızın ve kendini ele vermeksizin sultanın yanına getirmiş. Ve şair şah kızının yanında beyaz, tatlı ve sıcacık, kutla-

nası bir gece geçirmiş. Şafak vakti, içeri girdiği tarzda, yani genç kızın sırtında dışarı çıkmış.

Peki, sabahleyin ne olmuş? Şahın kâhinleri, her sabah olduğu gibi, kum üzerindeki izleri incelemek üzere gelmişler. Sonra da sultan kızın babası olan şahın yanına gidip ona "Efendimiz, bu sabah İbnat–İclan'ın küçük ayaklarının izlerinden başka bir şey görmedik. Ama bu genç kız, sarayda hatırı sayılır derecede şişmanlamış; çünkü kumdaki ayak izleri daha derinleşmiş görünüyor" demişler.

Her şey bir süre böyle sürüp gitmiş. İki genç âşık, nedimenin şairi sırtında taşıyarak saraya sokmasıyla, birbirleriyle sevişerek, ertesi gün de kahinler genç kızın şişmanlığından söz ederek. Bizzat şair, mutluluğunu kendi elleriyle yok etmeseymiş, işlerin böylece sürüp gitmesini engelleyecek hiçbir şey yokmuş.

Yakışıklı Murakiş'in çok sevdiği ve kendisinden asla hiçbir şey esirgemediği bir dostu varmış. Ona bu garip serüvenini anlatınca, bu genç dostu, boyu ve davranışlarıyla Murakiş'e benzerliği sayesinde, gecenin karanlığında, Murakiş'in kendisiymiş gibi yutturularak, aynı tarzda Sultan Fatıma'nın nezdine sokulması dileğinde bulunmuş. Murakiş de gencin ısrarına dayanamayarak, yeminle vaadedip bu arzuya boyun eğdiğini bildirmiş. Ve geceleyin genç dostu genç kızın sırtında onun yerini almış ve sultan kızın yanına sokulmuş.

Karanlıkta, başlaması gereken işe girişilmiş. Ama, birdenbire, karanlıklara karşın, Fatıma, ustaca, sertliğin yerine yumuşaklık, yakıcı bir ateş yerine ılıklık ve cömertlik gösterilecek yerde cimrilik olduğunu hissederek değişikliğin farkına varmış. Ve o saat ve o anda, öfke dolu bir tekmeyle davetsiz misafiri geri iterek yataktan fırlamış ve nedimesini çağırarak bilinen tarzda onu dışarı götürmesini istemiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Altıncı Gece Olunca

Demiş ki:

... Nedimesini çağırarak bilinen tarzda onu dışarı götürmesini istemiş.

Ve bu olayı izleyerek, şahın kızı şairi reddetmiş ve ihanetini asla bağışlamamış. O da acısını ve pişmanlığını anlatabilmek için şu kasideyi düzenlemiş:

Elveda güzel Bekri kızı! Ben ayrılsam da mutluluk seninle olsun, yanıbaşında!

Ne yazık ki, Fatıma'n, nabka[1] dalları gibi zarif bedeniyle, bir devekuşu gibi uyumlu yürüyüşüyle senin olmayacak artık bir daha, ey mutsuz Murakiş!

Bedeniyle, yürüyüşle ve de küçük bir gölün suları kadar duru güzelliğiyle!

Güzelliğiyle ve taze bir tükürüğün ıslattığı güzel parlak dişleriyle!

O ki, saf bir şebneme benzerdi! Bir gümüş paranın yüzüne benzer düz ve parlak yanakları, güzel elleri ve bilezikleriyle; ve saçlarının siyah dalgalarıyla!

O ki, senin gecelerini büyüler ve yüreğini hançerlerdi. Artık elveda! Her şey yitip gitti.

Bir dost hevesi uğruna, ey gönlü yüce Murakiş, her şeyi yitirdin. Umutsuzlukla kendini de ye, bitir; dişlerinle on parmağını ısırarak kopar; güzel bir dostun hevesi yüzünden!

Ne yazık! Her şey yitip gitti, senin gördüğün her şey bir düşten başka bir şey değildi; düşler de uykunun güzel yanılsamalarıdır ve sana ömrün boyunca yasak!

Şair Murakiş aşk yüzünden ölenlerden biri olmuş.

1 *Nabka*: Yakındoğu'da yetişen bir hünnap türü (Zizyphus spina-Christi) (Meydan Larousse).

Sonra genç adam dinleyicilerine "İslam'ın bize henüz ulaşmadığı zamanlarda geçen Kindilerin şahı ile karısı Hint'in şu öyküsünü de dinleyin!" demiş:

ŞAH HUCR'UN İNTİKAMI

Eski cetlerimizin anlatılarına dair bize kadar gelen öykülerden birinde, Kindi kabilelerinin başı ve yiğitlemeler düzenlemekte usta Şair İmre ül-Kays'ın babası olan Şah Hucr'un, yırtıcılığı ve gözüpekliğiyle Araplar arasında çok korkulan bir kişi olduğu bilinir. Hatta bu kişi, kendi aile üyelerine karşı bile o denli acımasız imiş ki, oğlu Sultan İmre ül-Kays, şairane dehasına özgür bir açılım sağlamak için, babasının çadırlarından uzaklara kaçarmış. Çünkü Şah Hucr, halkın arasında şair sıfatıyla görünmenin, soyluluğuna ve unvanının yüceliğine aykırı olduğunu düşünürmüş.

Böylece, Şah Hucr'un başkaldıran Beni Essat kabilesine karşı savaşmak üzere sefere çıkıp topraklarından uzaklaştığı bir sırada, eski düşmanları Hudailer, Zeyyat'ın komutası altında, ansızın ülkesini işgal etmiş; ve çapul olarak, pek çok kuru hurma birikimini; at, deve ve sürü hayvanı ve de Kindi kadın ve genç kızlarını alıp götürmüşler. Zeyyat'ın esirleri arasında Şah Hucr'ın çok sevdiği bir kadın olan kabilenin incisi Hint de varmış.

Bu olayın haberi ulaşır ulaşmaz, Hucr tüm savaşçıları ile birlikte geriye dönmüş ve Hint'i kaçıran düşmanı Zeyyat'a rastlayabileceğini düşündüğü mahale gelmiş. Ve gerçekten Hudailerin konaklama yerinin oldukça yakınında bir yere ulaşmış. Ve oradan Salih ve

Sadi adlı tecrübeli iki casus göndererek onlardan yöreyi tanımalarını ve Zeyyat'ın birlikleri hakkında istihbarat edinmelerini istemiş.

Bu iki casus tanınmaksızın konaklama yerine gizlice girmeyi başarmışlar. Ve düşmanın sayısı ve konaklama yerinin durumu üzerine değerli gözlemlerde bulunmuşlar. Her şeyi incelemek üzere birkaç saat geçirdikten sonra, casus Salih, arkadaşı Sadi'ye "Zeyyat'ın maksadı ve konaklama yerinin durumu hakkında edindiğimiz bunca bilgi yeter sanırım. Tanığı olduğumuz konularda Şah Hucr'a bilgi vermek üzere ben ayrılıyorum" demiş. Ama Sadi "Ben, daha önemli ve daha ayrıntılı bilgiler edinmeksizin ayrılmak istemem!" diye yanıt vermiş. Ve Hudailerin konaklama yerinde tek başına kalmış.

Gece olunca, Zeyyat'ın adamları, reislerinin çadırının yanına nöbet tutmaya gelmişler ve şu veya bu mevkide yer almışlar. Hucr'un casusu olan Sadi de varlığının sezilmesinden korka korka,

ötekiler gibi bulunduğu yerde bağdaş kurmuş olan muhafızlardan birinin yanına yaklaşarak omzuna dokunma cesaretini göstermiş ve buyruk verir gibi bir edayla, ona "Sen kim oluyorsun?" diye haykırmış. Muhafız "Ben *falan* oğlu *filanım*!" diye yanıt vermiş. Sadi de açık ve kesin bir sesle "Pekâlâ!" demiş. Sonra da gidip kimse ondan gocunmaksızın reisleri Zeyyat'ın çadırının karşısına oturmuş.

Ve böylece çadırın içinde konuşulmakta olanları duymuş. Konuşan Zeyyat'ın ta kendisiymiş. Yanında da kucaklayıp oynaştığı güzel esire Hint varmış. Birçok şeyin yanısıra, aralarında şu konuşmanın geçtiğine tanık olmuş: Zeyyat'ın sesi "Sence ey Hint, kocan şu anda seninle böyle başbaşa tatlı saatler geçirdiğimi bilse, ne yapardı, söyle bakayım!" diyormuş. Hint de "Ölümüne, bulunduğun yere koşup bir kurt gibi dalar, kızıl çadırlarının önüne gelip acı otlar yiyip kudurmuş bir deve gibi ağzından köpükler saçarak öç almadan durup dinlenmek bilmezdi" diye yanıt vermiş. Zeyyat da Hint'in bu sözlerini duyunca, kıskançlığa kapılmış ve esirine "Ah, seni anlıyorum; Hucr denen yabani hayvan, senin hoşuna gidiyor, onu seviyorsun ve beni aşağılamak istiyorsun!" diyerek bir tokat aşketmiş. Ama Hint olanca sesiyle haykırarak "Sana tanrılarımız Lat ve Uzzat üzerine yemin ederim ki, hiçbir erkekten kocam Hucr kadar nefret etmedim. Ama madem ki soruyorsun, neden senden fikrimi gizleyeyim? Gerçekte, ister uyusun, ister uyanık olsun, Hucr kadar uyanık ve ihtiyatlı adam görmedim hayatımda!" demiş. Zeyyat da ona "Bu nasıl oluyor? Açıklasana bana!" diye sormuş. O zaman Hint "Dinle bak! Hucr, uykunun etkisi altındayken, bir gözünü kapalı tutarken, öbürünü açık tutar. Bu öylesine doğrudur ki, gecelerden bir gece, benim yanımda uyumakta iken, örtünün altından birdenbire bir kara yılan çıktı ve doğrudan doğruya onun suratına doğru ilerledi. Hucr da, tam anlamıyla uyurken, içgüdüyle başını çevirdi. Yılan da eline, açık olan avuç içine doğru kaydı. Hucr da hemen avcunu kapadı. O zaman, tedirgin olan yılan uzanan ayaklarına doğru yöneldi. Ama Hucr, hep uyur halde, bacağını büktü ve ayağını oynattı. Yılan

da sarsılarak, ne yana yöneleceğini bilemedi ve Hucr'un yatağının başucunda dolu olarak bulunmasını benden istediği çanaktaki süte doğru kaymaya karar verdi. Ve bir kez çanağın üzerine eğilince, sütü oburca içti, sonra da kâseye kustu. Ben de, bunu görünce, içimden sevinerek kendi kendime 'Ne umut edilmez talih! Hucr uyanınca, şimdi zehirlenmiş olan bu sütü içecek ve hemen geberecek. Ah! O zaman bu kurttan kurtulmuş olacağım' dedim. Hucr bir süre sonra uyandı. Susamış olduğundan süt istedi. Ve kâseyi ellerimden aldı; ama ilkin içindekini koklamaya özen gösterdi; ellerinin titrediğini gördüm; kâse düştü ve devrildi. Kurtulmuştu. Hangi koşullarda olursa olsun, o hep böyledir. Her şeyi düşünür, her şeyi önceden sezinler ve hazırlıksız yakalanmaz" demiş.

Casus Sadi, bu sözleri işittikten sonra Zeyyat ile Hint arasında, buse ve inilti seslerinden başka bir konuşma duymamış. O zaman yavaşça yerinden kalkıp gizlice uzaklaşmış. Ve bir kez konaklama yerinin dışına çıkınca, büyük adımlar atarak yürümüş ve şafaktan önce efendisi Hucr'un yanına ulaşıp ona tüm görüp işittiklerini anlatmış. Anlattıklarını da "Onları terk ettiğimde, Zeyyat başını Hint'in dizlerine koymuştu; ve zevkine yanıt veren kölesiyle oynaşıyordu" diyerek bitirmiş. Hucr, bu sözleri duyunca, içinden hırıldayan bir soluğun koptuğunu duyarak ayağa kalkmış...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Yedinci Gece Olunca

Demiş ki:

... Ve Hucr, bu sözleri duyunca, içinden hırıldayan bir soluğun

koptuğunu duyarak ayağa kalkmış ve yola çıkıp Hudailerin konaklama yerine saldırılmasını buyurmuş.

Ve Kindilerin tüm atlı birlikleri yola koyulmuş. Ve Zeyyat'ın konaklama yerine ansızın saldırmışlar; ve kudurmuşçasına atılıma girişmişler. Ve Zeyyat'ın Hudaileri çok geçmeden bozguna uğrayıp

kaçmaya başlamış. Ve konaklama yerleri yağmaya uğrayıp yakılmış. Öldürülen öldürülmüş, geri kalan da öfke rüzgârında uçup gitmiş.

Zeyyat'a gelince, kalabalık arasında, Hucr'un intikamından kaçanları toparlayıp yeniden cenge sürüklemek isterken fark edilmiş. Ve Hucr, homurdanıp böğürerek bir alıcı kuş gibi onun üzerine atılmış ve onu atının üzerinden belini kavrayarak yakalamış ve havaya

kaldırarak bilek gücüyle bir an öyle tutmuş; sonra yere çarpıp kemiklerini ezmiş. Ve başını keserek atının kuyruğuna asmış.

Böylece Zeyyat'dan yana intikamını alınca bu kez Hint'e yönelip onu ele geçirmiş. Kolları ve bacaklarından iki ayrı ata bağlayarak atları kamçılamış ve her birini ayrı doğrultulara sevketmiş. Böylece kadın, gövdesi kopup parçalanırken, ona "Geber, ey dili alabildiğine tatlıyken gizli düşünceleri o denli acı olan kadın!" diye haykırmış.

Bu yabancı intikam öyküsünü anlattıktan sonra, genç adam, dinleyicilerine "Madem ki, Kutsal İslam'dan önceki dönemden söz ediyoruz, bize, dua ve barış üzerine olası Peygamberimizin sevgili eşi Ayşe Anamızın o zamanın kadınlarının görenekleri üzerine anlattığı şu öyküyü de dinleyin!" demiş. Ve Ayşe'nin şu öyküsünü anlatmış:

EŞLERİ TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLEN KOCALAR

Günlerden bir gün, Yemenli birkaç soylu kadın, evimde toplanmış bulunuyorlardı. Kendi aralarında yemin ederek, tüm gerçekliğiyle ve hiçbir şey gizlemeden, iyi ve kötü yanlarıyla kocalarının ne gibi kimseler olduğunu açıklamayı kararlaştırdılar.

İlki söz alarak "Benim kocamı mı soruyorsunuz? Çirkin, ulaşılması güç bir dağ tepesinde bulunan kokuşmuş bir deve etine benzercesine yanına yaklaşılmaz biridir. Böyle olduğu halde o denli za-

yıf ve kurudur ki, kemiklerinde iliğin zerresi bulunmaz. Sanki yıpranmış bir hasırdır!" dedi.

İkinci Yemenli kadın "Benim ki! Aslında onun hakkında tek bir söz bile etmemem gerek! Çünkü ondan sadece söz etmek bile bana tiksinti verir. Yola getirilemez bir hayvandır; çünkü ağzımdan ona yanıt veren bir söz çıksa, beni boşamaya kalkar; eğer susarsam; beni, sanki demir bir mızrağın çıplak ucu önünde oynatırcasına itip kakıştırır" dedi.

Üçüncüsü "Benim için, benim şirin kocam işte şöyledir: Yemeğini yiyip bitirince tabağı dibine kadar yalar; içince suyu son damlasını bitirinceye kadar höpürdetir; çömelip bir paket gibi kendi üzerine kapanır ve kendi içine sokulur; ve eğer sizi beslemek üzere bir hayvan vurursa, en cılızını, en etten yoksun olanını öldürür. Gerisine gelince, hemen hiçbir şey göremezsiniz. Elini bana nasıl olduğumu anlamak için bile sürmez" dedi.

Dördüncüsü de "Amcamın oğlu, benden ırak olsun! Gece gündüz gözlerim ve yüreğim için ağır bir yüktür! Kusurların, çılgınca ve budalaca davranışların bir hazinesidir. Hiç yoktan size bir kafa vurur ya da karnınızı deler ve yırtar; ya size saldırır ya da aynı zamanda vurur, yaralar; Allah belasını veresice tehlikeli bir kurttur o!" dedi.

Beşincisi ise "Oh, benim kocam! Tihame'nin[1] güzel gecelerinden biri gibi güzel ve yakışıklıdır; koca bir bulutun yağmuru gibi cömert, onurludur ve tam savaşçılarımızın kendisinden çekindiği bir yiğittir. Ortaya çıktığında görkemli ve amansızdır. Yücedir ve cömertliği, herkese açık olan ocağının külünü her zaman bol kılar. Adı sanı alt alta yazılsa yüce ve onurlu bir sütun oluşturur. Açlığını şölen gecesinde bile tutacak kadar yetingendir; tehlike gecesinde uyuyamayacak kadar uyanıktır; konutunu, yolcuları ağırlamak için or-

1 *Tihame*: Eskiden Mekke'ye verilen ad (Meydan Lousse)

talık yerde yaptırmış olacak kadar konukseverdir. Oh, bilseniz ne kadar yüce ve yakışıklıdır o! Ve ne kadar sevimlidir! Cildi yumuşak ve hoştur; sizi tatlı tatlı gıdıklayan ipek tüyü bir tavşan yumuşaklığında! Soluğunun tatlı kokusu zambağın güzel kokusu gibidir. Ve tüm gücü ve kudretinden yararlanarak istediğimce onunla keyfimi çatarım" dedi.

Ve sonunda altıncı Yemenli kadın hoş bir edayla güldü ve sırası gelince "Oh! Bana gelince, benim kocam Malik Ebu–Zar'dır, tüm kabilemizde tanınmış olan o harika Ebu–Zar! O beni, sıkıntı ve darlık içinde olan fakir bir ailenin çocuğu olarak buldu ve güzel renklerle donanmış çadırına götürdü, kulaklarımı zengin küpelerle, gerdanımı güzel ziynetlerle, ellerimi ve topuklarımı da güzel bileziklerle süsledi; ve cılız kollarımı tombullaştırdı. Eşi olarak beni, içinde durmaksızın utla söylenen şarkılar duyulan, sapları üzerine dikilmiş güzel sahra kargılarının kıvılcımlar saçtığı, her zaman at kişnemelerinin işitildiği, geniş ağaçlıklarında toplanan dişi develerin homurtuları, buğday çiğneyip döven kimselerin gürültüleri ve birbirine karışan yirmi sürünün bağırtıları işitilen konutuna götürdü. Onun nezdinde, keyfimce konuşurum, beni ne azarlar ne de ayıplar. Yatarsam eğer bana kaba davranmaz, uyursam sabah keyfi yapmama izin verir. Rahmimi dölledi ve bana bir oğlan evladı sağladı, hem de ne oğlan! Öylesine narin ki, beşiği, ancak hasırın örgüsünden alınmış bir hasırotu sapı kadar geniş; o kadar terbiyelidir ki, yeni doğmuş bir oğlak gibi az bir yiyecekle karnı doyar; ve öylesine güzeldir ki, yün örgüden giysisi içinde yürüyüp salınırken ona bakanların akıllarını başlarından alır! Bana Ebu–Zar'ın verdiği kıza gelince, ne tatlı şeydir o! Evet, Ebu–Zar'ın kızı çok zariftir! Bir saç örgüsü gibi sıkı sıkıya bedenini saran üstlüğüyle, giysisini zorlayan hayranlık verici tombulluğuyla, biçimli ve çıkıntısız karnıyla, giysisinin altındaki narin ve dalgalı beliyle, zengin ve kabarık art yuvarlarıyla, tombul kollarıyla, iri ve canlı gözleriyle, koyu siyah göz bebekleriyle, ince ve kibar yay biçimi kaşlarıyla, zengin bir kılıcın ucuna benzer, hafifçe ke-

merli burnuyla, güzel ve özdenlikli ağzıyla, nermin ve cömert elleriyle, içtenlikli ve şakrak neşesiyle, gölge gibi ferahlık veren konuşmasıyla, ruhu alıp götüren misk gibi kokulu ve ipek kadar yumuşak nefesinin soluğuyla kabilenin incisidir o! Ah! Gökler Ebu Zar'ımı korusun benim! Ve de Ebu–Zar'ımın oğlunu ve de kızını Ebu–Zar'ın! Onları benim sevecenliğime ve sevincime bağışlasın!" dedi.

Yemenli altıncı kadın da böyle konuşunca, bana onları dinlemek zevki bağışlanmış bulunduklarından dolayı kendilerine teşekkür ettim; ve ben de, sıram gelmiş olmakla, onlara "Kardeşlerim, Yüceler Yücesi Tanrı, kutsanmış Peygamberi bize bağışlasın! O bana, anamın babamın kanından da değerlidir...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş

Ama Dokuz Yüz Yetmiş Sekizinci Gece Olunca

Demiş ki:

"Kardeşlerim, Yüceler Yücesi Tanrı, kutsanmış Peygamberi bize bağışlasın! O anamın, babamın kanından da değerlidir. Ama kuşkusuz, onu gereğince övmek için ağzım yeterince temiz değildir. Bundan dolayı, bir zamanlar, kadınlar konusunda, sadece onun bana söylediğini tekrarlanmakla yetineceğim. Biz kadınlar, cehennemde, ateşin yuttuğu pek çok yakacak maddelerinden biriyiz. Günün birinde, ahret yolunda bana ışık tutacak bazı öğüt ve görüşler bildirmesini kendisinden rica etmiştim. Bana 'Ey Ayşe, benim sevgili Ayşem, Müslüman kadınları kendilerini iyi gözleyip gözetsinler, acılarına katlansınlar, ellerinde bulunana şükretsinler, kocalarına bol bol çocuk doğursunlar; ve onları hoş tutup kendilerine özen göstersinler; ve girişimleri dolayısıyla Tanrı'nın hayırlarını asla bilmezlik-

ten gelmesinler. Çünkü, ey benim sevgili Ayşem, Nasip Dağıtıcı, iyilikleri görmezlikten gelen kadınları bağışlamasından uzak tutar. Ve kocasına saygısızca bakanlar, yüzlerine karşı ya da artlarından, onlara "Yüzün ne kadar çirkin! Sen ne iğrenç ve kötü bir kişisin!" diyenler olursa, Tanrı gözünün birini burup şaşı eder ve bedenini uzatıp biçimsizleştirir; onu hantal, iğrenç, nefret verici bir pörsük et yığınına dönüştürür; buruşuk, çöküк, sarkık art yuvarlarının üstünde pislik içinde oturur hale sokar. Ve kadın, eğer evlilik yatağında ya da başka yerde kocasına düşmanca davranırsa ya da tatsız sözlerle onu kızdırırsa ya da keyfini kaçırırsa, Nasip Dağıtıcı, Kıyamet Günü'nde bunların dilini etten yapılma kirli bir kayışa döndürecek ve yetmiş karış uzatarak ve bu müthiş ve soluk renkli dili suçlunun boynuna saracak. Ama, ey Ayşe, kocasının sakin yaşamını asla tedirgin etmeyen kadın, kocasından izin almaksızın geceyi asla konutunun dışında geçirmeyen, pahalı elbiseler ve değerli örtüler almak gülünçlüğüne kapılmayan, ellerine ve ayaklarına değerli bilezikler geçirmeyen, inananların bakışlarını çekmeyi asla düşünmeyen ve Tanrı'nın kendisine sağladığı güzellikten hoşnut olan, sözleri tatlı, hayır işlemede zengin, kocasına karşı gönül okşayıcı ve saygılı, çocuklarına karşı sevecen ve ilgili, komşuları hakkında iyi düşünen ve Tanrı'nın tüm yaratıkları hakkında iyilik dileyen kadın, oh! Bu kimse, sevgili Ayşe, peygamberlerle ve Tanrı'nın diğer seçkin kullarıyla birlikte cennete girecektir!' dedi.

Ben de, heyecanlar içinde 'Ey Tanrı'nın Elçisi, sen benim için anamın, babamın kanından daha değerlisin!' diye haykırdım."

"Ve şimdi, İslam'ın kutsanmış zamanlarına ulaşmış bulunduğumuza göre" diye sözünü sürdürmüş genç adam "Bu temiz ve katı zamanların Emir–ül–Müminleri içinde en temiz ve en katı kişi olan Halife Ömer ül–Hattap'ın yaşamından bazı alıntılar dinleyin benden!" demiş ve şu öyküyü anlatmış:

DOĞRUYU EĞRİDEN AYIRT EDİCİ ÖMER

Anlatırlar ki, İslam'ın en dürüst ve en çıkar gütmeyen Emir–ül–Müminin Ömer İbn Hattap, dua ve barış üzerine olası Peygamber'in kendi hakkında verdiği bir hükme itaat etmeyi reddedeni kılıcının bir vuruşuyla ikiye böldüğü için El–Faruk ya da Doğruyu Eğriden Ayırt Edici diye adlandırılmıştı.

Onun sadeliği ve çıkar gütmezliği o haldeymiş ki, günün birinde Yemen padişahlarının hazinelerinin sahibi olduğu sırada, tüm ganimetleri Müslümanlar arasında fark gözetmeksizin dağıtmış. Ve herkes kendi payı olarak, öteki şeyler arasında Yemen'in çizgili bezlerini de eşit biçimde edinmiş. Ömer de, herhangi sıradan bir savaşçı gibi, kendi payını almış; ve kendi payına düşen bu Yemen bezinden yeni bir mintan yaptırmış; ve bunu giyinerek Medine'de kürsüye çıkmış ve Müslümanları kafirlere karşı yeni bir sefere hazırlamak üzere bir söylev vermeye başlamış. Ama orada bulunanlardan biri ayağa kalkarak ona "Biz sana itaat etmiyoruz!" diye sözünü kesmiş. Ömer de "Bunun nedeni nedir?" diye sorunca adam "Çünkü Yemen'in çizgili bezlerinin dağıtırken ve her bir Müslüman bundan bir parça edinirken, sen de aynı şekilde pay aldın. Oysa, bu parça, senin, bugün üzerinde gördüğümüz gibi bir elbise yaptırman için yeterli olamazdı. Eğer sen, bizim haberimiz olmadan, bize verdiğinden daha büyük bir parça almamışsan, böylesine iri kıyım olduğuna göre, sana yaraşacak elbiseyi yaptıramazdın" diye yanıt vermiş. O zaman Ömer, oğlu Abdullah'a dönerek ona "Ey Abdullah, bu adama sen yanıt ver. Çünkü açıklaması doğru görünüyor" demiş. Abdullah da ayağa kalkarak "Ey Müslümanlar, bilin ki, Emir–ül–Müminin Ömer, kendine düşen paydan bir mintan yaptırmayı düşünün-

ce, kumaşı eksik geldi. Sonuç olarak, bugüne uygun düşecek bir eşyası da bulunmadığından, elbisesini tamamlasın diye ben kendi payıma düşen kumaşın bir parçasını kendisine verdim" demiş. Sonra da yerine oturmuş. O zaman Ömer'i sorguya çeken adam "Tanrı'ya övgüler olsun! Şimdi, artık sana itaat ederiz, ya Ömer!" demiş.

Ve Ömer, bir başka zaman, Suriye'yi, Mezopotamya'yı, Mısır'ı, İran'ı, tüm Diyar–ı Rum'u[1] zaptedip Irak'ta Basra ve Kûfe'yi kurduktan sonra, Medine'ye döndüğünde, on iki parçaya bölünmüş olan çok eski bir urbayı sırtında taşıyarak camiye ulaştıran merdivenler üzerinde bütün gün oturur, uyruklarının en düşkününün bile şikâyetlerini dinler, bir emirden bir deveciye kadar herkese aynı adaleti gösterirmiş.

Aynı dönemde, Rumların elinde bulanan Kostantiniyye'de hükmetmekte bulunan Kayzer Herakliyos, Arapların emirinin ne gibi yollar, güç kullanmalar ve hareketlerle hükmetmekte olduğunu kendi gözleriyle görmesi için bir elçi göndermiş. Elçi Medine'ye ulaştığında, orada yaşayanlara "Sizin şahınız nerede?" diye sormuş. Onlar da "Bizim şahımız yoktur, sadece bir emirimiz vardır. Bu da, Tanrı'nın halifesi Emir–ül–Müminin Ömer İbn–ül Hattap'tır" diye yanıt vermişler. O da "Kendisi nerededir? Beni onun yanına götürün!" deyince "Ya adalet dağıtmakta ya da istirahat etmektedir" diye yanıt vermişler. Ve ona caminin yolunu göstermişler.

Kayzer'in elçisi camiye ulaşmış ve Ömer'i, başı doğrudan doğruya mermere dayalı, caminin kızgın basamaklarında, öğle sonrası güneşinin altında uyurken görmüş. Alnından akmakta olan terler, başının yöresinde geniş bir su birikintisi oluşturmuş bunuyormuş. Bunu görünce, Kayzer'in elçisinin yüreğini bir korku bürümüş ve "İşte bu dilenci konumundaki kişinin önünde tüm yeryüzünün kralları boyun eğiyor ve bu kişi, zamanın ve geniş imparatorluğunun sa-

1 *Diyar-ı Rum:* Burada Anadolu anlamına (Ç.)

hibi bulunuyor" demekten kendini alamamış. Ve korku içinde öylece ayakta kalmış ve kendi kendine "Bir halk böylesi bir kimse tarafından yönetilirse, öteki halklar matem giysisine bürünmelidir" demiş.

Ve İran'ın zaptı sırasında, Istahr kentindeki Yezdicerd'in sarayından aldığı harika eşya arasında eni boyu altmış arşlık altın bir

sak üzerinde yükselen, desen olarak değerli taşlardan çiçeklerle donanmış bir çiçek tarhının temsil edildiği bir halı da varmış. Ve Müslüman ordusunun komutanı Saat bin Ebu Vakkas, değerli eşyanın tecimsel değerini biçecek kadar bilgi sahibi olmamasına karşın, böylesi bir harikanın ne değeri olabileceğini aşağı yukarı kestirmiş; ve bunu, Ömer'e bir armağan olarak sunmak üzere, Keyhusrev'in sarayının yağmasından kurtarmış. Ama Tanrı onu lütuflarıyla donatası dürüst halife, Yemen'in fethi sırasında, zaptolunan ülkedeki ganimetler dağıtılırken, kendine bir urba yapımını sağlayacak kadar bile pay almak istemediği gibi, şimdi de böylesine bir armağanı kabul edip etkilerinin halk üzerinde kuşkular uyandıracağı bir şatafatı kabullenmeyi göze alamamış. Ve oracıkta, değerli halıyı Medine'de o zaman maiyetinde bulunan Müslüman reislerin adedi kadar parçalara ayırtmış. Ve bunlardan hiçbirini kendi üzerine almamış. Oysa, parçalanmış bile olsa böylesi değerli bir halının da fiyatı, Tanrı'nın o seçkin lütufları üzerine olası Ali, kendisine düşen parçayı sonradan Suriyeli tacirlere yirmi bin gümüş dirhem karşılığı satmış olduğuna göre, epeyce yüksekmiş.

Yine bu İran'ın işgali sırasında, Müslüman savaşçılara karşı büyük bir cesaretle karşı koymuş olan satrap Harmuzan, kendi bahtı üzerine bizzat halifenin karar vereceğine inandıktan sonra teslim olmaya razı olmuş. Oysa, Ömer Medine'de bulunuyormuş; Harmuzan da inananlar arasında en yiğitlerinden iki emirin komuta ettiği bir muhafız takımı eşliğinde bu kente götürülmüş. Medine'ye ulaşılınca, bu iki emir İranlı esirlerinin önemi ve rütbesini Ömer'in gözlerinde canlandırmak için, keyhusrevin sarayında satrapların giyindiği altın işlemeli ve ışık saçan tacını giymesini sağlamışlar. Ve böylece soyluluğuna yaraşır alametlerle donanmış olarak İranlı komutan, halifenin eski bir hasır üzerinde, bir kemerin gölgesinde oturmakta olduğu caminin merdivenleri önüne getirilmiş. Ömer de, yanına bir kişinin getirilmekte olduğunu koparılan gürültüden anlayarak gözlerini kaldırmış ve satrabı önünde, İran şahlarının sarayında giyilen

tüm cafcaflı urbalara bürünmüş olarak görmüş. Kendi bakımından da Harmuzan, Ömer'i görmüş, ama yamalı giysilere bürünmüş ve bir caminin avlusunda tek başına eski bir hasırda oturmakta olan bu Arapta, yeni imparatorluğun efendisi olan halifeyi tanımak istememiş. Ama Ömer hemen bu esirin kişiliğinde, kaşlarını çatarak bakmasıyla Arabistan'ın en mağrur kabilelerini uzun zamandan beri titreten kibirli satraplardan birinin bulunduğunu anlamış ve "Kutsanmış İslam'ı, seni ve senin gibileri mahcup etmek için yücelten Tanrı'ya övgüler olsun!" diye haykırmış. Ve İranlıyı süslü giysilerinden soyundurmuş ve sırtına kaba bir çöl giysisi verdirmiş; sonra da ona "Şimdi layık olduğun şekilde giyinmiş olduğuna göre, tüm görkemliliğin kendisine ait bulundu'ğu Tanrı'nın elini tanıyacak mısın" diye sormuş. Harmuzan da "Kuşkusuz, zahmetsizce onu tanıyacağım. Çünkü, eğer Tanrı tarafsız davransaydı, geçmişteki tüm utkularımızı ve bütün onurlu yaşamımızı gözönünde tutarak, diyorum ki, bizim sizi yenmemiz gerekirdi. Bu durumda senin sözünü ettiğin Tanrı, bu kez bizi yendiğinize göre, sizin yanınızda bulunmuş olmalı!" diye yanıt vermiş. Ömer de, onun boyun eğişini alayla karışık olarak belirttiği bu sözleri işiterek kaşlarını öylesine bir şiddetle çatmış ki, İranlı konuşmalarının bir ölüm hükmüyle noktalanmasından korkmuş. Ve de şiddetli bir susuzluk hissetmiş gibi davranarak su istemiş; ve kendisine sunulan toprak çanağı alarak bakışlarını halifeye dikmiş; ve onu dudaklarına götürmekte kararlı davranır gibi bir tavır takınmış. Ömer de ona "Neden çekiniyorsun!" diye sormuş. İranlı komutan "Korkarım ki...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş

Demiş ki:

İranlı komutan "Korkarım ki, ölüme şu suyu içecek kadar zaman bulamadan kavuşacağım!" diye yanıt vermiş. Ama Ömer ona "Tanrı bizi böyle kuşkulara layık olmaktan sakınsın! Sen bu su dudaklarına ulaşıncaya ve susuzluğunu gideresiye kadar güvenlik içindesin!" demiş. Halifenin bu sözlerini duyan kurnaz İranlı, çanağı yere fırlatmış ve kırmış. Ömer de, kendi sözüyle bağlandığı için, onu gönlü yücelikle tedirginlikten kurtarmış. Harmuzan da, bu ruh yüceliğinden etkilenerek İslam ile onurlanmış. Ve Ömer ona iki bin dirhemlik bir aylık bağlamış.

Meryem'in oğlu ve Tanrı'nın duası ve barışı üzerine olası efendimiz Muhammet gelmeden önce en büyük peygamber olan İsa'nın kutsal kenti ve ilk inanç sahiplerinin ibadet için kıble olarak mabedine doğru yöneldikleri Kudüs'ün alınışı sırasında, halkın başında bulunan Patrik Sofronyos, kutsal kenti gelip bizzat halifenin temsil alması koşuluyla teslim olmayı kabul etmişti. Anlaşmadan ve koşullardan haberli olan Ömer, yola koyulmuş. Ve yeryüzünde Allah'ın halifesi olan ve İslam'ın sancağı önünde kudretli hükümdarlara boyun eğdiren zat, ardında hiçbir koruyucusu ve hiçbir maiyeti olmaksızın; birinde hayvan için arpa, ötekinde hurma bulunan iki torba ve ardında su dolu bir güğüm taşıyan bir deveye binerek Medine'yi terk etmiş.

Ve sadece ibadet etmek ya da geçerken rastladığı bir kabilede adalet dağıtmak üzere durarak gece gündüz yol almış; ve böylece Kudüs'e ulaşmış. Ve anlaşmayı imzalamış. Kentin kapıları da açılmış, Ömer, Hristiyanların kilisesi önüne gelince, namaz saatinin yakın olduğunun farkına varmış; ve Patrik Sofronyos'a inananların bu görevini nerede yerine getirebileceğini sormuş, Hristiyan da ona kiliseyi önermiş. Ama Ömer "Bu kiliseye asla ibadet için girmem. Bu,

siz Hristiyanların kârınadır. Çünkü halife bir yerde ibadet ederse, Müslümanlar hemen orayı ele geçirmek isterler. Bundan da siz zarar görürsünüz" diyerek haykırmış. Ve kutsal Kâbe'ye dönerek ibadetini yerine getirdikten sonra, piskoposa "Şimdi bana bir yer göster ki, orada bir cami yaptırayım ve bundan böyle Müslümanlar, sizinkilerin tapınması için yapılmış yerleri taciz etmeden ibadet için orada biraraya gelsinler" demiş. Sofronyos da onu Süleyman bin Davut'un mabedinin bulunduğu açıklığa getirmiş. Burası İbrahim'in oğlu Yakup'un da bir zamanlar uyumuş bulunduğu bir mahalmiş. Ve burada işaret olsun diye konulan taşın yöresi şimdi kentin çöplüğü olarak kullanılıyormuş. Yakup'un taşı bu çöplerle kaplı bulunduğundan, Ömer işçilere örnek oluşturmak üzere, urbasının eteğini süprüntüyle doldurmuş ve onu oradan uzaklara fırlatmak üzere taşımış. Böylece hâlâ adını taşıyan ve yeryüzünün en güzel camisi olan mabedin dikileceği yeri hale yola koymuş.

Tanrı'nın en seçkin verileriyle donanası Ömer elinde bir baston taşımak ve birçok yeri delik ya da yamanmış bir urbayla donanarak Mekke ve Medine'nin çarşı ve sokaklarında dolaşarak alıcıları aldatan ya da mallarını yüksek fiyatla satan tacirleri azarlamak ya da bastonuyla cezalandırmak âdetindeymiş.

Bir gün, taze süt ve yoğurt satılan çarşıdan geçerken, satmak üzere önünde birçok süt çanağı bulunan yaşlı bir kadın görmüş. Epeyce bir zaman onu inceledikten sonra yanına yaklaşmış ve ona "Ey hatun, bundan böyle benim gözlemlediğim gibi Müslümanları aldatmaktan kendini sakın ve de sütüne su katmamaya bak!" demiş. Yaşlı kadın da "İşittim ve itaat ediyorum, ey Emir-ül-Müminin!" diye yanıt vermiş. Ömer de yürüyüp gitmiş. Ama ertesi sabah yeniden sütçüler çarşısına uğramış ve yaşlı sütçüye yaklaşarak, ona "Ey kahrolası hatun, ben sana sütüne su katmamanı söyleyip seni ikaz etmemiş miydim?" demiş. Yaşlı kadın da "Ey Emir-ül-Müminin, seni temin ederim ki, artık o işi yapmıyorum" diye cevap vermiş. Ama, daha bu sözler ağzından çıkmadan, bir genç kızın nefret

dolu bir sesle "Nasıl, anacığım! Hileye bir de yalan, yalana da halifeye saygısızlığı katarak Emir–ül–Müminin'in karşısında yalan söylemeye nasıl cesaret ediyorsun? Tanrı seni affeylesin!" diyen sesi duyulmuş.

Ömer bu sesi duyarak heyecanla irkilmiş. Ve yaşlı kadına hiçbir sitemde bulunmamış. Ama kendisinde eşlik eden Abdullah ve Hacim adlı oğullarına doğru dönerek onlara "İçinizden hanginiz bu erdemli genç kızla evlenmek istiyor? Öyle umulur ki, Tanrı, bu çocuktan kendisi gibi erdemli ardıllar sağlanması için lütuflarının kokulu soluğunu esirgemeyecektir" demiş. O zaman Ömer'in büyük oğlu Hacim "Babacığım, ben evlenirim" diye yanıt vermiş. Ve sütçü kadının kızıyla Emir–ül–Müminin'in oğlu evlenmişler. Ve bu kutsanmış evlilik olmuş. Çünkü bu evlenmeden doğan bir kız, sonradan Abd ül–Aziz bin Mervan ile evlenmiş. Ve işte bu sonuncu evlenmeden Emevilerin tahtı üzerine çıkan ve saltanat sırası bakımından sekizinci halife olan Ömer bin Abd ül–Aziz doğmuştur. Hoşuna gideni yücelten Tanrı'ya övgüler olsun!

Ömer her zaman "Bir Müslümanın öldürülmesini hiçbir vakit cezasız bırakmam!" demeyi âdet edinmiş imiş. Günün birinde, caminin merdivenlerinde adalet dağıtırken, onun önüne henüz buluğa ermemiş, güzel ve bir genç kızınki gibi parlak yanaklı bir gencin cesedini getirmişler. Bu gencin bilinmeyen birinin eliyle öldürüldüğünü, cesedini de yol üstüne atılmış olarak bulduklarını söylemişler.

Ömer bilgi edinmiş ve cinayetin ayrıntılarını toparlamak için gayret göstermiş; ama sonuca ulaşamamış ve caninin izini bulamamış. Ve araştırmalarının sonuçsuz kalmasından çarpan yüreği üzülmüş. O zaman Yüce Tanrı'ya dönerek "Ya Allah! Ey efendim, bana imkân ver de caniyi bulayım!" diye dua etmiş. Ve bu duayı tekrarlayarak söylediği çok kez duyulmuş.

Ertesi yılın başında, ona, öldürülen gencin bulunduğu yerde rastlanmış, henüz yaşamakta olan yeni doğmuş bir bebek getirmişler. Ömer hemen "Tanrı'ya övgüler olsun! Şimdi kurbanın kanına

sahip çıkabilirim. Ve Tanrı dilerse cinayet çözülecektir!" diye haykırmış. Ve ayağa kalkıp çocuğu emanet edebileceği bir kadın bularak, ona "Bu küçük yetimle sen ilgilen; onun ihtiyaçları için kaygılanma da! Ama yörene kulak vererek bu çocuk hakkında söyleneceklere dikkat et ve onu alıp götürmemeleri için çocuğu gözünün önünden ayırmamaya gayret et! Eğer onu öpüp bağrına basan bir kadına rastlarsan, belli etmeden oturduğu yeri öğren ve bana hemen haber ver!" diyerek bebeği ona teslim etmiş. Sütana da, Emir–ül–Müminin'in sözlerini belleğine kazımış...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Demiş ki:

Sütana da, Emir–ül–Müminin'in sözlerini belleğine kazımış.

O tarihten sonra çocuk gelişerek büyümüş. İki yaşını doldurduğu zaman, genç bir esire gelerek sütanaya yaklaşmış ve ona "Hanımım benden, sendeki bebeği evine götürmemi rica etti. Çünkü hamiledir ve Tanrı'nın sakınıp kem gözlerden koruyası bu çocuğun çok güzel olması dolayısıyla, karnında yatan çocuğun ona benzer şeklinde oluşması için, birkaç dakika ona bakmak istiyor" demiş. Sütana da "Pekâlâ. Çocuğu al, götür; ama ben de birlikte geleceğim" diye yanıt vermiş.

Ve öyle de olmuş. Genç esire de çocukla birlikte hanımının yanına girmiş. Kadın çocuğu görür görmez, ağlayarak üzerine atılmış ve onu kollarına alarak öpücüklere boğmuş; ve heyecanın sınırında bağrına basmış. Sütanaya gelince hemen halifenin yanına çıkarak olup biteni anlatmış. Sonra da "Ve bu kadın, dua ve barış üzerine olası Peygamberimizi görüp izleyen Ensarilerden Salih'in kızı ak yürekli Saliha'dan başkası değil!" diye eklemiş.

Ömer düşünmüş, sonra ayağa kalkıp kılıcını giysisinin altında saklayarak belirtilen eve gitmiş. Orada Ensariyi evinin kapısında otururken bulmuş. Ve selam verdikten sonra, ona "Ey saygın şeyh, kızın Saliha ne yapıyor?" demiş. Şeyh de "Ey Emir–ül–Müminin, kızım Saliha mı dedin? Tanrı onu ettiği hayırlardan ötürü ödüllendirsin! Kızım olanca sofuluğu ve örnek davranışıyla Tanrı'ya ve babasına karşı görevlerini gayretle yapması ve dinimizin emrettiği her türlü görevi ve zorunlu kıldığı ibadeti yerine getirmede çaba göstermesi ve imanının temizliğiyle herkesçe tanınır" demiş. Ömer de "Çok âlâ. Ama ben onunla hayır işlemedeki aşkını çoğaltmak ve övülesi çabalarını uygulamada gayret vermek için bir görüşme yapmayı çok isterdim" demiş. Şeyh "Tanrı, kızım hakkında yapmak istediklerin

için seni lütuflarıyla donatsın, ey Emir-ül-Müminin! Şurada biraz eğlen! Senin niyetini kızıma bildireceğim" demiş. Ve kızı Saliha'nın yanına gidip halifeyi kabul etmesini istemiş. Ve Ömer içeri sokulmuş.

Genç kadının yanına girince, Ömer, orada bulunanların çekilmesini istemiş. Onlar da hemen çıkıp halifeyi Saliha ile yalnız, yapayalnız bırakmışlar. O zaman Ömer, kılıcını gizlediği yerden çekip çıkararak genç kadına "Senden bir zamanlar yolda bulunan genç adamın öldürülmesi hakkında kesin bilgiler istiyorum. Bu bilgiler sende var. Benden gerçeği saklamaya çalışırsan, seninle gerçek arasında bu kılıç yer alacak, ey Saliha!" demiş. Kadın da, hiç sıkıntı çekmeden "Ey Emir-ül-Müminin, sen tam da soruşturduğun olayın ortasına düştün! Ve ben, Yüceler Yücesi Tanrı'nın büyüklüğü ve dua ve barış üzerine olası Peygamber üzerine yemin ederim ki, tümüyle sana gerçeği anlatacağım!" diye yanıt vermiş ve sesini alçaltarak demiş ki:

"Bil ki, ey Emir-ül-Müminin, her zaman benim yanımda bulunan tanıdığım yaşlı bir kadın vardı; ve sokağa çıktığım her vakit bana eşlik ederdi. Ve ben onu bir kızın anasını sevdiği gibi severdim. O da, kendince, bana değgin olan ve beni ilgilendiren her şeye büyük bir ilgi ve özen gösterirdi. Uzun zaman da böyle oldu. Ben de onu saygı ve sevgiyle dinleyip üstüne titredim. Günün birinde, yanıma gelip bana 'Kızım, gidip yakınlarıma bir ziyarette bulunmak istiyorum. Ama, bir kızım var. Ve onun bulunduğu yerde çaresiz bir felakete uğramasından korkuyorum. Bundan dolayı bana, onu sana getirmeme ve dönüşüme kadar senin yanında kalmasına izin vermeni diliyorum' dedi. Kendisine hemen olumlu yanıt verdim. Çıkıp gitti. Ertesi gün de kızı eve geldi. Bu, hoş görünüşlü, tavrı güzel, uzun boylu ve alımlı bir genç kızdı. Ona büyük bir sevgi duydum. Ve onu kendi yattığım odada yatırdım. Bir öğle sonrası, ben uyurken birdenbire uykumda, üzerime bütün ağırlığıyla abanan ve beni iki koluyla sararak kımıltısız bırakan bir erkek tarafından saldırıya uğra-

dığımı ve berbat edildiğimi anladım. Ve onursuzluğa uğrayarak kirletildikten sonra onun baskısından kurtuldum. Alt üst olarak, bir bıçak buldum ve şerefsiz saldırganımın karnına sapladım. Onun aslında bana eşlik eden genç kızdan başkası olmadığını gördüm. Ben, sakalı bıyığı olmayan bir gencin kolaylıkla kendisini bir genç kız olarak yutturmasına kanmıştım. Ve onu öldürünce, cesedini kaldırtıp bulunduğu yere atılması için evden çıkarttım. Tanrı, bu genç adamla yasadışı ilişkim sonunda benim ana olmamı istemiş. Çocuğu vakti gelip de doğurunca babası olan delikanlının bulunduğu yolun üzerine koydurdum. Ve işte, ey Emir–ül–Müminin bu iki varlık hakkındaki gerçek öykü budur. Ben de onu olanca doğruluğuyla anlattım. Tanrı tanığımdır!"

Ömer "Kuşkusuz, sen bana gerçeği söyledin. Tanrı lütuflarını üzerine yaysın!" demiş. Ve kızın erdemliliğine ve cesaretine hayran olmuş; ve hayır işlemede daim olmasını önermiş ve onun için Tanrı'dan iyilik dilemiş. Sonra da çıkıp gitmiş. Ayrılırken, kızın babasına "Tanrı kutsamalarını evinin üzerinden eksik etmesin! Kızın erdemli bir kişi! Tanrı onu kutsasın! Onu yüreklendirdim ve kendisine öğütlerde bulundum" demiş. Saygın Ensari şeyh de "Allah senden razı olsun, ey Emir–ül–Müminin! Gönlünün dilediği arzuları yerine getirsin ve seni lütuflara boğsun!" diye yanıt vermiş.

Bunu izleyerek zengin genç adam, biraz dinlendikten sonra "Şimdi size konuyu değiştirmek için, Şarkıcı Mavili Sallame'nin öyküsünü anlatacağım!" diyerek sözünü sürdürmüş ve demiş ki:

ŞARKICI MAVİLİ SALLAME

Usta şair, musikişinas ve şarkıcı Muhammet ül-Kûfevi anlatmıştır: Ben, asla, musiki ve şarkı söyleme dersi verdiğim genç kızlar ve esireler arasında, Mavili Sallame'den daha güzel, daha canlı, daha baştan çıkarıcı, daha nükteli ve daha tatlısını görmedim. Ona, bu esmer kıza, Mavili adını takmamızın nedeni, sanki marifetli bir kâtibin ya da bir tezhipçinin kuş teleğinden kalemini dolaştırarak zarafetle küçük bir misk izi bırakırmışçasına çiziktirmesinden oluşmuş, dudağının üzerinde maviye kaçar tatlı bir bıyık izi bulunmasındandı. Ben ona ders verirken, henüz çok gençti, belirmeye başlayan kabarmış ve yeğni giysisini itmeye çabalayan ve bağrından uzaklaştıran göğüsleriyle yeni çiçek açmış genç kızdı. Ona bir kez bakmak insanı kendinden geçiriyor; ruhu karma karışık ediyor, gözleri kamaştırıyor ve akla ziyan veriyordu. Ve bir topluluk içinde bulunduğu zaman, bu topluluk Kûfe'nin en namlı güzellerinden oluşmuş olsa da, bakışlar hep Sallame'nin üzerinde oluyordu; ve sadece görünüvermesi bile "Ah, işte Mavili!" diye haykırılması için yeterdi. Ve onu tanıyan herkes ve de benim tarafımdan, hiçbir sonuç alınmaksızın çılgınca seviliyordu. Benim öğrencim olmasına karşın, ben, onun için basit bir nesne, itaatkâr bir hizmetkâr, emirlerine bağlı bir köleydim ve eğer o bir parça insan beyni ve iliği bulmamı isteseydi, onun için gider, tüm asılmışların beyninden ve evrenin yosun tutmuş kemiklerinden bile bunları çıkarır ona getirirdim....

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Demiş ki:

... Onun için gider tüm asılmışların beyninden ve evrenin yosun tutmuş kemiklerinden bile bunları çıkarır ona getirirdim.

Ve ben kesin olarak onun anısına, efendisi İbn-i Ganem, onu da öteki esireleriyle birlikte hacca götürdüğü zaman, musikisi ve sözleri bana ait olan şu şarkıyı besledim:

Ey İbn-i Ganem! Hâlâ yaşasa da, ölmüş gibi ardında bıraktığın bir bahtsız âşığın durumu ne acıdır!
Sen ona içsin diye korkunç acılıkta iki ilaç bırakın: Acı hıyar suyu ve acı pelin!
Ey kervanı sevkeden Yemenli deveci, kırıp döktün beni, uğursuz herif!
Hiç görülmedik biçimde yürekleri ayırdın, vahşi manda görünümünde onları kederlere gömdün!

Ama benim aşk kederim ne olursa olsun, bahtım yine de Mavili'nin başka bir âşığınınki, Sarraf Yezit bin Auf'ınki kadar kararmış değildi.

Gerçekten, bir gün, Sallame'nin efendisi onu çağırıp "Ey Mavili, seni tüm umutsuzca sevenlerin içinde, senden gizlice başbaşa kalmak ya da bir buse almak imkânı sağlamış olan var mıdır? Gerçeği gizlemeden bana söyle!" deyivermiş. Bu beklenmedik soruya, Sallame, münasebetsiz tanıkların yanında hoşgörülü bir kaçamağa izin verdiğine dair efendisinin son günlerde bir haber almış olmasından korkarak "Hayır, Sarraf Yezit bin Auf dışında, kesinlikle hiç kimse benden böylesi bir şeyi asla elde edememiştir. O da ancak beni şöyle bir kez öptü. Kaldı ki, bu buseyi de ona, eğer karşılığında sonra-

dan seksen bin dirheme sattığım bir çift şahane inciyi ağzımın içine sokmasaydı vermezdim" diye yanıt vermiş.

Bunu işiten Sallame'nin efendisi, sadece "Çok âlâ" demiş. Ve başka hiçbir sözcük eklemeden, ruhunda tutuşan kıskançlık öfkesiyle Yezit bin Auf'un peşine düşmüş ve uygun bir fırsat bulup eline geçirince, onu kamçılatarak öldürtmüş.

Mavili'nin Yezit'e bu tek ve uğursuz buseyi vermiş olması sırasındaki koşullara gelince, şöyleydi: Bir gün âdet edindiğim üzere, Sallame'ye musiki dersi vermek için İbn–i Ganem'in evine gidiyordum. Yolda, Yezit bin Auf'a rastladım. Selamlaşmalardan sonra, ona "Böyle harika giyinmiş nereye gidiyorsun, ya Yezit?" diye sordum. Bana "Senin gittiği yere!" diye yanıt verdi. Ona "Çok güzel! Buyur öyleyse!" dedim.

İbn–i Ganem'in evine varınca, toplantı salonunda oturduk. Biraz sonra, Sallame, turuncu bir üstlük ve gül kırmızısı harika bir kaftan giyinmiş olarak göründü.

Göz kamaştıran şarkıcının başı ve ayaklarından yakıp tutuşturan bir güneşin doğduğunu sandık. Ardından da ut taşıyan küçük bir köle kız geliyordu.

Mavili, benim yönetimim altında, kendisine öğrettiğim yeni bir makamda şarkı söyledi. Sesi, zengin, ağır, derin ve duygulu idi. Efendisi, belli bir anda, bizden izin isteyerek salondan ayrıldı ve bizi yalnız bırakarak yemek hazırlanması için buyruk vermeye gitti. Yezit de, şarkıcı için ruhunda duyduğu aşkla ona yalvaran gözlerle yaklaştı. Kız etkilenmiş gibi göründü ve şarkısını kesmeksizin ona beklediği yanıt dolu gözlerle baktı. Yezit de, bu bakıştan esrikleşmiş, elini koynuna soktu ve cebinden eşi görülmedik bir çift şahane inci çıkardı ve bir an şarkısını kesen Sallame'ye "Bak, ey Sallame! Bu iki inciyi altmış bin dirheme bugün satın aldım. Eğer istersen, senin olacaklar!" dedi. O da "Peki karşılığında seni memnun edecek ne yapmamı istemektesin?" diye sordu. Yezit "Benim için şarkı söylemeni!" yanıtını verdi.

O zaman Sallame, rızasını bildirmek anlamında, elini alnına götürdükten sonra, uduna düzen verdi, söz ve musikisi kendisine ait olan, ağır yeğni bir vurgulamayla ve yüzük parmağı telindeki ses perdesinden şu şarkıyı okudu:

Mavili Sallame yüreğimi, ömrüm boyunca işleyecek bir yarayla yaraladı.
Dünyanın en usta hekimleri bu yarayı kapatamaz. Çünkü yüreğin içindeki aşk yarası onulmaz.
Mavili Sallame yüreğimi yaraladı. Ey Müslümanlar imdadıma koşun!

Ve Yezit'e bakarak bu hayran olunası tatlılıktaki şarkıyı okuduktan sonra "Pekâlâ, şimdi de bana vereceğin şeyi ver bakalım!" diye ekledi. O da "Kuşkusuz, senin istediğini ben de istiyorum. Ama dinle bak, ey Mavili! Ben vicdanımı zorlayan bir yemin vererek bilirsin, her yemin kutsaldır, bu incileri kendi dudaklarımdan senin dudaklarına bırakmaya ant içtim" dedi. Yezit'in bu sözlerini duyan Sallame'nin esiresi, öfkelenerek hırsla ayağı kalktı ve âşığa vurmak üzere elini kaldırdı. Ama ben onun kollarını tuttum. Bu işe karışmaktan onu engellemek üzere "Sakin ol küçük şey! Bırak onları kendi hallerine! Gördüğün gibi onlar pazarlık etmedeler; ve her biri mümkün olduğu kadar az zararla kâr sağlamak istiyor. Sen karışma!" dedim.

Sallame'ye gelince, Yezit'in ileri sürdüğü dileği işiterek güldü. Ve ansızın karar vererek ona "Peki, öyle olsun! Ver şu incileri bana kendi uygun gördüğün tarzda!" dedi. Yezit de, bir köpek gibi dizleri ve elleri üzerinde sürünerek, o harika inciler dudaklarında, ona doğru yürümeye başladı. Sallame küçük korku çığlıkları atarak, eteklerini toplayarak kendince irkiliyor ve Yezit'in dokunuşundan korunmaya çalışıyordu. Ve başını sağa sola çevirerek, koşup uzaklaşıp yeniden soluk soluğa geriye dönerek ve böylece Yezit'in çeşitli girişimlerine karşı o da pek çok cilveler yaparak bu işi epeyce uzattı. Ama

yine de incileri kabul edilen koşullarda elde etmesi gerektiğinden, esiresine bir işaret yaptı, o da hemen Yezit'in üzerine atıldı ve onu iki omzundan yakaladı ve olduğu yere yıkıp kıpırtısız bıraktı. Sallame de, böylece asla yenilgiye uğramamış ve yengi sağlamış bir tavrı vurguladıktan sora, biraz kafası karışık ve alnında terlerle, kendiliğinden geldi ve Yezit'in dudaklarında hapsolunmuş bulunan harika incileri, dudaklarıyla değiş tokuş ederek oradan aldı. Ve onları kendisine mal eder etmez, Sallame, hemen kendini toparlayıp gülerek Yezit'e "Vallahi, kılıç bağrına saplanmış, her bakımdan yenik durumdasın!" dedi. Yezit de çelebi ruhuyla "Vallahi, ey Mavili, sana yenik düşmekten hiç kaygılanmam. Dudaklarından toparladığım nefis koku yaşadığım sürece ebedi bir ıtır gibi yüreğimde kalacaktır" diye yanıt verdi. Tanrı Yezit bin Auf'dan merhametini esirgemesin! Aşk kurbanı olarak öldü!

Sonra zengin genç adam "Şimdi de bir Tufeyli öyküsü dinleyin! Bilirsiniz ki bizim Arap cetlerimiz, kökenini Obur Tufeyli'den alan bu sözcüğü, kendilerini kendiliklerinden bir şölene davet ederek, kimseden istemeksizin, yemek ve içkileri yutan kişiler için kullanmaktaydılar. Bunu bilerek dinleyin şimdi!" demiş ve anlatmış:

TUFEYLİ

Anlatırlar ki, Emevilerden Emir–ül–Müminin Yezit'in oğlu Velit, güzel yemekler ve hoş kokulu şeylere bayılan, adı da Şenlikçi Tufeyl olan ünlü bir oburun birlikteliğinden son derece hoşlanırmış. Bu zatın adı da, o zamandan bu yana, kendilerini kendi başlarına düğün ve şölenlere davet eden tüm asalakları nitelemiştir. Kaldı ki,

bu Tufeyl, ağzının tadını çok iyi bilen birisi olduğu kadar nükte yapan, bilgili, kurnaz, alaycı; ve yerli yerinde söz eden, hazırcevap biriymiş. Bundan başka, anasının da zina yaptığına inanılır. O da, kesinlikle, asalakların yaşam kurallarını, kısa olduğu kadar uygulanabilir de olan birkaç temel kurala dayandırırmış. Bunlar şu verilerle özetlenebilirmiş:

> Kendini güzel bir düğün yemeğine davet eden kişi, kararsız bir tavırla şuraya buraya takılıp kalmamalıdır.
> Bu kişi, sağlam bir adımla içeri girip kimseye gözünü dikmeden en iyi yeri seçmelidir; böylece çağrılılar ve davete katılanlar onun birincil önemde birisi olduğunu düşünürler.
> Eğer evin kapıcısı sert ve zor biriyse, hiçbir gözlemde bulunmasına izin vermeksizin, onu azarlayıp haddini bildirmelidir.
> Bir kez sofraya oturunca, yemeye ve içmeye başlanmalıdır; ve şişin kendisine değil, kebaba yapışılmalıdır.
> Çelikten de keskin parmaklarla, içi doldurulmuş piliç ve ete saldırılmalıdır.

Ve işte, Kûfe kentinden Tufeyl tarafından konulmuş yetkin bir yalayıp yutma ustasının yasası buymuş. Gerçekte, Tufeyl, yalayıp yutucuların babası ve asalakların başlarının tacı olmuş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen İkinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve işte, Kûfe kentinden Tufeyl tarafından konulmuş yetkin bir yalayıp yutma ustasının yasası buymuş. Ve gerçekte, Tufeyl, yala-

yıp yutucuların babası ve asalakların başlarının tacı olmuş. Onun yaklaşım tarzı hakkında örnek oluşturacak binlerce olaydan işte birisi:

Kentin ileri gelen ünlülerinden biri, birkaç dostunu davet ederek onlara harika tarzda hazırlanmış bir balık ziyafeti veriyormuş. O sırada kapıda Tufeyl'in, kapıcı köleyle bilinen sesiyle konuştuğu duyulmuş. Çağrılılardan biri "Tanrı bizi bu pisboğazdan korusun!

Siz hepiniz Tufeyl'in inanılmaz yeteneğini bilirsiniz. Onun dişlerinden bu güzel balıkları korumakta acele edelim ve bunları odanın bir köşesinde güvenceye alalım ve sofrada sadece şu ufak balıkları bırakalım. Küçükleri yiyip yutunca, artık yutacak şey kalmayacağından çekip gider; biz de iri balıklarla kendimize şölen veririz" demiş. Ve çabucak, iri balıklar bir köşeye kaldırılmış.

O sırada Tufeyl gülerek ve keyifle dolu olarak içeri girmiş. Her-

kese selam savurmuş. Ve bismillah dedikten sonra, elini tabağa uzatmış. Ama tabakta kötü görünümlü küçük ve değersiz balıklardan başka şey olmadığını görmüş. Çağrılılar kıvırdıkları oyundan keyifli, ona "Hey, Tufeyl Usta, bu balıklar hakkında ne düşünüyorsun? Galiba yemeği pek zevkine uygun bulmadın!" demişler. O da "Benim, epey zaman var ki, balık ailesiyle başım pek hoş değil; ve onlardan çok çekiniyorum. Çünkü zavallı babam, denizde boğularak öldü ve onu balıklar yedi" diye yanıt vermiş. Çağrılılar da ona "Çok âlâ, işte şimdi, senin de bu küçük balıkları yiyerek onlardan babanın intikamını almak için eline güzel bir fırsat geçti" demişler. Tufeyl de "Hakkınız var. Ama bekleyin!" diye yanıt vermiş ve asalak gözleri köşeye taşınmış olan iri balıkları içeren tabağı görmüş. Ve sanki kızartılmış küçük balıklarla ilgili söylenenleri dinliyormuş gibi yaparak ansızın "Hey ahbaplar! Biliyor musunuz bu küçük balıklar bana ne söylüyor?" diye haykırmış. Çağrılılar da "Yo, vallahi! Nasıl bilebiliriz?" diye yanıt vermişler. Tufeyl de "Pekâlâ! Öyleyse dinleyin bakın: 'Biz, Tanrı rahmet eyleyesi babanın ölümü sırasında orada değildik. Zaten o zaman yaşamış olacak kadar da yaşlı değiliz!' diyorlar. Sonra da kulağıma şu sözleri de söylüyorlar: 'Sen git de köşeye gizlenen şu iri balıkları ye ve intikamını al! Çünkü o zaman rahmetli babanın üzerine atılıp onu yiyenler bunlardır'" demiş.

Onun bu konuşmasını duyarak çağrılılar ve ev sahibi, Tufeyl'in burnunun hilelerinin kokusunu aldığını anlamışlar. Bundan dolayı, gülmekten sırtüstü devrilerek çabucak güzel balıkları Tufeyl'e sunarak "Ye öyleyse onları! İnşallah boğazında kalır!" demişler.

Sonra genç adam dinleyicilerine "Şimdi de Esire Kader'in Öyküsünü dinleyin!" demiş ve şu öyküyü anlatmış:

ESİRE KADER'İN ÖYKÜSÜ

Vakanüvisler ve salname düzenleyiciler anlatırlar ki, üçüncü Abbasi halifesi Emir–ül–Müminin El–Mehdi ölürken tahtını sevmediği, hatta büyük bir nefret duyduğu büyük oğlu El–Hadi'ye bırakmış. Bununla birlikte, Hadi'nin ölümü halinde ondan hemen sonra gelen ardılın, Hadi'nin oğlu değil, üstün tuttuğu küçük oğlu Harun Reşit olması gerektiğini özellikle belirtmiş.

Ama El–Hadi, Emir–ül–Müminin ilan edilince, kardeşi Harun Reşit'i gittikçe artan bir kıskançlık ve kuşkuyla gözetlemiş; ve onu tahta geçme hakkından yoksun kılmak için elinden geleni yapmış. Ama Harun'un annesi öngörülü ve özverili Hayzaran, oğluna karşı yönetilen tüm entrikaları bozmaktan geri durmamış. Böylece El Hadi ona da kardeşi kadar nefret duymaya başlamış; ve ikisini de aynı şekilde reddetmiş; ve onları yok etmek için bir fırsat beklemeye koyulmuş.

İşler böylece sürüp giderken, El–Hadi, bir gün bahçelerinde, sekiz sütunlu ve dört kapısından her biri göğün belli başlı bir noktasına bakan zengin bir köşkte bulunuyor ve ayaklarının dibinde ancak kırk günden beri sahip olmuş bulunduğu gözde esiresi güzel Kader oturuyormuş. Ve orada musikişinas Musullu İshak bin İbrahim de varmış. Gözde, o anda, bizzat İshak'ın çaldığı uta eşlik ederek şarkı söylüyormuş. Halife zevkten coşmuş, sürüklendiği heyecanın sınırında, ayakları titriyormuş. Dışarıda da ortalık kararıyor ve ay, ağaçların arasından yükseliyormuş. Birbirini kesen gölgeler arasında su, rüzgâr ona tatlı tatlı yanıt verirken fısıldayarak akıyormuş.

Birdenbire, yüzü değişerek kararmış olan halife, kaşlarını çatmış. Ve tüm neşesi yok olmuş; ruhundaki duygular, bir mürekkep

hokkasının dibindeki kıtık gibi kararmış. Uzun bir sessizlikten sonra, duyulur duyulmaz bir sesle "Herkesin nasibi saptanmıştır. Sadece ebedi olarak yaşayan sağ kalır" demiş. Sonra yeniden uğursuz bir sessizliğe gömülmüş ve birdenbire, bu sessizliği "Acele bana Cellat Mesrur'u çağırın!" diye haykırarak bozmuş. Halifelerin öfke ve öçlerinin icracısı olan bu Mesrur, tam da El-Reşit'e çocukken lalalık eden ve onu kollarında ve omuzlarında taşıyan kişiymiş. Hemen El-Hadi'nin huzuruna ulaşmış; o da, kendisine "Şimdi hemen kardeşim El-Reşit'in yanına git ve bana onun kellesini getir" demiş.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Üçüncü Gece Olunca

Demiş ki:

Hemen El-Hadi'nin huzuruna ulaşmış; o da, kendisine "Şimdi hemen kardeşim El-Reşit'in yanına git ve bana onun kellesini getir!" demiş.

Yetiştirdiği kişinin ölüm hükmü anlamına gelen bu sözleri işiten Mesrur şaşıp kalmış; sanki yıldırımla vurulmuşa dönmüş. Kendi kendine "Tanrı'ya bağlıyız bizler ve ona döneriz" diye mırıldanmış. Ve sanki esrik biriymiş gibi dışarı çıkmış. Ve heyecanın sınırında, El-Hadi ile Harun Reşit'in anneleri Sultan Hayzaran'ı bulmaya gitmiş. Sultan onu çılgına dönmüş ve perişan görünce "Ne var, ey Mesrur? Ne oldu da gecenin böyle geç bir saatinde buraya geldin? Söyle neyin var?" diye sormuş. Mesrur da "Sultanım, Güçlüler Güçlüsü Tanrı'dan başka başvuru yeri ve güçlü varlık yoktur! Efendimiz Halife El-Hadi oğlun, bana 'Hemen kardeşim El-Reşit'in yanına git ve bana kellesini getir!' diye emir verdi" diye yanıtlamış.

Hayzaran celladın bu sözünü duyunca dehşete kapılmış; ve ruhuna korku sinmiş; heyecan kalbini sıkıştırmış ve kırmış. Başını eğip bir an derin düşüncelere dalmış; Mesrur'a "Git, hemen oğlum El-Reşit'i bul ve buraya getir!" demiş. Mesrur da işitip itaat ettiği yanıtını verip ve oradan ayrılmış.

Ve Harun'un dairesine girmiş. Harun o anda soyunuk halde, yatakta, bacakları da örtü altındaymış. Mesrur, ona, heyecanla "Tanrı adına ayağa kalk, efendim; hemen benimle birlikte seni çağıran annen sultanımın yanına gel!" demiş. El-Reşit de ayağa kalmış ve çabucak giyinerek Mesrur ile birlikte Sitti Hayzaran'ın dairesine geçmiş. Ana Sultan, yeğlediği oğlunu görünce, ayağa kalkıp ona doğru koşmuş, kendisine hiçbir şey söylemeksizin onu kucaklamış ve gizli küçük bir odaya itmiş ve kapısını üzerine kapatmış; o da karşı çıkmayı ve herhangi bir soru sormayı düşünmemiş.

Bunu yapınca Sitti Hayzaran, evlerinde uyumakta olan emirleri ve halife sarayının başlıca kişilerini çağırtmış. Ve hepsini kendi nezdinde toplamış. Haremin ipek perdesi ardından onlara şu sade sözlerle hitap ederek "Güçlüler Güçlüsü, Yüceler Yücesi Tanrı adına ve de onun kutsanmış peygamberi adına, sizler, oğlum El-Reşit'in halifeliğin düşmanlarıyla, herhangi bir gizli ya da sapkın mezhepli Zındık ile anlaşma yaptığını, ilişki ya da bağlantı kurduğunu ya da oğlum ve efendiniz olan El-Hadi'ye karşı herhangi bir itaatsizlik ve isyanda bulunduğunu hiç işittiniz mi?" diye sormuş. Hepsi ağız birliğiyle "Hayır, asla!" diyerek yanıt vermişler. Hayzaran da, hemen yeniden söz almış ve "Öyleyse, bilin ki, şu saatte, oğlum El-Hadi kardeşi El-Reşit'in kellesini istemiş bulunuyor. Acaba bana nedenini açıklayabilir misiniz?" demiş. Orada bulunanlar öylesine yıldırımla vurulmuşa dönmüşler ve ürkmüşler ki, içlerinden hiçbiri tek bir söz söyleyememiş. Ama Vezir Rabia, ayağa kalkıp Cellat Mesrur'a "Hemen şu saat ve şu anda halifenin huzuruna çık. Seni gördüğü zaman 'İşi bitirdin mi?' diye sorarsa; sen ona 'Annen, rahmetli babanın eşi Hayzaran, El-Reşit'in üzerine yürüdüğümü gö-

rünce beni tutup itti. Ben de, buyruğunu yerine getirmeksizin huzuruna geldim' diye yanıt verirsin" demiş. Mesrur da oradan çıkıp halifenin yanına gitmiş.

El-Hadi onu görür görmez, kendisine "Pekâlâ! Senden istediğim kelle nerede?" demiş. Mesrur da "Efendim, Sultan Hayzaran efendimiz, kardeşin El-Reşit üzerine atılırken beni gördü ve durdurdu; beni itip görevimi yapmamı engelledi" diye yanıt vermiş. Halife de, öfkenin sınırında, ayağa kalmış ve İshak ile şarkıcı Kader'e "Ben dönünceye kadar bulunduğunuz yerde kalın" demiş.

Annesi Hayzaran'ın yanına gitmiş ve bütün emirlerin ve ulu kişilerin toplanmış bulunduğunu görmüş. Ana sultan da, onu görerek ayağa kalmış; onun nezdinde bulunan kişiler de ayağa kalkmışlar. Halife, annesine doğru dönerek öfkenin boğduğu bir sesle "Ben bir şeyi isteyip buyurduğumda, sen neden irademe karşı durmaktasın?" demiş. Hayzaran da "Tanrı beni senin iradelerinin herhangi birine karşı durmaktan korusun! Ama ben sadece senin ne gibi bir nedenle oğlum El-Reşit'in ölümünü istediğini bana bildirmeni istemekteyim! O senin kardeşin ve kendi kanından olan biridir. O da senin gibi babanın sulbünden ruh ve yaşam sağlamıştır" diye haykırmış. El-Hadi de "Madem ki bilmek istiyorsun, söyleyeyim. Dün gece gördüğüm ve beni korkuya salan bir rüya yüzünden El-Reşit'ten kurtulmak istiyorum. Bu rüyada, gerçekten, El-Reşit'in benim yerime tahta oturduğunu gördüm. Ve gözde esirem Kader, onun yanındaydı; o da kızla içip eğleniyordu. Ben, kardeşim bile olsa artık onun yanımda, bir uğursuzluk, tehlikeli bir rakip gibi yaşayıp durmasını görmek istemiyorum" diye yanıt vermiş. Hayzaran da ona "Ey Emir-ül-Müminin, bunlar rüyanın getirdiği hayaller ve saçmalıklardır; peklik yapıcı yemeklerin neden olduğu kötü düşlerdir. Bir rüya pek nadir olarak gerçekle ilgilidir" diye yanıt vermiş. Ve orada bulunanların doğruladığı bir tarzda bu konuşmayı sürdürmüş ve böylece El-Hadi'yi yatıştırmayı ve korkularını dağıtmayı başarmış. O zaman El-Reşit'i ortaya çıkarmış ve ona ayaklanmak için hiçbir

tasarısı olmadığına ve hiçbir hırsı bulunmadığına dair yemin ettirmiş.

Bu açıklamalardan sonra El–Hadi'nin öfkesi yatışmış. Gözdesini İshak ile birlikte bıraktığı köşke dönmüş. Musikişinasa yol vermiş ve neşelenmek, keyif sürmek ve gecenin ve aşkın tatlı karışımına dalmak üzere güzel Kader ile yalnız kalmış. O sırada birdenbire ayak tabanlarında keskin bir acı duymuş. Ve elini kaşımak üzere sızlayan yere götürüp kaşımış ve birkaç saniyede orada küçük bir şişkinlik belirmiş ve bu şişkinlik bir fındık kadar büyümüş; ve dayanılmaz kaşıntılarla birlikte tahriş olmuş. Yeniden ovuşturmuş; bu kez bir ceviz kadar büyümüş; ve sonunda patlamış. Ve El–Hadi birdenbire sırtüstü düşerek ölmüş.

Oysa, bunun nedeni, halifenin anlaşmadan sonra kendi yanında kaldığı kısa sürede Hayzaran'nın ona içmek için verdiği ve içinde bahtın hükmü bulunan demirhindi şerbeti imiş. Halifenin ölümünü ilk olarak işiten kesinlikle Cellat Mesrur olmuş. Ve hemen Ana Sultan Hayzaran'ın yanına koşmuş ve ona "Ey halifenin annesi, Tanrı ömrünü uzatsın! Efendim El–Hadi öldü" demiş. Hayzaran da, ona "Pekâlâ. Ama ey Mesrur, bu haberi gizli tut; olay ansızın yayılmasın! Şimdi hemen oğlum El–Reşit'in yanına git ve onu buraya getir!" demiş. Mesrur, El–Reşit'in yanına gitmiş ve onu yatarken bulmuş; onu uyandırarak kendisine "Efendim, hanımım hemen seni çağırıyor" demiş. Harun da, çok şaşırarak "Vallahi! Kardeşim El–Hadi ona yine benden söz etmiş ve de aklımın köşesinden geçmediği halde benim düzenlediğim bir tuzaktan dem vurmuş olacak!" diye haykırmış. Ama Mesrur onun sözünü keserek kendisine "Ey Harun, ayağa kalk ve beni izle! Yüreğini ferah tut, çünkü her şey iyiye gitmektedir ve sen başarı ve sevinçten başka bir şey görmeyeceksin!" demiş.

Bunun üzerine Harun ayağa kalkıp giyinmiş. Mesrur da hemen onun önünde secdeye varmış ve elleri arasında yeri öperek "Barış üzerine olsun, ey Emir–ül–Müminin, iman hizmetlilerinin ima-

mı, yeryüzünde Allah'ın elçisi peygamberin halifesi, Şeriat'ın ve onun zorunlu kıldıklarının savunucusu!" diye haykırmış. Harun şaşkınlık ve kararsızlık içinde "Bu sözler ne anlama geliyor, ey Mesrur? Daha biraz önce bana adımla seslendin. Şimdi de Emir–ül–Müminin unvanıyla hitap ediyorsun. Bu birbirine zıt sözleri ve ansızın dil değiştirmeni neye yormalıyım?" diye sormuş. Mesrur da "Efendim, her ömrün ulaşacağı bir yer ve her varlığın son bulacağı bir zaman vardır! Tanrı ömrünü uzatsın, kardeşin öldü...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Dördüncü Gece Olunca

Demiş ki:

"Efendim, her ömrün ulaşacağı bir yer ve her varlığın son bulacağı bir zaman vardır! Tanrı ömrünü uzatsın, kardeşin öldü" demiş. Harun Reşit, artık hiçbir korku ve kaygısı kalmadığı için annesinin yanına gitmek için acele etmiş ve onun yanına ulaşıp da kadın onu görünce "Neşe ve mutluluk! Emir–ül–Müminine neşe ve mutluluk dilerim!" diye haykırmış. Ayağa kalkarak ona halifelik hilatını giydirmiş; ve eline saltanat asasını, yüce mührü ve egemenlik alametlerini teslim etmiş. Ve aynı anda, harem hadımağalarının başı içeri girmiş ve El–Reşit'e "Efendimiz, bir mutlu haberim var. Esiren Marahil sana bir oğlan doğurdu" demiş. Harun çifte mutluluğun sevincini ortaya koymuş ve oğluna El–Memun lakabıyla birlikte Abdullah adını vermiş.

El–Hadi'nin ölümünü ve El–Reşit'in tahtına çıkışını Bağdat halkı gün doğmadan önce öğrenmiş. Harun da egemenlik hazırlıkları sırasında, emirlerin, ünlü kişilerin ve halk topluluğunun sadakat

yeminlerini kabul etmiş. Aynı gün, ikisi de Yahya Barmaki'nin oğulları olan El-Fadl ile Cafer'i vezirliğe atamış. Ve imparatorluğun tüm eyalet ve ülkeleri ve Arap olsun olmasın, tüm İslam topluluklar, Türkler ve Deylamiler yeni halifenin egemenliğini tanıyıp sadakat yemini etmişler. O da, saltanatına refah ve görkem içinde başlamış ve yeni şaşaası ve kudretinin parlaklığı içinde tahtına oturmuş.

El-Hadi'nin kolları arasında can verdiği gözde Kader'e gelince, onun durumu da şöyleymiş: Tahta çıktığı günün gecesinden başlayarak kadının güzelliğini bilen El-Reşit onu görmek istemiş ve ilk bakışlarını onun üzerine çevirmiş. Ve ona "Ey Kader, seninle birlikte Tanrı rahmet eyleyesi kardeşim Hadi'nin oturduğu, eğlendiği ve dinlendiği köşkü ve bahçeyi ziyaret etmek istiyorum" demiş. Henüz matem giysileri sırtında olan Kader de başını eğmiş ve "Ben, Emir-ül-Müminin itaatkâr kölesiyim" diye yanıt vermiş. Ve sırtından matem giysilerini çıkarmak üzere bir an için oradan ayrılmış; ve bunları çıkarıp duruma uygun giysiler ve süslerle donanmış. Sonra köşke girmiş; orada Harun kendisini yanıbaşına oturtmuş. Ve gözleri bu çok güzel kadın üzerinde, kendisini onun zarafetine hayran olmaktan alıkoymayarak orada kalmış; ve duyduğu sevinçten, göğsü alabildiğine ferahlamış ve yüreği genişlemiş. Sonra, Harun'un sevdiği şaraplar getirilmiş; ama Kader halifenin kendisine uzattığı bardaktan içmeyi reddetmiş. O da şaşırarak kendisine "Neden reddediyorsun?" diye sormuş. Kadın "Musiki olmadan şarap erdeminin yarısını yitirir. Bundan dolayı, yanımızda İbrahim'in oğlu hayranlık veren İshak bulunsa ve bize uyumlu bir birliktelik sağlasa pek hoşnut olurdum" diye yanıt vermiş. El-Reşit de "Bunda bir uygunsuzluk yok" diye yanıt vermiş. Hemen Mesrur'u gönderip musikişinası çağırtmış; o da gelmekte gecikmemiş. Ve Halife'nin önünde yeri öperek saygılarını sunmuş. Ve El-Reşit'in bir işareti üzerine gözdenin karşısına oturmuş.

O andan başlayarak bardak elden ele dolaşmış; ağzına kadar dolu birçok bardak devirmişler. Ve şarap beyinlerde coşku yaratın-

ca, İshak, birdenbire "Keyfince olayları dönüşüme uğratan ve değişkenlik ve süreklilik sağlayan Ebedi Varlık'a övgüler olsun!" diye haykırmış, El–Reşit de ona "Sen böyle söylemekle neyi düşünmektesin, ey İbrahim'in oğlu?" diye sormuş. İshak da "Ne yazık ki, ey efendim, dün, aynı saatte, kardeşin bu köşkün penceresinden eğilmiş, gelin gibi bir ayın saçtığı ışık altında, şarkıcıların tatlı ve hafif seslerini duyup akıp giden suya bakıyordu. Ve apaçık bir mutluluğu vurgulayan bir görünüm karşısında bahtından ürkmeye başlamış ve sana acı alçalmanın acı şerbetini içirmek istemişti" diye yanıt vermiş. El–Reşit de "Ey İbrahim'in oğlu, yaratılanların ömrü Talih Kitabı'nda kayıtlıdır. Süresi gelip bitmese bu yaşam hoşa mı giderdi?" demiş. Sonra da güzel Kader'e dönmüş ve ona "Ey genç hanım, sen ne dersin?" demiş. Kader de utunu eline almış; doğaçlamadan bir taksim geçmiş; sonra da derinden derine duygulu bir sesle, şu dizeleri okumuş:

> İnsanın yaşamında iki yan vardır: biri saydam, biri bulanık.
> Zamanın iki tür günü vardır: güvenli günler ve tehlikeli günler.
> Ne zamana gücen ne de yaşama; çünkü en saydam günleri karanlık ve bulanık günler izler.

Bu dizeleri söyleyip tamamlayınca, El–Hadi'nin gözdesi ansızın gücünü tüketmiş ve bilinçsiz ve hareketsiz, başaşağı yere düşmüş. Yardımına koşmuşlar ve silkelemişler onu. Ama, Yüceler Yücesi'nin bağrına gömülerek çoktan can vermiş bulunuyormuş. İshak da "Efendim, bu kız rahmetliyi severdi. Ve mezar kazılana kadar süren bir sevda, sevdadan sayılmaz. Tanrı merhametini El–Hadi'den, gözdesinden ve tüm Müslümanlardan esirgemesin!" demiş.

El–Reşit'in gözlerinden bir damla yaş akmış. Ve ölünün bedenini yıkamalarını ve El–Hadi ile aynı mezara koymalarını buyurmuş. Ve de "Evet! Tanrı merhametini El–Hadi'nin, gözdesinin ve tüm Müslümanların üzerine yaysın!" demiş.

Ve bahtsız genç kadının öyküsünü böylece anlattıktan sonra, genç zengin adam, duygulanan dinleyicilerine "Şimdi de, talihin acımasız oyunlarının bir başka belirtisi olan Uğursuz Gerdanlık öyküsünü dinleyin!" demiş.

UĞURSUZ GERDANLIK

Günün birinde Halife Harun Reşit, musikişinas şarkıcı Haşim bin Süleyman'ın yeteneğinin övüldüğünü duymuş ve onu çağırtmış. Şarkıcı huzura sokulunca, Harun onu karşısına oturtmuş ve ondan bestelerinden bazıları kendisine dinletmesini rica etmiş. Haşim de, üç kıtalık ağır ve dokunaklı bir ezgiyi öylesine sanatla ve güzel bir sesle okumuş ki, hayranlık ve coşkunun sınırına ulaşan Halife "Harikaydın, ey Süleyman'ın oğlu! Tanrı babanın ruhunu kutsasın!" diye haykırmış. Ve minnet dolu, boynundan, misk armudu iriliğinde zümrüt salkımlarıyla donanmış şahane bir gerdanlık çıkartmış ve şarkıcının boynuna geçirmiş.

Bu mücevheri görünce, memnunluk ve sevinç gösterecek yerde, Haşim'in gözleri yaşlarla dolmuş; ve hüzün yüreğine inerek yüzünü sarartmış.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Beşinci Gece Olunca

Demiş ki:

Bu mücevheri görünce, memnunluk ve sevinç gösterecek yerde, Haşim'in gözleri yaşlarla dolmuş; ve hüzün yüreğine inerek yüzünü sarartmış. Böylesine bir görünümü beklemeyen Harun çok şaşırmış ve mücevherin musikişinasın hoşuna gitmediğine inanmış; ve ona "Bu gözyaşları ve bu hüzün nedendir, ey Haşim? Ve eğer bu gerdanlık hoşuna gitmediyse, bana ve kendine karşı can sıkıcı bir sessizliği neden sürdürüyorsun?" diye sormuş. Musikişinas da "Tanrı hükümdarların en cömertinin başı üzerinden lütuflarını eksik etmesin! Ama, gözyaşlarımı akıtan ve yüreğimi kedere boğan şey senin düşündüğün değil, efendim! Ve eğer bana izin verirsen, ben sana bu gerdanlığın öyküsünü ve ortaya çıkışının neden beni gördüğün hale soktuğunu sana anlatırım" diye yanıt vermiş. Harun da "Kuşkusuz, bu izni sana veriyorum. Çünkü atalarımdan bana kalan bir gerdanlığın öyküsü son kertede şaşırtıcı olmalıdır; ve bu konuda benim bilmeyip senin bildiğin şeyi öğrenmek için can atıyorum" diye yanıt vermiş. O zaman şarkıcı musikişinas, anılarını toparlayarak şöyle anlatmış:

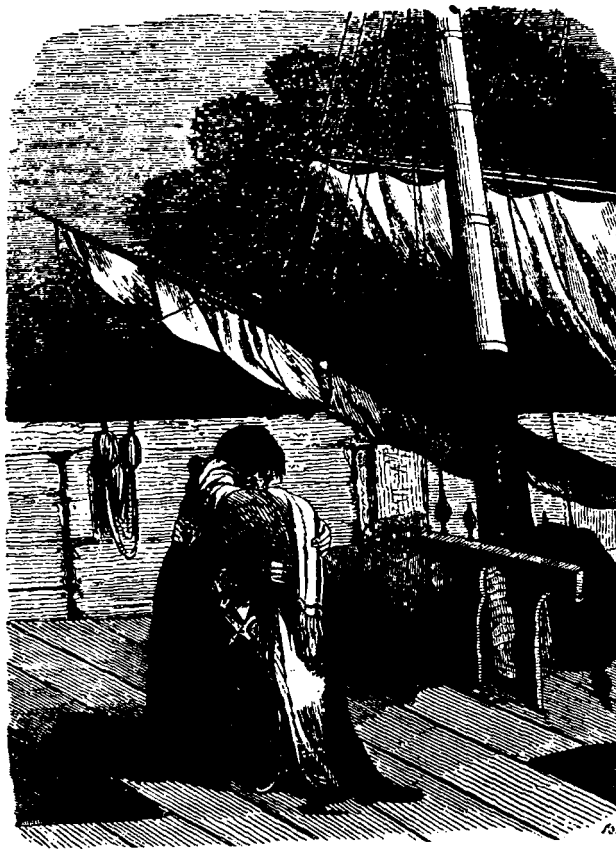
Bil ki, ey Emir-ül-Müminin, bu gerdanlıkla ilgili olay, benim ilk gençlik zamanlarıma rastlar. O tarihlerde ben, kökenimin vatanı ve de doğduğum yer olan Şam kentinde yaşıyordum.

Bir akşam, gurup zamanı, bir gölün kenarında dolaşıyordum; ve Şam çöllerinin Araplarının, yüzü göz hizasına kadar örten giysilerine bürünmüştüm. İşte tam o sırada, her zaman görülmedik şekilde, taşıdıkları musiki gereçlerine bakılınca, kuşku duyulmaksızın şarkıcı oldukları anlaşılan nadir zarafette, üstün nitelikli iki genç kızın eşlik ettiği genç bir adama rastladım. Birdenbire bu gezgin kişide, bizim yörelerde, şu Taberiye gölü kıyısında ceylan avlamaya gelmiş bulunan, bu isimdeki ikinci kişi olan Halife El-Velit'i tanıdım.

Kendi bakımından, halife beni görünce, yoldaşlarına döndü ve onlara, sadece onların duyduğunu sandığı bir sesle "İşte çölden gelmiş, tüm kabalığı ve yabaniliği içinde bir Arap! Vallahi! Onu çağırıp bize katılmasını isteyeceğim; onun sırtından bir parça eğleniriz!" dedi. Ve eliyle bana işaret etti. Yanlarına yaklaşınca, beni çimende, iki şarkıcı kızın karşısında, yanına oturttu. İşte o zaman, beni tanımaktan uzak olan ve daha önce hiç görmemiş bulunan halifenin arzusu üzerine, kızlardan biri utuna düzen verdi ve dokunaklı bir sesle benim bestelediğim tek düze bir ezgi okudu. Ama, tüm yeteneğine karşın, okurken birkaç küçük hata yaptı ve ezginin birçok kısmını atladı. Ben de halifenin patlamaya hazır alaylarını üzerime çekmemek için kendimi kesinlikle sakınmakla birlikte, şarkıcıya seslenerek "Hata yapıyorsun, hanımım, hata yapıyorsun!" diye haykırmaktan kendimi alamadım. Genç kız da, benim seslenişimi duyunca, alaylı bir gülüşle güldü; halifeye dönerek "Şu deve sürücüsü Bedevi Arabın söylediğini işittin mi, ey Emir–ül–Müminin? Bizi hata işlemiş olmakla itham etmekten çekinmiyor, utanmaz!" dedi. El–Velit de bana, aynı zamanda hem alaycı hem de söylediğimi onaylamamış gibi bakarak "Senin kabilende, ey Bedevi, şarkı söylemeyi ve musiki gereçlerinin çalınışını incelikle öğretirler mi?" dedi. Ben de önünde saygıyla eğilerek ona "Başım üzerine yemin ederim ki hayır, ey Emir–ül–Müminin. Ama eğer izin verirsen, bu harika şarkıcıya, tüm sanatına karşın, icrada bir iki hata yaptığını kanıtlarım" diye yanıt verdim. El–Velit, sonucu görmek üzere bana izin verince, genç kıza "İkinci telde bir seyrek koma daha aşağı bas; dördüncü tele de gevşek bas! Sonra da havanın ağır bölümüne geç! Göreceksin ki, şarkının vurgulaması daha çok anlam kazanacak ve senin hafifçe atladığın bazı kısımlar kendiliğinden yerine oturacak" dedim.

Genç kız da, bir Bedevi'nin bu tarzda konuştuğunu görmekten şaşırarak kendisine gösterdiğim şekilde utuna düzen verdi; ve şarkısını yeniden söyledi. Bu kez öylesine güzel ve mükemmel okudu ki, kendisi de heyecanlandığı kadar şaşırdı da. Ve ansızın ayağa kalka-

rak "Kâbe'nin Sahibi üzerine yemin ederim ki, sen Haşim bin Süleyman'sın!" diye haykırarak ayaklarıma atıldı. Ben de genç kızdan daha az heyecanlanmış değildim ve bu yüzden yanıt veremedim. Halife "Sen gerçekten onun sözünü ettiği kişi misin?" diye sordu. Ben de, yüzümü açarak "Evet, ey Emir-ül-Müminin, ben senin kölen

Haşim Taberi'yim!" diye yanıt verdim. Halife beni tanıdığından ötürü çok memnun oldu; ve bana "Ey Süleyman'ın oğlu, seni yoluma çı-

karan Tanrı'ya övgüler olsun! Bu genç kız, sana, zamanımızın tüm musikişinaslarından fazla hayrandır; ve bana senin şarkıların ve bestelerinden başka şey çalıp söylemez!" dedi. Ve de "İsterim ki bundan böyle benim dostum ve arkadaşım olasın!" diye ekledi. Ben de ona teşekkür edip elini öptüm.

Sonra, şarkıyı söyleyen genç kız, halifeye doğru dönüp ona "Ey Emir-ül-Müminin, bu mutlu an dolayısıyla sana bir şey sormak istiyorum!" dedi. Halife de "Sorabilirsin!" dedi. Kız "Senden, üstadıma, saygımı göstermek üzere, minnettarlığımın bir kanıtını sunmama izin vermeni rica ediyorum" dedi. O da "Kuşkusuz, gerekir doğrusu!" diye yanıt verdi. O zaman sevimli şarkıcı, boynunda taşıdığı ve kendisine halifenin armağan etmiş bulunduğu görkemli gerdanlığı çıkardı ve "Bunu minnettarlığımın bir verisi olarak kabul et ve beni bu denli az şey verdiğim için bağışla!" diyerek boynuma taktı. O gerdanlık, kesinlikle bugün yeniden gönül yüceliğinle edindiğim bu gerdanlıktı, ey Emir-ül-Müminin. Ve de bugün yeniden elime geçmek üzere, o zaman, bu gerdanlık elimden şu yolda çıkmıştı...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Altıncı Gece Olunca

Demiş ki:

Ve de bugün yeniden elime geçmek üzere, şimdi görünce benim neden ağladığımı da belirleyecek olan bu gerdanlık, o zaman elimden şu yolda çıkmıştı.

Gerçekten, göl üzerinde, meltem, serinlik vererek eserken, şarkı söyleyerek belirli bir süre geçirdikten sonra, El-Velit ayağa kalkıp bize "Su üzerinde bir gezinti yapmak üzere kayığa binelim!" de-

di. Hemen uzakta bulunan hizmetkârlar koşuşup bir kayık getirdiler. Kayığa ilkin halife bindi, sonra da ben. Sıra bana gerdanlığı armağan eden genç kıza gelince, kayığa binmek üzere ayağını uzattı. Ama kürekçilerden yüzünü sakınmak üzere örtüsüne bürünürken şaşkınlık gösterdi; ve ayağı kaydı, göle düştü; ve kendisine yardım ulaşmadan önce, suyun dibini boyladı. Ve yaptığımız tüm araştırmalara karşın, onu yeniden bulmayı başaramadık. Tanrı ondan merhametini esirgemesin!

El–Velit'in acısı ve üzüntüsü çok derin oldu, gözyaşları yüzünü ıslattı. Ben de bu bahtsız genç kız uğruna acı gözyaşları döktüm. Bu olaydan sonra epeyce bir zaman sesini çıkarmayan halife, bana "Ey Haşim, acı duymama hafif bir teselli olmak üzere, kısa yaşamında benim için yaptıklarının bir anısını oluşturmak üzere onun gerdanlığının elimde bulunmasını isterdim. Ama Tanrı, sana armağan ettiğimiz şeyi geri almaktan bizi korusun. Dolayısıyla senden bu gerdanlığı bana satmaya razı olmanı rica ediyorum" dedi. Ben de, hemen gerdanlığı halifeye verdim, o da kente döndüğümüzde bana otuz bin gümüş dirhem ödedi ve beni değerli armağanlara boğdu.

Ve işte, ey Emir–ül–Müminin, beni bugün ağlatan neden böyledir. Ve hükümranlık gücünü Emevi halifelerinden alarak senin de muzaffer ardılı olduğun Abbasilere geçiren Yüceler Yücesi Tanrı, bu gerdanlığı, dolaylı yoldan, soylu atalarından, miras yoluyla sana aktardı.

Ve El–Reşit, Haşim bin Süleyman'ın bu öyküsünden çok duygulanmış ve "Tanrı, layık olanlardan rahmetini esirgemesin!" demiş. Ve bu genelleştirilmiş cümleyle yenik düşmüş rakip bir sülalenin üyelerinin adını anmaktan kaçınmış.

Sonra genç adam "Madem ki, musikişinasların ve şarkıcıların kapısını aşındırıyoruz, şimdi de size, binlercesi arasından tüm zamanların musikişinasları arasında en ünlüsü olan Musullu İshak bin İbrahim'in bir öyküsünü anlatmak istiyorum" demiş ve şu öyküyü anlatmış:

MUSULLU İSHAK VE YİTİRİLMİŞ ŞARKI[1]

Musikişinas ve şarkıcı Musullu İshak bin İbrahim aracılığıyla bize kadar ulaşan çeşitli anılardan birinde İshak şunu anlatır:

Bir gün, âdetim gereği Emir–ül–Müminin'in yanında bulunuyordum. Onu, veziri El–Fadl ve yüzünden nur saçan ve dış görünümünden soyluluk ve ağırbaşlılık akan Hicazlı bir şeyhle otururken buldum. Ve iki tarafın selamlaşmasından sonra sezdirmeden Vezir El–Fadl'a doğru eğilip ona hoşlandığım ve daha önce hiç görmediğim bu Hicazlı şeyhin adını sordum. Bana "Bu şeyh, ününü duymuş olduğun Hicazlı şarkıcı, yaşlı şair ve musikişinas Maâbad'ın torunudur" diye yanıt verdi. Gençliğimde çok hayran olduğum bu yaşlı Maâbad'ın torununu tanımakla memnun olduğumdan El–Fadl, kulağıma "İyi İshak, gördüğün Hicazlı şeyh, senden hoşlanırsa, sana büyükbabasının tüm bestelerini öğretir, hatta şarkıları da söyler. Güleç yüzlüdür ve güzel bir sesi vardır" dedi.

O zaman ben, adamın tarzını öğrenmek ve gençlik yıllarımda beni büyülemiş olan şarkıları belleğime nakşetmek için Hicazlıya elimden geldiğince hoş görünmeye çalıştım; ve çeşitli şeylerden söz ettikten sonra, ona "Ey pek soylu şeyh, senden rica etsem, büyükbaban Hicaz'ın onuru, ünlü Maâbad'ın kaç adet şarkı bestelediğini bana söyleyebilir misin?" dedim. Bana "Altmış tane. Ne bir eksik, ne bir fazla!" diye yanıt verdi. Ben de kendisine "Bu altmış şarkıdan, gerek ölçüsü, gerek öğeleri bakımından senin en çok sevdiğinin hangisi olduğunu söylemeni senden rica edersem, sabrını çok mu zorla-

1 Mardrus, öykünün başlığını "Musullu İshak ve Yeni Hava" olarak çevirmiş. Biz Mathers'in kullandığı başlığı yeğ tuttuk. (Ç.)

mış olurum?" diye sordum. Bana "Her bakımdan 'Muleyha'nın boynunun eşsiz güzelliği! Güzel göğüslü Muleyha'nın!' dizesiyle başlayan kırk üçüncü şarkı, kuşkusuz!" diye yanıt verdi.

Ve sanki, bu dizenin sadece okunuşu bile onda bir esin sağlamışçasına, elimden ansızın utu kaptı ve çabucak ufak bir düzen sağladıktan sonra, harika bir sesle sözü edilen ağır ve dokunaklı ezgiyi okudu. Ve çok eski olduğu halde yine de yepyeni olan bu şarkıya bambaşka bir sanat, bir büyü, bir zarafet ve anlatılamaz bir duyarlık kattı. Onu işitmekle zevkten ürperdim; heyecanın sınırında, kendimden geçmiş, gözüm kamaşmıştı. Yeni duyduğum parçaları, ne kadar karmaşık olurlarsa olsun, aklımda tutmak gibi bir yeteneğim olduğu halde, Hicazlı şeyhin önünde, bana söylediği ve benim için yepyeni olan o hoş şarkıyı hemen tekrarlamak istemedim; ona teşekkür etmekle yetindim. Ben saraydan bu musikiyle esrikleşmiş olarak çıkarken şeyh de ülkesi Medine'ye dönmek üzere oradan ayrıldı.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Yedinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ben saraydan bu musikiyle esrikleşmiş olarak dışarı çıkarken, şeyh de ülkesi Medine'ye dönmek üzere oradan ayrıldı.

Evime dönünce, duvarda asılı olan utumu aldım, anahtarları bularak tellerinde düzen tutturdum; ve inceden inceye son düzenlemelerini yaptım. Ama, hayret değil mi, beni o denli etkileyen Hicazlının musikisini tekrarlamak isteyince ne tek bir notasını ne de hangi makamdan söylendiğini hatırlayabildim. Ben ki, olağan koşullar-

da pek önemsemeyen bir kulakla dinlemiş olsam da, yüz kıtalık bir şarkıyı aklımda tutardım. Ama bu kez belleğimle bu şarkının arası na içinden geçilemez bir pamuk tabakası girmiş gibiydi; ve tüm hatırlama çabalarıma karşın, yüreğimde o denli yer etmiş bulunan şarkıyı tekrarlayamadım.

O andan başlayarak, gece gündüz, bu musikiyi hatırlamak için çırpındım, durdum; ama hiçbir sonuç alamadım. Umutsuzluk içinde utumu ve derslerimi terk ettim; ve Bağdat'ı, sonra Musul'u ve Basra'yı; sonra da tüm Irak'ı, bu musikiyi ve bu şarkıyı kadın erkek bütün eski şarkıcılara sorarak baştan aşağı dolaştım, ama hiç kimse ne o havayı bildi ne de bana onu yeniden nasıl bulacağımın yolunu gösterecek herhangi bir bilgi verebildi.

O zaman, bütün araştırmalarımın boş olduğunu anlayarak kendimi bu tutkudan kurtarmaya karar verdim; ve çölü aşarak Hicaz'a

yolculuk yapıp Medine'ye giderek Hicazlı şeyhi bulmaya ve bana bir kez daha büyükbabasının bu şarkısını söylemesini rica etmeye karar verdim. Bu kararı aldığım sırada Basra'da bulunuyor ve nehir kenarında dolaşıyordum. Tam o sırada kapalı ve zengin giysilere bürünmüş ve yüksek ailelerden gelme oldukları izlenimini veren iki genç hanım yanıma yaklaştı ve eşeğimin dizginini tutup eşeği durdurarak beni selamladı.

Ben de, çok canım sıkılarak ve Hicaz şarkısını düşünmekten başka bir şey yapmaksızın kesin bir tavırla "Bırakın! Bırakın!" dedim. Ve eşeğimin dizginini yeniden ele geçirmek istedim. Ama o sırada, içlerinden biri yüzündeki peçeyi kaldırmaksızın, ardından bana gülümsedi ve "Pekâlâ, ey İshak, ama senin Hicazlı Maâbad'ın 'Muleyha'nın boynunun eşsiz güzelliği' dizeleriyle başlayan güzel şarkısına olan tutkun nerede kaldı, şimdi? Yoksa onu aramak için dünyayı dolaşmaktan vaz mı geçtin?" dedi. Ve şaşkınlığımı yenmeme fırsat vermeden "Ey İshak, haremin pencere parmaklıklarının gerisinden halifenin ve El-Fadl'ın huzurunda Hicazlı şeyh şarkı söylerken ve o eski musikinin seni sıçrattığı ve yörendeki cansız eşyayı raksettirdiği sırada seni gördüm. Bir hayranlık içinde idin, ey İshak! Ellerinde düzen tutuyor, başını oynatıyor ve tatlı tatlı sallanıyordun. Sarhoş gibiydin, deli gibiydin" diye ekledi.

Ben de, bu sözleri işitince "Ah! Babam İbrahim'in anısına ant içerim ki, bu zengin ve güzel şarkı yüzünden şimdi daha da deli gibiyim. Ya Allah! Onu yeniden, hatalı da olsa, eksik de olsa yeniden duymak için neler vermezdim! Bu şarkının bir notası için ömrümün on yılını verirdim! İşte şimdi sen ondan söz ederek, ey tatlı varlık, pişmanlıklarımın ateşini canlandırdın ve umutsuzluğumun küllenmiş korunu körükledin!" diye haykırdım. Ve de "Bırakın, bırakın beni de gideyim! Çabucak hazırlanmam, Hicaz'a gitmek üzere acele yola koyulmam gerek!" diye ekledim.

Genç kız bu sözleri duyunca, eşeğimin dizginini bırakmaksızın kahkahalarla güldü ve bana "Ya ben sana 'Muleyha'nın boynunun

eşsiz güzelliği' dizeleriyle başlayan Hicaz şarkısını söylesem, yine de Hicaz'a gitmekte ısrar eder miydin?" dedi. Ben de "Babanın ve ananın başı için, ey iyi aile kızı, zaten çılgına dönmüş birine daha fazla işkence etme!" diye yanıt verdim.

Bunun üzerine genç hanım, eşeğimin dizginini boyna elinde tutarak harika bir sesle ve daha önce Hicazlının ağzından işitmiş olduğumdan bin kez daha güzel bir usulle ansızın şarkıyı okumaya başladı. Bununla birlikte şarkıyı kısık bir sesle okuyordu! Ve ben, coşku ve mutluluğun sınırında, büyük bir tatlılığın işkence çekmekte olan ruhumu yatıştırdığını hissettim. Ve hemen eşeğimden atlayarak genç kadının ayaklarına kapanıp ellerini ve giysisinin eteğini öptüm. Ve ona "Hanımım, ben senin yüce gönüllülükle satın alınmış kölenim. Benim konukseverliğimi kabul etmek ister misin? Sen bana Muleyha'nın şarkısını söylersin, ben de sana bütün gün ve bütün gece şarkı okurum. Evet, bütün gün ve bütün gece!" dedim. Ama kadın bana "Ey İshak, senin ne denli huysuz olduğunu ve bestelerin hakkında nasıl cimri davrandığını biliriz. Evet, biliriz ki, öğrencilerinin hiçbiri senden kabul görüp asla tek bir şarkını bile öğrenememişlerdir. Onların bestelerden öğrendikleri de, senin Aleviye, Vect el-Kara ve Muharek gibi yabancılar aracılığıyla onlara intikal ettirdiğin şeylerdir. Ama doğrudan doğruya senden, ey çok kıskanç İshak, hiç kimse bir şeyler öğrenmemiştir. Madem ki Muleyha'nın bestesini öğrenmek istemektesin, öyleyse bunca uzatmaya ne hacet var? Sen iyice belleyesiye kadar onu sana söylerim" diye ekledi. O zaman "Karşılığında, ben de, ey göklerden inmiş kız, senin için kanımı akıtırım. Ama kimsin sen ve de adın nedir?" diye haykırdım...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş

Demiş ki:

O zaman "Karşılığında, ben de, ey göklerden inmiş kız, senin için kanımı akıtırım. Ama kimsin sen ve de adın nedir?" diye haykırdım. Bana "Yaprağın kuşa, meltemin yapraklara söylediklerini anlayan şarkıcılar arasında sıradan bir şarkıcı. Adım Vehibe'dir. Şairin o ünlü şarkısı da benim adımı taşır" dedi ve şu şarkıyı okudu:

Ey Vehibe! Zevkler ve neşeler yalnız senin yanında duyulur.
Ey Vehibe! Benden başka hiç kimsenin tatmadığı tükürüğün nasıl da kokulu idi!
Çöllerde kaynaklar nadir olduğu kadar nadir, sen bana sadece dudaklarının bardağını sunmaya geldin.
Ey Vehibe, yaşamında bir kez bile yumurtlamamış horoza öykünme.
Gel konutu kokuya boğ!
Bana şekerden de tatlı bir zevk, ışık gibi saydam ve karkafa ve kandaristen yeğni olan ölümsüzlük iksirini sun!

Sözleri Ferruh'a ait olan bu sevimli şarkıyı, narin bir havaya uydurarak Vehibe kendisi bestelemişti. Ve bu şarkıyla benim aklımı başımdan uçurdu. Ona o kadar yalvardım ki, sonunda, kızkardeşiyle birlikte benim konutuma gelmeye razı oldu. Bütün bir günü ve geceyi şarkı ve musikiyle geçirdik. Ve ben onda, hiç kuşkusuz, yaşamımda benzerini asla işitmediğim, en hayranlık duyulacak şarkıcıyı buldum. Aşkı ruhumun derinliğine kadar işledi. Sonunda, bana, sesinin güzelliğini sunduğu gibi etinin lezzetini de tattırdı. Ve Nasip Dağıtıcı'nın bana bağışladığı mutlu yıllar boyunca yaşamımı süsledi.

Sonra zengin genç adam "Şimdi de halifenin rakkaseleri üstüne nükteli bir fıkra!" demiş ve şu öyküyü anlatmış:

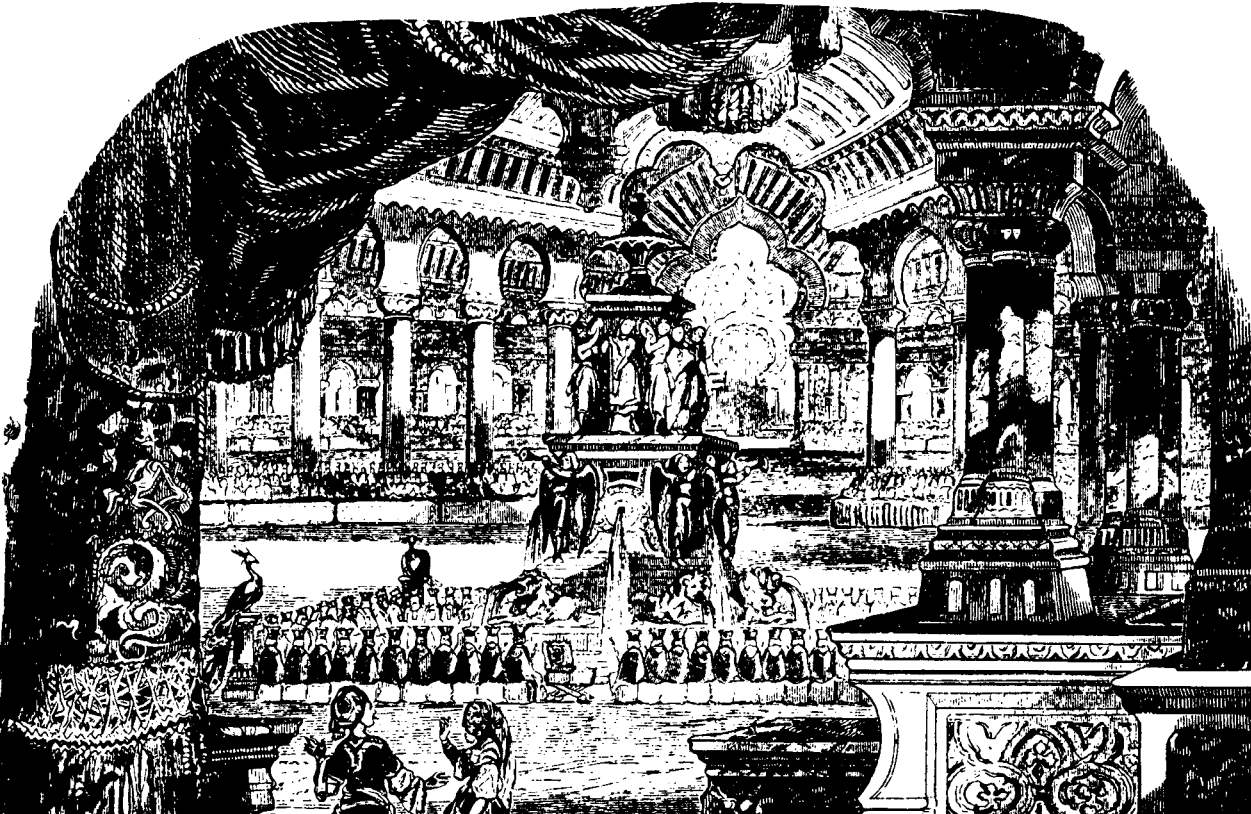
İKİ RAKKASE

Bir zamanlar, Halife Abd ül-Malik bin Mervan'ın saltanatı zamanında, mesleğinin kendisine sağladığı tüm serveti ve Şam'daki emirlerin ve zengin kişilerin cömertliğinden elde ettiklerini çılgın bir israfla harcayan İbn Ebu Atik adlı bir şair ve musikişinas yaşarmış.

Ve yine, kazandığı hatırı sayılır paraya karşın bitip tükenmez bir yoksulluk içindeymiş; ve kalabalık ailesinin yaşamını sağlamak için büyük zahmet çekermiş. Çünkü şairin elinde altın ve âşığın yüreğinde sabır kalbur içindeki su gibidir.

Oysa şair, halifenin yakınlarından biri olan mabeyinci Abdullah'ın ruh gibi dostuymuş. Daha önce birçok kez, kentin ileri gelenlerinin lütuflarını onun üzerine çekmiş bulunan Abdullah bizzat halifeliğin lütuflarını da sağlamaya karar vermiş. Ve Emir-ül-Müminin uygun durumda bulunduğu bir sırada Abdullah meseleyi ona açıp Şam'da ve ülkenin her yerinde çağın en hayran olunacak bir musikişinası olarak sayılan kişinin yoksulluğundan ve yoksunluğundan dem vurmuş. Abd ül-Malik de "Onu bana yollayabilirsin!" demiş.

Abdullah iyi haberi dostuna iletmekte acele etmiş ve ona halifeyle olan konuşmasını tekrarlamış; şair de dostuna teşekkür edip saraya gitmiş. Ve kendisine takdim edildiğinde halifeyi, ayakta duran rakkaseler narin bedenleriyle bhank dalları gibi salınır ve ellerindeki hurma yapraklarından yelpazeleri tatlı bir zarafetle oynatarak efendilerini serinletmekte iken oracıkta oturur bulmuş. Rakkaselerden birinin elindeki yelpazenin üzerinde altın ve lacivert taşından harflerle şunlar yazılıymış:

Benim getirdiğim rüzgâr taze ve yeğnidir ve okşadıklarımın pembe utancıyla oynarım.
Âşık ağızların busesini gizlemek için içtenlikli bir örtüyüm ben.
Ağzını açıp şarkı söyleyen muganniye ve dizeler okuyan şair için değerli bir yardımcıyım.

İkinci rakkasenin yelpazesi üzerinde, yine altın ve lacivert taşından harflerle şu dizeler yazılıymış:

Güzellerin elinde gerçekten hoş bir şeyim; bu yüzden seçeneğim halife saraylarıdır.
Çünkü zarafet ve incelikle uyum sağlayamayanlar bana dost olarak sahip bulunmaktan el çekmişlerdir.
Ama, bükülgen bedenli ve güzel bir esire gibi rahat olan delikanlıya da okşayışlarımı zevkle sunarım.

Şair bu iki harika kıza iyice bakınca gözleri kamaşmış ve derinden derine titremiş. Ve ansızın, sefaletini, kederlerini, ailesel yoksunluklarını ve acı gerçeği unutmuş. İki seçkin rakkase arasında, cennet zevklerinin ortasına sürüklendiğini zannetmiş. Onların güzelliği, ona anısı kendisine kalmış tüm gelip geçmiş kadınları, çirkin ve salak karılar gibi göstermiş.

Halifeye gelince, saygı sunuşlar ve selamlaşmalardan sonra, şaire "Ey İbn Ebu Atik, Abdullah'ın, güvensiz durumun ve yakınlarının içine dalmış olduğu sefalet hakkında bana yaptığı tanımlamadan etkilendim. Bu durumda benden ne isteyeceksen isteyebilirsin; istediğin şey sana o saat ve o anda sağlanacaktır" demiş. Şair de iki rakkaseyi görmekten duyduğu şaşkınlık içinde halifenin sözlerinin kapsamını anlayamamış. Zaten anlasa da, para mı yoksa servet mi istesin, bilemeyecekmiş. Çünkü, o anda kafasını sadece bir fikir işgal ediyormuş: iki rakkasenin güzelliği ve onlara tek başına sahip olmak ve gözleri ve etkileriyle esrikleşmek.

Böylece, halifenin yüce gönüllülükle yaptığı teklife "Tanrı Emir–ül–Müminin'in ömrünü uzatsın! Ama kölen Nasip Dağıtıcı'nın hayırlarıyla donanmıştır. Zengindir ve bir emir gibi hiçbir şeyi noksan değildir. Gözü toktur, ruhu doygundur, yüreği hoşnuttur. Ve zaten, şimdi, güneşin huzurunda ve iki ay arasında bulunduğum durumda, en kara sefaletler, en katı yoksunluklar içinde de olsam, kendimi ülkenin en zengin insanı sayardım" demiş.

Halife Abd ül–Malik, bu yanıttan son derecede hoşnut kalmış ve şairin gözlerinin, dilinin diyemediğini şiddetle ifade etmekte olduğunu görerek ona "Ey İbn Ebu Atik! Şurada gördüğün ve benim henüz bugün Rum Kralı'nın bir armağanı olarak kabul ettiğim iki genç kız, artık senin yasal malın ve mülkündür. Ve kendi mülküne keyfince girebilirsin!" demiş.

Şair de rakkaseleri alıp evine götürmüş.

Ama Abdullah saraya dönünce, halife ona "Ey Abdullah, dostun olan bu şair ve musikişinasın yoksunluğu ve sefaleti hakkında bana duyarlılıkla yaptığın tanımlama gerçekten de abartılıymış. Çünkü bana tam olarak mutlu bulunduğunu ve kesinlikle hiçbir şeye ihtiyacı olmadığını söyledi" demiş. Abdullah yüzünün şaşkınlıkla kaplandığını hissetmiş ve bu sözleri duymakla ne düşüneceğini bilememiş. Ama halife yeniden söz alarak "Ve de, yemin ederim ki Abdullah, Tanrı'nın hiçbir yaratığında görmediğim kadar mutlu durumdaydı" demiş. Şair musikişinasın yaptığı abartılı konuşmayı ona tekrarlamış. Abdullah da, yarı gücengin, yarı şakacı "Başın üzerine yemin ederim ki, ey Emir–ül–Müminin, sana yalan söylemiş. Hem de utanmadan yalan söylemiş. Onun keyfi yerindeymiş ha? Memnunmuş, öyle mi? Ama, bu adam çok sefildir ve çocuklarını görmek kirpiklerinde yaşları titretir. İnan ki, bana, ey Emir–ül–Müminin, tüm ülkede hiç kimse, senin lütuflarının küçük bir kırıntısına bile onun kadar muhtaç değildir" diye yanıt vermiş. Halife, bu sözleri duyunca, şair ve musikişinas hakkında ne düşeceğini bilememiş.

Abdullah da, halifenin yanından ayrıldığı andan başlayarak İbn

Ebu Atik'in yanına ulaşmak için acele etmiş. Ve onu iki güzel rakkasenin beraberliğinde, birini sağ dizine, öbürünü sol dizine almış, içki dolu bir tepsinin önünde büyük bir keyifle otururken görmüş...

Anlatısının burasında, Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Seksen Dokuzuncu Gece Olunca

Demiş ki:

Ve onu iki güzel rakkasenin beraberliğinde, birini sağ dizine, diğerini sol dizine almış, içki dolu tepsinin önünde büyük bir keyifle otururken görmüş. Ve kızgın bir sesle "Halifenin önünde, hakkında söylediklerimi yalanlayarak ne yapmayı düşünüyordun, ey çılgın? Benim yüzümü, en karasından bir renge ulaşasıya kadar kara çıkardın!" diyerek onu sorguya çekmiş. Şair de keyfin son sınırına ulaşmış olarak "Ah dostum! Birdenbire içine sürüklendiğim durumda acaba kim yoksulluğunu haykırabilir ve sefaletten dem vururdu? Öyle yapsaydım, benim yararımı bir yana bırak, en azından bu iki huriye karşı ayıp olurdu!" diye yanıt vermiş.

Bunu söyleyerek dostuna, içinde miskle ve kâfurla kokulandırılmış bir sıvı bulunan koca bir bardak uzatmış ve ona "İç dostum, şu siyah gözlerin bakışları altında! Siyah gözler benim çılgınlığımdır!" demiş. Ve iki harika rakkaseyi göstererek "Bu iki mutlu varlık, benim malım ve servetimdir. Nasip Dağıtıcı'nın cömertliğini incitme pahasına daha fazla ne isteyebilirdim ki?" diye eklemiş.

Abdullah, bunca iç temizliği karşısında gülmeye zorlanırken, bardağı dudaklarına yaklaştırmış; şair musikişinas da utu eline almış ve parlak bir girizgâhla onu canlandırarak şu şarkıyı söylemiş:

Şen şakrak, ipince ve zarif genç kızlar! Hayranlık verici ceylanlar, böğrü narin kısraklar!
Bağırlarında güzel yuvarlak göğüsleri yükselir, ışıklı bir gökteki iki yeşim kupa gibi.
Nasıl olur da şarkı söylemem? Çıplak dağlara bile bu ceylanların bana içirdikleri içirilseydi, onlar da şarkı söylerlerdi!

Geçmişte olduğu gibi, şair ve musikişinas, bahtına ve Yaradanların Efendisi'ne güvenerek kaygısızca yaşamayı sürdürmüş ve bu iki rakkase onun kötü günlerinin tesellisi ve tüm yaşamı boyunca mutluluğu olmuş.

Bunu izleyerek genç adam "Bu akşam, size, Fıstık Yağlı Kaymak öyküsünü de anlatacağım" demiş.

FISTIK YAĞLI KAYMAK

Harun Reşit'in saltanatı döneminde Bağdat'ın yüce kadısı, zamanının en bilgin, en derin ve ince fikirli büyük hukukçusu Yakup Ebu Yusuf imiş. Kendisi İmam Ebu Hanefi'nin öğrencisi ve de en sevdiği yoldaşı olmuş; ilk olarak aydın bir kafayla, üstadı İmam tarafından ortaya konan hayranlık verici öğretiyi yöntemli ve açıklamalı bir bütünlük içinde toparlayıp düzenlemiş ve yazmış olan da yine oymuş. Ve böylece kaleme alınmış bulunan bu öğreti, o tarihten sonra gelenekçi Hanefi törelerine rehber ve temel oluşturmuş. Bu kadı, gençliğinin ve mesleğine alçakgönülle başlayışının öyküsünü; özellikle Fıstık Yağlı Kaymak öyküsüyle çözülmesi güç bir hukuksal soruna ilişkin öyküyü kendisi bize şöyle anlatmış ve demiştir ki:

Babam öldüğünde, Tanrı onu Rahmetiyle kuşatsın ve ona cennetinde seçkin bir yer sağlasın, ben henüz annemin kucağında küçük bir çocuktum. Bizler fakir kimseler olduğumuzdan ve ben evimizin tek desteği olduğumdan, annem biraz büyüyünce, beni çabucak mahalledeki bir kuru temizleyicinin yanına çırak verdi. Ve böylece çocuk yaşta annemle kendimin geçimini sağlayabildim.

Ama Yüceler Yücesi Tanrı, bahtıma kuru temizleyiciliği yazmamış bulunduğundan, bütün günlerimi boya kazanının başında geçirmeye karar veremiyordum. Çoğu zaman dükkândan kaçıp Tanrı'nın en seçkin verileriyle donatası İmam Ebu-Hanife'nin dinsel öğretisini izleyen uyanık öğrencileri arasına katılmaya gidiyordum. Ama benim davranışlarımı denetleyip beni sık sık izleyen annem, bu kaçışlarımdan dolayı beni şiddetle azarlıyor ve beni saygın üstadı dinleyen topluluğun ortasından çekip çıkarıyordu. Ve beni elimden tutup homurdanarak ve döverek sürüklüyor ve zorla kuru temizleyicinin dükkânında yeniden işe sokuyordu.

Ben de, bu titiz denetlemelere ve anamın hırpalamalarına karşın, bilgi edinmek için gayretimi, sabırsızlığımı ve coşkumu görüp beni teşvik eden saygın üstadın derslerini düzenli şekilde izlemenin bir çaresini buluyordum. Öylesine ki, bir gün, annem kuru temizleyicinin dükkânından kaçışlarımdan öfkeli; ezilip sıkılan ve utanan öğrencilerinin önünde Ebu Hanife'ye "Ey şeyh, bu çocuğun yitip gitmesinin ve hiçbir geçim kaynağı olmayan bir yetimin serseriliğine kapılmasının nedeni sensin. Çünkü benim iğimin sağladığı yetersiz gelirimden başka bir şeyim yok. Bu yetim kendi bakımından bir kazanç sağlamazsa yakında açlıktan ölürüz. Ve ölümümüzün sorumluluğu kıyamet gününde senden sorulur" diye haykırarak Ebu-Hanife'ye şiddetle kafa tuttu. Saygın üstadım bu şiddetli çıkışma karşısında sükûnetini yitirmeden anama uzlaştırıcı bir sesle "Ey zavallı, Tanrı seni lütuflarıyla donatsın! Ama sen git, kaygılanma! Bu yetim bir gün, burada, fıstık yağıyla hazırlanmış kaymağın hasıyla beslenmeyi öğrenecek" dedi. Anam da, bu yanıtını işiterek saygın imamın

fikren bunamış olduğunu düşünerek ve "Allah seni kahretsin! Sen saçma sapan konuşan bir bunaksın, aklın da gelip gidiyor!" diye son bir hakaret daha savurarak çekip gitti. Ama ben, İmam'ın bu sözlerini aklımda tuttum.

Ve Tanrı yüreğime okuma tutkusu koymuş bulunduğundan, bu tutku her şeye karşı koydu ve sonunda engelleri aşmama fırsat sağladı. Ve ben, Ebu Hanife'ye sımsıkı bağlandım. Ve Nasip Dağıtıcı benden bilgiyi ve onun sağladığı yararları esirgemedi. Öylesine ki yavaş yavaş rütbem yükseldi ve beni sık sık yemeğini bölüşmeye çağıran Emir-ül-Müminin Harun Reşit'in yakın dostu oldum.

Böylece günün birinde halife ile oturup yemek yemekte iken yemeğin sonunda, köleler, üstüne dövülmüş fıstık serpilmiş, kokusu bile bir zevk oluşturan harika bir beyaz kaymağın içinde titreşip durduğu büyük bir çini tabak getirdiler. Halife benden yana dönüp bana "Ey Yakup şundan tat. Bu tatlıyı her zaman bu kıvamda yapamazlar. Bugün harika olmuş" dedi. Ben de ona "Bu tatlının adı ne, ey Emir-ül-Müminin; ve görünümü bu kadar hoş ve kokusu bu denli nefis olarak nasıl hazırlanıyor?" diye sordum. Bana "Bu kaymakla, balla, nişastayla ve fıstık yağıyla hazırlanmış bir pelüzedir" diye yanıt verdi...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksanıncı Gece Olunca

Demiş ki:

"Bu, kaymakla, balla, nişastayla ve fıstık yağıyla hazırlanmış bir pelüzedir" diye yanıt verdi.

Ben de, bunu işitince, karşıma çıkan bu tatlı hakkında kehanet-

te bulunmuş olan saygın üstadımın sözlerini hatırladım. Bunu hatırlayınca da gülümsemekten kendimi alıkoyamadım. Halife bana "Seni gülümsemeye zorlayan şey nedir, ey Yakup?" dedi. Kendisine "İyilikten başka bir şey değil, ey Emir-ül-Müminin. Aklımdan çocukluğumun basit bir anısı geçti; buna gülüyorum" diye yanıt verdim. O zaman bana "Öyleyse onu bana hemen anlat! Eminim ki ondan bir yarar çıkarırım!" dedi.

Ve ben, halifenin arzusunun doyurmak için bilim öğrenimindeki başlangıç yıllarımı, Ebu Hanife'nin öğretisini izlemek için gösterdiğim titizliği, kuru temizleyici dükkânından kaçtığımı gören anamın umutsuzluğunu ve kaymaklı ve fıstık yağlı pelüze hakkında imamın kehanetini ona anlattım.

Harun anlattığım öyküye hayran oldu ve "Evet kuşkusuz! Çalışmak ve bilim edinmek her zaman meyve verir ve beşeri alanda olsun dini alanda olsun sağladıkları yararlar pek çoktur. Gerçekte, saygın Ebu Hanife doğru kehanette bulunmuş ve başka insanların başlarındaki gözlerle göremediklerini ruhunun gözleriyle görmüş. Tanrı onu merhametiyle ve lütuflarının en kokulularıyla kuşatsın!" diye fikrini açıkladı. İşte, kaymaklı ve fıstık yağlı pelüze hakkındaki öykü bu kadar!

Çözümlenmiş hukuksal güçlüğe gelince, o da şöyle: Bir akşam, kendimi yorgun hissedip erkenden yatağa girdim. Derin bir uykuya gömülmüştüm ki, kapımın ağır darbelerle vurulduğunu duydum. Bu gürültüyle çabucak yataktan kalktım; belime yünlü bir peştamal kuşandım; bizzat kendim kapıyı açmaya gittim. Kapıda Emir-ül-Müminin sırdaş hadımağası Harzeme'yi görüp onu selamladım. Ama o, beni büyük bir endişeye düşürecek ve hakkımda karanlık olayların ortaya çıkaracağı önsezisini uyandıracak şekilde bana selamımı iade etmek için zaman ayırmaksızın, kesin bir edayla "Çabucak halife efendimizin yanına gideceğiz" dedi. Ve ben, tedirginliğime egemen olmaya gayret ederek ve işin içinde tatsız bir şey varsa anlamak için "Ey dostum Harzeme, benim gibi hasta bir ihtiyara se-

nin daha fazla saygı göstermeni beklerdim. Gece şimdiden epeyce ilerledi. Bu saatte halifenin sarayında bulunmamı gerektirecek kadar önemli bir mesele bulunduğunu sanmıyorum. Bundan dolayı senden sabaha kadar beklememi rica ediyorum. O zamana kadar belki de Emir–ül–Müminin meseleyi unutur ya da fikir değiştirir" diye yanıt verdim. Ama o bana "Yo vallahi! Bana verilmiş olan emri yarına kadar erteleyemem!" diye yanıt verdi. Ben de "Bana hiç değilse, ey Harzeme, halifenin beni niçin çağırdığını söyleyebilir misin?" diye sordum. Bana "Hizmetkârı Mesrur koşup soluk soluğa bana geldi ve hiçbir açıklamada bulunmaksızın, benden, seni çabucak alıp halifenin huzuruna götürmemi istedi" diye yanıt verdi.

O zaman ben, şaşırmanın sınırında, hadımağasına "Ey Harzeme, hiç değilse çabucak yıkanmama ve biraz koku sürünmeme izin verir misin? Çünkü böylece, eğer önemli bir sorun söz konusu ise, uygun şekilde hazırlanmış olurum; ve eğer Yüce Tanrı bana, ümit ettiğim gibi benim için uygunsuz bir durum oluşturmayacak kadar lütufkâr davranırsa, bu temizlik sağlayan bakımın bana bir zararı dokunmaz, aksine yararı olur" dedim.

Hadımağası arzuma boyun eğince, yıkanmak, uygun urbalar giyinmek ve elimden geldiğince koku sürünmek için yukarı çıktım. Sonra hadımağasına kavuşmak üzere yeniden aşağı indim; birlikte hızlı hızlı yürüyerek yola koyulduk ve saraya ulaşınca, kapıda bizi bekleyen Mesrur'u gördüm. Harzeme de ona, beni işaret ederek "İşte kadı!" dedi. Mesrur bana "Gel!" dedi. Ben de onu izledim. Ve izleyip dururken de ona "Ey Mesrur, sen ki benim efendim halifeye nasıl hizmet ettiğimi ve benim yaşımdaki ve mesleğimdeki birine karşı gösterilecek saygıyı ve senin için her zaman duyduğum dostluğu bilirsin; bundan dolayı, halifenin gecenin bu ilerlemiş saatinde beni neden çağırttığını söyler misin?" dedim. Mesrur, bana "Ben kendim de bunu bilmiyorum" diye yanıt verdi. Ben de, her zamakinden daha fazla tedirgin, ona "Hiç değilse bana, yanında kim olduğunu söyleyebilir misin?" diye sordum. Bana "Yanında mabeyinci İsa'dan, bi-

tişik odada da mabeyincinin esiresinden başka kimse yok!" diye yanıt verdi.

O zaman ben, artık ne olduğunu anlamaya çalışmaktan vazgeçerek "Tanrı'ya sığınırım! Güçlüler Güçlüsü olan, her şeyi Bilen Allah'tan başka sığınılacak başka varlık yoktur" dedim. Ve her zaman halifenin yer aldığı odanın önündeki bekleme odasına ulaşınca, yürüyüşümün hareketlerini ve adımlarımın sesini duyurdum. Halife, içeriden seslenerek "Kapıda kim var?" diye haykırdı. Ben de hemen "Hizmetkârın Yakup, ey Emin-ül-Müminin!" diye yanıt verdim. Halifenin sesi "İçeri gir!" dedi.

Girdim. Harun'u gördüm, sağ yanında da mabeyincisi İsa duruyordu. Yerlere kadar eğilerek ilerledim; ve selam vererek yanına yaklaştım. Selamımı iade ettiğini görmem beni rahatlattı. Sonra gülerek bana "Seni tedirgin ettik, sıkıntıya soktuk; belki de korkuttuk!" dedi. Ben de "Sadece korktum, ey Emir-ül-Müminin, ben ve evde bıraktıklarım! Başın üzerine yemin ederim ki, hepimiz alt üst olduk!" diye yanıt verdim. Halife de, bana iyiyüreklilikle "Otur bakalım, yasaların babası!" dedi. Ben de, endişe ve korkularımdan arınarak usulca oturdum.

Biraz zaman geçtikten sonra, halife, bana "Ey Yakup, seni gecenin bu saatinde neden buraya çağırdığımızı biliyor musun?" dedi. Ben de "Bilmiyorum, ey Emir-ül-Müminin!" diye yanıt verdim. Bana "Dinle öyleyse!" dedi. Ve mabeyincisi İsa'yı göstererek bana "Seni, ey Ebu Yusuf, yapacağım yemine tanık olman için çağırttım. Gerçekten, bil ki, şurada gördüğün İsa'nın bir esiresi var. Ben İsa'dan onu bana bırakmasını istedim; ama benden bağışlanmasını diledi. O zaman kendisinden onu bana satmasını istedim; ama bunu reddetti. Pekâlâ! Senin önünde, ey Yakup, sen ki yüce kadısın, Yüceler Yücesi Ulu Tanrı adına yemin ediyorum ki, İsa, *şu* ya da *şu* şekilde esiresini bana terk etmezse, onu, o anda dönüşü olmaksızın, öldürteceğim" dedi.

O zaman ben, kendi adıma tam olarak güven sağlayıp İsa'ya

doğru dönerek ona "Tanrı, senin kölen olan bu kıza, hangi nitelik ve erdemleri vermiş bulunuyor ki, sen, onu Emir-ül-Müminine terk etmek istemiyorsun? Böyle reddetmekle kendini aşağılanmış bir duruma soktuğunu, aşağılandığını ve gözden düştüğünü görmüyor musun?" dedim. İsa da benim uyarılarımdan heyecanlanmış görünmeksizin bana "Kadı efendimiz, hükmetmede acele davranmak tiksinti vericidir. Benim hakkımda gözlemlerde bulunmadan önce davranışıma yol açan nedeni araştırmalıydın" dedi. Ben de ona "Öyle olsun! Ama böylesine bir reddi geçerli kılacak dünyada bir neden var mıdır, acaba?" dedim. Bana "Evet, kuşkusuz! Bir yemin, hiçbir durumda, eğer tam bir rızayla ve tam bir ruh saydamlığıyla açığa vurulmuşsa, boş çıkarılamaz. Bana engel olan neden de, ciddi bir yeminin etkisi altında bulunmamdır. Çünkü, sözü edilen genç kıza onu satmayacağıma ve hiç kimseye bağışlamayacağıma talâk-ı selâseyle ve elimde bulunan erkek dişi tüm kölelerimi azat edeceğim ve de tüm mallarımı ve servetimi fakirlere ve camilere dağıtacağım vaadiyle yemin ettim...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Birinci Gece Olunca

Demiş ki:

"... Sözü edilen genç kıza onu satmayacağıma ve hiç kimseye bağışlamayacağımı dair yemin ettim" diye yanıt vermiş.

Halife de, bu sözleri duyunca, bana dönüp "Ey Yakup, bu güçlüğü çözümlemenin bir çaresi var mı?" dedi. Ben de, tereddüt etmeden "Kesinlikle, ey Emir-ül-Müminin!" diye yanıt verdim. O da bana "Bu nasıl olur?" diye sordu. Kendisine "Mesele basit. Yeminini

boşa çıkarmamak için İsa, genç kızın, şu arzuladığın esirenin yarısını sana verir, öbür yarısını da sana satar. Ve böylece vicdanıyla barış kurar ve de sana kızı gerçekte ne bağışlamış ne de satmış olur" dedim.

İsa, bu sözleri duyunca, çok kararsız bir tavırla bana doğru döndü ve "Bu böyle yapılınca, ey yasanın babası, meşru olur mu? Yasaca kabul görür mü?" dedi. Ben de "Hiç kuşku yok!" diye yanıt verdim. O zaman, elini hemen kaldırıp bana "Pekâlâ, seni tanık tutuyorum, ey Kadı Yakup. Böylece vicdanımı tedirginlikten kurtararak Emir-ül-Müminine esirenin yarısını veriyorum ve yine ona öteki yarısı için bütün olarak bana mal olduğu yüz bin gümüş dirheme kızı satıyorum" dedi. Harun da derhal "Armağanı kabul ediyor, ama ikinci yarıyı da yüz bin altın dinara satın alıyorum" diye haykırdı. Ve de "Genç kızı buraya getirsinler!" diye ekledi.

İsa da hemen bekleme odasında esiresini bulmaya gitti. Aynı sırada yüz bin altın dinarı içeren keseler getirildi. Biraz sonra genç kız "Al onu, ey Emir-ül-Müminin. Ve Tanrı, onun yanındayken seni kutsamalarıyla örtsün. O senin malın ve mülkündür" diyen efendisi tarafından içeri sokuldu. Ve mabeyinci yüz bin altın dinarı alarak gitti.

O zaman halife benden yana döndü ve kaygılı bir tavırla bana "Ey Yakup, hâlâ da çözüm bekleyen başka bir mesele var. Ve bu mesele, bana, çetin görünüyor" dedi. "Ne gibi bir zorluk görüyorsun, ey Emir-ül-Müminin?" diye sordum. "Bu genç kız, bir başkasının esiresi olduğuna göre, bana bağlanmadan önce, belli bir iddet süresi geçirmelidir. Çünkü ilk efendisinin etkisiyle çocuğa kalmış olabilir. Oysa ben, hemen bu geceden başlayarak onunla birlikte olamazsam, sabırsızlıktan karaciğerim patlar, bundan eminim; ve kuşkusuz ölürüm" dedi.

O zaman ben, bir an düşündükten sonra "Güçlüğün çözülmesi çok basit, ey Emir-ül-Müminin. Bu yasa esir kadınlar için çıkarılmıştır, ama özgür kadınlar için bekleme günleri öngörülmemiştir.

Sen hemen bu esireyi azat et ve özgür bir kadın olarak onunla evlen!" diye yanıt verdim. El-Reşit, yüzü sevinçten aydınlanmış "Kölemi azat ettim!" diye haykırdı. Sonra ansızın yeniden tedirginliğe kapılarak "Ama bu gecikmiş saatte bizi kim evlendirecek?" diye sordu. Kendisine "Ben, kendim, ey Emir-ül-Müminin, şu saatte sizi yasal olarak evlendiririm!" diye yanıt verdim.

Ve şahit olarak halifenin iki hizmetkârı olan Mesrur ile Hüseyin'i çağırdım. Onların da hazır bulunmasıyla, Tanrı'nın inayetini sağlayan dua ve ibareleri ve merasim dualarını okudum. Ve Yüce Tanrı'ya şükürler ve övgüler sunduktan sonra birleşme sözcüklerini söyledim. Ve âdete göre halifenin sözlüsüne, yirmi bin atın dinar olarak biçtiğim mehrini ödemesi koşulunu da belirttim.

Sonra, bu miktar para getirilip evlenen eşe teslim edilince çekilmek üzere hazırlandım. Ama halife başını hizmetkârı Mesrur'a doğru kaldırdı; o da hemen "Emrinize amadeyim, ey Emir-ül-Müminin!" dedi. Harun da ona "Kadı Yakup'un evine, kendisine verdiğimiz zahmete karşılık olarak iki yüz bin dirhem ve yirmi hilat götür" dedi. Ben de teşekkürler edip Harun'u sevincin doruğunda bırakarak dışarı çıktım. Benimle birlikte eve para ve urbaları da getirdiler.

Eve ulaşır ulaşmaz içeri yaşlı bir kadının girip bana "Ey Ebu Yusuf, özgürlüğüne kavuşturduğun ve halifeyle evlendirerek ona Emir-ül-Müminininin eşi unvanını ve mertebesini kazandırdığın mutlu kişi, beni sana selam ve de mutluluk dileklerini göndermekle görevlendirdi ve halifenin kendisine teslim ettiği evlilik mehrinin yarısını kabul etmeni senden rica ediyor. Ve şu an için kendisine yaptığın iyiliği daha iyi karşılayamadığı için özür diliyor. Ama, bir gün sana olan minnettarlığını daha iyi karşılayacağını umuyor" dedi. Ve bunu söyledikten sonra, önüme genç kıza ödenen mehrin yarısı olan on bin altın dinarı bıraktı; elimi öptü ve yoluna koyuldu.

Ben de, hayırlarından ve ruhumun tedirginliğini sevinç ve memnunluğa dönüştürdüğünden dolayı Nasip Dağıtıcı'ya şükürler ettim. Ve yüreğimde, öğretisi şer'i ve medeni hukukun tüm inceliklerini kavramama yarayan üstadım Ebu Hanife'nin saygın anısını kutsadım. Tanrı onu veriler ve lütuflarıyla kuşatsın!

Bunu izleyerek zengin genç adam "Şimdi, dostlarım, Çeşme Başındaki Genç Kız'ın öyküsünü dinleyin!" demiş ve şu öyküyü anlatmış:

ÇEŞME BAŞINDAKİ GENÇ KIZ

Halifelik gücünün Harun Reşit'in oğlu El-Memunun eline geçmesi, bu imparatorluk içinde bir kutsama oldu. Çünkü, hiçbiriyle kıyaslanamayacak şekilde tüm Abbasiler arasında en parlak, en aydın halife olan Memun barış ve adalet yoluyla İslam ülkelerini verimli kılmış, bilginleri ve sanatçıları başarıyla koruyup onurlandırmış ve Arap cetlerimize bilim alanında at oynatmıştır. Bitip tükenmez uğraşıları ve çalışma ve incelemelerle dolu günlerine karşın eğlenmek, neşelenmek ve şenlik kurmak için zaman ayırmayı biliyor, musikişinas ve şarkıcılar, onu memnun edenlerin ve ödüllerini alanların önemli bir bölümünü oluşturuyor, eşi ve çocuklarının annesi yapmak üzere zamanın en zeki, en aydın ve en güzel kadınlarını seçmeyi biliyormuş. İşte diğer yirmi kadar örnek içinden birisi ki, El-Memunun bir kadına göz koyup onu nasıl eşi olarak seçtiğini göstermektedir:

Gerçekten, günün birinde, El-Memun, ardında atlı maiyeti olduğu halde bir avdan dönerken bir çeşmeye ulaşmış. Orada omzunda çeşmeye getirdiği tulumunu doldurmakla uğraşan bir Arap kızı bulunuyormuş. Bu genç Arap kızının Tanrı'nın lütfuyla edindiği beş arşlık hoş bir boyu ve mükemmellik kalıbında şekillenmiş bir göğsü varmış; geri kalanıyla da aydınlık bir gecenin dolunayı gibiymiş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan İkinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve bu genç Arap kızının Tanrı'nın lütfuyla edindiği beş arşlık bir boyu, mükemmellik kalıbında şekillenmiş bir göğsü varmış; geri kalanıyla da aydınlık bir gecenin dolunayı gibiymiş.

Genç kız, bu parlak atlı topluluğunun yaklaştığını görünce, tulumu çabucak omzuna yüklemiş ve oradan çekilmeye başlamış. Ama acele edeyim derken, tulumunun ağzını iyice sıkıştırmaya vakit bulamadığından bağ gevşemiş ve daha birkaç adım atar atmaz tulumdan sular gürültüler koparark dökülüvermiş. Genç kız da evinin bulunduğu yere doğru dönerek "Baba, baba, gel de tulumun ağzını bağla! Ağız bana oyun oynadı! Ağıza güç yetiştiremiyorum!" diye haykırmaya başlamış.

Ve babasına seslenen bu haykırışları genç Arap kızı öylesine zarif sözler ve öylesine tatlı bir ses vurgulamasıyla koparmış ki, halife, hayran olup atını durdurmuş. Genç kız babasının geldiğini göremediğinden, ıslanmamak için tulumunu omzundan atarken, halife, onun yanına yaklaşmış ve ona "Ey genç çocuk, sen hangi kabiledensin?" diye sormuş; kız da o güzelim sesiyle "Ben, Beni Kilap[1] kabilesindenim!" diye yanıt vermiş. Bu Beni Kilap kabilesinin Araplar arasında en soylulardan biri olduğunu bilen El-Memun da, genç kızın kişiliğini denetlemek için sözcükler üzerinde oynamak istemiş ve ona "Ey güzel çocuk 'Köpeklerin Oğulları' kabilesinden biri olmak sende ne gibi fikir uyandırıyor?" diye sormuş. Genç kız da halifeye alaylı bir tavırla bakarak "Aslında, sen sözcüklerin gerçek anlamını bilmiyorsun, galiba? Öğren öyleyse, ey yabancı! Benim, çocuklarından biri olduğum Beni Kilap kabilesi, cömertliğiyle tanınanların,

1 *Beni Kilap:* Kelplerin (Köpeklerin) oğulları anlamında (Ç.)

kusursuz olanların, yabancılara karşı harika davrananların ve ihtiyaç halinde kılıcı en yetkin şekilde kullananların kabilesidir" demiş. Sonra da "Ama sen, ey atlı, buralı olmadığına göre, senin sülalen ve soy kütüğün nedir, söylesene!" diye eklemiş. Arap kızının dilinin kıvraklığına gittikçe daha fazla hayran olan halife, gülerek ona "Acaba, tesadüfen de olsa, sevimli yanlarının ötesinde, ey güzel çocuk, soy kütüğünden de anlar mısın?" demiş. Kız da "Soruma yanıt ver, görürsün!" demiş. El-Memun da, oyunun havasına kapılarak kendi kendine "Gerçekten, şimdi, bu Arap kızının benim kökenlerimi bilip bilemeyeceğini öğreneceğim!" demiş. Ve "Pekâlâ, ben, Kızıl Mudariler sülalesinden gelmekteyim" demiş. Mudarilerin böyle tanımlanmalarının nedeninin, tüm Mudari kabilelerinin atası Mudar'ın yaşadığı eski zamanlarda, barındıkları çadırların kızıl renkli deriden yapılmış olmasından geldiğini çok iyi bilen genç Arap kızı, halifenin sözlerini duyunca hiç şaşırmamış; ve ona "Âlâ, ama sen bana Mudariler sülalesinin hangi kabilesinden geldiğini söyler misin?" Halife de "En ünlü, ana babalarından yana en yüce, onurlu atalarından yana en büyük, Kızıl Mudariler arasında en çok saygı duyulan kabilesinden!" diye yanıt vermiş. Kız da "Öyleyse sen, Kinani kabilesindensin" demiş. El-Memun da, şaşıp kalarak "Doğru! Ben büyük Beni Kinani kabilesindenim!" diye yanıt vermiş. Kız da gülerek "Ama Kinanilerin hangi kolundansın?" diye sormuş. Halife de "Oğulları kan bakımından en soylu, kökeni bakımından en saf, eliaçıkların en efendileri olan ve kardeşleri arasında en çok çekinilen ve sayılan kolundan!" diye yanıt vermiş. Kız da "Anlattıklarına göre, bana öyle geliyor ki, sen Kureyşilerdensin!" demiş. El-Memun da "Söylediğin gibi ben Beni Kureyşilerdenim!" diye yanıt vermiş. Bu kez kız, yeniden söze başlayarak "Ama Kureyşiler pek büyük bir kabiledir. Sen hangi kesimdensin?" demiş. O da "Üzerlerine kutsama gelenlerden!" diye yanıt verince, kız "Vallahi, sen dua ve barış üzerine olası Peygamber'in dedesinin babası Haşim El-Kureyşi'nin ardıllarındansın!" diye haykırmış. Memun da "Gerçek budur, ben Haşimi-

yim" diye yanıt vermiş. Kız "Ama Haşimilerin hangi ailesinden?" diye sormuş. Halife de "En yüce mevkide yer alan, Haşimilerin onur ve utkusunu oluşturan ve yeryüzünde tüm inanç sahiplerinin saydığı aileden!" diye yanıt vermiş. Genç Arap kızı da, bu yanıtı işitince, birdenbire yere kapanmış ve "Evrenin Efendisi'nin yeryüzündeki naibi, Emir–ül–Müminin şanlı El–Memun El–Abbasi'ye saygı ve övgüler olsun!" diye haykırarak El–Memun önünde elleri arasından toprağı öpmüş.

Halife de şaşıp kalmış ve tanımlanamaz bir sevinçle dolarak "Kâbe'nin sahiplerinin ve en şanlı cetlerimizin erdemleri üzerine yemin ederim ki, bu harika çocuğun eşim olmasını istiyorum! Benim bahtıma yazılı olan malların içinde en değerlisidir o" diye haykırmış...

Ama anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Üçüncü Gece Olunca

Demiş ki:

"Kâbe'nin sahiplerinin ve en şanlı cetlerimizin erdemleri üzerine yemin ederim ki, bu harika çocuğun eşim olmasını istiyorum. Benim bahtıma yazılı malların içinde en değerlisidir o!" diye haykırmış.

Ve hemen genç kızın kabilesinin şeyhinin ta kendisi olan babası çağırılmış. Ve halife ondan bu harika çocuğu evlenmek üzere istemiş; ve onun olurunu alarak kızının başlığı olarak yüz bin altın dinar ödemiş ve beş yıl için Hicaz'ın tüm vergilerinin gelirini onun üzerine yazdırmış.

El–Memun'un soylu genç kızla evliliği Harun Reşit zamanında

bile görülmedik bir görkemde kutlanmış. Düğün gecesi El-Memun, annesi aracılığıyla güzel çocuğun başından aşağı bir altın kâseye yerleştirilmiş bin inci tanesi boşaltmış. Ve gerdek odasında kırk mina[1] çeken ve İran'ın bir yıllık gelirinin hasılası karşılığında satın alınmış muazzam bir akamber meşalesi tutuşturulmuş. Ve El-Memun Arap eşine tüm yüreği ve tüm coşkusuyla bağlanmış. Kız da ona Abbas adını koydukları bir oğlan doğurmuş. Ve halifenin bu eşi, İslam'ın en şaşılası, en bilgili ve en övülesi kadınları arasında sayılmış.

Ve bu öyküyü anlattıktan sonra, zengin genç adam, kitaplığın kubbesi altına toplanmış olan dinleyenlerine "Size El-Memun'un yaşamından, ama başka bir konudaki bir öykü daha anlatacağım!" demiş. Ve de anlatmış:

ISRARIN SAKINCASI

Harun Reşit ile Zübeyde'nin oğlu Halife Muhammet ül-Emin, bozguna uğrayıp sonra El-Memun ordusunun komutanının buyruğuyla öldürüldüğü vakit; o güne kadar hâlâ El-Emin'i tutmakta olan eyaletler, çabucak kardeşi El-Reşit ile Marahil adlı bir esirenin oğlu olan El-Memun'a biat ettiler. El-Memun da, eski düşmanlarına karşı geniş ölçüde gönül yüceliği göstererek saltanatını yürürlüğe soktu. Ve her zaman "Eğer düşmanlar benim yüreğimin olanca iyiliğini bilse idiler; hepsi gelip suçlarını itiraf ederek bana biat ederlerdi" deyip dururmuş.

Oysa, babası El-Reşit'in ve kardeşi El-Emin'in sağlığında El-Memun'a acı çektiren, tüm sıkıntıların yönetici başı ve eli, Ha-

run Reşit'in karısı olan Sitti Zübeyde'den başkası değilmiş. Ve dahi Zübeyde oğlunun acı veren sonunu öğrenince, El-Memun'un intikamından kaçmak için, ilkin Kutsal Mekke topraklarına sığınmayı düşünmüş. Ve uzun süre ne yapacağı konusunda kararsızlık gösterdikten sonra, ansızın bahtını onu saltanattan yoksun bırakmış olan ve uzun süre kendisine mürrü-safi'nin acılığını tattırmış olduğu kişinin eline bırakmaya karar vermiş. Ve ona, aşağıdaki mektubu yazmış:

> Tüm suçlar, ey Emir-ül-Müminin, ne denli büyük de olsalar, senin gönül yüceliğin karşısında iyice ufalır; ve tüm kusurlar senin büyüklüğün karşısında basit hatalara dönüşür. Sana bu lütuf dilekçesini gönderen, değerli bir anıyı hatırlamanı ve onu bugünün ricacısı hakkında sevecen göstermiş bulunan kişiyi düşünerek bağışlamanı rica eder.
> Eğer benim zayıflığımı ve yoksunluğumu merhametle karşılar, aslında bağışlanmaya asla layık olmayana karşı bağışlayıcı olursan, hâlâ yaşamış olsaydı, senin yanında benim için şefaatçi olabilecek kişinin mizacına göre davranmış olursun! Ey babasının oğlu, babanı hatırla; ve yüreğini terk edilmiş bir dula kapalı tutma!

Halife El-Memun Zübeyde'nin bu mektubunu okuyunca, yüreği büyük bir merhametle dolmuş ve derinden derine sarsılmış; ve kardeşi El-Emin'in iç karartıcı bahtına ve de El-Emin'in annesinin acı durumuna ağlamış. Sonra ayağı kalkıp Zübeyde'ye şöyle bir yanıt vermiş:

> Yaratılanlar bahtın hükümlerine karşı bir şey yapamazlar. Gerçekte, senin el konan yurtluklarını, mallarını ve ters bir bahtın senin elinden aldığı her şeyi sana iade etmeleri için emir verdim, anne! Ve şayet bizim aramıza katılmak istersen, ilk durumuna ve uyruklarının saygı ve sevgisine yeniden kavuşacaksın.

Ve bil ki, anne, Tanrı'nın bağışlamasına kavuşmuş olanın sadece suretini yitirdin! Çünkü benim kişiliğimde, hiç ummadığın kadar özen gösteren bir oğula sahipsin!
Ve dahi barış ve güvenlik seninle olsun!...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Dördüncü Gece Olunca

Demiş ki:

Ve dahi barış ve güvenlik seninle olsun!

Zübeyde de, gözleri yaş dolu ve tükenmiş, huzuruna gelip onun ayaklarına atıldığı zaman, analığının onuruna ayağa kalkmış ve elini öperek göğsünde ağlamış. Sonra El-Reşit'in eşi ve Abbasiler soyundan sultan olan kadının bütün haklarını geri vermiş ve ona ömrünün sonuna kadar sanki onun rahminden çıkmış bir oğul gibi davranmış. Ama Zübeyde, tüm bu güç kazanma yanılsamalarına karşın, vaktiyle sahip bulunduğu durumu ve El-Emin'in ölümüyle yüreğinin duyduğu azabı unutmamış. Ve ölümüne kadar, bağrının derinliğinde, ne denli özenle saklasa da, El-Memun'un kavrayışından asla kaçmayan bir tür hınç saklamış.

Halife, birçok kez, için için yanan bu düşmanlık karşısında ıstırap çekmiş. Ve hiçbir şeyin avutamadığı birinin sürekli hıncını tüm yorumlardan çok daha iyi kanıtlayan bir öykü: Günün birinde El-Memun, Zübeyde'nin dairesine girdiğinde, ansızın onun, dudaklarını kıpırdatarak kendi kendisine bir şeyler mırıldandığını görmüş. Ve onun böyle dudakları arasından ne mırıldandığını kestiremediğinden, kendisine "Anne, sanıyorum ki sen sapkın mezhepli İranlı-

lar tarafından oğlunun öldürülüşünü ve onun işgal ettiği tahta geçişimi düşünerek beni lanetleme çabasındasın! Bununla birlikte sadece Tanrı bahtımızı yönlendirir!" demiş. Ama Zübeyde "Babanın kutsal anısı üzerine yemin ederim ki, hayır ey Emir-ül-Müminin! Böylesi eğilimler benden ırak olsun!" diye yeniden haykırmış. El-Memun da ona "Öyleyse, bana bakarak dudakların arasından ne mırıldandığını bana söyler misin?" diye sormuş. Ama analığı, konuştuğu kimseye saygı duyduğundan konuşmak istemeyen biri gibi, başını eğmiş ve "Emir-ül-Müminin kendisine öğrenmek istediği nedeni açıklamaktan beni bağışlasın!" diye yanıt vermiş. Ama El-Memun, öylesine büyük bir meraka kapılmış ki, çok ısrar edip Zübeyde'yi sorularla sıkıştırmaya başlamış; ve öylesine sıkıştırmış ki, sultan dayanamayıp sonunda "Pekâlâ, işte duy öyleyse! Kendi kendime 'Allah ısrarın kötülüğünü anlamayan cansıkıcı kişileri utandırsın' diyerek ısrar etmeyi lanetliyordum" demiş. El-Memun da ona "Ama hangi öneriyi veya hangi anıyı kınamak için bunu söyledin?" diye sormuş. Zübeyde de "Madem ki kesinlikle bilmek istiyorsun, söyleyeyim!" diye yanıt vermiş. Ve demiş ki:

"Bil ki, ey Emir-ül-Müminin, bir gün baban Emir-ül-Müminin Harun Reşit ile satranç oynarken, oyunu yitirdim. Baban da ceza olarak beni, sarayın ve bahçemin yöresinde geceleyin çırılçıplak dolaşmaya zorladı. Ve rica ve yalvarmalarıma karşın, başka bir ceza kabul etmek istemeyerek söylediğini yerine getirmem için garip bir inatla ısrar etti. Ben de soyunmak ve beni mahkûm ettiği şeyi yapmak zorunda kaldım. Dolaşmayı tamamladığımda öfkeden deli, üstelik yorgunluk ve soğuktan yarı ölü gibiydim.

Ama ertesi gün, satrançta kazanma sırası bana geldi. Bu kez ona, kendi koşullarımı zorlama hakkı bendeydi. Bir an kafamı zorlayıp onun için en nahoş olabilecek şeyi düşünerek onu, geceyi mutfaktaki esirelerin en çirkini ve kirlisinin kollarında geçirmeye mahkûm ettim. Bu koşulları karşılayan kız, Marahil adlı bir esire olduğundan, yenilginin cezasını çekmesi için hedef olarak onu göster-

dim. Ve işin onun tarafından hileye kaçmadan yürümesi için ellerimle onu esire Marahil'in pis kokulu odasına soktum ve onun yanına uzanmaya; ve onunla, bütün gece, çoğu zaman ona armağan olarak sunduğum güzel cariyelerle yaptığı şeyi yapmaya zorladım. Ertesi gün acınacak haldeydi ve korkunç bir koku saçıyordu.

Şimdi sana, ey Emir-ül-Müminin, kesinlikle söylemeliyim ki, sen, mutfağın yanındaki odada, babanla bu berbat esirenin al takke ver külah birlikteliğinden doğdun! Böylece ben bilmeksizin senin dünyaya gelmenle oğlum El-Emin'in yitişinin ve şu son yıllarda ırkımızı kahreden bütün felaketlerin nedeni oldum. Oysa, eğer babanı, bu esire ile yatmaya zorlamakta o denli ısrar etmeseydim ve o da, kendi bakımından sana anlattığımı yapmam için öylesine ısrarda bulunmasaydı, bütün bunlar olmayacaktı. Ve işte, ey Emir-ül-Müminin, beni ısrara ve haddini bilmemeye karşı lanetler kusturan neden budur" demiş.

El-Memun da, bunu işiterek kafasında uyanan karışıklığı gizlemek için Zübeyde'den izin istemekte acele etmiş. Ve kendi kendine "Vallahi, sultanın bana verdiği dersi hak ettim. Israr etmeseydim, bu nahoş olayın anılmasına yol açmayacaktım!" diyerek çekilmiş.

Ve kubbeli kitaplığın sahibi genç adam, bütün bunları dinleyicilerine ve çağrılılarına anlattıktan sonra, onlara "Dostlarım, Tanrı, sizin kulaklarınızla gerçeklerin öğretisi arasında benim aracı olmamı istemiş olmalı! Ve işte, bir kısım zenginlikler ki, hiçbir külfet ve tehlike olmaksızın kitaplarla düşüp kalkmakla ve incelemenin sağladığı hırsla elde edilmiştir. Bugün için, size bundan uzun boylu söz etmeyeceğim. Ama bir başka sefer, inşallah, atalarımızın bize en değerli miras olarak intikal ettirdiği harikaların bir başka yanını size açıklarım" demiş.

Ve böylece konuşarak, orada bulunanların her birine, dikkatlerini ve bilgi edinmek için gösterdikleri gayreti ödüllendirmek üzere yüz parça altın ve değerli birer kumaş parçası vermiş. Çünkü kendi kendine "İyi işleri yüreklendirmek ve iyiniyetli kişilerin önünde yo-

lu açmak gerek!" diyormuş. Sonra onlara hoş olan hiçbir şeyin unutulmadığı harika bir ziyafet çekip kendilerini selametle uzaklaştırmış. Ama Tanrı en iyi bilendir!

Ve Şehrazat, bu hayranlık verici uzun öykü dizisini bitirerek susmuş. Şah Şehriyar da ona "Ey Şehrazat, beni ne kadar bilgi sahibi ettin! Ama kuşkusuz, Vezir Cafer'den söz etmeyi unuttun. Ben, epey zamandır bana onun hakkında bildiğin her şeyi anlatmanı beklemekteydim. Çünkü, gerçekte, bu vezir nitelikleri bakımından şaşırtıcı biçimde, benim büyük vezirim olan babana benzemektedir. İşte bundan dolayı, onun hayranlık uyandırıcı olduğunu sandığım öyküsünün gerçeğini tüm ayrıntılarıyla senden öğrenmek isterdim!" demiş. Ama Şehrazat başını eğerek, ona "Tanrı bizden felaket ve uğursuzlukları ırak eylesin, ey zamanın şahı. Ve Cafer-ül-Bermaki ile tüm ailesinden merhametini esirgemesin! Lütfen, beni, sana onun öyküsünü anlatmaktan bağışla! Çünkü o öykü, gözyaşlarıyla doludur. Cafer'in babası Yahya'nın, kardeşi El-Fadl'ın ve tüm Barmakilerin sonuna ağlamayanlara yuf olsun! Kuşkusuz, onların sonu, acıklıdır; mermer bile onu duysa, erir!" diye yanıt vermiş. Şah Şehriyar da "Ey Şehrazat, sen yine de onu bana anlat! Tanrı da bizden kötülüğü ve felaketi ırak eylesin!" demiş.

O zamanlar Şehrazat da demiş ki:

CAFER'İN VE BARMAKİLERİN SONU

İşit öyleyse, ey bahtıgüzel şah, Halife Harun Reşit'in saltanatına dört ırmağın yıkayamayacağı kanlı bir leke düşüren gözyaşı dolu öyküyü:

Zaten, efendim, Vezir Cafer'in Yahya bin Halit bin Barmak'ın dört oğlundan biri; onun büyük kardeşinin de El-Reşit'in süt kardeşi El-Fadl olduğunu biliyorsun. Çünkü Yahya'nın ailesini Abbasilere bağlayan büyük dostluk ve sınırsız sadakat dolayısıyla El-Reşit'in annesi Hayzaran Sultan ile El-Fadl annesi soylu İtabe arasında büyük ve canlı bir sevgi ve çok derin bir sevecenlik olduğundan, hemen hemen aynı yaşta olan süt bebeklerini, her biri dostunun çocuğuna Tanrı'nın kendi çocuğu için bağışladığı sütten emzirerek değiş tokuş etmişlerdi. Ve bundan dolayı El-Reşit, Yahya'ya her zaman "baba", El-Fadl'a da "kardeşim" demiştir...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş

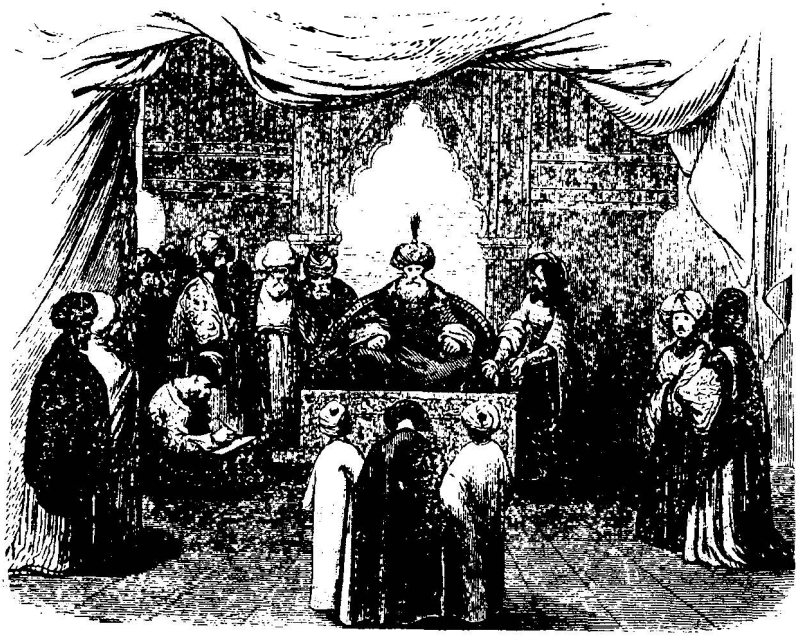
Ama Dokuz Yüz Doksan Beşinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ve bundan dolayı El-Reşit, Yahya'ya her zaman, "baba" El-Fadl'a da "kardeşim" demiştir.

Barmakilerin kökenine gelince, en ünlü ve en güven uyandıran

vakanüvisler bunu, o sıralarda bile orada seçkin bir aile konumunda bulundukları, Horasan'ın Belh kentine bağlarlar. Aşağı yukarı dua ve barış üzerine olası Peygamberimizin hicretinden yüz yıl sonra, bu ünlü aile, Emevi Halifeleri döneminde Şam'a yerleşmeye gelmişler. Ve işte o zaman, Mecusi dininin bir müridi olan bu ailenin başı gerçek imana dönmüş ve İslam ile içi arınmış ve onurlanmış. Ve de bu olay tam da Emevilerden Hişam'ın saltanatı zamanında olmuş.

Ama, ancak Abbas Oğullarının halifelik tahtına geçmelerinden sonra, Barmaki ailesi vezirler heyetine katılmış ve yeryüzünü ışıltılarıyla aydınlatmış. Çünkü bu ailenin bağrından kopmuş ilk vezir, Abbasilerin ilki olan Ebül Abbas üs–Saffa tarafından seçilen Halit

bin Barmak olmuş. Ve üçüncü Abbasi olan El-Mehdi'nin saltanatı sırasında Yahya bin Halit, halifenin seçkin oğlu Harun Reşit'in eğitimiyle uğraşmış; aynı Harun, Yahya'nın oğlu El-Fadl'ın doğumundan sadece yedi gün sonra doğmuş bulunuyormuş.

Ve de, ağabeyi El-Hadi'nin beklenmedik ölümünden sonra, Harun Reşit tüm güçlerin sahibi olan halifeliğin alametleriyle donanınca; Yahya'yı ve iki oğlunun hükümdarlık gücünü paylaşmak üzere genç Barmakilerin yanında geçen çocukluğunun anılarına dönmeye gerek duymamış; gençlik yıllarında Yahya'nın kendisine gösterdiği özeni ve onun sağladığı eğitimi ve bu hizmetkârın tahttaki veraset hakkını güvenceye alması için, Yahya ile oğullarının, başının kesilmesini istediği gece ölmüş olan o müthiş El-Hadi'nin tehditlerine karşı koymak için kendisini yüreklendirmekle tüm sadakatlerini nasıl kanıtlamış olduğunu hatırlaması yetmiş.

Yahya, gecenin ortasında, Mesrur'un eşliğinde gelerek ve Harun Reşit'i uyandırarak kendisine, imparatorluğun sahibi ve yeryüzünde Tanrı'nın naibi olduğunu bildirdiği zaman, ona hemen büyük vezir unvanını vermiş; çocukları El-Fadl ve Cafer'i de vezir atamış. Ve böylece en mutlu koşullar altında saltanat dönemi başlamış.

O zamandan başlayarak Barmaki ailesi o çağın alnında bir süs ve başına bir taç olmuş. Talih de, lütuflarının en baştan çıkarıcı olanlarını onların üzerine yığmış ve onları en seçkin verileriyle donatmış. Yahya ve oğulları da parlak yıldızlar, geniş cömertlik okyanusları, lütufların coşkun şelalesi, hayır getiren yağmurları olmuşlar. Dünya onların soluğuyla canlanmış ve imparatorluk, görkemliliğin en yüce doruğuna ulaşmış. Ve dertlerin sığınağı ve bahtsızların tutunacak dalı olmuşlar. Ve şair Ebu Nuvas, yazdığı binlerce kerasinden birinde onlar hakkında şöyle söylemiş:

> Dünya sizi yitirelidenberi, ey Barmakoğulları, yollar, sabahın şafağında ve akşamın gurup vaktinde yolcularla kaplı değildir artık!

Gerçekten, onlar, bilge vezirler, hayran olunacak yöneticiler, kamu hazinesini dolduran, sözgen, bilgili, metin danışmanlıkları tutarlı, Hatemtay kadar cömert kişiler olmuşlar. Onlar, mutluluk kaynağı, verimli bulutları sürükleyen hayırlı rüzgârlar imişler. Ve özellikle onların itibarı sayesinde Harun Reşit'in adı sanı Orta Asya ovalarından kuzey ormanlarının dibine, Mağrip ve Endülüs'ten Çin ve Tataristan'ın uç sınırlarına kadar çınlayıp durmuş.

Ve işte o sırada, birdenbire, Barmakoğulları, âdemoğlunun ulaşacağı en yüce bahttan korkunç bir felaketin uçurumuna atılmışlar ve Felaketler Dağıtıcı'nın bardağından içmişler. Zamanın ters dönüşüne ne demeli! Barmak'ın soylu oğulları sadece halifeliğin geniş imparatorluğunu yöneten vezirler değil, aynı zamanda hükümdarlarının sofra arkadaşları ve ayrılmaz yoldaşları imişler; özellikle, Cafer'in varlığı, El-Reşit'e gözlerinin nurundan daha gerekli, sevgili bir can yoldaşıymış. El-Reşit'in yüreği ve düşüncesinde öylesine bir yer tutmuş ki, El-Reşit, günün birinde, içine dostu Cafer'le iki kişi değil de bir kişiymiş gibi sığınacakları iki kişilik bir cübbe yaptırmış. Ve Cafer'e karşı, bu hava içinde, sonuncu feci olaya kadar böyle davranmış.

Oysa, ey ruhumun acısı! İslam göklerini karartan ve göklerden inen kahredici bir yıldırım gibi tüm yürekleri yakıp yıkan bu ölümü belirleyen olay şöyle olmuş:

Günün birinde, böylesi günler bizden ırak olsun, El-Reşit Mekke'de hac farizesini yerine getirip döndükten sonra, su yoluyla Hire'den Anbar Kenti'ne gelmiş. Orada, Fırat kıyılarında El-Umr adlı bir kâşanede mola vermiş. Gece, öteki geceler gibi, onu, şenlikler ve zevkler içinde bulmuş. Ama, bu kez can yoldaşı Cafer yanında değilmiş. Çünkü Cafer birkaç günden beri nehrin yakınlarındaki düzlükte avlanmaktaymış. Bununla birlikte Harun Reşit'in verileri ve armağanları onu her yerde izliyormuş. Günün her saatinde, halifenin habercilerinden herhangi birinin çadırına girdiğini ve halifenin

sevecenliğinin bir nişanesi olarak her birinin, bir öncekinden daha güzel değerli hediyeler getirdiklerini görüyormuş.

Böylece, o gece de, Tanrı bize böyle geceleri unuttursun, Cafer, çadırın içinde, El-Reşit'in özel tabibi olan ve El–Reşit'in sevgili Cafer'ine eşlik etmesi düşüncesiyle kendisini yoksun bıraktığı Cebrail Bahtiâsû ile birlikte oturmaktaymış. Aynı şekilde, çadırda, El–Reşit'in gözde şairi ve sevgili Cafer'i avdan dönüşünde doğaçlamalarıyla eğlendirsin diye kendini beraberliğinden yoksun bıraktığı âmâ Ebu–Zakkar da varmış. Ve de yemek saati imiş. Âmâ Ebu–Zakkar, utu kendisine eşlik ederken, bahtın kararsızlığı üzerine felsefi dizeler okuyormuş...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Altıncı Gece Olunca

Demiş ki:

Ve de yemek saati imiş. Âmâ Ebu–Zakkar, utu kendisine eşlik ederken bahtın kararsızlığı üzerine felsefi dizeler okuyormuş. Tam o sırada ansızın çadırın giriş yerinde halifenin celladı ve öfkesinin icracısı Mesrur belirmiş. Cafer de, onun öylece, nezaket kurallarını hiçe sayarak, huzura kabulünü dilemeden, hatta gelişini bildirmeden içeri daldığını görünce, yüzü sapsarı olmuş ve hadımağasına "Hoş gelin, ey Mesrur! Çünkü senin gelişin her zaman yeni bir zevktir. Ama, kardeşim, ilk kez ziyaretini haber vermek üzere herhangi bir hizmetkâr yollamadan yanımıza geldiğini görmekle şaşırdım" demiş. Mesrur da, Cafer'e selam bile vermeksizin "Beni buraya yönelten neden, bu yararsız usul ihtiyaçlarına kapılamayacağım kadar ağırdır. Ayağa kalk ey Cafer ve son kez tanıklık sözcüklerini telaffuz

et! Çünkü Emir–ül–Müminin senin başını istiyor" diye yanıt vermiş.

Bu sözleri işitince, Cafer ayağa kalkmış ve "Tanrı'dan başka Tanrı yoktur, Muhammet Tanrı'nın elçisidir! Tanrı'nın ellerinden çıkıyoruz ve er geç onun ellerine döneceğiz!" demiş. Sonra eski arkadaşı ve dostu, yıllarca her an birlikte bulunduğu başhadımağasına dönmüş ve ona "Ey Mesrur, böylesi bir emir mümkün değil. Efendimiz Emir–ül–Müminin bu emri sana sarhoşluk anında vermiş olacak. Her zamanki dostum, senden, birlikte yaptığımız gezintiler ve gece gündüz yaşadığımız ortaklaşa yaşamın anısı uğruna, halifenin yanına geri dönüp aldanıp aldanmadığını anlamanı rica ediyorum. Göreceksin ki verilen emri unutmuştur bile!" demiş. Ama Mesrur "Ya senin başın ya da benimki! Başını elimle götürmedikçe halifenin yanına dönemem! Dolayısıyla son dileklerini yazıya geçir! Eski dostluğun hatırı için sana gösterebileceğim tek olası lütuf budur" demiş. O zaman Cafer "Hepimiz Tanrı'ya emanetiz! Benim yazacak son dileğim yok. Tanrı benden aldığı ömrü, Emir–ül–Müminin ömrüne eklesin!" demiş.

Sonra çadırından çıkmış ve Cellat Mesrur'un yere serdiği, üzerine kafa kesilen deriye diz çökmüş. Ve gözlerini kendi elleriyle bağlamış; ve başı kesilmiş. Tanrı ona rahmet eylesin! Bunu izleyerek Mesrur, halifenin konakladığı yere dönmüş ve elinde bir kalkan üzerinde bulunan Cafer'in kellesiyle huzura girmiş. El–Reşit de eski dostunun kellesine bakmış ve ansızın üzerine tükürmüş.

Ama öfkesi ve öcü bununla dinmemiş; Cafer'in başı kesilen gövdesinin Bağdat Köprüsü'nün bir ucuna, kellesinin de öteki ucuna asılmasını emretmiş; bu ceza, en kötü suçlulara verilen cezalardan daha alçaltıcı ve yüzkızartıcı bir cezaymış. Aynı şekilde Cafer'den geri kalanların altı ay süreyle orada kaldıktan sonra tezekler üstünde yakılıp kenefe atılmasını buyurmuş. Bütün bu emirler yerine getirilmiş.

Ve de, ey acınası sefalet! Kâtip Âmiran, hazinenin hesap defte-

rine, bir vakitler "Emir–ül–Müminininin armağan olarak Yahya ül–Barmaki'nin oğlu Vezir Cafer'e verdiği görkemli bir urba için dört yüz bin altın dinar" yazmışken; bir süre sonra, aynı sayfaya başka hiçbir ekleme yapmaksızın "Cafer bin Yahya'nın cesedinin yakılması için neft, kamış ve gübre için on gümüş dirhem" yazmış.

İşte, Cafer'in sonu böyle olmuş. El–Reşit'in süt babası Yahya'ya ve oğlu, El–Reşit'in süt kardeşi El–Fadl'a gelince, herhangi bir kamu görevi ve hizmetinde bulunan bin kadar Barmaki ile birlikte ertesi gün onlar da tutuklanmış. Ve kimisi sınırsız servetleri zor alımına tabi tutulur ve karıları ve çocukları sığınacak yerlerinden yoksun ve hiç kimse onlara bakmayı göze almaksızın başıboş dolaşırlarken; işkencede öldürülen Yahya, oğlu El– Fadl ve Yahya'nın kardeşi Muhammet hariç, kimisi açlıktan ölmüş, kimisi boğularak. Hepsi darmadağın bir halde kokuşmuş zindanlara atılmış. Allah hepsine rahmet eyleye! Gözden düşmeleri gerçekten dehşet verici olmuş.

Ve şimdi, ey zamanın şahı, eğer Barmakilerin gözden düşmelerinin ve bu yürek parçalayıcı sonlarının nedenini öğrenmeyi diliyorsan, anlatayım!

Günün birinde El–Reşit'in genç kızkardeşi Aliye, Barmaki sülalesinin kökü kuruduktan birkaç yıl sonra, kendisine iltifat etmekte olan halifeye "Efendim, Cafer'in ölümünden ve ailesinin yok olmasından sonra, artık senin sakin ve gerçek anlamda huzur içinde geçen bir gününü bile görmüyorum. Acaba hangi nedenle bunlar senin gözünden düşmüştü?" diyerek söze girişmiş. Birdenbire içi kararan El–Reşit genç sultan kardeşini geri itmiş ve ona "Çocuğum, hayatım, bana kalan tek mutluluk! Bu nedeni anlamanın sana ne yararı olacak? Eğer bunu gömleğimin bile öğrendiğini bilsem, onu parça parça ederim!" demiş. Bundan dolayı, tarihçiler ve salname ustaları bu felaketin nedeni üzerinde uyuşmaktan uzaktırlar. İşte bize onlardan kalan bazı yorumlar!

Kimilerine göre Cafer'in ve Barmakilerin övgüleri, bunlardan

yararlananların bile dinlerken kulaklarını inciten eliaçıklığı, kendilerine karşı dost ve minnettar olanlardan daha çok hırslı kişi ve düşman kazandırmış; sonunda El-Reşit'te de kuşku uyandırmıştır. Gerçekten ortada duyulan sadece onların ailesinin utkun oluşu idi; ailelerinin üyeleri Bağdat Sarayı'nı, ordusunu, yargı yerlerini, eyaletleri ve en yüce mevkileri doldurmuşlardı; ve kentin yöresindeki en güzel yurtluklar onlara aitti. Saraylarının yöresi dalkavuklar ve hacet sahipleri tarafından, halifenin konutunu çevreleyenlerden de fazla sarılmıştı. Ve bir de Cafer'in çadırında, o uğursuz gece birlikte olduğu El-Reşit'in tabibi Cebrail Bahtıâsû olayı şöyle anlatmakta; demektedir ki: "Bir gün, o zamanlar Bağdat'ta Kasr ül-Huld denen sarayda oturan El-Reşit'in dairesine girmiştim. Barmakiler Dicle'nin öbür yanında oturuyorlardı ve halifenin sarayı ile onlarınki arasında nehrin genişliği kadar mesafe vardı. O gün El-Reşit gözdelerinin konutlarının önünde birikmiş olan at topluluğunu ve kapılarında kaynaşan kalabalığı görünce, benim önümde, sanki kendi kendisiyle konuşur gibi 'Tanrı Yahya ile oğulları El-Fadl ve Cafer'i ödüllendirsin! İşlerin tüm sıkıntısını kendi üzerlerine almışlar ve bana yöremi seyredecek ve keyfimce yaşayacak zaman bırakmışlar' diyordu. O gün sadece bunları söyledi. Ama bir başka zaman, yanına çağrıldığımda onun artık gözdelerini karşısında görmeyi istememeye başladığının farkına vardım. Gerçekten, sarayının penceresinden bakarak ve ilk kez olduğu gibi aynı insan ve at topluluğunun kaynaştığını görünce 'Yahya ve oğulları bütün işleri ele geçirmişler; bana hiçbir şey kalmamış. Aslında halifelik gücünü eyleme sokan onlar! Bana ancak güçlükle sezilen görüntüsü kalmış' dedi. Bunu, kulaklarımla duydum. Ve o zamandan başlayarak onların gözden düştüklerini anladım; sonunda da olanlar oldu" demiştir.

Başka salnameciler de El-Reşit'in gizli hoşnutsuzluğunun, isimsiz düşmanların haince kaleme aldıkları düzyazı ve şiirlerle körüklendiğini; Cafer'in yaptığı büyük bir tedbirsizliğin ise bu hoşnutsuzluğu arttırdığını yazıyorlar. Bir gün, El-Reşit, Ali ile Peygam-

ber'in kızı Fatıma'dan olma Es-Seyit Yahya bin Abdullah ül-Hüsayni adlı bir ardılın gizlice öldürülmesi için Cafer'i görevlendirmiş. Ama Cafer, acıma ve hoşgörüyle, davranışları El-Reşit tarafından Abbasi Hanedanının geleceği bakımından tehlikeli sayılan bu Alivi'yi[1] kaçırtmış. Ancak Cafer'in bu gönlü yüce eylemi ortalıkta yayılmış ve sonuçlarını ağırlaştırmak için eklenen her türlü yorumla birlikte halifeye duyurulmakta gecikmemiş. Bu durum dolayısıyla El-Reşit'in duyduğu hınç, öfke bardağını taşıran son damla olmuş. Cafer'e bu konuda soru yöneltmiş; o da büyük bir açık yüreklilikle, eylemini itiraf etmiş ve "Ben, efendim Emir-ül-Müminininin onurunu ve yüce adını korumak için böyle davrandım!" diye eklemiş. El-Reşit de yüzü iyice solarak "İyi yapmışsın!" demiş. Ama "Ben seni mahvetmezsem, Allah beni kahretsin!" diye mırıldandığı da işitilmiş.

Başka tarihçilere göre, Barmakilerin gözden düşmesinin nedeni, gelenekçi Müslümanlığın karşısında onların sapık görüşler ileri sürmesinde aranmalıydı. Gerçekten unutulmamalıdır ki, aileleri, İslam'a dönmelerinden önce Belh'de Mecusi dininin gereklerini icra ediyorlardı. Denilir ki, gözdelerinin doğum yeri olan Horasan'a sefer yaptıklarında El-Reşit, Yahya ve oğullarının Mecusi mabetleri ve abidelerinin yakılmaması için ellerinden geleni yaptıklarını fark etmişti. Ve o zamandan beri, onlar hakkında, Barmakilerin her fırsatta, her türden sapıklara karşı, özellikle de kişisel düşmanları Cabirilere[2] ve öteki ayırımcı ve reddedilmiş din ve mezheplere bağlı olanlara gösterdikleri hoşgörüyle artan kuşkular duymuştu. Bu fikirleri kabul ettirmek isteyenler, bunları daha önce anlatılanlara da katıyor ve El-Reşit'in ölümünden hemen sonra Bağdat'ta o güne kadar görülmedik ağırlıkta dinsel kargaşalıkların çıktığını ve bunların nerdeyse geleneksel Müslümanlığa öldürücü bir darbe vuracak gibi

1 *Alivi:* Ali yanlısı. Sonradan dilimizde bu sözcük Alevî'ye dönüşmüştür (Ç.)
2 *Cebiriler:* Zerdüşt dinine bağlı olanlar (Nouveau Petit Larousse Illusteré)

olduğunu ileri sürüyorlar. Ama, bütün bu nedenlerin dışında, Barmakilerin sonlarının en olası nedeni, bize vakanüvis İbn–Hillikan'ın ve İbn–ül Atir'in bildirdikleri olmalıdır. Onlar diyorlar ki:

Yahya El–Barmaki'nin oğlu Cafer'in Emir–ül–Müminin'in yüreğine çok yakın olduğu zamanlarda, Halife, Cafer ile sanki iki kişi değiller de, tek kişiymişler gibi yanyana sarındıkları bir cübbe yaptırmıştı. Bu içtenlik o denli büyüktü ki, Halife gözdesinden hiç ayrılamıyordu. Ve onu her zaman yanında tutmak istiyordu.

Oysa El–Reşit aynı şekilde olağandışı ve derin bir sevecenlikle kendi kızkardeşi, tüm verilerle donanmış, döneminin en göze çarpan kadını genç sultan Abbase'yi de seviyormuş. Ve bu sultan, ailesinin ve hareminin türn kadınları içinde El–Reşit'in yüreğinde en değerli yeri tutuyormuş. Ve tıpkı Cafer'in kadına dönüşmüş bir şekli gibi, onun yanında yaşamaktan başka şey yapmıyormuş. Ve bu iki dostluk onun mutluluğunu oluşturuyormuş. Ama, aynı zamanda, ikisinin birden zevklerini paylaşmak için, onları biraraya getirmek zorunluluğunu da duyuyormuş. Çünkü birinin bulunmayışı, öbürünün sağlayacağı büyüyü yok ediyormuş. Ve Cafer ya da Abbase'nin yanında olmayışı dolayısıyla eksik bir neşe duyuyor ve canı sıkılıyormuş. İşte bunun için bu iki dostunu biraraya getirmek istiyormuş. Ama kutsal yasalar çok yakın bir akrabası olmadıkça, kocası olmayan erkeklerin kadını görmesini ve kadının yüzünü yabancı bir erkeğe göstermesini yasaklıyormuş. Bu hükümleri görmezliğe gelmek büyük bir onursuzluk, bir utanç ve kadının namusuna karşı bir hareket sayılıyormuş. El–Reşit de, korumakla görevli olduğu yasanın sıkı bir takipçisi olduğundan, onları yorucu bir zorlamaya ve yakışıksız bir duruma sokmadan, kendi yanında biraraya getiremiyormuş.

Bundan dolayı kendisini sıkan hoşlanmadığı bu durumu değiştirmek isteyerek Cafer'e "Ey Cafer, dostum, benim ancak senin ve sevgili kızkardeşim Abbase'nin yanında olmaktan gayri gerçek, içten ve tam bir sevincim yok. Ama sizin durumunuz beni ve sizi sıktığından, seni Abbase ile evlendirmek istiyorum. Böylece, uygunsuz-

luğa düşmeden, rezalet ve günah batağına saplanmadan, ikiniz birden yanımda buluşabilirsiniz. Ama sizden, bir an bile olsa, benim bulunmadığım yerde birleşmemenizi ısrarla istiyorum. Çünkü aranızda sadece usulen ve görünüşte yasal bir evlenme olmasını düşünüyorum. Ama evliliğin ihtiyaçlarını, soylu Abbasoğullarının halifelik mirasını zarara sokabilecek şekilde yerine getirmenizi istemiyorum" demiş. Cafer de efendisinin bu arzusuna boyun eğmiş; ve işitip itaat ettiği yanıtını vermiş. Böylece bu garip koşulu kabul etmesi gerekmiş. Ve evlenme yasal olarak ilan edilmiş.

Kabul ettirilen koşullara uygun olarak evli olan çift ancak Halife'nin huzurunda buluşmuşlar ve başkaca bir şey olmamış. Hatta orada bile bakışları arasıra ancak çatışmış. El–Reşit'e gelince, bu ikiliye karşı şiddetle duyduğu çifte dostluktan öylesine bir zevk sağlamış ki, onların bu durumdan dolayı azap çekebileceklerini aklına bile getirmemiş. Ama, acaba ne zamandan beri aşk, denetleyicilerin isteklerine boyun eğmek zorunda kalmış ki?

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Yedinci Gece Olunca

Demiş ki:

Ama, acaba ne zamandan beri aşk, denetleyicilerin isteklerine boyun eğmek zorunda kalmış ki? Ve böylesi bir baskı uygulanınca, nasıl olur da iki genç ve güzel insan arasında aşk heyecanları ve arzuları uyanıp kıpırdamaz?

Ve işte gerçekten, birbirini sevmek ve kendilerini karşılıklı aşklarının coşkularına kaptırmak hakkına sahip olan bu evli çift, her geçen gün daha fazla yüreklerindeki ateşi yoğunlaştıran bu sarhoşluk-

tan başları dönerek yakınan insanlar konumuna girmişler. Ve işte Abbase, bu yasaklanmış evli kadın durumunda, kocasının delisi olmuş; ve sonunda Cafer'e aşktan yana duyduklarını anlatmış. Ve onu dairesine çağırarak, gizlice, her türlü sevgi sunuşunda bulunmak istemiş. Ama Cafer, sadık ve tedbirli bir kişi olduğundan, onun her türlü isteğine karşı koymuş ve Abbase'nin yanında kalmak istememiş. Çünkü El-Reşit'e ettiği yeminin onu alıkoyduğunu düşünüyormuş. Kaldı ki, başkalarından çok daha iyi olarak, Halife'nin çabucak öcünü alacağını biliyormuş.

Abbase Sultan, dilek ve ricalarının yerini bulmadığını görünce, başka yollara başvurmuş. Genellikle kadınlar böyle yaparlar, ey zamanın şahı! Gerçekten bir oyun düzenleyerek Cafer'in annesi İtabe'ye "Annemiz, gecikmeksizin beni, her gün ona sağladığın şu esirelerden biri gibi, yasal kocam olan oğlun Cafer'in yanına sokman gerek!" diye haber yollamış. Zira, her cuma günü, soylu İtabe, sevgili oğlu Cafer'e binlercesi arasından seçilmiş dokunulmadık ve alabildiğine güzel bir bakire esire yollamak âdetindeymiş. Cafer de, genç kıza, kendine şölen çekip iyice şarap içtikten sonra yaklaşırmış.

Ama soylu İtabe, bu iletiyi alınca, Abbase'nin talep ettiği böylesi bir ihanete kendini kaptırmayı reddetmiş; ve Abbase Sultan'a, böylesi bir davranışın herkese verebileceği zararları sezinletmiş. Ama âşık genç zevce, tehdide kadar giden bir sıkıştırmayla ısrar etmiş ve "Bunu reddetmenin sonuçlarını bir düşün, annemiz! Ben kararımı almış bulunuyorum. Ve sana karşın, bana neye mal olursa olsun, onu uygulayacağım. Cafer'den ve onun üzerindeki haklarımdan vazgeçmektense hayatımı yitirmeyi yeğlerim!" diye eklemiş.

Gözü yaşlı İtabe, bu denli ileri gitme karşısında, meselenin kendi aracılığıyla çözümlenmesinin daha doğru olacağını düşünerek boyun eğmiş. Ve gecikmeksizin, oğlu Cafer'e kendisine yakında zarafet ve çekicilik ve güzellikte eşi bulunmaz bir esire yollayacağını bildirmiş. Ve onun tanımlamasını öylesine bir heyecanla yapmış ki, Cafer kendisine vaadedilen veriyi merakla beklemeye başlamış. İtabe

de oyunu öylesine oynamış ki, Cafer, zevkten çıldırarak daha önce duymadığı bir sabırsızlıkla geceyi beklemeye koyulmuş. Annesi, onun istenilen noktaya ulaştığını görerek Abbase'ye "Kendini bu akşama hazırla!" diye haber iletmiş.

Abbase de hazırlanmış ve esirelerin yaptığı gibi ziynetler ve mücevherler takınmış ve gece olunca, onu oğlunun dairesine sokacak olan Cafer'in annesinin yanına gelmiş.

Şarabın başına vurmasından biraz sersemlemiş olan Cafer, kolları arasında bulunan genç esirenin, karısı Abbase olduğunu anlayamamış. Çünkü o zamana kadar, Halife'nin yanında, birlikte bulundukları sırada, Harun Reşit'in hoşuna gitmeyeceği korkusuyla, asla karısı Abbase'ye dikkatlice bakmamış bulunuyormuş. O da, kendince, Cafer'in her kaçak bakışında, utanç duyarak başını her zaman ondan çeviriyormuş. Evlilik gerçekten yerine getirilince ve bölüşülmüş bir aşkın coşkuları içinde bir gece geçirildikten sonra, Abbase oradan ayrılmak üzere ayağa kalkmış ve çekilmeden önce, Cafer'e "Hükümdarların kızını nasıl buldun, efendim? Davranışlarıyla, alınıp satılan esirelerden farklılar mı, acaba?" demiş. Cafer de, şaşırarak "Sen bu sözlerinle hangi hükümdar kızlarını kastediyorsun? Sen onlardan biri misin? Yoksa utkulu savaşlarımızda elde edilen bir esire mi?" diye sormuş. Kız "Ey Cafer, ben senin esiren, hizmetçinim; ben, Muhammet'in kutsanmış amcası Abbas'ın soyundan El–Reşit'in kızkardeşi, Mehdi'nin kızı Abbase'yim!" diye yanıt vermiş.

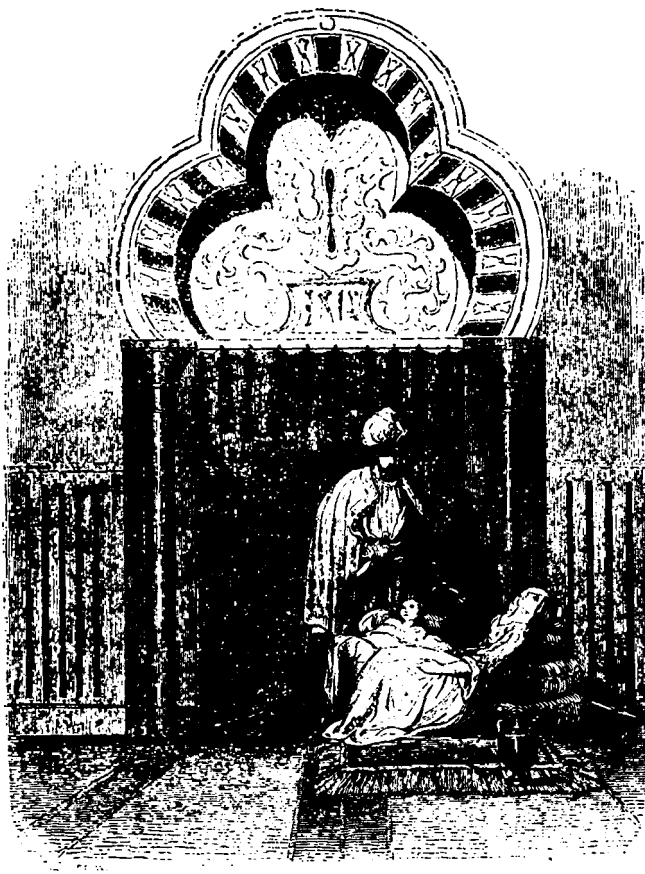
Bu sözleri işitince, Cafer, şaşırmanın sanırına ulaşmış ve ansızın esriklikten ayılmış ve "Mahvoldun sen, bizi de mahvettin, ey efendilerimin kızı!" diye haykırmış. Ve çabucak annesi İtabe'nin yanına gitmiş ve ona "Anne, anne, beni ucuza sattın!" diye haykırmış. Yahya'nın gözü yaşlı karısı, evlerinin üzerine büyük bir felaketi çekmemek için bu hileye katılmaya nasıl zorlandığını ona anlatmış. İşte onların durumu böyleymiş.

Abbase'ye gelince, hamile kalmış ve bir oğlan doğurmuş; çocu-

ğu Riyaş adlı sadık bir hizmetkârın gözetimine ve Berra adlı bir kadının yetiştirmesine terk etmiş. Sonra, gösterilen tüm özene karşın, kuşku duymaksızın, meselenin yayılarak El-Reşit'in de bilgi edineceğinden korkarak Cafer'in oğlunu iki hizmetkârın eşliğinde Mekke'ye göndermiş.

Cafer'in babası Yahya'nın ayrıcalıkları içinde, El-Reşit'in saray ve hareminin gözetimi ve yönetimi de varmış. Kendisinin gecenin belli bir saatinden sonra, sarayın giriş kapılarını kilitlemek ve anahtarları alıp götürmek âdeti varmış. Oysa, onun bu titizliği, Halife'nin haremi, özellikle Sitti Zübeyde için bir sıkıntı olmuş. O da yeğen ve kocası El-Reşit'e gidip saygın Yahya'yı ve yersiz titizliğini lanetleyerek ona bu durumdan acı acı şikâyet etmiş. El-Reşit de Yahya yanına geldiğinde, kendisine "Baba, Zübeyde'nin senin hakkındaki bu şikâyeti nedir?" diye sormuş. Yahya da "Benden haremdeki görevimin noksanlığı bakımından mı şikâyetçi acaba, ey Emir-ül-Müminin?" diye sormuş. El Reşit gülerek "O değil, baba!" demiş. Yahya da "Bu durumda benim hakkımda sana söylenene kulak asma, ey Emir-ül-Müminin!" demiş. O günden başlayarak titizliğini bir kat daha arttırmış; öyle ki, Sitti Zübeyde, acı ve sitemkâr bir edayla El-Reşit'e yeniden şikâyette bulunmuş; o da kendisine "Ey amcamın kızı, gerçekten süt babam Yahya'yı haremle ilgili herhangi bir husus için itham etmeye mahal yok. Çünkü Yahya, benim buyruklarımı yerine getirmekten başka bir şey yapmıyor ve görevini yerine getiriyor" demiş. Zübeyde de hiddet göstererek "Yo, vallahi! Görevini yerine getirmekten daha fazlasını yapıyor ve oğlu Cafer'in edepsizliklerini gizliyor" diye yanıt vermiş. El-Reşit de "Ne gibi edepsizlik! Hayrola, ne var?" diye sormuş. O zaman Zübeyde, pek önem vermiyormuş gibi görünerek Abbase konusunu anlatmış. El-Reşit kaygılanarak "Bunun kanıtı var mı?" diye sormuş. Zübeyde "Çocuğun Cafer'den olmasından daha iyi bir kanıt bulunabilir mi?" diye yanıt vermiş. Halife "Peki, bu çocuk nerede?" diye sorunca, Zübeyde de "Cetlerimizin beşiği Kutsal Kentte!" diye yanıt vermiş. Halife "Sen-

den başkası da bunu biliyor mu?" diye sormuş. Sultan "Hareminde ve sarayında en basit bir esire de olsa, bunu bilmeyen tek bir kadın yoktur!" diye yanıt vermiş.

El–Reşit bu konuşmaya tek bir sözcük daha eklememiş. Ama, bir süre sonra, Mekke'ye hac farizesi için gitmek arzusunu belirtmiş; ve Cafer'i de yanına alarak yola çıkmış. Oysa, kendince, Abba-

se de, Riyaş ile sütanaya derhal bir mektup yollayarak onlara, Mekke'yi hemen terk etmelerini ve çocukla birlikte Yemen'e gitmelerini emretmiş; onlar da ivedilikle oradan uzaklaşmışlar.

Halife, Mekke'ye gelmiş. Hemen yakınlarından güvenli birilerini çocuğu soruşturup aramakla görevlendirmiş. Bu soruşturma sonunda olayın gerçekliğini, bir çocuk bulunduğunu ve de sağlıklı olduğunu öğrenmiş. Birkaç gün içinde çocuk Yemen'de bulunmuş ve gizlice Bağdat'a yollanmış. Ve işte, bu hac dönüşünde Halife, Fırat üzerinde Anbar yakınlarında iken, sözü edilen Cafer ve Barmakilerle ilgili korkunç emri vermiş. Ve olacak olan olmuş.

Bahtsız Abbase ile oğluna gelince, onun oturduğu dairenin hemen altına kazılan bir çukura diri diri gömülmüşler.

Nihayet, ey bahtıgüzel şah, sana söyleyecek bir şey daha kaldı: İnanılmaya değer başka vakanüvisler de Cafer'in ve Barmakilerin böylece gözden düşmelerine neden olacak hiçbir şey yapmadıklarını ve bu acıklı sonuca uğramalarının nedeninin, bunun, bahtlarında yazılı olmuş bulunmasında aranması gerektiğini ve onların güç sahibi oldukları zamanın geçip gittiğini anlatırlar. Ama en iyisini Tanrı bilir!

Ve sözü bitirmek için Şamlı ünlü Şair Muhammet'ten bize kadar gelen bir öykü. Şair şöyle anlatmış: "Bir gün yıkanmak için bir hamama girmiştim. Hamamın sahibi bana hizmet etsin diye güçlü kuvvetli genç bir delikanlıyı görevlendirmişti. Ben de, delikanlı bana özen gösterirken, hangi hevesle bilemiyorum, kendi kendime, yavaş sesle, benim hayırlı efendim El-Fadl bin Yahya ül-Barmaki'nin bir oğlunun doğumunu kutlamak için yazdığım bir şarkının dizelerini okuyordum. Birdenbire bana hizmet etmekte olan delikanlı bayılarak yere yıkıldı. Birkaç dakika sonra, ayılıp ayağa kalktı ve beni suyun içinde tek başıma bırakarak, yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış, hemen kaçıp gitti.

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Demiş ki:

Ayağa kalktı, beni suyun içinde tek başıma bırakarak, yüzü gözyaşlarıyla ıslanmış, hemen kaçıp gitti.

Ben de, şaşkın bir halde sudan çıktım ve hamam sahibine, yıkanmam için hizmet görsün diye bir saralıyı görevlendirdiğinden dolayı fena halde çıkıştım. Ama hamamcı, bu genç hizmetkârda bu güne kadar böylesi bir illetin görülmediğine dair yemin etti. Ve söylediğini bana kanıtlamak için delikanlıyı benim yanıma getirip ona 'Ne oldu da bu efendi senin hizmetinden bu denli şikâyetçi oldu?' diye sordu. Bana, içinde bulunduğu karmaşadan kurtulmuş gibi görünen delikanlı da başını eğdi; sonra da benden yana dönerek 'Efendim, yıkanırken söylediğin o dizelerin yazarını tanıyor musun?' diye sordu. Kendisine 'Vallahi, ben yazdım onları!' diye yanıt verdim. Bana 'Öyleyse sen, şair Muhammet ül- Damışki'sin[1]. Ve de bu dizeleri El–Fadl ül–Barmaki'nin çocuğunun doğuşunu kutlamak için besteledin, değil mi?' dedi. Ve ben, öylece şaşıp kalmışken 'Seni dinlerken, yüreğim ansızın sıkıştığı ve heyecandan vurulmuş gibi yere düştüğüm için bağışla beni, efendim! Ben, işte, senin o denli görkemle doğuşuna şarkılar düzdüğün El–Fadl'ın oğluyum' diye ekledi. Ve yeniden ayaklarımızın ucuna düşerek bayıldı.

O zaman ben, böyle bir bahtsızlık karşısında içim acımayla dolu ve malik olduğum her şeyi, hatta şair ünümü bile borçlu bulunduğum cömert bir hayırseverin oğlunun felakete düşmüş olmasından üzüntü duyarak çocuğu yeniden ayağa kaldırdım ve onu bağrıma basarak kendisine 'Ey Tanrı kullarının en yüce gönüllüsünün oğlu, ben yaşlıyım; mirasçım da yok. Benimle gel de, kadı'nın önüne çı-

1 *Muhammet ül-Damışki:* Şamlı Muhammet (Ç.)

kalım çocuğum; çünkü bir sözleşme yaparak seni evlat edinmek istiyorum. Böylece öldükten sonra bütün varlığım senin olur' dedim. Ama Barmaki delikanlı, ağlayarak bana 'Ey iyi kişilerin evladı, Tanrı kutsamalarını senin üstüne yaysın! Ama ben şu ya da bu yoldan babam El-Fadl'ın sana vermiş olduğu tek bir meteliği kabullensem Allah'ın hoşuna gitmez!' diyerek yanıt verdi. Ve bundan sonra, benim bütün ısrar ve ricalarım boşuna oldu. Kendisine, babasına karşı duyduğum minnettarlığın küçük bir nişanesini bile kabul ettirmem mümkün olmadı. Gerçekten tertemiz bir kana sahipti, bu soylu Barmakilerin çocuğu! Tanrı, çok yüce olan değerlerini ödüllendirsin!"

Halife Harun Reşit'e gelince, Tanrı'dan başka sadece kendisinin bildiği bir hatayı cezalandırıp öcünü aldıktan sonra, herhalde epeyce doyum sağlamış olarak Bağdat'a dönmüş; ama içine girmeden kentin yanıbaşından geçip gitmiş. Gerçekten, yıllarca güzelleştirmek için emek verdiği bu kentte artık yaşayamaz olmuş ve Rakka'ya yerleşerek bir daha Barış Kenti'ne geri dönmemiş. Ve Barmakilerin bahtsızlıklarını izleyerek Bağdat'ı böylece ansızın terk edişi, Halife'nin maiyetinden olan şair Abbas bin El-Atnaf'ın aşağıdaki dizelerle sızlanmasına kesinlikle yol açmıştır:

> Daha henüz develerimizi çökertmiştik ki, dostlarımız gelişimizi gidişimizden ayırt etmeden, yeniden yola koyulmamız gerekti.
> Ey Bağdat! Dostlarımız bizden haber almaya ve hoş gelişler dilemeye geldiler, dönüşümüzde! Ama biz onlara veda ederek yanıt vermek zorunda kaldık.
> Ey Barış Kenti! Doğu'dan Batı'ya senden mutlu, senden zengin ve senin kadar güzel kent olmadığı çok doğrudur!

Kaldı ki, dostlarının yok oluşundan sonra, artık El-Reşit uykunun tadını da alamaz olmuş; pişmanlık yüreğini kavurmuş; ve Cafer'i yeniden hayata getirmek için bütün saltanatını feda edebilir ha-

le gelmiş; ve eğer, tesadüfen, saraylılardan birileri birazcık bile Barmakileri kötüleyecek olsa, El–Reşit onlara nefret ve öfkeyle "Allah babalarınızın belasını versin! Kötülediğinizi kötülemekten vazgeçin! Ya da gelin onların bıraktığı boşluğu doldurmayı deneyin!" diye haykırırmış.

Ölünceye kadar kudretini korumuş olmakla birlikte El–Reşit, artık yöresini pek fazla güvenilmeyen kişilerin sardığını duyumsuyormuş. Ve her an, hoşnut olmadığı oğullarının kendisini zehirleyeceğinden korkuyormuş. Kargaşalıkların başladığı ve oraya gittikten sonra bir daha dönmediği Horasan'a bir sefer açmanın eşiğindeyken, düşüncelerini bir sırdaş olarak bildirmek üzere seçtiği saraylılardan vakanüvis El–Taberi'ye, acı duyarak, kuşkularını ve kederlerini açıklamış. El Taberi, üzerine ölümün gelmekte olduğu konusundaki kehanetini yatıştırmaya çalışırken, onu bir kenara çekmiş; ve adamlarından ve maiyetinden yeterince uzaklaşıp onların yersiz bakışlarından kurtulmak için bir ağacın koyu gölgesine sığındıklarında urbasını açıp El–Taberi'ye karnını saran ipek bir kuşak göstermiş ve "Şuramda çaresi olmayan derin bir derdim var. Bu derdi kimsenin bilmediği doğrudur; ama bak, yöremde oğullarım El–Emin ve El–Memun'un yaşamımın ne zaman tükeneceğini gözetleyen casusları var. Çünkü artık babalarının pek ömrü kalmadığını anladılar! Ve bu casusları, oğullarım, en güvenilir ve bağlılıklarına kuşku duyamayacağım kimselerden seçtiler. İlk bakışta başta Mesrur! Mesrur, benim üstün tuttuğum oğlum Memun'un casusudur. İşte hekimim Cebrail Bahteâsû! O da, oğlum El–Emin'in! Ve geri kalanlar da böyle sürüp gidiyor" demiş. Ve de "Şimdi, oğullarımın saltanat hırslarının nereye kadar ulaştığını bilmek ister misin? Bana binilecek bir at göndermeleri emrini vereceğim. Sağlıklı ve kıvrak bir at gönderecekleri yerde yürüyüşü sarsak ve sanki benim derdimi arttırmak için hazırlanmış gibi olan takatsız bir at getirecekler!" diye eklemiş. Ve gerçekten, El–Reşit, kendisine bir at getirilmesi buyruğunu verince, tıpkı sırdaşına söylediği gibi bir at getiril-

miş önüne. O da, El-Taberi'ye mahzun bir bakış fırlatmış ve kendisine yollanan atı boyun eğerek kabullenmiş.

Bu olaydan birkaç hafta sonra, Harun, rüyalarında başının üzerine bir elin uzandığını görmüş; ve bu el bir avuç kızıl toprak tutuyormuş; ve bir ses ona "İşte Harun'un kabrinde kullanılması gereken bu topraktır!" diye haykırıyormuş. Bir başka ses de ona "Peki, kabrinin yeri neresi?" diye sorunca; ilk ses "Tus Kenti" diye yanıt veriyormuş.

Nitekim birkaç gün geçince, hastalığının ilerlemesi El-Reşit'i Tus Kenti'nde kalmaya zorlamış. Büyük bir tedirginlik duyarak Mesrur'u kentin yöresinden bir avuç toprak bulup getirmeye yollamış. Başhadımağası, bir saatlik bir zaman geçince, elinde bir avuç kızıl toprakla geri dönmüş. El-Reşit "Tanrı'dan başka Tanrı yoktur. Muhammet de onun elçisidir! İşte rüyam çıktı. Ölüm artık benden uzak değil!" diye haykırmış.

Gerçekten, artık bir daha Irak'ı görememiş. Çünkü, ertesi gün, kendisinde bitkinlik duyarak yöresindekilere "İşte korkulan saat yaklaşıyor. Ben tüm insanlık için imrenilen bir varlıktım. Şimdi kendisine acınan biri oldum" demiş. Ve orada, Tus'da ölmüş. O sırada Hicret'in 193'üncü yılının ikinci ayı[1] olan Cemazi-yel-evvel ayının üçüncü günüymüş. Harun o sırada kırk yedi yaşındaymış; bu yaşı da beş ay beş gün aşmış bulunuyormuş. Bize bunu, Ebulfeda böylece bildiriyor. Tanrı kusurlarını bağışlasın ve rahmet eylesin! Çünkü dinsel inançlarına bağlı bir halife idi.

Şehrazat, Şah Şehriyar'ın bu öyküden hüzünlendiğini görünce, ona çabucak ŞEHZADE YASEMİN İLE BADEM SULTAN'IN TATLI ÖYKÜSÜ'nü anlatmış. Ve demiş ki:

1 Hicri ayların ikincisi Sefer olduğu halde Mardrus, Cemazi-yül evvel anlamında "Djomadi" ayını ikinci ay olarak belirtmiş. (Ç.)

ŞEHZADE YASEMİN İLE BADEM SULTAN'IN TATLI ÖYKÜSÜ

Anlatırlar ki, ancak övülesi Tanrı en iyisini bilir, Müslüman ülkelerden birinde yüreği okyanus kadar geniş, zekâsı Eflatun'unkine eşit, doğası bilgelerinki gibi ve sanı Feridun'u geçen, yıldızı İskender'in yıldızı gibi olan ve Keyhusrev Anuşirevan'ın mutluluğuna sahip yaşlı bir şah varmış. Şahın da, Süreyya Burcu'nun yedi yıldızını andıran parlaklıkta yedi oğlu bulunuyormuş. Ama, bu şehzadelerin en küçüğü en parlak ve en yakışıklı olanıymış. Yüzü pembe beyazmış; ve adı da Şehzade Yasemin imiş.

Ve gerçekten, zambak ve gül onun yanında yok olup giderlermiş. Çünkü selvi gibi bir endamı, yeni açmış lale gibi bir çehresi, menekşeden saçları, bin karanlık gecenin numunesi misk kokulu saç bukleleri, sarı amber bir benzi, gergin bir kargıya benzer kaşları ve bir nergis gibi çekik gözleri varmış; ve güzelim dudakları iki fıstık gibiymiş. Alnına gelince, dolunayın yüzünü utançtan morartacak kadar parlakmış; inci dişlerle ve gül pembesi bir dille donanmış ağzından şeker kamışının tadını unutturacak tatlı sözler dökülüyormuş; bu yapısıyla ve canlı ve yiğit haliyle, âşıkların gözleri için baştan çıkarıcı bir put gibiymiş.

Yedi kardeşin içinde işte bu Şehzade Yasemin, babası Nücum Şah'ın sayısız kocabaş hayvanlarının gözetimiyle görevli olanıymış; ve eyleştiği yer geniş ıssızlıklar ve çimenliklermiş. Bir gün oturmuş, kavalını çalarak bu hayvanları gözetirken, kendisine doğru saygın bir dervişin yaklaştığını görmüş; selamlaşmalardan sonra, derviş ondan birazcık süt sağıp kendisine vermesini rica etmiş; Şehzade Yase-

min de "Ey saygın derviş, dileğini yerine getirmenin imkânsızlığı bana büyük bir acı veriyor. Çünkü ineklerimi bu sabah sağdım. Ve şu anda memelerinde senin susuzluğunu giderecek hiçbir şey kalmadı" diye yanıt vermiş. Derviş de ona "Zamanlamaya aldırma! Yine de Allah'ın adını anarak yeniden ineklerini sağ! Tanrı'nın kutsaması üzerinde olacaktır" demiş. Çekik gözleri nergise benzeyen şehzade de işitip itaat ettiği yanıtını vermiş ve besmele çekerek en güzel hayvanın memelerine yapışmış. Ve üzerine kutsama inmiş; kap mavimtrak ve köpüklü bir sütle dolmuş.

Derviş o zaman gülerek genç şehzadeye doğru dönmüş ve ona "Ey ince ruhlu çocuk, verimsiz bir toprağa boşuna ekin ekmedin, sana bu olup bitenden daha çok yarar sağlayacak şey yoktur. Gerçekten, bil ki, ben sana, şairin sözlerine uygun şekilde verilerin ilki ve sonuncusu olan aşkın habercisi olarak geliyorum:

> Orada hiçbir şey yokken, aşk vardı; ve hiçbir şey bulunmadığı zaman, aşk kalacaktır. O, ilk ve son var olan şeydir.
> O gerçeğin köprüsüdür; ve söylenebilecek her şeyin üstündedir: mezarın köşesinde yoldaştır bize!
> O ağaca sarılan ve yüreğine nüfuz ederek yeşil yaşamını kemiren sarmaşıktır!

Bunu izleyerek yaşlı derviş "Evet oğlum, ben senin yüreğin doğrultusunda bir aşk habercisi olarak geliyorum. Ama beni, kendimden başkası buraya yollamadı. Ovalar, çöller geçtim; böylece, bir gün bir bahçeden geçerken, şöylece görebildiğim pericelik bir genç kıza yaklaşmaya layık olacak yeterince mükemmel birini arıyordum" diye eklemiş. Derviş bir an sustuktan sonra, yeniden söze başlayarak "Bil ki, ey meltemden de yeğni olan, baban Nücum Şah'ın ülkesinin sınırdaşı olan bir ülkede rüyalarının delikanlısını, yani seni, ey Yasemin, beklemekte olan, soylu bir kandan, yüzü peri gibi, ayı utandıracak kadar güzel, yetkinlik mahfazasındaki yekta bir inci

tazeliğinde bir varlık, bir güzellik yuvası olan bir huri yaşamakta! Gümüş renkli narin bedeni bir şimşir gibi düzgün ve saç teli inceliğinde bir beli olan; bir güneş görünümünde, keklik sekişli biri! Saçları sümbül; büyüleyici gözleri İsfahan kılıçlarına benzer; yanakları Kuran'daki Güzellik ayeti gibi; kaşlarının yayı Kalem suresine benzer; bir yakuttan yontulmuşa benzeyen ağzı şaşırtıcı; çenesinde küçücük bir elma boyutunda bir çukuru olan; ve onu kem gözden korurcasına yanağını bir ben süsleyen bir kız! Küçücük kulakları kulak değil, kibarlığın maden filizleri ve kulaklarında küpe yerine âşıkların yüreklerini taşıyan; minik bir ceviz gibi burnuna takılı hızma, dolunayı kendi eliyle kölelik halkasını boyuna geçirmeye zorlayacak gibi. İki küçük ayağının tabanına gelince, tam anlamıyla harikaymış. Yüreği ağzı mühürlü bir koku şişesidir ve kafası yüce bir zekânın verisiyle donanmıştır. Yürüyünce, kıyamet günündeki gürültü kopar! Ekber Şah'ın kızıdır, bu kız; ve Badem Sultan diye anılır; böylesi yaratıkları tanımlayan isimler ne kadar kutludurlar!" demiş. Ve böylece konuştuktan sonra, yaşlı derviş uzun uzun içini çekmiş; sonra da...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Dokuz Yüz Doksan Dokuzuncu Gece Olunca

Demiş ki:

Ve böylece konuştuktan sonra, yaşlı derviş uzun uzun içini çekmiş; sonra da "Ama şunu da söyleyeyim ki, ey sevginin pınarı, aşktan yoksun, ciğeri kederle yanık bu genç kız, yüreğinde bir dert yükü taşımakta. Bunun nedeni de, bir gece, uyurken gördüğü bir rüya imiş. Ben de onu bir sümbül gibi üzgün ve dertli bıraktım" diye ekle-

miş. Sonra da "Ve şimdi benim sözlerim yüreğin için bir tohum oluştursun. Tanrı seni korusun ve bahtında olan o kıza doğru yöneltsin, vesselam!" demiş. Böylece konuştuktan sonra, derviş, ayağa kalkmış ve yoluna gitmiş.

Şehzade Yasemin'in yüreği de sırf bu konuşmayı duyarak kana bulanmış; ve aşkın oku bu yüreğe işlemiş. Ve Leyla'ya tutkun Mecnun gibi, giysilerini boynundan göbeğine kadar yırtmış; ve yüreği güzel Badem Sultan'ın saçlarının kıvrımlarına takılmış; hıçkırıklar koparark haykırmış; ve sürüsünü terk ederek içmeden sarhoş, duygulu, sessiz aşkın fırtınasında yok olmuş; bir serseri gibi dolaşmaya başlamış. Çünkü, bilgeliğin kalkanı her tür yaraya karşı koysa da, aşk okuna karşı erdemi yoktur. Nasihat ve görüş bildirerek oluşturulan ilaç, saf bir duyguyla dertlenenin ruhu üzerinde artık etkili olmaz. İşte Şehzade Yasemin'in durumu böyleymiş.

Badem Sultan'a gelince, onunki de şöyleymiş: Bir gece, babasının sarayının taraçasında uyurken, aşk ecinnilerinin yönlendirmiş bulunduğu bir rüyada, Züleyha'nın âşığından da güzel olan ve çizgi çizgisine, Şehzade Yasemin'in büyüleyici görünümüne benzeyen bir genç kendisine gösterilmiş. Bu güzellik görünümü bakire ruhunun gözleri önünde belirdikçe, o güne kadar kaygısız olan genç kız yüreği elinden kayıyor ve delikanlının dolambaçlı saç kıvrımlarının ağının esiri oluyormuş. Rüyanın gülü yüreğine dokunarak uyanmış ve geceleyin bülbül gibi feryatlar koparark haykırmış; ve gözyaşlarıyla yüzünü ıslatmaya başlamış. Hizmetçileri büyük bir heyecan içinde koşuşturmuşlar ve onu görerek "Ya Allah! Hanımımız Badem Sultan'a gözyaşları döktüren bu felaket de nedir? Uyurken, yüreğinden ne geçti, acaba? Ne yazık ki, zekâsının kuşu uçmuş gibi görünüyor!" diye haykırmışlar.

Ve ağlayıp inlemeler sabaha kadar sürmüş. Şafak vakti, babası şahla anası sultan, olup bitenlerden haber almışlar. Yürekleri yanarak gelip bakınca, o denli güzel olan kızlarının olağandışı bir görünümde ve garip bir durumda olduğunu görmüşler. Kız, saçı başı da-

ğınık, giysileri düzensiz, yüzü altüst olmuş; bedeninden habersiz ve yüreği için dikkat sarf etmez bir haldeymiş. Ve ona sordukları bütün sorulara, başını utançla sallayarak ve böylece babasının ve annesinin ruhlarına kaygı ve keder yayarak hiç yanıt vermiyormuş.

Bunun üzerine, onu bu durumdan kurtarmak üzere marifetlerini göstersinler diye hekimleri ve gövdeden şeytan uğratanları çağırmışlar; ama hiçbir sonuç alamamışlar, hatta, bunun tam tersi olmuş. Bu yüzden kan aldırmaya başvurmak zorunda kalmışlar. Ve kolunu sararak neşter vurmuşlar. Ama o güzelim damardan bir damla kan bile çıkmamış. O zaman tedavisinden el çekmiş ve onu iyileştirme ümidini terk etmişler. Ve umutları boşa çıkmış ve hekimler, kafaları karmakarışık, ayrılıp gitmişler.

Bu üzücü durumda, hiç kimse bu değişmenin nedenini anlayıp açıklayamadan birkaç gün geçmiş. Yüreği kireç bağlamış güzel Badem Sultan, her zamankinden daha karamsar bir durumdayken, hizmetçileri onu oyalansın diye balıçeye çıkarmışlar. Ama, orada gözlerini her yerde dolaştırdığı halde, sevgilisinin yüzünden başka şey görememiş; güller ona teninin rengini, yaseminler giysilerinin kokusunu; salınan servi esnek bedenini; nergisler gözlerini sunuyorlarmış.

Ama birdenbire bu bahçenin güzel yeşilliği, solgun yüreğini canlandırmış; ve ona içirdikleri fiskiyenin suyu, beyninin kuruluğunu azaltmış ve kendisiyle yaşıt olan maiyetindeki genç kızlar, hanımlarının yöresinde daire şeklinde oturmuş ve ona, yumuşak bir edayla ve kaygısız bir vurgulamayla tatlı bir gazel okumaya başlamışlar.

Bunu izleyerek, onu her zamandan çok söylenecekleri kabul etmeye yatkın gören en çok sevdiği nedimesi yanına yaklaşıp, ona "Ey Badem Sultan hanımımız, birkaç gündür ülkemize, uyumlu sesi, insanın aklını başından alan, akan suyu, uçan kırlangıcı durduracak kadar güzel kaval çalan, soylu Hazaranların ülkesinden bir delikanlı gelmiş bulunuyor. Bu sultansı gencin, pembe beyaz bir teni olup adı da Yasemin'miş. Gerçekte zambak ve gül, onun yanında solup

tükeniyorlarmış. Çünkü boyu bir servi salınışında, yüzü yeni açmış bir lale kıvamında, saçları menekşe, yüzü misk gibi kokan, saç kıvrımları bir karanlık gecenin numunesi imiş; cildi sarı amberden, kaşları eğik kargılardan, çekik gözleri iki nergisten, güzelim dudakları iki fıstıktan oluşmuş bulunuyormuş. Alnına gelince, parlaklığıyla dolunayı utandırıp yüzünü morartıyormuş. İnci dişli, pembe dilli güzel ağzından şeker sözler sızıyormuş. Ve böylece, neşeli ve yiğit görünümüyle, âşıkların gözleri için baştan çıkarıcı bir put gibiymiş" demiş.

Sonra da, Badem Sultan'ı neşeden şaşırmış bir halde görünce "Ve bu şahane biçimde kaval çalan genç, sabah meltemi gibi hafif ve hızlı, dağları, ovaları aşıp kıyısı olmayan ve kuğunun bile güvenli olmadığı, sırf görünümü bile onları binlerce su kuşunu ve ördeği korkutup başını döndüren nehirlerin sularını geçerek ülkesinden bizim ülkemize gelmiş. Buraya ulaşıncaya kadar bu denli güçlüklerin üstesinden geldiğine göre, bu sonuca ulaşmasının gizli bir nedeni varmış. Genç bir şehzadeyi böylesine bir deneyime girişmeye aşktan başka bir neden zorlayamazmış" diye eklemiş.

Ve böylece konuştuktan sonra, söylediklerinin hanımı üzerindeki etkisini görmek üzere sultanın genç gözdesi susmuş. Ve birdenbire Şah Ekber'in yakınan kızı, umutlanıp oynayarak iki ayağı üzerinde doğrulmuş. Ve yüzü içinin ateşiyle aydınlanmış ve tüm esrik ruhu, âdeta gözlerinden fışkırmış. Hiçbir hekimin anlayamadığı olanca gizemli derdinden ufacık bir iz bile kalmamış; aşktan söz eden genç bir kızın basit sözleri, onu duman gibi dağıtmış.

Ve ardında gözdesi olduğu halde, bir ceylan kadar kıvrak, kendi dairelerine girmiş. Neşenin kalemini ve birleşmenin kağıdını eline almış ve aklını alan Şehzade Yasemin'e, ruhunun gözleriyle rüyada gördüğü mutlu varlığa şu mektubu yazmış:

Kalem kullanmadan, güzellik bahçesindeki yaratılanların varlığını çizmiş olana şükürler olsun!

Aşka düşen bülbüle figan ettiren güle selam olsun! Senin güzelliğinin anıldığını duyunca yüreğim ellerimden kayıp gitti.
Bana rüyada pericelik yüzünü gösterdiğinden beri yüreğimde öyle bir etki yaptı ki bu yüz; annemi, babamı unuttum, kardeşlerime de yabancı oldum. İnsan kendine bile yabancı olunca, ailesiyle ne ilişkisi olabilir?
Senin önünde, güzeller bir şelaleyle sürüklenircesine sökülür gider; kirpiklerinin okları bir yandan öbür yana yüreğimi delip geçti.
Oh! Gel bana rüyadaki hoş varlığını göster! Onu artık kafamdaki gözlerle göreyim! Sen ki, aşk işaretlerini çok iyi anlarsın ve kalpten kalbe giden gerçek yolu bilirsin!
Ve de bil ki, sen varlığımın suyu ve kilisin! Yatağımın gülleri dikenlere dönüştü; ve sessizliğin mührü dudaklarımdadır ve artık kaygısızca dolaşmaktan vazgeçtim...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görerek yavaşça susmuş.

Ama Birinci Gece Olunca

Demiş ki:

... Sessizliğin mührü dudaklarımdadır ve artık kaygısızca dolaşmaktan vazgeçtim.

Ve mektubu ikiye katlamış ve arasına saf bir misk tanesi koyup onu gözdesine vermiş. Genç kız da mektubu alıp dudaklarına ve alnına değdirmiş ve yüreğinin üzerine yerleştirmiş; ve bir güvercin gibi, Şehzade Yasemin'in kaval çaldığı yere uçarcasına gitmiş. Onu orada bir servinin altına oturmuş, kavalı yanı başında, şu kısa gazeli okurken bulmuş:

Yüreğimi görünce ne diyeceğim? Buluttur, şimşektir, cıvadır ve kanlı bir deryadır, bu yürek!
Yokluğun gecesi bitince, tıpkı ırmakla kuğunun birleştiği gibi birleşeceğiz!

Ve genç kız Şehzade Yasemin'in elini öptükten sonra, hanımı Badem Sultan'ın mektubunu ona vermiş. O da mektubu okumuş ve neredeyse sevinçten uçacak olmuş. Artık uyuyor mu, uyanık mı bilemez hale gelmiş. Ruhunda gümbürtüler kopmuş ve yüreği bir fırına dönmüş. Ve biraz yatıştığı sırada, genç kız ona, hanımına ulaşmanın yollarını göstermiş ve son talimatları da verdikten sonra geriye dönmüş.

Bildirilen saatte ve uygun anda Şehzade Yasemin, birlik sağlayan meleğin yol göstermesiyle Badem Sultan'ın bahçesine giden yolu tutmuş ve cennetten kopmuş bir parça olan o mevkiye girmeyi başarmış. O anda, güneş batı ufkunda gözden yok oluyor, ay da doğunun örtüleri arasından yüzünü gösteriyormuş. Genç erkek de, bir karaca yürüyüşüyle genç kızın kendisine belirtmiş olduğu ağaca doğru yürümüş ve yaprakları arasında saklanmak üzere bu ağaca çıkmış.

Badem Sultan da, geceleyin, keklik yürüyüşüyle mavilere bürünmüş olarak ve elinde bir gül tutarak bahçeye gelmiş. Ve o güzelim başını söğüt yaprakları gibi titreyerek ağaca doğru kaldırmış. Heyecan içinde, bu ceylan, dallar arasında beliren yüzün, dolunayın kendisi mi, yoksa Şehzade Yasemin'in parıldayan yüzü mü olduğunu bilmemiş. Ama işte! Sanki arzuyla olgunlaşmış ve çiçek gibi ya da değerli ağırlığıyla daldan kopan bir meyve gibi menekşe saçlı delikanlı dallar arasından kayıp solup sararan Badem Sultan'ın ayakları önüne düşmüş. Kız onun umutla beklediği kişi olduğunu anlamış ve onu rüyasında gördüğünden çok daha yakışıklı bulmuş. Şehzade Yasemin de, kendi bakımından, dervişin kendisini aldatmamış olduğunu anlamış ve bu ayın, tüm ayların baş tacı olduğunu görmüş. Ve ikisi de yüreklerinin ince dostluk ve gerçek sevecenlik bağlarıyla birleştiğini duyumsamışlar. Ve mutlulukları Mecnun ve Leyla'nınki kadar derin ve iki eski dostunki kadar katıksız olmuş.

Çok tatlı öpüşlerden ve güzelim ruhlarının ferahlamasından sonra, yetkin aşkın Efendisi'nden, acımasız göğün sevdaları üzerine

bela taşları yağdırmamasını ve birleşmelerinin dikişini yırtmamasını dilemişler. Bunu izleyerek, ayrılık zehrinden korunmak için, iki âşık başbaşa düşünmüş ve gecikmeksizin, kızı Badem Sultan'ı çok seven ve ondan hiçbir şey esirgemeyen Şah Ekber'in bizzat kendisine başvurmaları gerektiğine karar vermişler.

Böyle olunca, sevdiceğini ağaçlar altında bırakarak, yakarıcı Badem Sultan şah babasını bulmaya gitmiş; ellerini önünde birleştirerek ona "Ey iki dünyanın en yüce noktası, kölen senden bir dilek dilemeye geldi" demiş. Babası da son kertede sevinçli ve şaşkınlık içinde iki kolunu kaldırmış ve sarılarak onu bağrına başmış; ve de ona "Kuşkusuz, ey yüreğimin Badem'i, dileğin herhalde çok ivedi bir hacet olmalı! Baksana, gecenin ortasında, yatağından ayrılmakta tereddüt etmemiş ve onu yerine getirmem için bana gelmişsin! Bu dilek ne olursa olsun, ey gözümün nuru, babana güvenerek çekinmeden bana açıkla!" demiş. İnce ruhlu Badem Sultan da, birkaç saniye tereddüt ettikten sonra, başını kaldırmış ve "Babacığım, gecenin bu vaktinde gelip gözlerinden uykunu kaçırdığı için kızını bağışla! Ama işte şimdi, nedimelerimle çayırda bir gece gezintisi yaptıktan sonra, sağlığıma kavuştum. Ve gelip sana öküzlere ve koyunlara iyi bakılmadığını, ihmal edildiklerini söylemeyi; ve de güvenilmeye değer bir hizmetkâra rastlarsam, onu sana takdim etmeyi ve senin de ona sürülerini gözetmesi için görevlendirebileceğini düşündüm. Mutlu bir rastlantıyla o anda bu çalışkan ve gayretli kişiye rastladım. İyiniyetli, her şeye yatkın ve ne zahmetten ne de yorulmaktan yılar bir genç bu! Çünkü tembellik ve vurdumduymazlık ondan fersah fersah uzak! Böyle olunca bizim öküzlerimize, koyunlarımıza bakması için onu görevlendir, babacığım!" diyerek seslenmiş.

Şah Ekber, kızının bu konuşmasını duyunca şaşırmanın sınırında şaşırmış. Bir an gözleri faltaşı gibi açılmış. Sonra da "Başım üzerine yemin ederim ki, bugüne kadar gece yarısı sürüler için bakıcı tutulduğunu hiç duymamıştım. İlk kez başımıza böylesi bir şey geliyor. Ama, kızım, ansızın şifa bularak yüreğime verdiğin zevk dolayı-

sıyla isteğine boyun eğmek ve sözü edilen genci sürülerimizin bakıcısı olarak kabul etmekten kolay bir şey yok. Bununla birlikte, ona bu görevi vermeden önce kendisini kendi gözlerimle görmek istiyorum" diye yanıt vermiş.

Babasının bu sözlerini duyar duymaz, Badem Sultan, mutlu Yasemin'e doğru sevincin kanatlarını kuşanarak koşmuş. Onu elinden tutarak saraya götürmüş. Ve şaha "İşte babacığım, sopası güçlü ve yüreği sıvanmış olan o harika çoban!" demiş. Tanrı'nın öngörüsüyle donattığı Şah Ekber de, kızı Badem'in kendisine takdim ettiği gencin, hiç de hayvanları gözetecek türden biri olmadığını anlamış. Ve ruhunun ta içinden şaşırmış kalmış. Bununla birlikte, kızı Badem'e acı vermek istemediğinden bu ayrıntıların önemini ne içinde yoğunlaştırmış ne de ısrarla açıklamış. Sevimli Badem de, onun içinden geçeni anlayarak hemen heyecana kapılabilecek bir sesle ve iki eli birbirine bitişik olarak "Dış görünüm babacığım, her zaman iç görünümü yansıtmaz! Seni temin ederim ki, bu genç adam, arslanlara çobanlık edecek kadar güçlüdür" demiş. Ve ister istemez, Badem Sultan'ın babası, gözünün bebeği olan sevgili kızını mutlu kılmak için, elini kendi gözüne kapatarak, gece yarısında, Şehzade Yasemin'i sürülerinin çobanı yapmış...

Anlatısının burasında Şehrazat, sabahın belirdiğini görmüş ve âdeti gereğince yavaşça susmuş.

Her bakımdan arzulanır genç bir kız olmuş bulunan ve günden güne, geceden geceye daha sevimli, güzel, gelişmiş ve daha anlayışlı, daha da sessiz ve dikkatli olmuş bulunan genç Dünyazat da, üzerinde tünediği halıdan yarı yarıya ayağa kalkarak ona "Ey Şehrazat, kardeşim, sözlerin ne kadar tatlı ve zevkli, ne kadar eğlendirici ve de lezzetli!" demiş. Şehrazat da ona gülmüş, onu kucaklayarak kendisine "Ey sevgilim, ama eğer efendimiz, bu yüce ve zarif davranışlarla donanmış şah, beni dinlemekten yorulmayacaksa, gelecek gece size anla-

tacağım devamıyla karşılaşıldığında, öykünün bu bölümü nedir ki?" demiş. Sultan Şehriyar da "Ey Şehrazat, sen ne diyorsun? Ben mi seni dinlemekten yorulurum? Oysa sen benim ruhumu eğittin ve yüreğimi yatıştırdın! Ve ben seninle birlikte olduğumdan beri ülkem kutsandı. Bu bakımdan olanca gerçekliğiyle bu hoş öykünün sonunu bize anlatabilirsin; ve de sen kendin yorgun değilsen, bu gece bile sözünü sürdürebilirsin! Çünkü, gerçekte, Şehzade Yasemin ile Badem Sultan'ın başına gelenleri öğrenmeyi çok arzu ediyorum!" demiş. Şehrazat da, kibarlığı nedeniyle izni kötüye kullanmak istememiş. O gece daha fazla bir şey söylemeksizin gülüp teşekkür etmiş.

Şah Şehriyar onu yüreğinin üzerine basmış ve ertesi sabaha kadar yanıbaşında uyumuş. O zaman kalkmış ve adaletine dayanan işleri görmeye gitmiş. Ve o sırada, Şehrazat'ın babası olan vezirin, âdeti gereğince, şahın kadınlarla ilgili yemini nedeniyle, her sabah kızının ölüme mahkûm edildiğini görmeyi bekleyerek kızı için hazırladığı kefen koltuğunun altında olduğu halde geldiğini görmüş. Şehriyar, bu konuda ona hiçbir şey söylemeksizin Adalet Divanı'na başkanlık etmiş. Memur, ileri gelenler ve davacılar içeri girmiş; kararlar vermiş; kimi memurları atamış, kimilerini görevden almış. Askıda bulunan işleri bitirmiş ve buyruklar vermiş ve bu böyle gün batıncaya kadar sürmüş. Şehrazat ile Dünyazat'ın babaları vezir gittikçe daha fazla şaşırmanın ve zihin karışıklığının sınırına ulaşmış.

Şah Şehriyar'a gelince oturum bitip Divan dağılınca dairelerine, Şehrazat'ın yanına dönmek için acele etmiş.

Ve O Gece Bin Birinci Geceymiş.

Ve Şehriyar, Şehrazat ile her zaman yaptığı şeyi bitirince, genç Dünyazat, kızkardeşine "Tanrı'nın lütfu üzerine olsun, kardeşim!" demiş. Şehrazat da "Tüm dost yüreğimle ve efendimiz olan yüce şaha bir sunu olarak anlatayım!" demiş ve öyküyü şu sözlerle anlatmış:

... Ve Şehzade Yasemin'i sürülerinin çobanı yapmış.

Ve o zamandan başlayarak Yasemin, dış görünüşte onun sürülerinin çobanı olmuş; ama aslında aşkla uğraşıp durmuş. Gündüzün hayvanları, üç veya dört fersah uzaktaki bir çayıra götürür; akşam olunca da, kavalının sesi aracılığıyla onları toparlar ve şahın ağıllarına sokarmış. Geceleri ise sevgilisi, o şahane gülün, Badem'in eşliğinde bahçede otururmuş. Onun her zamanki uğraşı böyleymiş.

Ama, en gizli mutluluğun bile, her zaman yasakçıların kıskanç gözlerinden saklı kalabileceğini kim iddia edebilir? Gerçekten dikkatli Badem, dostuna, ormanda, gerekli yiyecek ve içeceği başkalarıyla ulaştırmak âdetindeymiş. Ama bir gün, aşkın tedbirsiz kıldığı genç sultan, gizlice, onun tatlı dudaklarına denk lezzette, gümüş yapraklar üzerine zarafetle dizilmiş şeker, meyve, ceviz ve fındık gibi eğlencelikle dolu bir tepsiyi kendi eliyle ona getirmiş. Ve bu şeyleri ona sunarken, kendisine "Ey şekerden başka şey yemeyen tatlı dilli papağan, narin ağzına uygun düşen bu besleyiciler sana lezzet versin ve hazmı kolay olsun!" demiş. Ve bunu söyledikten sonra, kâfur gibi gözden yok olmuş.

Ve bu çekirdeksiz beden böylece, kâfur gibi gözden yok olunca, çoban Yasemin, şahın kızının parmaklarıyla hazırlanmış bu eğlencelikleri tatmak için acele etmiş. Tam o sırada kendisine doğru düşman görünüşlü ve kötü niyetli bir ihtiyar olan ve bütün günlerini herkese nefret kusmakla geçiren ve musikişinasları saz çalmaktan ve şarkıcıları şarkı söylemekten men eden sevgilisinin amcasının yaklaşmakta olduğunu görmüş. Adam, delikanlının yanına ulaşınca, güvensizlikle ve tehdit saçan gözlerle ona bakmış, önünde duran şahın tepsisinin ne münasebetle orada bulunduğunu sormuş. Yasemin de, güvensizlik duymaktan uzak, yaşlı adamın yemek arzusu duymuş olduğunu sanmış ve bir sonbahar gülü gibi cömert yüreğini açmış; ve üzeri eğlencelikle dolu olan tüm tepsiyi ona vermiş.

Uğursuz ihtiyar, hemen bu tepsiyi alıp bu eğlencelikleri, Badem'in babası ve kendi öz kardeşi olan Ekber'e göstermeye gitmiş. Ve böylece ona Badem ile Yasemin'in ilişkilerini kanıtlamış.

Şah Ekber de bunu öğrenince, öfkenin sınırına ulaşmış ve kızı Badem'i çağırtarak ona "Ey ana babasının yüz karası, sen bizim ırkımıza utanç getirdin! Bugüne kadar bizim konutumuz kötü otlardan ve utanç dikenlerinden arınıktı. Ama sen; sen benim üzerime hilebazlığın çabuk çözülen düğümünü atıp beni bağladın. Ve bana karşı takındığın munis tavırlarla zekâmın lambasını örttün. Acaba hangi

erkek kendini kadınların hilelerinden kurtarabilir? Dua ve barış üzerine olası kutsanmış Peygamber, onlardan söz ederek 'Ey iman sahipleri, karılarınızda, kızlarınızda düşmanlarınız var! Onlar akıldan yana, dinsel inançtan yana da kusurludurlar. Onlar çarpık taraftan yaratılmışlardır. Onları azarlayın; ve size itaat etmeyenler olur-

sa, onları dövün!' demiştir. Peki ben şimdi, sürülerimin bakıcısı olan, birlikteliği şah kızlarına uygun düşmeyen bir yabancıyla uygunsuz bir oyuna girişen sana nasıl davranayım; ikinizin bedenini ölüm ateşinde mi yakayım?" demiş. Ve kızının ağladığını görerek "En iyisi, önümden çekil git! Haremin perdesinin ardına gömül! Ve benim iznim olmadan oradan çıkma!" diye eklemiş.

Böylece kızı Badem'i cezalandırarak hayvanlarının bakıcısını da yok etmek için buyruk vermiş. Kentin yakınında, korkunç hayvanların barınağı olan bir orman varmış. En gözüpek kişiler bile, sırf bu ormanın adının anılmasıyla korkuya düşer ve donup, saçları diken diken kalırlarmış. Ve orada, sabah gece gibi görünür, gece de kıyamet gününün uğursuz belirtisi gibi olurmuş. Ve de orada, başka korkunç şeyler arasında, dört ayaklıları ve kuşları dehşete düşüren domuz ile geyik karışımı iki yaratık varmış; bunlar bazen kırıp geçirmek üzere kente de geçerlermiş.

Badem Sultan'ın erkek kardeşleri de, şahın buyruğu üzerine, bahtsız Yasemin'i orada can verip gitmesi için bu felaket mahaline yollamışlar. Delikanlı da, kendisini bekleyen şeyden kuşkulanmayarak öküzleri ve koyunlarını oraya götürmüş. Bu ormanın içine iki boynuzlu yıldız[1] ufukta görüldüğü ve gecenin Habeşisi yüzünü kaçışa yönlendirdiği zaman girmiş. Ve hayvanlarını keyiflerince otlamaya terk ederek yere serdiği beyaz bir pöstekinin üzerine oturmuş ve esriklik kaynağı kavalını eline almış.

İşte tam o sırada iki domuz–geyik kokuyu izleyerek ve şimşek yüklü bulutları taklit edercesine gürleyerek Yasemin'in bulunduğu açıklığa gelmişler; ve tatlı bakışlı şehzade onları kavalının sesiyle karşılamış. Ve çalışının sihriyle kıpırtısız hale sokmuş. Sonra, yavaşça, ayağa kalkıp biri sağında, öbürü solunda iki hayvanın eşliğinde sürüsü de peşlerinden gelirken ormanı terk etmiş. Ve böylece Şah

1 *İki boynuzlu yıldız:* Koç burcunun yıldızları (Ç.)

Ekber'in pencerelerinin altına gelmiş. Herkes onu görünce şaşkınlığa düşmüş.

Şehzade Yasemin de, iki domuz-geyiği bir demir kafese sokturmuş ve onları Badem'in babasına gerekli saygıyla sunmuş. Şah da, bu başarıdan dolayı şaşırmanın sınırında şaşırmış; ve bu yiğitler yiğidini mahkûm etmekten elini çekmiş.

Ama, sevgili Badem'in erkek kardeşleri bir türlü hınçlarını alamayarak kızkardeşlerinin genç adamla birleşmesini önlemek için, onu, arzusuna karşın, uğursuz amcalarının oğlu olan yeğenleriyle evlendirmeyi düşlemişler. Çünkü kendi kendine "Bu çılgın kızın ayağını evlilik bağıyla bağlamak gerek. O zaman anlamsız sevdasını unutur" diyorlarmış. Ve vakit geçirmeksizin düğün alayını düzenlemişler; ve çalgıcıları, şarkıcıları, davulcuları ve zurnacıları getirtmişler. Kıyıcı kardeşleri bu evliliğin merasimini gözetirlerken, üzüntü içindeki Badem de, isteğine karşın, yeni bir gelini belirleyen göz kamaştıran giysilerle ve altın ve inci takılarla donanmış olarak altın işlemeli kumaşlarla örtülü bir merasim şiltesine bir ağaççık üzerindeki çiçek gibi; ama hüzün ve bitkinlik yöresini sarmış, dudaklarında suskunluğun mührü, zambak gibi sessiz, bir put gibi kımıltısız oturuyormuş. Görünümüyle yaşayanlar arasında genç bir ölü gibiymiş ve yüreği boğazlanan bir horoz gibi çırpınıyor ve ruhu şafağın giysisine bürünmüş, bağrı kaderin tırnağıyla yırtılmış, köpüren varlığı simsiyah gözlerle yakında yatak yoldaşı olacak olan içi kof kargayı düşlüyormuş. Sanki dertlerin Kaf Dağı'nın zirvesinde gibiymiş.

Ama tam o sırada, öteki hizmetkârlarla birlikte hanımının düğününde görevlendirilmiş bulunan Şehzade Yasemin, gözlerinin basit bir karşılaşmasıyla, ona, ıstırap dağlarından kurtarıcı bir ümit sunmuş. Sevgililerin yörede bulunanların en ufak bir fikri olmaksızın, sadece bakışlarıyla yirmi şey birden söyleyebileceğini kim bilebilir ki?

Böylece, gece olup da Badem Sultan, yeni evli gelin olarak gerdek odasına sokulunca, sadece baht âşıklara mutlu yüzünü göster-

miş; ve yüreklerini sekiz kokuyla canlandırmış. Ve güzel Badem, yeğeninin biraz sonra gireceği bu odada yalnız bırakıldığı bir andan yararlanarak yavaşça altın işlemeli giysilerinin içinde dışarı çıkıp mutlu Yasemin'e doğru koşmuş ve bu iki kutsanmış sevgili el ele tutuşmuş ve gül kokulu meltemden daha yeğni, gözden kaybolup kâfur gibi yok olmuşlar.

O zamandan beri hiç kimse onların izlerini bulamamış ve hiç kimse onların nereye gittiklerini bilememiş. Çünkü yeryüzünde, âdemoğulları içinde sadece pek az kişi mutluluğa layıktır ve mutluluğa giden yolu izler. Ve de mutluluğun gizlendiği eve yaklaşır. Nasip Dağıtıcı olan sevincin, zekânın ve mutluluğun Sahibi'ne övgüler olsun!

VE SONUNDA...

Ve Şehrazat, bu öyküyü böylece anlattıktan sonra "Ve ey zamanın şahı, Şehzade Yasemin ile Badem Sultan'ın tatlı öyküleri işte böyledir ve onu duyduğum şekliyle anlattım!" demiş; sonra da susmuş.

O zaman Şah Şehriyar "Ey Şehrazat, bu öykü ne harika! Oh! Ne kadar hayranlık verici! Ey bilge ve güzel konuşan Şehrazat! Beni eğittin ve benden başkalarının başına gelen olayları gözümde canlandırdın; geçmiş zamanlardaki şahların ve halkların söylediklerini ve başlarından geçen olağandışı ya da harika veya sadece düşünmeye değer şeyleri dikkatle izlettin. Ve gerçekte, şu bin bir gecede seni dinleyerek

derinden derine değişmiş ve sevinç ve de yaşam mutluluğuyla dolu bir ruh kazandım. Ve ey vezirimin mutlanmış kızı, seni bunca seçkin verilerle donatmış ve ağzını kokulandırmış ve diline sözgenlik bağışlamış olan Tanrı'ya övgüler olsun!" diye haykırmış.

Küçük Dünyazat da, büzülmüş olduğu halının üzerinden büsbütün kalkmış ve koşup kızkardeşinin kollarına atılarak "Ey Şehrazat, kardeşim, sözlerin ne kadar tatlı ve büyüleyici ve lezzetli! Ve eğitici ve de heyecan verici ve tazelikleri içinde hoş!" diye haykırmış. Şehrazat da, kızkardeşine doğru eğilmiş ve onu kucaklayarak kulağına sadece onun anlayabileceği birkaç söz fısıldamış. Genç kız da hemen kâfur gibi ortadan yok olmuş.

Şehrazat birkaç dakika, Şah Şehriyar ile birlikte yalnız kalmış. Ve şah, memnunluğun sınırında, harika eşini kollarına almaya hazırlanırken, perdeler açılmış ve Dünyazat, bir sütananın göğsüne asılmış ikiz çocuklarla birlikte, en arkadan üçüncü bir çocuk kendisini izlerken içeri girmiş. Şehrazat da gülümseyerek onları bağrına bastıktan sonra Şah Şehriyar'a dönmüş ve üç küçük çocuğu önüne dizmiş ve gözleri yaşlarla ıslak, ona "Ey zamanın şahı, işte, geçen üç yılda, Nasip Dağıtıcı'nın benim aracılığımla sana bağışladığı üç çocuk!" demiş

Ve Şah Şehriyar tanımlanamaz bir sevince kapılmış ve ruhunun derinliklerine kadar heyecandan sarsılarak çocuklarını öptüğü sırada, Şehrazat "Büyük oğlun şimdi iki yaşını doldurmuş bulunuyor ve şu ikizler de yakında ele gelecekler. Allah üçünü de kem gözden esirgesin!" diyerek sözünü sürdürmüş. Ve de "Gerçekten hatırlayacaksın ki, ey zamanın şahı, altı yüz yetmiş dokuzuncu gece ile yedi yüzüncü gece arasında yirmi gün kadar rahatsızlanmıştım. İşte tam o sırada dünyaya gelişleri, bir yıl önce doğurduğum büyüğünkinden çok beni yoran bu ikizleri doğurdum. İlk loğusalığım sırasında pek rahatsız olmadığım için, o sırada anlatmakta olduğum Bilge Canayakın öyküsü-

nü ara vermeden sürdürmüştüm" diye eklemiş ve böylece konuştuktan sonra susmuş.

Heyecanın son sınırına ulaşmış bulunan Şah Şehriyar da, bakışlarını annesi ile çocukları arasında dolaştırmış ve tek bir söz bile söyleyememiş.

O zaman genç Dünyazat yirmi kez çocukları öptükten sonra Şah Şehriyar'a dönmüş ve ona "Ve şimdi, ey zamanın şahı, çocukların annesi kızkardeşim Şehrazat'ın başını kestirecek ve böylece başka hiçbir kadının sevemeyeceği ve bir anne yüreğiyle yetiştiremeyeceği üç şehzadeyi annesiz mi bırakacaksın?" demiş.

Şah Şehriyar da, iki hıçkırık arasında Dünyazat'a "Sen sus bakayım, küçük hanım ve de rahat dur!" demiş. Sonra heyecanını biraz yatıştırmanın üstesinden gelerek Şehrazat'a dönmüş ve ona "Ey Şehrazat, esirgeyen, bağışlayan Tanrı adına yemin ederim ki, çocuklarımızın dünyaya gelmelerinden önce de seni seviyordum. Çünkü sen Tanrı'nın seni donattığı niteliklerle beni kazanmayı bildin; ve sende kötülükten uzak, sofu, temiz, tatlı, tüm düzenbazlıklardan arınık, her bakımdan lekesiz, saf, narin, sözgen, ağırbaşlı, güleç yüzlü ve bilge bir kadın bulduğum için seni olanca ruhumla sevdim. Ah! Tanrı seni kutsasın; babanı, anneni ve kökenini de kutsasın!" demiş. Ve de "Ey Şehrazat, seni ilk gördüğüm andan bu yana bin birinci gece olan bu gece, bizim için gündüzden de aydınlık bir gecedir" diye eklemiş. Ve bunu söyleyerek ayağa kalkıp onu alnından öpmüş.

Şehrazat da, kocası şahın elini tutup onu dudaklarına, yüreğine ve alnına götürmüş. Ve "Ey zamanın şahı, senden, benim için artık kaygılanmasın diye yaşlı veziri çağırtmanı rica ediyorum" demiş.

Şah Şehriyar da, hemen veziri çağırtmış; o da o gecenin kızı için uğursuz bir gece olduğu inancıyla Şehrazat'ı düşünerek koltuğunun altında kefenle gelmiş. Şah Şehriyar, onun onuruna ayağa kalkmış ve iki gözünün arasından öperek ona "Ey Şehrazat'ın babası, ey ardıl-

ları kutsanmış olan vezir, Tanrı senin kızını halkımın selameti için yaratmış; ve onun araya girmesiyle yüreğime pişmanlık doldu" demiş. Şehrazat'ın babası da, bunları görüp işiterek sevinçten öylesine altüst olmuş ki, baygın yere düşmüş. Hemen yöresine doluşmuşlar ve gülsuyu döküp onu yeniden kendine getirmişler.

Şah Şehriyar hemen kardeşi Semerkant ül-Acem hükümdarı Şahzaman'ı getirtmek için ayağına çabuk haberciler yollanmış. Şahzaman da işitip itaat ettiğini bildirmiş; ve ağabeyinin yanına ulaşmak için çabucak yola çıkmış; o da, kendisini karşılamak için, şahane bir mevkibin başında, çarşı ve sokaklarda buhurdanlıklarda inceltilmiş kâfur, sarısabır, Hint miski, Hint sümbülü ve akamber yakılırken; davullar, zurnalar, klarnet ve fifreler, ziller ve çalpareler havayı büyük şenliklerdeki gibi çınlatırken, süslenip bayraklarla donatılmış kentin ortasına gelmiş; ve karşılaşmasının coşkusu geçince, masrafların tamamı Devlet hazinesinden ödenen şenlik ve eğlenceler sürmekte iken, Şah Şehriyar kardeşi Şahzaman'ı, özellikle halvete alıp vezirin kızı Şehrazat ile geçen üç yıl içinde neler olup bittiğini ona anlatmış; ve Şehrazat'ın güzelliğini, sözgenliğini, kavrayışını, zekâsını, saflığını, dindarlığını, namusunu, iç temizliğini, ağır başlılığını ve Yaradan'ın onu donattığı tüm beden ve ruh güzelliklerini anlatmış. Sonra da "Şimdi o benim yasal eşim ve çocuklarımın annesidir" diye eklemiş.

Hepsi o kadar! Şahzaman da son derece şaşırmış ve hayranlığın sınırında hayran olmuş. Sonra Şah Şehriyar "Kardeşim, madem ki öyledir, ben de evlenmek isterim. Şehrazat'ın kardeşi, adını bilmediğim şu küçük kızı eş edineyim! Böylece aynı ana babadan iki kardeş, aynı ana babadan olan iki kardeşle evlenmiş oluruz!" demiş. Sonra da "Bundan böyle iki güvenilir ve namuslu eşe sahip olarak eski felaketlerimizi unuturuz. Çünkü söz konusu bu eski felaketler ilkin benim başıma gelmekle başladı; sonra da benim yüzümden seni de vur-

du. Benimki ortaya çıkmasaydı, sen de kendininkini bilmeyecektin. Ne yazık ki, kardeşim, bu son üç yıl içinde benim durumum pek fena bir durum oldu. Çünkü, senin verdiğin örneğe uyarak, ben de, ikimizin de uğramış olduğumuz felaket dolayısıyla kadınlardan öç almak üzere, her gece bakire bir kızla evleniyor, ertesi sabah onu öldürtüyordum. Ama şimdi, bana gösterdiğin örneği izlemek ve vezirinin ikinci kızıyla evlenmek istiyorum" diye eklemiş.

Şah Şehriyar kardeşinin bu sözlerini işitince, zevkten yerinde duramaz olmuş. Hemen o saat ve o anda ayağa kalkmış; ve eşi Şehrazat'ı bulmaya gitmiş; ve kardeşiyle aralarında geçen görüşmeyi ona anlatmış. Ve de böylece Şahzaman'ın, kızkardeşi Dünyazat ile nişanlanmak istediğini bildirmiş.

Şehrazat da "Ey zamanın şahı, biz olurumuzu veririz; ama kardeşin Şahzaman'ın bundan böyle bizimle kalacağını açıkça bildirmesi koşuluyla. Çünkü ben küçük kızkardeşimden bir saat bile olsa, asla ayrılamam. Onu ben yetiştirdim. Ben onu terk edemeyeceğim gibi, o da beni terk edemez. Kardeşin bu koşulu kabul ediyorsa, kızkardeşim, şu andan başlayarak senin kölendir; yoksa, yanımızdan ayıramayız" diye yanıt vermiş.

Bunu duyan Şah Şehriyar, Şehrazat'ın yanıtını bildirmek üzere kardeşini bulmaya gitmiş. Semerkant ül-Acem hükümdarı da "Vallahi, kardeşim, benim de niyetim kesin olarak buydu. Çünkü ben de, artık senden bir saatçik bile olsa ayrılamam! Semerkant tahtına gelince, Tanrı dilediğini seçip oraya oturtabilir. Çünkü artık ben orada saltanat sürmek istemiyorum. Ve buradan başka bir yere gitmeyeceğim!" diye haykırmış.

Bu sözleri işitince Şah Şehriyar sevincin sınırlarını artık tanıyamaz olmuş; ve "Benim de istediğim buydu. Uzun ayrılıklardan sonra bizi birleştiren Tanrı'ya övgüler olsun!" diye yanıt vermiş.

Ve hemen oracıkta, kadı ile şahitler çağırılmış; ve Şahzaman ile

Şehrazat'ın kızkardeşi Dünyazat'ın evlenme sözleşmeleri kaleme alınmış. Böylece iki erkek kardeş, iki kızkardeşle evlenmiş. Ve işte o zaman eğlence ve ışıklandırmalar doruğuna ulaşmış ve kırk gün, kırk gece tüm kent halkı hazine hesabına yiyip içmiş ve eğlenmiş. İki erkek kardeş ile iki kızkardeşe gelince, hamama gitmişler ve gül ve çiçek sularıyla ve misk kokulu sularla yıkanmışlar. Ve ayakuçlarında

kartal ve sarısabır çubukları yakılmış. Şehrazat da genç kızkardeşinin saçlarını yıkayıp taramış ve incilerle donatmış. Sonra da sırtına keyhüsrev zamanından kalma, kızıl altınla işlenmiş ve kenarları kendi doğal renkleriyle esrik hayvanları ve solgun kuşların suretleriyle bezenmiş değerli bir urba giydirmiş; boynuna da pericelik bir gerdanlık geçirmiş. Ve böylece Dünyazat, kızkardeşinin parmakları altında, İki Boynuzlu İskender'in eşinin bile olmadığı kadar güzel olmuş.

Ve de, iki erkek kardeş hamamdan çıkınca, yan yana konmuş tahtlarına kurulmuşlar; emirlerin, yüce kişilerin eşlerinden oluşmuş evlilik mevkibi de biri iki tahtın solunda, diğeri sağında iki hareketsiz sıra halinde yer almış. İki kızkardeş de birbirlerine yaslanarak, aydınlık bir gecede iki dolunaya benzer güzellikte içeri girmişler.

O zaman hazır bulunan kadınların en soyluları onlara doğru ilerlemiş. Ve Dünyazat'ı elinden tutmuşlar ve taşıdığı giysileri üzerinden alıp ona koyu mavi renkli, insanın aklını başından alan saten bir urba giydirmişler. Ve Dünyazat, onun hakkında şairin şu dizelerle yaptığı tanımlamayı hak etmiş.

Koyu mavi bir urbaya bürünmüş yürürken, göğün maviliğinden kopmuş bir parçayla donanmış sanılır.
Gözleri ünlü kılıçlardır; göz kapaklarından taşan bakışları büyüyle doludur.
Dudakları arı kovanlarıdır, yanakları gül tarhlarıdır ve bedeni yaşamın taç yapraklarından örülmüştür.
Belinin inceliğini ve güvenlikle yuvarlanmış kalçalarını görenler, onu, oynak kum tepeciğine daldırılmış şeker kamışı sakıyla karıştırırlar.

Kocası Şehzaman ayağa kalkarak onu ilk gören olmak üzere aşağı inmiş. Böylece giyinik gördüğü eşini hayranlıkla seyrettikten sonra yeniden tahtına çıkmış. Bu da giysilerinin değiştirilmesinin işareti olmuş. Ve Şehrazat mevkipteki kadınların yardımıyla, kızkardeşine kayısı rengi bir urba giydirmiş. Sonra onu öpmüş ve kocasının tahtı önünden geçirmiş. Böylece, ilk giysisini büründüğü halinden de büyüleyici, her bakımdan şairin şu dizelerdeki tanımlamasına tam anlamıyla uymuş:

Bir kış gecesinde, yaz gecesinin mehtabı bile senin gelişin kadar güzel değildir, ey genç kız!
Saçlarının topuklarını döven siyah örgüleri ve alnını saran koyu renkli alınlık bana şunu söyletir:
'Sen şafağı gecenin kanadıyla karartırsın!' Ama yine de bana 'Hiç de değil! Sadece sıradan bir bulut ayı kapatıyor' diye yanıt verirsin.

Şahzaman da, yine eşi Dünyazat'ı görmek üzere tahtından aşağı inmiş ve her bakımdan hayran olmuş. Ve onun güzelliğini görerek zevk alan ilk kişi olarak yeniden kardeşi Şehriyar'ın tahtının yanındaki yerine oturmuş. Şehrazat da, genç kızkardeşini öptükten sonra, kayısı rengi urbasını çıkarıp onu, nar rengi kadifeden bir giysiye bürümüş ve böylece onu şairin şu iki kıtada anlattığı güzele benzetmiş:

Salınırsın, ey zarafet dolu varlık, nar rengi giysin içinde, ey ceylan kadar yeğni; göz kapakların, her kıpırdanışında, kirpiklerinden ölümcül oklar fırlatır.
Güzellik yıldızı, senin görünümün göklere, yerlere şan verir. Ve senin gözden yok oluşun evrenin yüzüne karanlıkları yayar.

Ve yeniden, Şehrazat ile nedimeleri ağır ağır yeni gelini salonda dolaştırmışlar. Ve Şahzaman onu görüp hayranlığa düşerken, büyük kızkardeşi onu boylu boyunca çizgilerle süslemiş limon sarısı bir urbaya bürümüş. Ve onu öpüp bağrına basmış. Dünyazat da, tam anlamıyla şairin dediği gibi olmuş:

Gecenin sakinliğindeki dolunay gibi belirir; büyüleyen bakışları yolumuzu aydınlatır.
Ama onun gözlerinin ateşinde ısınmak için yaklaşsam iki nöbetçi gibi dikilen taş kadar katı memeleri beni iter.

Şehrazat, iki şahın ve tüm çağrılıların önünde onu ağır adımlarla dolaştırmış. Yeni evli koca, gelip onu iyice yakından seyretmiş; sonra da büyülenmiş olarak tahtına çıkmış. Şehrazat da onu uzun uzadıya kucaklayıp öpmüş; giysilerini değiştirerek üzerine inciler serpilmiş altın işlemeli, yeşil satenden bir urba geçirmiş. Giysisinin kıvrımlarını karşılıklı olarak düzeltmiş ve alnını da hafif bir elmas taçla çevrelemiş. Bir bhank dalı, bir kâfuri varlık olan Dünyazat da, sevgili kızkardeşinin desteğiyle salonu dolaşmış. Ve ortalığı büyülemiş. Şairin biri onun hakkında şu dizeleri yazarken, hiç de yalan söylememiş:

> *Yeşil yapraklar, ey genç kız, kızıl nar çiçeğini yeşil giysinin seni sardığı kadar büyüleyici biçimde örtmez.*
> *Ve ben ona 'Bu giysinin, ey genç kız, adı nedir?' dedim. Bana 'Onun adı falan yok, benim gömleğimdir sadece' dedi.*
> *Ben de 'Ey ciğerimizi delen harika gömlek! Bundan böyle ben seni Yürek Yarası Gömlek diye adlandıracağım!' dedim.*

Sonra Şehrazat, kızkardeşinin belini sarmış ve onunla birlikte, iki sıra halindeki çağrılıların arasından ve şahların önünden geçip iç dairelere doğru yürümüşler. Şehrazat da onu soyup hazırlamış ve yatağa yatırmış. Ve öğütleyebileceği şeyleri öğütlemiş. Sonra onu ağlayarak öpmüş; çünkü ilk kez ondan bir gececik ayrılıyormuş. Dünyazat da kızkardeşini aynı şekilde kucaklayarak ağlamış. Ama, ertesi sabah nasıl olsa yeniden buluşacaklarından, acılarına sabırla katlanmışlar ve Şehrazat kendi dairelerine çekilmiş.

İki erkek kardeş ve iki kızkardeş için neşe, mutluluk ve beyazlık içinde geçen o gece, bin birinci gecenin devamı olmuş. Ve Şah Şehriyar'ın uyrukları için yeni bir dönem başlamış. Bu kutsanmış gecenin sabahında iki erkek kardeş hamamdan çıktıktan sonra, iki mutlu kızkardeşle yeniden buluşup dördü biraraya geldikleri sırada, Şehra-

zat'ın babası vezir, içeri girmek için ruhsat istemiş; ve hemen içeri alınmış. Ve iki şah birden, onun onuruna ayağa kalkmışlar; iki kızı da babalarının elini öpmüş. O da iki damadına uzun ömürler dilemiş. Ve o gün için buyruklarının ne olduğunu sormuş.

Ama onlar kendisine "Babamız, bundan sonra, asla, buyruk alan değil, buyruk veren olacaksın! Bundan dolayı ortaklaşa bir kararla seni Semerkant ül-Acem Şahı atadık" demişler. Şahzaman da "Evet, çünkü ben tahttan feragat ediyorum" demiş. Şehriyar da, kardeşine "Ama, şu şartla ki kardeşim, benimle ülkenin yönetimini paylaşacak ve devlet idaresinde bana yardımcı olacaksın! Öyle ki ülkeyi bir gün ben, bir gün sen sırayla yöneteceğiz" demiş. Şahzaman da "İşittim ve itaat ettim" diyerek ağabeyine öneriyi uygun bulduğu yanıtını vermiş.

O zaman iki kızkardeş babaları vezirin boynuna atılmışlar; o da kızlarını ve Şehrazat'ın üç çocuğunu öpmüş. Ve hepsine birden sevecenlikle vedada bulunmuş. Sonra kendi ülkesine gitmek üzere, şahane bir mevkibin başında yola çıkmış. Tanrı da ona esenlik sağladığından kazasız belasız Semerkant ül-Acem'e ulaşmış. Ve Semerkant halkı onun gelişiyle memnunluk duymuş. O da halk üzre adaletle hükmetmiş ve şahlar arasında büyük bir şah olmuş. İşte onun durumu böyle imiş.

Şah Şehriyar'a gelince, çabucak Müslüman ülkelerinin en becerikli kâtiplerini ve en ünlü vakanüvislerini çağırtmış; ve eşi Şehrazat ile yaşadığı serüveni hiçbir ayrıntıyı atlamadan baştan aşağı yazmalarını buyurmuş. Onlar da işe koyulup tezhipli harflerle, ne bir eksik, ne bir fazla tam otuz cilt defter doldurmuşlar. Ve bu hayranlık veren harika takıma, Binbir Gece Masalları *adını vermişler.*

Sonra Şah Şehriyar'ın buyruğu üzerine bundan büyük miktarda suret çıkarmışlar ve kuşaklara öğreti oluştursun diye imparatorluğun dört bucağına bunları yaymışlar. Özgün elyazmasına gelince,

onu, hazinede altın bir mahfazanın içine koymuş ve hazine vezirini onu korumakla görevlendirmişler.

Şah Şehriyar ile karısı Şehrazat Sultan, bu mutlu varlık; ve Şahzaman ve eşi Dünyazat, o hoş varlık; ve Şehrazat'ın çocukları üç küçük şehzade, yıllar ve yıllar boyunca, bir önceki günden daha mutlu günleri ve günün çehresinden daha beyaz geceleri mutluluk, zevk ve neşe içinde, dostları Ayıran, soyların Yıkıcısı ve mezarların Yapıcısı, Acımasız ve Sakınılmazın gelişine kadar yaşamışlar.

Ve işte adı Binbir Gece Masalları *olan içindeki eğitici, akla durgunluk verici, inanılmaz, şaşırtan şeylerle ve güzelliklerle dolup taşan harika öyküler bunlardır.*

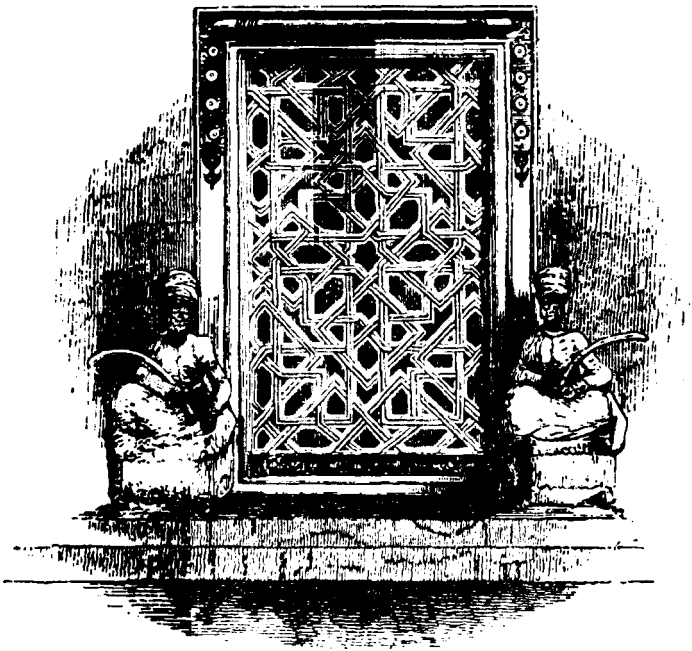
Ama Tanrı en büyük varlıktır. Ve bütün bu öykülerin hangisinin gerçek, hangisinin hayal ürünü olduğunu ancak O bilir. Çünkü O, her şeyi bilendir!

Ebediliğinde dokunulmaz olarak kalan, olayları istediği yöne doğrultan ve İradesi üzerinde hiçbir değişmeyi kabul etmeyen, görünen ve görünmeyenin sahibi Tek Canlı Varlık'a şükürler olsun ve övgüler olsun! Ve dua ve barış ve de en seçkin kutsamalar, iki âlemin Yüce Hükümdarı, Elçilerin Sultanı, Evrenin Mücevheri, Efendimiz, Muhammet üzerine olsun!

Mutlu ve kutlu bir

SON

olsun diye ona yöneliriz.

İçindekiler

Deniz Gülü ile Çinli Genç Kızın Öyküsü 7
Ballı Künefe Öyküsü 32
Bilgiye ve Tarihe Açılan Pencereler 87
Şair Durait 91
Şair Fint 104
Şair Murakiş 108
Şah Hucr'un İntikamı 113
Eşleri Tarafından Değerlendirilen Kocalar 118
Doğruyu Eğriden Ayırt Edici Ömer 123
Şarkıcı Mavili Sallame 135
Tufeyli 139
Esire Kader'in Öyküsü 143
Uğursuz Gerdanlık 151
Musullu İshak ve Yitirilmiş Şarkı 157
İki Rakkase 163
Fıstık Yağlı Kaymak 168
Çeşme Başındaki Genç Kız 178
Israrın Sakıncası 182
Cafer'in ve Barmakilerin Sonu 188
Şehzade Yasemin ile Badem Sultan'ın Tatlı Öyküsü 208
Ve Sonunda... 224